

Raftul
Denisei

AUTOAREA ROMANULUI *LEBEDELE DE PE FIFTH AVENUE*

Melanie Benjamin

Doamna de la Ritz

roman

Melanie Benjamin

Doamna de la Ritz

Traducere din engleză și note de
IRINA BOJIN

Colecție coordonată de DENISA COMĂNESCU

MELANIE BENJAMIN

MISTRESS OF THE RITZ

Copyright © 2019 by Melanie Hauser

This translation published by arrangement with Delacorte Press, an imprint of Random House, a division of Penguin Random House LLC

All rights reserved.

Acest e-book este protejat de legea drepturilor de autor. Reproducerea sa integrală sau parțială, multiplicarea sa prin orice mijloace și sub orice formă, punerea sa la dispoziție publică pe internet sau în rețele de calculatoare, stocarea sa temporară sau permanentă pe diverse dispozitive sau în sisteme care permit recuperarea informației, gratuit sau în scop comercial, precum și alte fapte similare, fără permisiunea scrisă a editurii reprezintă o încălcare a legislației privind protecția dreptului de autor și se pedepsesc conform legilor în vigoare.

© HUMANITAS FICTION, 2020, pentru prezenta versiune românească (ediția digitală)

ISBN: 978-606-779-763-3 (epub)

EDITURA HUMANITAS FICTION

Piața Presei Libere 1, 013701 București, România

tel. 021/408 83 50, fax 021/408 83 51

www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro

Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro

Comenzi telefonice: 0723.684.194

*Lui Ben,
care a avut de așteptat acest roman*

Lily

Blanche nu mai este.

Uneori moartea vine ca o binecuvântare, și cred că pentru ea chiar așa a fost. Pe vremuri era plină de viață, o fire năvalnică, și așa o voi păstra mereu în minte. Am atâtea amintiri legate de Blanche: cum, ținând un pahar de șampanie pe dosul palmei, fredona un cântecel ritmat, din acelea pe care le îngână marinarii în cor în timp ce lucrează; cum învăța o femeie de stradă să danseze charleston; cât de miloasă și înțeleghătoare era cu oameni care nu meritau; cum îți întorcea spatele și bătea din picior ca un copil încăpățânat.

Cum, înflăcărată de propriul curaj, a avut nesăbuința să-i sfideze pe cei de care ar fi trebuit să se ferească.

Însă cea mai vie amintire legată de Blanche e imaginea ei, așa cum am văzut-o întâia oară în decorul care i se potrivea cel mai bine: la Ritz. Dragul ei Ritz.

Nu era acolo când au ajuns naziștii prima dată, în 1940. Era pe drum, se întorcea din sudul Franței. Mi-a povestit însă cum s-au petrecut lucrurile în ziua aceea.

Cum, la început, angajații și oaspeții hotelului au auzit doar zgomotul. Tancurile și mașinile intrau huruind în piața imensă și luau poziții în jurul obeliscului semeț din vârful căruia până și Napoleon le privea îngrozit. Apoi s-a auzit țăcănitul metalic al blacheurilor de la bocanci pe pietrele pavajului și pe trotuare; la început slab, apoi din ce în ce mai puternic, pe măsură ce nemții se apropiau tot mai mult și mai mult. Oamenii își frângeau mâinile și schimbau priviri speriate, iar unii s-au repezit spre intrarea de serviciu de la parter. Dar n-au ajuns departe.

Madame Ritz în persoană, micuță, rafinată, îmbrăcată în cea mai elegantă rochie neagră pe care o avea, încă fidelă modei eduardiene,

aștepta în foaierul căminului ei, cel mai somptuos hotel din Paris. Mâinile încărcate de inele îi tremurau, cu toate că le încleștase cât putea de tare. Din când în când ridica privirea spre uriașul portret al răposatului ei soț de parcă imaginea lui ar fi putut-o sfătui ce să facă.

Unii din angajați fuseseră alături de ea – și de el – încă de la început, din 1898. Își aminteau cum fusese când aceleași uși se deschiseseră prima oară; cum primii oaspeți, îmbrăcați în haine de gală, zâmbitori, intraseră puțin intimidati în sala fastuos decorată (Monsieur Ritz nu voise ca hotelul lui să aibă hol de intrare; nu dorea ca lucirea porticurilor aurite să fie întunecată de prezența unor cetățeni obișnuiți), cu ochii sclipind de încântare. Prinți și ducese și cei mai bogați dintre bogați; Marcel Proust, Sarah Bernhardt. Apoi, în timp ce muzicienii cântau, candelabrele străluceau și de la bucătărie veneau, în șir neîntrerupt, tăvi cu cele mai fine creații ale lui Auguste Escoffier – merenguri umplute cu cremă de vanilie și ornate cu petale glasate de levănțică și violete, turnedouri Rossini, pateuri savuroase, chiar și piersici Melba, un desert creat în onoarea sopranei Nellie Melba, care acceptase să cânte pentru oaspeți în seara aceea – și-au netezit încă o dată uniformele noi-nouțe și au zâmbit, gata să se apuce de treabă. Să aducă, să ofere, să lustruiască, să șteargă de praf, să spele, să taie, să împăturească, să aline, să rezolve. Să răsfețe, să satisfacă orice capriciu. Erau emoționați să participe la un astfel de eveniment: deschiderea unui hotel nou, grandios, singurul din lume care avea baie și telefon în camere și era integral conectat la iluminatul electric în loc să folosească gaz lampant.

Hotelul Ritz, situat în Place Vendôme.

În ziua aceea nu zâmbeau. Unii aveau lacrimi pe obraji când pe ușile din față au dat năvală nemții, mânjind covoarele cu bocancii lor negri, plini de praf, fiecare purtând o pușcă atârnată pe umăr sau un pistol la șold. Nu și-au scos caschetele, acele caschete arogante cu emblema în formă de vultur. Uniformele – gri-verzui, de culoarea păstăilor de fasole verde – se profilau, urâte și agresive, pe fundalul sclipitor al foaierului, numai aur, marmură și cristal, pe tapiseriile bogate de pe pereți și albastrul regal al covorului cu care era acoperită impunătoarea scară de marmură.

Banderolele roșii ca sângele pe care le purtau pe braț și amenințătoarele

svastici, asemenea unor păianjeni negri, dădeau tuturor fiori.

Veniseră nemții. Așa cum se și prezisese, după ce armata franceză căzuse la fel ca unul din foietajele fine ale lui Monsieur Escoffier, după ce Linia Maginot se dovedise o amăgire, după ce Aliații britanici abandonaseră Franța și fugiseră peste Canalul Mânecii la Dunkerque. Veniseră nemții. Aici, în Franța, în Paris.

La hotelul Ritz, în Place Vendôme.

CAPITOLUL 1

Blanche

Iunie 1940

Pantofii.

Își face griji din cauza pantofilor, dacă vă vine să credeți. În ziua asta îngrozitoare, despre orice altceva și-ar fi putut face griji, dar nu de pantofi.

Trebuie totuși spus, în apărarea ei, că, având în vedere cine este și unde merge, pantofii chiar sunt o problemă. Sunt murdari, năclăiți de noroi, cu tocurile scâlciate. Și, în timp ce soțul ei o ajută să coboare din tren, nu-i stă gândul decât la ce va zice scârba aia de Coco Chanel când o va vedea. Ce vor zice toți când își va face apariția la Ritz murdară, cu pantofii scâlciați, cu ciorapii ferfeniță pe pulpele ei frumoase. Ciorapii așa rămân, căci nici măcar Blanche Auzello n-ar îndrăzni să-și schimbe ciorapii în public, dar abia așteaptă să găsească o bancă, să se așeze și să poată scotoci prin bagaje după o altă pereche de pantofi. Dar până să apuce să-și pună dorința în cuvinte, ea și soțul ei sunt înghițiți de un val de oameni năucii – ce naiba or fi? Francezi? Nemți? Refugiați? – care se bulucesc îngroziți să iasă din Gara de Nord, dornici să afle ce s-a ales de Paris în lipsa lor.

Blanche și soțul ei sunt murdari din cap până în picioare, la fel ca toți cei din mulțime; praful și cenușa, amestecate cu sudoarea, li s-au lipit sub bărbie, după urechi, în spatele genunchilor, în îndoitura cotului. Au fețele unsuroase, mânjite de funingine. Nu și-au schimbat hainele de câteva zile. Claude își pusese la păstrare uniforma de căpitan înainte să plece din garnizoană.

— Am s-o port din nou, o asigurase pe Blanche sau, după cum bănuia ea, mai degrabă pe sine însuși, când vom riposta. Ceea ce mai mult ca sigur că vom face.

Însă nimeni nu știe când va veni vremea aceea sau dacă va veni vreodată. Acum, că nemții au ocupat Franța.

Odată ieșiți din gară cei doi își croiesc drum prin mulțime și se opresc să-și tragă sufletul, încercând să-și strângă valizele care le alunecă din mână; când și-au făcut bagajele, cu nouă luni în urmă, habar nu aveau cât timp vor fi plecați. Din obișnuință caută un taxi în fața gării, unde înainte aștepta un șir întreg. Nu găsesc nici unul; nu e nici o mașină, doar o căruță la care e înhămat cel mai amărât cal pe care l-a văzut Blanche vreodată.

Charles se uită la el, vede că abia mai răsuflă, că din gură i se prelinge un fir de spumă, că i se văd coastele, atât de conturate de parcă i-ar fi fost curățate de carne; clatină din cap.

— Animalul ăsta nu mai prinde dimineața.

— Hei! strigă Blanche și se îndreaptă spre căruțașul așezat pe capră, un bărbat cu ochi de viezure care zâmbește arătându-și gingiile știrbe.

— Da, doamnă. Zece franci. Zece, și vă duc unde vreți în Paris! Am singura căruță cale de douăzeci de kilometri împrejur!

— Să deshami pe loc calul! Ticălosule, calul ăsta stă să cadă din picioare. Trebuie dus în grajd și hrănit.

— Muiere nebună, bombăne omul, apoi oftează și arată spre strada viermuind de oameni. Nu pricepeți? Naziștii au luat toate animalele sănătoase când au venit. Mârtoaga asta e tot ce am ca să-mi câștig pâinea.

— Puțin îmi pasă. Îți dau douăzeci de franci dacă îl lași să se întindă puțin pe jos.

— Dacă se întinde pe jos n-o să se mai scoale. Omul aruncă o privire bietului animal, care se clatină pe picioarele strâmbe, și ridică din umeri: Cred că mai am trei, poate patru curse de făcut, după care e terminat. Și eu la fel.

— Îl desham eu însămi dacă nu...

Dar Claude o apucă de braț și o trage, chiar în momentul când se apropia de nenorocitul de cal și de stăpânul lui.

— Șșș, Blanche, șșș. Lasă-l. Trebuie să plecăm. Nu poți salva toți năpăstuiții din Paris, iubito. Cu atât mai puțin acum.

— Să te văd cum mă împiedici! țipă ea, dar îl lasă s-o ia de acolo.

Fiindcă problema importantă e alta. Soții Auzello mai au mult de mers

până la Ritz.

— Mai bine trimiteam o telegramă să vină cineva să ne aștepte, spune Claude ștergându-și fruntea cu batista murdară.

O privește și se strâmbă. Soțul lui Blanche își dorește o batistă curată la fel de tare cum își dorește ea o pereche de pantofi curați.

— Numai că...

Blanche dă din cap. Toți stâlpii de telegraf și telefon care legau Parisul de restul lumii au fost puși la pământ în timpul invaziei.

— Domnule! Doamnă!

Doi băieți întreprinzători se oferă să care valizele soților Auzello pentru trei franci. Claude e de acord și pornesc în urma ștrengarilor pe străzile întortocheate ale Parisului. Fără să vrea, Blanche își aduce aminte cum a încercat prima oară să înconjoare Arcul de Triumf, mulțimea de străduțe pline de mașini mergând încolo și înapoi, claxoanele asurzitoare. Doar că azi nu circulă nici o mașină, vede ea cu uimire.

— Nemții au confiscat toate mașinile, până la una, le explică unul din băieți, un găligan palid, blond, cu un dinte din față spart, pe tonul insolent al unui tânăr aflat în situația neobișnuită de a fi mai bine informat decât cei mai în vârstă decât el. Pentru armata lor.

— Mai bine i-aș da foc mașinii decât s-o dau unui *boche*¹, mormăie Claude.

¹. *Boche* – apelativ peiorativ dat de francezi ocupanților germani.

Lui Blanche îi stă pe limbă să-i aducă aminte că nu au mașină. Se abține totuși; își dă seama că nu e momentul să facă o astfel de precizare.

În timp ce micul grup pestriț se pune în mișcare își mai dă seama de ceva: domnește liniștea. Nu doar în rândurile mulțimii de cetățeni care ies năucii din gară și se împrăștie prin oraș asemenea băltoacelor de ploaie, ci *peste tot*. Dacă există ceva ce găsești la fiecare pas în Paris, atunci acelea sunt discuțiile. În cafenele, mesele sunt pline de clienți care se contrazic cu privire la te miri ce. Pe trotuare, puzderie de parizieni pun țara la cale împungându-și interlocutorul cu degetul în piept în timp ce dezbat chestiuni politice, croiala unui costum, cine vinde cele mai fine brânzeturi... orice subiect e bun. Blanche știe prea bine că parizienilor le place la nebunie să

stea la taclale.

Astăzi însă, cafenelele sunt goale. Pe trotuare nu e nici țipenie de om. În parcurile acum pustii nu se mai aude larma țăncilor. Nici vocile cântate ale vânzătorilor ambulanți lăudându-și marfa și nici ciorovăiala proprietarilor de prăvălii cu furnizorii.

Dar Blanche simte ochi îndreptați asupra ei, e sigură că nu i se pare. Cu toate că ziua e îngrozitor de caldă, o trece un fior și se agață de brațul soțului.

— Uite, șoptește el arătând cu capul în sus.

Blanche ridică ochii. De la ferestrele mansardelor o mulțime de oameni îi pândesc de după perdelele de dantelă. Privirea îi e atrasă spre cer de ceva care lucește, reflectând lumina soarelui, ceva aflat chiar pe acoperiș.

Soldatii naziști, în mâini cu puști bine lustruite, îi privesc de la înălțime.

Blanche începe să tremure.

Până acum nu văzuseră soldați. Nemții nu ajunseseră la Nîmes, unde își avea Claude garnizoana la începutul Războiului Ciudat.² Nici măcar în trenul care îi ducea la Paris, când erau cu toții înspăimântați că vor fi făcuți una cu pământul de bombe, așa cum pățiseră atâția din cei care fugiseră; când la fiecare oprire, programată sau nu, amuțeau cu toții și își țineau răsuflarea, așteptând îngroziți să audă cuvinte în germană, bocanci nemțești, puști nemțești. Pe toată durata călătoriei soții Auzello nu văzuseră nici măcar un nazist.

². Perioada de opt luni de la începutul celui de-al Doilea Război Mondial când pe Frontul de Vest au avut loc doar operațiuni de mică amploare.

Dar acum, când au ajuns aici, acasă, i-au văzut. Fir-ar să fie, chiar așa e. Naziștii au ocupat Parisul, nu încape nici o îndoială.

Blanche trage aer în piept – simte o durere sub coaste, stomacul îi chiorăie, nici nu mai ține minte de când n-au mai mâncat – și merge mai departe în pantofii scâlțiați. În cele din urmă simt sub tălpi pavajul vastei Place Vendôme. Nici aici nu se vede țipenie de om. Doar soldați.

Blanche abia își înăbușă un țipăt; la fel și Claude. În piață sunt tancuri naziste, așezate în jurul statuii lui Napoleon. Enorme steaguri naziste, cu svastica neagră, încârligată, atârnă deasupra mai multor uși, inclusiv la

intrarea în hotelul Ritz. Hotelul drag soțului ei. Și ei înseși. Hotelul lor.

Iar în capul treptelor care duc la ușile din față stau doi soldați naziști. Cu puști în mână.

Se aude un bufnet. Băieții au trântit valizele pe jos și au tuit-o ca niște iepuri speriați. Claude privește în urma lor.

— Poate ar fi mai bine să mergem la apartament, spune scoțând iar batista murdară.

E prima oară, după toate prin câte au trecut azi – de fapt, prima oară de când îl știe –, că soțul ei pare să-și fi pierdut siguranța de sine. Abia acum înțelege și ea că lucrurile s-au schimbat.

— Nici vorbă, răspunde Blanche, simțind cum i se urcă sângele la cap – nu sângele ei, ci al unei femei curajoase, care nu are nimic de ascuns față de naziști.

Uimită ea însăși de ce face, ca să nu spunem cât de uimit e Claude, înșfacă valizele și se duce drept la cei doi soldați.

— Intrăm pe ușa principală, Claude Auzello. Fiindcă ești directorul hotelului Ritz.

Claude dă să protesteze, dar își spune că de data asta mai bine nu se pune cu ea. Nu scoate o vorbă și se apropie de cele două santinele care fac doi pași în față, dar, slavă Domnului, nu îndreaptă armele spre ei.

— Dânsul e Claude Auzello, directorul hotelului Ritz, îi anunță Blanche străduindu-se să pronunțe cât mai bine cuvintele în germană, cu atâta aplomb că e ea însăși surprinsă, darămite soțul ei; la urma urmelor, dacă e să-i dăm crezare, soția lui, americană prin naștere, vorbește franceza cu cel mai înfiorător accent pe care i-a fost dat să-l audă, așa că uimit e puțin spus că este când aude germana ei fără cusur.

Adevărul e însă că soții Auzello n-au încetat să se uimească unul pe altul încă din clipa când s-au cunoscut.

— Eu sunt *Frau* Auzello. Vrem să vorbim cu un ofițer fără întârziere. *Mach schnell!*

Soldații rămân cu gura căscată și unul din ei intră în goană în hotel.

— *Mon Dieu*, Blanche, murmură Claude și ea își dă seama, văzând cum strânge mânerul valizei, că abia se stăpânește să nu-și facă cruce, în stilul lui de francez catolic ce o scoate din sărite.

Blanche, cu toate că îi tremură mâinile și picioarele, stă țeapănă, cu capul sus, și în momentul în care sosește ofițerul, un bărbat scund, roșu la față, știe exact ce are să-i spună.

Căci ea e Blanche Ross Auzello. Americancă. Pariziancă. Între altele, multe altele – lucruri trecute, prezente și viitoare – pe care va fi nevoită să le ascundă de acum încolo. De fapt, nu le-a ascuns oricum, în ultimii douăzeci de ani? Așa că se pricepe foarte bine să amăgească. La fel ca soțul ei, trebuie să recunoască.

Poate că asta îi apropie mai mult decât îi desparte.

— *Herr Auzello! Frau Auzello!* Ce plăcere să vă cunosc!

Comandantul care se grăbește să le iasă în întâmpinare are o voce alunecoasă și guturală, cum au nemții, dar franceza lui e impecabilă. Face o plecăciune în fața lui Claude și dă să-i sărute mâna lui Blanche, dar ea și-o ascunde la spate taman la timp.

Fiindcă mâinile îi tremură.

— Bine ați revenit la Ritz. Am auzit atâtea despre dumneavoastră. Am venit ca să vă explic că partea administrativă a fost mutată pe cealaltă latură, spune arătând cu capul înspre Rue Cambon, aflată în spatele clădirii. Noi... noi, germanii, ne-am instalat, mulțumită ospitalității personalului, aici, pe latura dinspre Place Vendôme. Ceilalți oaspeți sunt cu toții pe latura dinspre Rue Cambon. Ne-am permis să vă mutăm efectele personale din biroul dumneavoastră și le-am instalat în altul, în galeria de deasupra holului de pe latura aceea. Veți vedea că majoritatea personalului e la post și vă așteaptă instrucțiunile.

— Prea bine, răspunde Blanche liniștită, ca și cum ar sta zilnic de vorbă cu un ofițer nazist și se minunează ea însăși de calmul ei; cine-ar fi zis că invazia germană avea să-i scoată la lumină talentul de actriță pe care își dorise dintotdeauna să-l pună în valoare? Nici nu mă așteptam la altceva. Și acum, le spuneți oamenilor dumneavoastră să ne ducă bagajele sus?

Se întoarce și îi adresează un zâmbet liniștitor lui Claude, care, observă ea cu uimire, a pălit sub bronzul căpătat în sudul Franței. Când cei doi soldați se apucă să adune bagajele, bagă de seamă că soțul ei înhață repede geanta diplomat înainte ca ei să poată pune mâna pe ea, și strânge mânerul atât de tare că i se albesc încheieturile degetelor și mușchii groși de la gât îi

zvâcnesc. Îi aruncă o privire întrebătoare, dar fața lui rămâne impasibilă, neadumbrită de nici o grijă.

Mergând în urma soldaților traversează piața și o iau la stânga, pe micuța dar eleganta Rue Cambon. Din nou simte ochi ațintiți asupra lor. Întinde brațul și se agață de Claude, care o prinde strâns de mână. Așa, ținându-se bine unul de altul, n-au cum să se poticnească. De asta e sigură; e singura certitudine în acest moment ireal, când nimic nu mai e cum ar trebui să fie.

Când soldații naziști îi conduc pe soții Auzello la intrarea din spate a hotelului Ritz.

Intră în urma soldaților pe intrarea cea mică și, în holul minuscul, se trezesc înconjuțați de fețe familiare, palide și înspăimântate, care se destind, zâmbitoare, văzând că soții Auzello s-au întors. Blanche zâmbește și ea, salută în dreapta și în stânga cu o înclinare de cap, dar nu se opresc să stea de vorbă. Blanche simte că soțul ei nu e în stare să facă față emoției revederii, să răspundă salutarilor adresate de angajații de care s-a despărțit cu aproape un an în urmă și care sunt familia lui, copiii lui în cel mai adevărat sens al cuvântului. Altădată soțul ar fi abandonat-o și li s-ar fi alăturat, ar fi deschis o sticlă de porto în biroul lui și ar fi ascultat toate poveștile care îl așteptaseră ca să fie spuse: tânăra florăreasă a plecat, s-a măritat cu drăguțul ei; au un nou furnizor de unt fiindcă cel bătrân a murit și copiii lui au vândut lăptăria.

Blanche bănuiește totuși că poveștile pe care i le vor spune astăzi nu sunt plăcute sau banale. Sunt povești despre cum unii angajați au dispărut în haosul invaziei, despre băieți de serviciu morți în timpul luptelor, despre cum tânăra florăreasă, Chabat pe numele ei de familie, nici vorbă să se fi măritat, ci a încercat cu disperare să obțină viză pentru Anglia. Povești despre cum vor naziștii să meargă treburile aici, în hotelul lui – pentru că, da, soțul ei consideră că Ritz îi aparține, chiar dacă adevărații proprietari sunt cei din familia lui César Ritz. E o dovadă de aroganță din partea lui, dar, dacă e să fie cinstită – ceea ce își permite să fie măcar o dată pe zi – e unul din lucrurile pe care le admiră cel mai mult la el.

Claude e grozav de grăbit să ajungă în apartamentul lor. Blanche e nevoită aproape s-o ia la fugă ca să țină pasul cu el și cu soldații ai căror bocanci negri cu blacheuri de metal dupăiesc pe covoarele de pluș. În sinea

ei își spune că nici un covor n-are să reziste la un astfel de tratament. În nici un caz, nu covoare ca acestea, obișnuite cu pantofi cu tălpi fine de piele. Își aduce iar aminte de pantofii ei, care lasă țărână pe covoare și, prima oară de nu mai știe când, simte că nu e la înălțimea locului unde se află.

Cu vremea, Blanche s-a învățat să se îmbrace elegant, ca pentru Ritz. Hotelul are ceva ce te îndeamnă să-ți pui cele mai bune haine, să mergi cu capul sus, să vorbești pe un ton scăzut, să porți cele mai de preț bijuterii, să mai arunci o privire în oglindă înainte să intri în sălile de marmură, unde fiecare obiect e lustruit până strălucește. Cei care au sarcina să lustruiască se ascund în dulapuri secrete sau se retrag după colțuri în clipa când apare un oaspete, drept care acesta are impresia că hotelul e un fel de castel fermecat, îngrijit cu dragoste de spiriduși care nu apar decât noaptea.

Numai că acum vede steagurile naziste tronând în enormele ghivece cu palmieri. În sălile și saloanele luxoase domnește o tăcere adâncă. Ți se pare că, lipită în spatele fiecărei uși, e o ureche care ascultă. Așa că uită din nou de pantofi.

Soții Auzello sunt conduși în vechiul lor apartament care, din fericire, era deja situat pe latura dinspre Rue Cambon. Soldații le aranjează cu grijă bagajele, însă Blanche n-ar da nici în ruptul capului bacșiș unui nazist; se mulțumește să dea din cap când cei doi ies pe ușă. Claude și Blanche se îndepărtează unul de altul, ca și cum întoarcerea acasă după atâta vreme – acest moment de coșmar – ar fi prea copleșitoare, prea greu de suportat. Așa că cei doi, de parcă ar fi simpli turiști, fac turul camerelor, cercetând. Blanche e uluită să vadă că peste toate s-a așezat un strat de praf, ceva de neînchipuit înainte. Tapetul auriu e crăpat pe ici, pe colo – să fi căzut bombe în apropiere, înainte de Ocupație? Aerul e stătut, ai zice că micul apartament – judecând după standardele de la Ritz – și-ar fi ținut răsuflarea așteptându-i să se întoarcă. Blanche deschide o fereastră; jos, în stradă, un grup de soldați naziști pălăvrăgesc și se hlizesc, asemenea unor școlari ieșiți în pauză.

— De ce te-ai purtat ca un copil vinovat adineauri? Întreabă după ce se trage înapoi de la fereastră, înfiorată, și se întoarce spre Claude, care n-a lăsat încă geanta din mână.

— Am... începe să râdă nervos, mustăcioara îngrijită îi tremură și

clipește des din ochii ușor bulbucați. Of, Blanchette, ce nesocotită ai fost. Am hârtii la mine, spune dând drumul genții. Hârtii ilegale. Permise de călătorie în alb, documente de lăsare la vatră. Le-am furat din garnizoană ca să le pot folosi aici, la Paris, să le dau... oricui ar avea nevoie. Dacă le-ar fi găsit naziștii, aş fi sfârșit în închisoare.

— Doamne sfinte, Claude!

E rândul lui Blanche să pălească. Se prăbușește pe un scaun, imaginându-și ce s-ar fi putut întâmpla.

— Doamne, Claude. Puteai să-mi spui când am plecat din Nîmes.

— Ba nu, clatină Claude din cap, trăgându-se de gulerul cămășii. Nu, Blanche. Sunt lucruri pe care nu trebuie să le știi. Pentru binele tău.

Și cu asta redevine cel dintotdeauna, soțul pe care Blanche îl cunoaște; soțul *francez* care o scoate din fire cu regulile, zicerile sentențioase și dăscăleala lui. Deși sunt căsătoriți de șaptesprezece ani, el tot se mai străduiește să schimbe o americană rebelă și nonconformistă într-o soție docilă, așa cum sunt franțuzaicele.

— Of, Claude, doar nu vrei s-o luăm iar de la cap cu șarada asta? După toate prin câte am trecut în ultimul an? După ziua de azi?

— Nu pricep o iotă din ce spui, Blanche, o ia soțul ei cam de sus.

În alte împrejurări, Blanche s-ar fi înfuriat ca un taur când vede o capă roșie. Își amintește, cu un sentiment de vinovăție, că unele crăpături din tapet erau acolo dinainte de plecarea lor. Urme ale vazelor și sfeșnicelor aruncate; dovezi ale nenumăratelor certuri privind natura însăși a căsătoriei. Și, în particular, a lor.

Dar Blanche e prea istovită și buimăcită astăzi ca să mai riposteze. Dintr-odată, i se face sete. De când n-a mai băut ceva? Nici nu mai știe de câte zile. Izbucnește în râs, deși, peste țiuitul din urechi, râsul îi sună ei înseși fals. A naibii ocupație germană, ce sete i-a făcut!

— Ei, asta e, zice și descoperă cu uimire că are o lacrimă în colțul ochiului. A fost bine și atât, nu ne putem plânge.

— Cum adică? se încruntă Claude, care umblă din cameră în cameră, căutând o ascunzătoare pentru documentele de contrabandă.

— Vreau să spun că, la urma urmei, nu s-a schimbat nimic. După șederea la Nîmes când... când aproape că am avut și noi o căsnicie ca oamenii. O fi

Parisul sub ocupație germană, dar tu tot încerci să mă duci cu zăhărelul.

— Nici vorbă de așa ceva, o contrazice Claude întristat, lăsând-o cu gura căscată.

Lasă geanta diplomat pe o masă, parcă n-ar mai avea putere să care o povară așa de mare. Trăsăturile i se îndulcesc, parcă e mai tânăr și mai înțelegător, pus pe râs și glume, ca atunci când s-au cunoscut. În răstimp de o clipă pare că se căiește și Blanche se întoarce spre el, cu mâinile împreunate la piept, ca o fetiță plină de speranță în naivitatea ei.

Însă Claude nu se sinchisește să-i dea vreo explicație, drept care Blanche dă din umeri – singurul lucru care, potrivit soțului ei, îi reușește la fel de bine, dacă nu chiar și mai și, decât oricărei franțuzaice – și se apucă să despacheteze bagajele.

— Acum zice Claude și se întinde, arcuindu-și spatele care trosnește îngrijorător. (Fața lui, de obicei calmă, e așa de obosită că, oricât de dezamăgită ar fi, o bate gândul să-i pregătească o baie și să-l trimită la culcare.) Trebuie să mă duc la *madame* Ritz și să văd ce se petrece în aripa cealaltă, unde se pare că locuiesc nemții. Naziști în palatul lui César Ritz... *mon Dieu!* Cred că se răsucesc în mormânt.

— Du-te, du-te. Oricum n-ai să te liniștești până n-ai să umbli prin toate colțișoarele dragului tău Ritz. Parcă nu te-aș cunoaște, Claude Auzello. Dar nu crezi că ar fi bine să mergem și la apartament, ceva mai încolo? Să vedem cum e și pe acolo?

Abia acum și-a amintit de spațiosul lor apartament de pe Avenue Montaigne, aproape de Turnul Eiffel. Din clipa în care au plecat din Nîmes, în haosul retragerii, destinația soților Auzello a fost hotelul Ritz. El e steaua lor polară. Însă ei mai au și altă locuință, una în care n-au ajuns naziștii. Iar la gândul că aici, la Ritz, soldații stau la pândă după fiecare colț, Blanche se înfiorează și nu-și dorește decât să fugă, să se ascundă. Impostoarea tupeistă care se postase în fața intrării și le dăduse ordine naziștilor de parcă erau niște simpli țăranoi a dispărut; în locul ei a rămas... o femeie ca oricare alta.

O femeie speriată care nu are un cămin al ei, străină într-o țară ocupată de un dușman înfricoșător, prin urmare enervant de dependentă de un soț care de cele mai multe ori o dezamăgește.

Aproape la fel de mult cum îl dezamăgește ea pe el.

— Nu prea cred, spune Claude cu obișnuitul lui aer de superioritate, care altădată ar fi scos-o din minți, însă acum, în starea în care se află, îi aduce o oarecare ușurare. Dacă se instituie rații sau va fi penurie de alimente, e mai bine să fim aici, la Ritz. Mai mult ca sigur că nemții au să se îngrijească să nu le lipsească nimic și poate că o să ne descurcăm cu ce pică de la ei.

Se gândește un moment, după care se apropie de soția lui. O strânge în brațe și îi șoptește la ureche:

— Ai fost vitează azi, Blanchette, murmură afectuos, iar Blanche se înfioară fără voia ei și i se cuibărește mai strâns la piept. Foarte vitează. Dar poate că ne-ar prinde bine și un pic de lașitate? Până când ne lămurim... Până când ne lămurim.

Blanche dă din cap. Are dreptate Claude. Of, Claude al ei are întotdeauna dreptate – doar într-o privință, nu. O privință foarte importantă. Totuși se sprijină și mai tare de el. Soțul ei nu e înalt, nici lat în spate, nici vânjos. Cu toate astea, lângă el se simte oricând în siguranță, așa cum s-a simțit de la început; un bărbat așa de serios și previzibil ca el, enervant de corect și onorabil, firește că e capabil de așa ceva. Chiar dacă are mâinile mici și gâtul fin și subțire, ca al unui dansator. Așa că se agață de el; la urma urmei, doar el i-a rămas. Ar fi putut să plece în America atunci când lumea o luase razna. Ar fi putut să se ducă la un fost iubit, într-o altă țară, care cel mai probabil s-ar fi ținut la o parte, ferită de acest circ grotesc. Ei bine, nu. A rămas în Franța, lângă bărbatul ăsta, soțul ei.

Într-o bună zi va trebui să-și pună întrebarea de ce. Dar nu azi; azi a trecut deja prin prea multe. Și îi arde buza după ceva de băut.

De îndată ce Claude pleacă, după ce i-a promis că nu va întârzia mult – o promisiune pe care știu amândoi că n-o va ține –, Blanche se hotărăște să se cerceteze în oglindă; nu s-a mai uitat într-una de multe zile. Părul blond – vopsit. Inelul cu rubin de pe mâna dreaptă – fals. Cu ani în urmă a scos piatra și a pus una falsă în loc, fără să-i spună lui Claude, care n-ar fi fost de acord cu motivul care a împins-o la acest gest. Cruciulița de aur de la gât, dar de nuntă de la soțul ei – o glumă, își închipuise la vremea aceea, dar înțelesese destul de repede că nu era nicidecum așa; pașaportul din geantă, mototolit și îndoit de cât îl purtase cu ea, zi după zi... De fapt, toate sunt o glumă, dacă te gândești bine, își spune cu amărăciune.

Acum totul e o glumă. O farsă. O amăgeală.

Această nouă realitate, acest coșmar în care s-a trezit... e atât de îndepărtat – la ani-lumină, ani biblici – de Paris, de Ritz, de bărbatul pe care l-a întâlnit când a venit prima oară cu vaporul din America. Asta a fost acum șaptesprezece ani. De atunci a trecut o viață de om.

A trecut un vis. De fapt, mai multe visuri. Și cele mai multe au rămas neîmplinite.

Așa se întâmplă îndeobște cu visele, după cât a văzut Blanche Auzello.

CAPITOLUL 2

Claude

1923

A fost odată ca niciodată, înainte de venirea naziștilor...

— Alo, scapă-mă de astea, auzi? Alo, domnu', alo!

Tânărul a ridicat capul din registru, încruntat. O americancă striga la el de la celălalt capăt al holului din hotelul Claridge; nimic surprinzător. Vocea era puternică, insistentă, supărător de insistentă. Americanii vorbeau de parcă erau încredințați că lumea întreagă dorește să audă ce au de spus; discreția nu însemna nimic pentru ei.

Numai că americanii îi plăteau salariul, așa că, nu fără efort, își descreți fruntea.

Parisul – Parisul lui – era invadat de acești nou-veniți gălăgioși. Bineînțeles, din cauza Războiului cel Mare. Soldații americani, niște obraznici care se lăudau că ei salvaseră situația – cu toate că veniseră cam la spartul târgului – erau hotărâți să afle mai multe despre „veselul Paris” din care abia dacă gustaseră când fuseseră acolo în permisi. Așa că se întorceau cârduri-cârduri, împreună cu nevestele lor, și luau cu asalt cafenelele, comandând cafea pe lângă orice fel de mâncare – ce absurd! – și bând absint până nu mai vedeau pe unde calcă. Și nu le mai tăcea gura, vorbeau fără oprire, până și cu persoane necunoscute.

— Salut, îi spusese unul din ei nu mai departe de ieri, luase un scaun și se așezase lângă el în cafeneaua care, i se părea lui, era cam mică. Eu sunt Bud. Pe tine cum te cheamă?

Tânărul nu-i spusese, firește. Ce-l interesa pe american cum îl cheamă? N-o să înțeleagă în veci pornirea asta a americanilor de a-și face cunoscută

prezența oriunde și oricui. De ce s-ar sinchisi cineva de ei?

Cât despre parizieni, ei își doreau mai presus de orice să fie lăsați în pace. Să-și vadă de amărăciunea lor, căci ei erau cei care muriseră și suferiseră pierderi uriașe. Și cei mai nesuferiți le erau americanii tineri, căci Franța, în 1923, mai avea doar puțini bărbați sub șaiszeci de ani.

Dar americanilor nici că le păsa. Zâmbeau cu gura până la urechi, arătându-și dinții albi, și fluturau palmele ca lopețile, pline de teancuri de franci, minunându-se la fiecare pas de cât de ieftine erau toate. De fapt, ce spuneau era: Nu suntem aliați; adevărul e că suntem mai buni ca voi.

Cu toate astea, tânărul nostru – pe nume Claude Auzello – și-a înfrânat mânia și scârba, fiindcă traiul lui depindea de acești străini joviali care coborau din vapoare la Calais și apoi o luau în sus pe Sena până la Paris, asemenea gunoaielor aduse de apă.

— Pot să vă fiu de folos?

S-a îndreptat spre americanca cea gălăgioasă, care îi făcea semn cu mâna de la celălalt capăt al holului.

— Mda, mersi, domnule...?

— Auzello. *Monsieur* Auzello. Mă aflu aici ca să mă ocup de dumneavoastră.

A făcut o mică plecăciune și a atins cu degetul insigna de pe pieptul vestonului pe care era gravat numele lui și poziția înaltă pe care o deținea la hotelul Claridge: administrator adjunct.

— Știi că ești nemaipomenit?

A clipit des către el, o femeie stridentă, de vreo treizeci de ani, mai bine zis trecută bine de treizeci, a apreciat Claude cu ochiul lui experimentat. Pudra i se strânsese în crețurile feței iar rujul întins pe gurița de bebeluș era mult prea roșu pentru tenul ei palid. Era blondă – adevărată, așa i-a părut lui Claude. Așa cum era, înaltă, cu umeri lați, acoperită cu blănuri și bijuterii, semăna cu un pom de Crăciun năpârlit.

— Of, Pearl, ai avut dreptate. S-a terminat, e o jale!

Încă o americană vajnică! Claude și-a înăbușit un oftat și s-a întors s-o salute, cu un mic zâmbet profesional în colțul gurii. Dar surâsul i-a înghețat văzând-o; a simțit un fel de lovitură în piept și, prima dată în viața lui, s-a întrebat dacă nu cumva fusese atins de săgeata lui Cupidon.

Căci femeia care s-a apropiat de el cu mâna întinsă, sigură pe ea așa cum sunt americancele, era cea mai frumoasă femeie pe care o văzuse în viața lui. Și ea era blondă – Claude bănuia că se vopsea, dar ce însemnătate avea, de vreme ce o prindea așa de bine? Avea ochii căprui, mari și strălucitori, iar Claude nu fusese niciodată în stare să reziste acestei combinații – păr blond și ochi căprui.

Dar ceea ce îi mersese drept la inimă, dincolo de culori, a fost zâmbetul ei sincer, seducător. Era cu cel puțin zece ani mai tânără decât tovarășa ei; roua nu se scuturase încă de pe această superbă roză americană. Pe lângă toate astea mai era și înaltă – toate americancele erau așa de înalte –, din care pricină Claude a fost nevoit să ridice capul o idee ca să-i întâlnească privirea jucăușă.

— E prima oară că sunteți în vizită la noi, *mademoiselle*?

— E prima oară că plec din New York. Nici nu-mi vine să cred că am ajuns aici!

Fermecătoare! Nu-și dădea aere, nici nu avea pretenții de sofisticărie, cum făceau mulți din cei veniți prima dată la Paris. Tânăra aceasta era pur și simplu copleșită de bucurie și nu-i păsa să o arate.

— Atunci am să mă îngrijesc personal să vă arăt orașul, s-a grăbit să-i răspundă fără să mai stea pe gânduri.

În calitate de administrator adjunct al hotelului Claridge, lui Claude Auzello i se mai întâmplase să arate Parisul unor femei frumoase; de fapt, considera că e chiar o condiție indispensabilă poziției lui. La drept vorbind, deși îi e greu să recunoască, nu mai departe de luna trecută avusese o mică... neînțelegere cu o femeie frumoasă; o neînțelegere în urma căreia frumoasa a plecat din hotel spunând oricui voia s-o asculte că toate cheltuielile ei rămâneau în sarcina lui Claude. O tranzacție comercială care nu fusese în nici un caz menționată în timpul cinelor nocturne luate la Maxim's, când frumoasa se dovedise a fi o victimă încântătoare a cupelor de șampanie și a vastului arsenal de complimente de care dispunea Claude.

Evident – și pe deplin meritat – fusese aspru pedepsit de director, care îi atrăsese atenția să fie mai discret pe viitor.

Discreția! Floare la ureche pentru un francez, mai ales unul care scăpase din război teafăr și nevătămat. Viața lui Claude fusese salvată de o

necesitate urgentă, un detaliu pe care nu-i plăcea să-l pomenească. Plecase din post ca să se ușureze și, în timp ce el era într-un tufiș, baraca a fost lovită în plin de un obuz de artilerie. Fusesse decorat – ce surprize îți mai rezervă și viața! Așa se face că, spre deosebire de mulți dintre prietenii lui din copilărie, a trăit ca să se poată bucura de un Paris unde păreau să fie cinci femei frumoase pentru fiecare tânăr în putere.

— Claude, îi spusese tatăl lui cu lacrimi în ochi, după ce îl îmbrățișase când fusese lăsat la vatră. Claude, fiule. Franța e la picioarele tale, națiunea îți e recunoscătoare. Nu risipi această șansă!

Și n-a risipit-o, *cher papa*. Nici gând.

— Pot să vă întreb pe ce nume sunt făcute rezervările dumneavoastră? a întrebat Claude pe un ton blând.

— Pearl White, a zis cea mai în vârstă din cele două americance.

— Numele meu e Blanche. Ăă... Ross, Blanche Ross, a spus cea tânără cu un zâmbet sfios, puțin șovăitoare, de parcă era prima oară când își rostea numele.

S-au dus împreună cu el la recepție și i-au înmănat pașapoartele. Le-a verificat și le-a înapoiat după câteva clipe.

— Da. Totul e în ordine, i-a spus Claude zâmbind fermecătoarei *mademoiselle* Ross.

Le-a pus să semneze în registru – *mademoiselle* Ross avea o semnătură vioaie, întinsă pe două linii – și a scos două chei. Când i-a dat-o pe a ei a avut grijă să-i atingă cu degetele vârfurile tremurătoare ale mânușilor și le-a ținut așa o clipă, înainte să-i sărute mâna – pur și simplu nu s-a putut abține! – și să se bucure auzindu-i exclamația de surprindere.

— Așa primim noi femeile frumoase în Franța.

Claude și-a netezit mustăcioara, un accesoriu practic, de vreme ce figura nu i se maturizase la fel de repede ca personalitatea.

— Ia uite, un curtezan, i-a zâmbit *mademoiselle* Ross îmbujorându-se ca o fetiță.

Era fardată așa cum sunt toate americancele: buzele rujate subțire, ca o dungă, și o aluniță desenată cu creionul pe unul din obraji. Avea părul tuns scurt, deasupra umerilor, și era îmbrăcată cu o rochie la modă, fără pense pe piept și cu talia joasă, ceea ce se numea rochie charleston, doar că, pe

pieptul bogat al domnișoarei Ross, țesătura stătea întinsă în modul cel mai ispititor.

— Curtezan? a făcut Claude, uimit la rândul lui, fiindcă se mândrea cu cunoștințele lui de engleză, dar cuvântul i se părea cumva nefamiliar. Curtean, adică?

— Nu, mai bine zis crai.

Claude a scuturat din cap, nemaiînțelegând; se înroșise la față, crezând că tânăra îl lua peste picior.

— Ca la cărți?

— Ca Valentino. Ai auzit de el?

Aha, s-a luminat Claude la față. Da, sigur că îl văzuse pe Rudolph Valentino în mai multe filme. *Monsieur* Valentino era un tip caraghios, cu dinți mari, care dădea ochii peste cap una, două, dar se pare că nici o femeie frumoasă nu-i putea rezista. Vasăzică era un compliment!

— Rudy nu e crai, a zis cu dispreț în glas cealaltă femeie, Pearl. E poponar. Știe tot Hollywoodul.

Claude a înțepenit. Ce limbaj!

— Ascult-o pe Pearl, că știe ce spune, l-a asigurat Blanche punând o mână caldă pe bicepsul lui și Claude s-a grăbit să încordeze mușchiul sub mâneca redingotei în dungulițe. Pearl e și ea o stea de cinema. Ați văzut-o, nu? Ați văzut *Aventurile lui Pauline*? Ea e Pauline! În carne și oase!

Nu auzise de Pearl White – Pauline –, dar, firește, s-a prefăcut că da. Însă cum ar putea femeia asta necioplită – chiar acum vârâse mâna în corset, ca să-și aranjeze un sân aici, în holul hotelului Claridge – să fie o stea de cinema? Claude Auzello se îndoia foarte tare.

— Desigur, i s-a adresat fermecătoarei *mademoiselle* Ross. Văd multe filme americane, sunt foarte populare în Franța. *Mademoiselle* Gloria Swanson a stat de multe ori aici, la hotelul Claridge.

A ridicat capul țănoș; fusese o experiență cu totul deosebită, fiindcă *mademoiselle* Swanson era o celebritate și în ziare apăruseră multe fotografii cu ea în holul hotelului Claridge.

— Gloria? a pufnit Pearl. Făța aia? Numai hainele de ea, dacă mă întrebi pe mine.

— Și eu am să fiu stea de cinema, a mărturisit Blanche, lăsând capul în

jos cu modestie; se îmbujorase, ca și cum nici ei nu-i venea să creadă. De asta am venit la Paris. Ca să facem filme!

— Aha, a făcut Claude, dezamăgit împotriva voinței lui.

O stea de cinema? Era inacceptabil. Deși hotelul Claridge se putea mândri că o stea de cinema îl onorează cu prezența sa, stelele de cinema, mai cu seamă cele aspirante, nu erau, din punct de vedere strict practic, la înălțimea administratorului adjunct al hotelului Claridge, care viza mult mai sus. Stelele de cinema erau ahtiate după publicitate și se dedau la tot soiul de excentricități – de pildă se scăldau în fântânile arteziene sau se dezbrăcau prin cluburile de noapte – purtări pe care Claude le găsea vulgare și de prost gust.

Însă pieptul domnișoarei Ross se ridica și se lăsa în modul cel mai ispititor, respira întretăiat, clipea des din genele mătăsoase, atât de lungi că-i atingeau obrazii.

— Nu trebuie să încep imediat. Urma să mă întâlnesc cu cineva, dar... persoana aceea... nu poate veni decât peste o săptămână.

Domnișoara Ross i-a arătat o telegramă mototolită, udă de lacrimi, după care a îndesat-o în buzunar, ca și cum s-ar fi rușinat.

— O săptămână?

Ce veste bună. O săptămână era un răgaz perfect, bine precizat. Fără ambiguități, fără oftaturi și frământări la despărțire, fără șovăieli de genul „Poate să-mi prelungesc șederea...“.

— Dați-mi voie să vă arăt Parisul, i-a sugerat din nou, lăsând deoparte antipatia pentru industria filmului, sau măcar față de această reprezentantă a lui. Sunteți la prima vizită și nimic nu mi-ar face mai multă plăcere.

— Știu și eu...

— Hai, Blanche, du-te. Distrează-te până să vină el!

Aha! Vasăzică exista un „el“. Care nu avea să apară decât peste o săptămână.

Claude a zâmbit din nou.

— Ei, atunci ar fi grozav, a încuviințat domnișoara și pe față i-a înflorit iar un zâmbet. Mor de nerăbdare să văd Parisul.

— Să începem cu începutul.

Claude a pocnit din degete – un gest cam teatral, la care nu recurgea de

obicei, însă de data asta nu s-a putut abține – chemând băiatul de serviciu ca să preia grămada de cufere și valize aduse de cele două femei. De ce americanii veneau cu atâtea bagaje era peste puterea lui de înțelegere. Hainele lor erau oribile și, în orice caz, puteau să-și cumpere creații rafinate, la prețuri mici, aici, la Paris.

Și-a aranjat cravata, le-a făcut semn femeilor să-l urmeze, le-a condus prin holul hotelului Claridge, mândru că toate candelabrele fuseseră curățate chiar în dimineața aceea, coșurile de gunoi erau golite din oră în oră și întrerupătoarele de alamă erau lustruite la fiecare două ore. Le-a arătat unde se află salonul doamnelor; a făcut o scurtă oprire la barul american, plin de clienți gălăgioși care ascultau o cântăreață îngânând o prostioară de cântec, ceva despre despărțirea de o persoană de gen nedeterminat, pe nume „Tootsie“. A apăsă pe buton ca să cheme liftul auriu și i-a cerut liftierului să-i ducă la ultimul etaj.

Odată ajunși sus le-a condus pe cele două pe coridorul cu covor pe jos, covor curățat cu aspiratorul de două ori pe zi; i-a făcut plăcere că încă se mai vedeau urmele roților. A deschis ușa apartamentului lor cu paspartuul lui auriu, s-a dat la o parte și le-a lăsat pe domnișoare să intre primele.

— Sfinte Sisoe, Pearl!

Blanche a bătut din palme ținând încântată, atât de bucuroasă și fermecătoare, că lui Claude îi venea s-o ia în brațe chiar acolo; își dorea să strângă la piept atâta exuberanță, s-o alăture propriei lui exuberanțe. I s-a pus un nod în gât și a aprins lumina ca să le arate apartamentul în toată splendoarea lui. A deschis ușa băii cu detașare de profesionist și le-a explicat cum să folosească robinetele – cu excepția bideului, pe care nu se cuvenea să li-l arate un domn. Le-a mai arătat – Pearl White era mai blazată decât prietena ei, care nu mai contenea să scoată exclamații de uimire – toate butoanele luminoase aflate lângă fiecare pat, cu ajutorul cărora puteau chema cameristele, lustragiul, spălătoria și room service.

— Și... *voilà*!

Cu un gest teatral, a dat deoparte draperiile bogat împodobite, dând la iveală bulevardul Champs Elysées, întins la picioarele lor.

Priveliștea era cea de fiecare zi: zarva și haosul bulevardului; mașinile claxonau, hordurile de turiști țipau, râdeau, făceau fotografii cu aparatele ca

niște lădoaie. Trotuarele erau pline de cafenele cu mese și scaune minuscule unde se înghesuiau clienții, de tarabe cu suveniruri unde găseai turnuri Eiffel miniaturale, stegulețe în culorile Franței și berete ieftine, de câini care hămăiau și chelneri care îmbiau mușterii fluturându-le meniul restaurantelor prin fața ochilor. În ochii lui Claude erau tot atâtea motive să nu-i placă bulevardul și și-ar fi cerut scuze pentru aspectele lui mai sărăcăcioase dacă Blanche Ross n-ar fi început să țipe încântată:

— Vai! Vai, ce magnific! E la fel ca Times Square, nu, Pearl? Doar că mult mai frumos! Uite... ăla nu e Turnul Eiffel?

— *Oui, mademoiselle*, într-adevăr.

— Și acolo... ce e?

— Arcul de Triumf, construit în cinstea victoriei lui Napoleon la Austerlitz.

— Și acolo?

Fermecătoarea duduie deschisese fereastra și se aplecase peste pervaz, primejdios de tare. Claude s-a repezit s-o prindă, a apucat-o de mijloc – din grijă pentru siguranța ei, și-a spus în timp ce strângea torsul mlădiu, simțind carnea tare și plină cum i se încordează în brațe, sorbind căldura trupului ei tânăr, animat de un entuziasm atât de nevinovat că inima lui a făcut ceva ce nu mai făcuse niciodată.

Inima lui Claude Auzello – acea mașinărie solidă, care nu dăduse greș până atunci și prin urmare nu o băgase în seamă – a scos un sunet discret dar neobișnuit, cam așa cum face dopul unei sticle de șampanie. Nu l-a auzit decât el, cu toate astea a fost așa de stânjenit, că a simțit cum îi ard vârfurile urechilor. Cu un gest mai hotărât decât ar fi fost cazul, a tras-o pe *mademoiselle* Ross înapoi în cameră și a lăsat-o jos fără menajamente. Tremurând, și-a tras răsuflarea și a fost cât pe ce să scoată batista ca să-și șteargă fruntea brusc acoperită de sudoare, numai că și-a amintit că e în exercițiul funcțiunii și s-a mărginit să-și aranjeze cravata. Lucru inutil, de altfel, pentru că era perfect poziționată. După cum se vedea, mai degrabă se putea bizui pe cravată decât pe inima lui.

— Aceea era piața Concorde, *mademoiselle* Ross.

— A, spune-mi Blanche. Dacă ai de gând să-ți petreci săptămâna asta cu mine, ar fi bine să ne tutuim, nu crezi?

— Dacă doriți, a încuviințat, conștient că vorbea pe un ton mai aspru și mai formal decât ar fi vrut, doar că în acel moment nu prea avea încredere în vocea lui. Numele meu e Claude, domni... Blanche.

— Perfect.

— Vin să te iau la șapte, dacă ești de acord? Știu un restaurant încântător în Montmartre, cred că ți-ar plăcea. Am putea merge pe jos până acolo, e așa de cald afară!

— Grozav, Claude, absolut grozav!

— Și cu mine cum rămâne? s-a îmbufnat Pearl White ținând buzele – o figură cam prostuță pentru o femeie trecută prin viață, așa cum arăta ea.

— Doamne, Pearl, era să uit! a spus și s-a întors spre Claude privindu-l rugător cu ochii ei mari.

— Hai, lasă, a izbucnit Pearl în râs. A fost o glumă, Blanche. Am deja o întâlnire aranjată.

Claude era sigur că sentimentul de ușurare apărut o clipă pe fața lui Blanche nu fusese doar o părere de-a lui, așa că a zâmbit și el din colțul gurii când și-a luat rămas-bun – sărutând încă o dată mâna domnișoarei Ross –, a închis ușa și s-a întors la îndatoririle lui. În afara fermecătoarei domnișoare a cărei talie suplă o mai simțea și acum în brațe, hotelul avea alți oaspeți care trebuiau întâmpinați. Apoi trebuia să-i aducă la cunoștință administratorului de noapte zecile de probleme mărunte apărute una după alta în timpul zilei. Spălătoria anunțase că unul din storcătoare se stricase. Furnizorul trimisese niște cearșafuri, cu toate că nu le comandase nimeni. Bucătarul-șef descoperise că nu aveau limbă-de-mare pentru seara aceea și amenința să-și dea demisia – a treia oară în săptămâna aceea. Doi chelneri nu veniseră la serviciu, așa că era nevoie să promoveze doi picoli. Doamna Carter, care ocupa apartamentul prezidențial, se plânsese că tropăie cineva deasupra ei, în ciuda faptului – asupra căruia i se atrăsese în mod repetat atenția – că apartamentul era la ultimul etaj.

Claude a atacat fără întârziere aceste probleme, cu eficiența lui obișnuită, aceeași eficiență cu care își făcuse datoria în război. Cu toate că păstra încă o oarecare stânjeneală cu privire la circumstanțele în care scăpase cu viață, își slujise ireproșabil patria. Claude nu era omul care să se refugieze într-o falsă modestie; știa că a fost născut să conducă, nu să fie condus. Fusese

căpitan peste un batalion întreg și îi văzuse pe unii din acești oameni murind în jurul lui; îi ținuse în brațe în timp ce sufletul li se despărțea de trup; își mânjise mâinile – și le privi acum, minunându-se de albeața lor și manichiura făcută doar cu o zi înainte –, le mânjise de sânge și fecale, le afundase în măruntaiele răniților. Simțise așchiile ascuțite ale oaselor rupte ieșind prin piele.

Iar pentru că supraviețuise – un lucru prostesc, dacă stai să te gândești, pur și simplu continui să respiri în timp ce alții nu mai reușesc –, fusese distins cu Legiunea de Onoare.

Firește, pentru faptul că își făcea meseria nu se aștepta la o astfel de onoare.

Ambiția lui era să aibă propriul hotel, dar era încă tânăr – nu avea decât douăzeci și cinci de ani – așa că mai avea răbdare. Deci, pentru moment era administrator adjunct la hotelul Claridge, un hotel bun, într-adevăr; aici stătuseră multe stele ale cinematografului american și membri mai puțin însemnați ai familiilor regale. Poate că era un pic cam prea aglomerat și popular pentru gustul lui – situat chiar pe Champs Elysées, unde curgea un râu de pietoni, și în spate dădea pe o străduță îngustă, plină de cluburi de jazz, și el nu putea suferi jazzul, i se părea o hărmălaie enervantă. Pentru moment hotelul Claridge era foarte bun. Dar mai încolo... Deocamdată trebuia să urce treptele ierarhice, să știe secretele meseriei ca pe apă și abia pe urmă să se gândească la un loc doar al lui. Și în acest scop pusese ochii pe un cu totul alt fel de hotel.

Un hotel fără pereche: Ritz. Simpla rostire a numelui îl făcea să freamăte de emoție. O emoție destul de asemănătoare cu cea resimțită în prezența frumoasei blonde numite Blanche Ross.

După ce a aruncat o privire la programul de lucru pe care îl avea atârnat în birou, Claude s-a bucurat că proprietarul hotelului, *monsieur* Marquet, era plecat cu afaceri timp de două săptămâni. Va putea să-și aranjeze cu ușurință orarul ca să se potrivească cu al ei. O idilă pe fugă: cină în Montmartre, obișnuita hoinăreală pe malul Senei, prânzul în grădină la Palais Royal, picnicuri în Bois de Boulogne; îi va cumpăra un mic tablou de la o tarabă de lângă Notre Dame – făcea întotdeauna impresie.

În fiecare zi îi va trimite flori în cameră, abia aduse de la piața de flori de

pe Île de la Cité, unde avea cont permanent. Și o reputație.

Iar la sfârșitul săptămânii... *Au revoir, mademoiselle Ross.*

Inima i-a scos din nou sunetul acela... ce să fie? Claude și-a apăsât degetele pe încheietura mâinii și a respirat rar, ca să-și ia pulsul. O fi cazul să ia un pansament gastric? O fi mâncat ceva prea greu la prânz?

A ridicat din umeri și s-a dus să sune la pitorescul restăurănțel din Montmartre.

Un restaurant cunoscut tuturor din branșă pentru *discreția* lui.

CAPITOLUL 3

Blanche

Iunie 1940

Blanche se întoarce cu spatele la oglindă, scârbită de murdăria adunată în crețurile de pe față și praful din păr (lăsând la o parte rădăcinile negre ale părului, lungi de doi centimetri deja), ochii înroșiți din cauza zgurii din tren, petele de pe haine, gaura din ciorap, tocul rupt. Chiar dacă simte că se stinge de sete, dă mai întâi drumul apei în cadă ca să facă o baie și, în timp ce apa curge, scoate o rochie Schiaparelli din valiză și o atârnă pe un umeraș lângă cadă, sperând că aburul va mai netezi cutele. Știe că ar putea chema pe cineva să i-o calce (ce naiba, aici, la Ritz, ar putea suna să vină cineva și meargă să-i cumpere o rochie nouă), dar ea vrea cu orice preț să-și ascundă fața murdară, de refugiat, și să revină la Ritz așa cum era înainte.

Scoate toate cosmeticele din geantă și înșiră pe masă tot felul de borcănele și sticlute, aproape goale după ce a fost plecată atâtea luni. Ar trebui să coboare în biroul lui Claude să vadă dacă bijuteriile ei (cele autentice) mai sunt în micul seif de acolo, dar își aduce aminte că acela nu mai e biroul lui. Probabil că nici bijuteriile nu mai sunt acolo.

C'est la vie.

După baie – nu atât de lungă pe cât și-ar fi dorit, dar îndeajuns cât să spele primele straturi de murdărie –, se îmbracă, își pune ultimii stropi de parfum după urechi și scoate o pereche de pantofi.

Sunt pantofi de satin, făcuți de comandă la Hellstern & Sons, noi-nouți, nepurtați nici măcar o dată cât a stat la Nîmes. (Doamne, ce-o fi fost în capul ei când a pus atâtea în valize, de parcă pleca în turneu, nu doar mergea împreună cu soțul ei, ca militar, la o mică garnizoană aflată la dracu-n praznic!) Au o culoare superbă, verde ca mărul. Îi pune în

picioarele obosite și oftează. Își amintește cum a fost prima oară când Claude a dus-o la magazin să i se ia măsura, cât de încântată a fost să vadă calapoadele, odată terminate, pe care era scris numele ei – *Madame Auzello*.

Era primul obiect cu noul ei nume, de femeie măritată, un nume francezesc. Era prima oară când, cumpărând ceva, a spus: „Treceți în contul domnului Auzello.“ S-a simțit așa de *continentală*, de sofisticată, emancipată chiar. De fapt, realitatea era cu totul alta, după cum avea să descopere mai târziu. Totuși, la vremea aceea, faptul că pantofii ei de comandă erau înscriși în contul soțului ei parizian îi părea un act de sfidare, de răzvrătire. Când locuia cu părinții ei și era fiica mezină, necăsătorită, trebuia să se mulțumească să meargă o dată pe an la Lord & Taylor ca să-și cumpere o garderobă castă. Cel puțin până în momentul când și-a început cariera de actriță...

Ceea ce nu se întâmplase, de fapt. Cu toate astea, tocmai căutarea acelei cariere o adusese la Paris și la Claude, la Hellstern & Sons, unde își trecuse pantofii în contul soțului ei, și la ziua când, după ce încălțase prima ei pereche de pantofi de comandă, îi ceruse lui Claude s-o ducă să danseze în Montmartre – el îi făcuse pe plac după îndelungă șovăială –, și ea se simțise cu adevărat pariziancă, cu adevărat renăscută.

Asta era pe vremea când visul de a deveni *madame Auzello* devenise realitate.

Blanche se întreabă cum ar fi fost viața ei dacă nu i-ar fi îngăduit unui francez nu prea înalt, dar plin de el, s-o plimbe prin Paris în săptămâna aceea până cădea jos din picioare, timp în care îi povestea și îi explica și, când se aștepta mai puțin, îi lua mâna și i-o săruta cu mai multă pasiune decât l-ai fi crezut în stare judecând după mustăcioara lui îngrijită. Îi cumpăra trandafiri cu brațul de la florărese, picturi romantice cu Sena de la artiști lihniți de foame, îi arăta minuni care nu figurau în ghidurile turistice – de pildă inimioara de piatră pusă de un zidar cu secole în urmă, în amintirea iubitei lui, în fața Domului Invalizilor. Ce s-ar fi ales de ea dacă el, arătându-i aceste mici monumente de existența cărora puțini aveau habar, nu și-ar fi dat la iveală inima neașteptat de tandră?

Nu se gândise că va da peste un Claude Auzello când își făcuse bagajele,

își luase voioasă la revedere de la părinții negri de supărare și urcase pasarela vaporului care urma să o ducă din New York în Franța. Nu, nici măcar nu-și propusese să găsească un Claude Auzello, ci pe cu totul altcineva.

Și, naiba s-o ia, nici nu-i trecuse prin cap că va ajunge la Ritz.

Acum își examinează piciorul încălțat în pantoful impecabil de satin, și își spune: „Sunt curată, sunt elegantă, sunt acasă.“ Hotelul Ritz și Blanche au o înțelegere; au încheiat-o cu multă vreme în urmă.

Cât timp se va afla între pereții auriți ai hotelului se va purta frumos; se va purta ca o adevărată doamnă, va fi demnă de soțul ei, ba chiar îi va face cinste. Și ce va primi în schimb?

Pereții auriți o vor apăra, poate chiar și de ea însăși. Fiindcă la Ritz nu se poate întâmpla nimic rău; hotelul fusese menit să satisfacă orice moft, oricât ar fi părut de ridicol. Voiai să miroși un buchetel de flori abia culese în timp ce te cufunzi într-o cadă enormă, cu robinete aurite, în formă de lebădă? Ritz ți-l procura. Voiai să-ți plimbe cineva câinele în timp ce-ți iei ceaiul printre palmierii din curte și mâncarea lui – pregătită de același maestru bucătar care ți-a pregătit prânzul – îl așteaptă pe o pernă de mătase, la picioarele tale? Ritz îți făcea pe plac. Soțul te-a înșelat ieri și ai vrea să-ți iei revanșa, dar nu cunoști nici un tânăr convenabil? Ritz ți-l pune la dispoziție.

Ritz satisfăcea orice nevoie.

Și te apăra. Deși nu doar bogații au secrete și până și cea mai sărmană femeie de serviciu poate avea multe de pierdut. Dar nu are nici o însemnătate fiindcă, odată ce ai intrat în hotel, începi să respiri mai ușor și parcă te simți eliberat de o povară. Fiindcă hotelul te va apăra – nu ai de ales, trebuie să fii încredințat că așa va fi.

Dar va mai fi așa și acum? Acum, când celebra ușă de la intrare nu mai e păzită de un portar cu joben și pelerină neagră, ci de un soldat nazist?

Blanche se înfioară, își ia poșeta și iese din cameră ca să găsească pe cineva care să-i dea ceva de băut.

Ritz îi va procura și așa ceva.

CAPITOLUL 4

Claude

1923

Prințul cel chipeș a trezit-o pe frumoasa domniță cu un sărut...

— Du-mă la Ritz, despre care vorbești de nu-ți mai tace gura, Claude, l-a îndemnat, mângâindu-l pe ceafă, după care a devenit serioasă. Și pune-mi întrebarea pe care doreai să mi-o pui.

Claude o câștigase pe fermecătoarea americană. O câștigase după o săptămână minunată pe care și-ar fi dorit-o fără sfârșit – ceea ce nu i se mai întâmplase înainte. O câștigase smulgând-o enervantului prinț egiptean, care, lucru evident, nu s-ar fi însurat în veci cu ea; ar fi dus-o la pierzanie, transformând-o într-o sclavă din haremul lui.

Drept care Claude întrebase, iar Blanche spusese da. Viețile lor, de acum unite, se schimbaseră pe veci. În bine, crezuse el atunci. Blanche era un trofeu, o fată frumoasă pe care o scăpase din ghearele unui despot egiptean. Fusesse un gest dramatic, cel mai impetuos și romantic lucru pe care îl făcuse în viața lui, ceva ce nu-i stătea defel în fire. Își dădea chiar el seama, așa că, un pic prea impresionat de el însuși, n-a văzut mai departe de momentul victoriei. Îmbătat de succesul lui nu s-a gândit cum naiba vor reuși o americană rebelă și un hotelier francez să trăiască fericiți până la adânci bătrâneți.

Dar ea i-a purtat noroc, cel puțin la început. Căci în aceeași zi când, în același hotel Ritz, Claude căzuse în genunchi și îi ceruse mâna – încă îmbujorat și triumfător după salvarea frumoasei aflate în primejdie –, fusese chemat în apartamentul lui Marie-Louise Ritz și aceasta îi oferise postul de director adjunct.

Ultimul lucru pe care proaspăta lui logodnică i-l șoptise înainte de plecare a fost:

— Cere să fii director. Nu ești făcut să fii adjunctul nimănui, Claude Auzello.

Într-adevăr, nu era. N-o dovediseră evenimentele din ultimele douăzeci și patru de ore? Încurajat de încrederea ei, tipic americană, făcuse așa cum îi spusese ea. Și a fost răsplătit cu un zâmbet uimit și amuzat din partea dolofanei *madame* Ritz, care și-a dat încuviințarea. După care i-a cerut să-i scoată câinii la plimbare și, firește, Claude s-a conformat fără să crâcnească.

După care a fost răsplătit cu un zâmbet încă și mai amuzat din partea viitoarei lui soții americane, care s-a distrat copios auzind cum decurseseră lucrurile. Dar din ce motiv... Claude nu înțelesese. Totuși, cum se mândrea că nimic din purtarea celorlalți nu-i rămânea ascuns, își propunea să pătrundă și acest secret.

Cu trecerea săptămânilor și a lunilor, Claude a aflat o grămadă de lucruri despre această frumoasă domnișoară care, în mod miraculos, devenise soția lui. Lucruri de care nu avusese habar în acea zi glorioasă când se duseseră la primărie cu autorizația de căsătorie și martorii (*monsieur* Renaudin de la hotelul Claridge și nefericita prietenă a lui Blanche, Pearl White), și-au rostit jurămintele cu voci tremurate, au fost declarați soț și soție și s-au întors la hotelul Claridge pentru un mic dejun cu tam-tam. Prietenii lui Blanche și Pearl din industria cinematografică au dat năvală peste ei; s-a băut și s-a râs mult, s-au spus glume fără perdea, apoi soții Auzello au fost conduși la gară, unde, fără să se fi dezmeticit cu totul, s-au urcat într-un tren care pleca spre Coasta de Azur, unde aveau să-și petreacă luna de miere și să le facă o vizită părinților lui Claude, la Nisa. La gară, ceata de actorăși a făcut și mai mare tărboi, lăsând peste tot sticle de șampanie. Pearl chiar s-a încăpățânat să spargă una izbind-o de peretele vagonului ca să-l sfințească. Claude a răsuflat ușurat când, în cele din urmă, el și Blanche au putut urca și prietenii s-au îndepărtat împleticindu-se, atât de beți că se ruga ca nu cumva vreunul să cadă pe șine, în fața vreunui tren care ar intra în gară.

Odată ce s-au instalat în compartiment, Claude a aflat primul din multele lucruri pe care nu le știa despre Blanchette – numele de alint pe care îl alesese pentru soția lui.

— Acum, că suntem căsătoriți, am să procedez ca Napoleon cu Joséphine, i-a spus senin, fericit că e în sfârșit singur cu soția lui. Insist să renunți la prietenii aceia ai tăi, fiindcă nu se potrivesc cu situația ta, mai ales că am să mă mut la Ritz. Ești mult deasupra lor, Blanche.

— Ce... spui?

A clipit de mai multe ori și a strâns așa de tare buchetul de orhidee pe care i-l dăduse el, că i-a fost teamă că tulpinile se vor rupe.

— Insist să renunți la prietenii aceia, Blanche.

Claude nu înțelegea de ce e nevoit să-i spună de două ori; pe cât știa el, nu avea probleme cu auzul.

— Hmmm.

Și-a scos trusa de machiaj și s-a apucat să se pudreze și să se dea cu ruj.

— Și încă ceva, a continuat Claude, bucuros că are prilejul să-i explice cum stau lucrurile soțioarei lui americane care poate că nu înțelegea prea bine ce înseamnă să fii măritată, mai ales că nu știa cum mergeau lucrurile în America. Aș dori să te fardezi mai puțin. Înțeleg că e necesar în profesia ta, dar nu și în viața de zi cu zi.

„Și, cu voia Domnului, nici în profesie nu-ți va mai fi necesar multă vreme“, a adăugat în sinea lui. După ce se logodiseră, Blanche jucase într-un film romantic, de duzină, în care avea o relație amoroasă cu un actor. Claude văzuse filmul de vreo douăzeci de ori, vânăt de frustrare și furie văzându-și logodnica – actuala soție – sărutată de alt bărbat. Pe de altă parte, Claude trebuia să recunoască, Blanche nu era prea convingătoare ca actriță. Fără îndoială că în scurt timp aveau să-și dea și alții seama.

— N-ai nevoie să te fardezi, Blanche, a continuat, încântat de noul lui rol de soț, salvator și apoi protector al acestei fermecătoare creaturi. Ai o frumusețe naturală și, pe deasupra, acum ești măritată.

— Și ce-are a face, Tic-tic?

Claude s-a strâmbat. Vasăzică și Blanche îi alesese un nume de alint. Într-o clipă de uitare de sine îi mărturisise, dintr-o pornire romantică, că inima îi ticăise când dăduse prima oară cu ochii de ea. Din păcate, soțioara lui găsisese întâmplarea mai degrabă amuzantă decât romantică și părea că îi place să i se adreseze cu apelativul acesta nedemn de el.

— Are, pentru că ești soția mea și vei face așa cum îți spun.

— O să fac așa cum îmi spui?

— Așa se petrec lucrurile în Franța, în orice caz. N-am idee cum se comportă cuplurile căsătorite în America, dar acum ești în Franța.

— Deocamdată, a zis ea cu încordare în glas.

— Poftim?

— Nu știam că m-am măritat cu un troglodit. Credeam că mă căsătoresc cu un gentleman care mă respectă, spre deosebire de un anume prinț egiptean.

— Ba te respect! a exclamat Claude nedumerit – oare nu se înțelegeau bine din cauza limbii?

— Atunci nu te mai purta ca un om al cavernelor.

— Nu-ți cer decât să renunți la prietenii ăia și să nu te mai fardezi!

Trenul ieșise din Paris și gonia printre dealuri verzi, pe coastele cărora, printre fermele cu acoperiș de paie, pășteau cirezi de vaci.

— Iar eu îți spun nu. Îmi plac prietenii mei. Și îmi place cum arăt. Și altor bărbați le place.

— Acum nu mai are însemnătate ce cred alți bărbați despre tine, a izbucnit Claude în râs.

Soția lui era de o inocență adorabilă.

— Acum ești căsătorită.

— Dacă îți închipui că n-o să-mi mai pese de ce cred alți bărbați despre mine, ești mai ȋicnit decât J'Ali.

— Să nu mai rostești vreodată numele individului ăluia, a făcut Claude, căruia discuția nu i se mai părea deloc amuzantă.

— Ba am să spun orice am chef! J'Ali! J'Ali! J'Ali! J'Ali!

Și atunci Claude Auzello a făcut ceva cu totul neobișnuit. S-a lăsat în voia unei porniri de moment și a uitat de buna-cuviință. Această femeie, mireasa lui, aprinsese o bombă nedetonată, adânc îngropată în el, probabil rămasă acolo din timpul războiului. Stârnise în el atâtea emoții noi în ultimele săptămâni, că poate n-ar fi trebuit să se mire că acum, din cauza ei, era mai furios decât fusese vreodată. Mârâind chiar ca un om al cavernelor, ceea ce îl acuzase soția lui că este, a înșfăcat trusa de machiaj, a deschis fereastra și a aruncat-o afară.

Au rămas amândoi cu ochii la fereastra deschisă, la fel de uluiți de ceea

ce făcuse Claude. El a dat să-i explice dar, până să spună o propoziție, Blanche a făcut ceva și mai uluitor.

S-a repezit la fereastră și a vrut să se arunce afară.

Claude a prins-o de mijloc și a tras-o înapoi în compartiment.

Acum se holbau unul la altul, încremeniți într-un tablou absurd, răsuflând greu, până când trenul a încetinit și a intrat în gară.

Iute ca fulgerul, Blanche s-a smuls din brațele lui, a țâșnit afară din compartiment și, până să se dezmeticească Claude, a coborât în goană din tren. Adineauri era în brațele lui, și în clipa următoare dispăruse. Încă zbătându-se să înțeleagă ce se întâmplase, a înhățat câteva bagaje și a rupt-o la fugă după ea. Abia a coborât pe peron că trenul s-a și pus în mișcare. Croindu-și drum printre călătorii care îl priveau cu gura căscată a ajuns pe peronul de vizavi tocmai la timp ca să-și vadă soția sărind într-un tren ce mergea în direcția opusă, spre Paris. Claude a luat-o la goană după ea, cu brațele pline de lucruri care cădeau la fiecare pas – la un moment dat a observat că una din vapoaroasele ei cămăși de noapte i se agățase de pantof – dar trenul a luat viteză și nu l-a mai prins.

*Merde.*³

3. La dracu' (fr.).

Cu palmele lipicioase, gulerul pătat de sudoare și brațele pline de lucruri stânjenitoare, Claude s-a prăbușit pe o bancă, bătându-și capul să pătrundă înțelesul celor întâmplate. Bietul de el le întorcea pe față și pe dos ca și cum avea de memorat un text al cărui înțeles îi scăpa.

În acest moment ar fi trebuit să-și dezmierde soția, așezați amândoi în fața unui platou cu friptură rece de rață și a unei sticle și mai reci de șampanie. (Bineînțeles, Claude aranjase totul înainte de plecare, iar acum se gândea cu regret la figura nedumerită pe care avea s-o facă chelnerul intrând cu măsuța pe roțile într-un compartiment gol.) Ar fi trebuit s-o mângâie, s-o sărute, pregătind-o pentru noaptea care îi aștepta. (Făcuseră deja dragoste, așa că nu îi aștepta nici o surpriză, doar pasiune și plăcerea de acum familiară.)

În loc de asta, se găsea singur într-o gară, în cine știe ce oraș de provincie, și nu avea idee când sosea următorul tren de Paris. Sau unde s-o

găsească pe soția lui, odată ajuns acolo.

Să fi făcut o greșală pripindu-se să se însoare cu această americană, oricât de fermecătoare ar fi fost ea?

În cele din urmă a sosit un tren care mergea la Paris. După ce s-a urcat, Claude s-a dus direct la bar și a dat pe gât un pahar de tărie, iar când trenul a intrat în gară primul lucru pe care l-a văzut coborând a fost Blanche, așezată pe o bancă, ținând în mână buchetul de mireasă, acum jumulit. Avea ochii roșii de plâns și când l-a văzut pe Claude s-a pus și mai abținer pe bocit. Atunci inima lui Claude a ticăit din nou tare și el a luat-o în brațe, uitând toate cele întâmplare în tren.

Până când a făcut următoarea descoperire.

— Phii, dar ce colecție impresionantă ai, Tic-tic, s-a minunat Blanche, după ce abia se întorseseră din luna de miere; se învârtea prin bucătăria garsonierei lui de burlac și admira tigăile de aramă, atârdate în ordine perfectă pe perete. Cum le faci să strălucească așa?

— Le lustruiești, i-a răspuns Claude nedumerit. Cu oțet și sare.

— Aha.

Apoi a deschis un sertar și a scos o mică exclamație:

— Și ai atâtea cuțite. Așa de multe! La ce-ți trebuie atâtea?

— Pentru că sunt diferite, i-a răspuns Claude, tot nedumerit, dar și tot mai îngrijorat. Uite, ăla mare e pentru mărunțit, ăsta lung pentru tăiat carne, ăsta zimțat pentru tăiat pâine și așa mai departe.

— Aaa... s-a minunat Blanche din nou.

— Blanchette, i-a spus el și stomacul i s-a strâns ca de un presentiment. Nu... nu știi să gătești?

— Eu?

A făcut ochii mari, parcă ar fi întrebat-o dacă știe să sculpteze o canoe dintr-un trunchi de copac, să piloteze un avion sau să danseze pe poante. Apoi a izbucnit în râs. A dat capul pe spate și a râs în hohote, din toată inima.

— Hai că ești de groază, Claude. De unde ți-a venit ideea asta, că aș ști să gătesc? Sigur că nu știu!

— Cum adică „sigur“?

A închis enervat sertarul. Se simțea înșelat.

— De unde să știu? Femeile gătesc. Așa se face în Franța.

— La fel e și în America, a recunoscut ea, deschizând alt dulap din care a scos un cuțit mandolină examinându-l de parcă era un vestigiu din Grecia antică. Cele mai multe fete sunt învățate să gătească și să facă curat, chiar dacă sunt destul de înstărite ca să angajeze pe cineva să facă treaba în locul lor. La fel am fost crescute și noi, surorile mele și cu mine, numai că eu găseam mereu un pretext ca să scap de lecții. N-aveam nici un chef să învăț prostiile alea, crede-mă. Nu-mi prea făceam scrupule, Claude, a zis privindu-l cu ochii strălucind și ținând buzele voluptuoase ca un copil bosumflat. Nici acum nu prea îmi fac.

— Bine, dar...

Claude nu știa dacă s-o tragă în dormitor sau s-o ducă la Le Cordon Bleu⁴ ca să ia niște lecții de gătit.

4. Le Cordon Bleu, școală franceză de arte culinare, fondată la Paris în 1895.

— ...atunci cum ai să gătești pentru mine?

Blanche a ridicat din umeri.

— Cred că de gătit ai să gătești tu, Claude. Sau o să mâncăm în oraș. Din câte am auzit, și la Ritz au bucătărie, a adăugat ea și a râs din nou.

Claude n-a știut ce să-i răspundă; nu era pregătit pentru o astfel de situație. Așa că a tras-o în dormitor, căci ce altceva putea face un bărbat în locul lui?

După aceea a pregătit o omletă de gălbiori cu șalote și usturoi, pe care ea a devorat-o, drept care a fost nevoit să mai facă una și pentru el.

Ce a mai descoperit în acele zile de început, acele zile amețitoare, pasionate și tulburătoare, zilele magice de început ale căsătoriei lui cu această americană fermecătoare care îi schimbaseră viața în așa măsură că se întreba uneori dacă nu cumva e o vrăjitoare, nu o prințesă aflată în primejdie? A descoperit că vorbea prin somn. A descoperit că nu avea nici o rețineră să-i folosească periuța de dinți. Că arunca ciorapii de mătase de cum li se ducea un fir, în loc să-i remaieze. A descoperit că îi plăcea să hoinărească pe străzi, fără o țintă anume; nu avea astâmpăr, la fel ca un copil obligat să stea prea mult pe scaun. A descoperit că îi plăceau pisicile, tolera câinii și o încântau păsările, dar numai dacă erau libere, afară; nu știa

de ce, dar păsările ținute în casă o speriau.

Claude a mai descoperit și că are picioare mici, de care era foarte mândră. Și că se gâdila foarte tare la tălpi. Și că, atunci când era într-o anumită dispoziție, îi plăcea să-l pună s-o gâdile.

A mai descoperit și că încă mai dorea să-și continue cariera de actriță, ceea ce însemna că în unele seri, când se întorcea de la Ritz mort de oboseală, micul lui apartament era invadat de prietenii aceia cu care el nu era de acord, Pearl White și alți actori; fumau, beau și vorbeau de „platouri“, „duble“ și „blestemații de regizori“. Persoane de proastă condiție, cu toții, ceea ce îl nedumerea profund, fiindcă el refuza s-o vadă pe Blanchette a lui altfel decât ca pe o prințesă din basme.

Și a mai aflat ceva Claude.

A aflat că Blanche a lui iubea hotelul Ritz tot atât de mult cât îl iubea el.

CAPITOLUL 5

Blanche

Iunie 1940

— De ce suntem așa, Pearl?

Blanche își aduce aminte că a întrebat-o pe prietena ei în 1923, chiar după ce omulețul acela caraghios, Claude Auzello, își luase la revedere de la ea, promițându-i că vor lua cina împreună în seara aceea. Încă mai avea în buzunar telegrama lui J'Ali prin care o anunța că va întârzia o săptămână.

— De ce ne îndrăgostim de bărbații ăștia, care ne spun lucruri frumoase doar ca să ajungem în patul lor? Să ne facă să trecem oceanul fără să ne ofere măcar un contract, ce să mai zic de o verighetă?

Dacă va veni în Europa cu el o va face stea de cinema în Egipt, așa îi promisesse chipeșul ei prinț, iubitul ei. Va fi la fel de celebră precum Cleopatra, se va plimba pe Nil în propria ei corabie. O va lua de soție.

Doar că nu, nu îi promisesse așa ceva, nu mersese chiar așa departe.

— Fiindcă suntem niște proaste. Suntem femei într-o lume a bărbaților. Și suntem destul de tâmpite ca să credem că o să găsim bărbatul care să ne facă să uităm în ce lume trăim.

— Dar eu îl iubesc pe J'Ali. Chiar îl iubesc. Netoata de mine!

— Dă-l naibii pe J'Ali. Întâlnește-te cu tipul ăsta, Auzello. I-au ieșit ochii din cap când te-a văzut! Du-te și distrează-te, scumpo. De-adevăratelea.

— Dar J'Ali voia să-mi arate Parisul!

Blanche a apucat cu degetele o fărâmbă de tutun rămasă pe limbă, apoi a scuturat scrumul țigării în scrumiera neagră pe care era gravat cu litere de aur *Hotel Claridge*.

— J'Ali nu e aici. Și crezi că el ar sta să te aștepte, dacă ar fi în locul tău?

Pe Blanche a amuzat-o ideea, fără voia ei. Ideea că J'Ali ar sta s-o aștepte

pe ea sau pe oricare altă femeie. Dacă lumea era într-adevăr a bărbaților, atunci prințul J'Ali Ledene trăia în grădina raiului; femeile fuseseră create ca să-i ofere lui mere – de preferință îmbrăcate în costumul Evei.

Cu toate astea Blanche venise după el la Paris, frângând inimile părinților ei și lăsând în urmă tot ce-i era cunoscut. Pur și simplu fiindcă ea – nonconformista care sfida orice prejudecată, copilul jazzului – încă nu știa cum să ia dragostea. Știa doar să meargă încotro o ducea.

Și a văzut cu uimire că n-a dus-o în Egipt.

— Bun venit doamnei de la Ritz!

Oprită în capul scărilor, Blanche surâde din colțul gurii și face o plecăciune în fața mulțimii care privește în sus spre ea. Apoi izbucnește în râs ca să le facă hatârul.

E un titlu dat în glumă, așa cum și-ar spune un copil, deși Claude e cel care i l-a dat. Însă i l-a dat de exasperare. Se săturase s-o vadă băgându-și nasul în treburile lui, nu mai suporta s-o vadă bând și era gelos pe prietenii ei. Iar acum, când a găsit-o împărțind sendvișuri și șampanie cu personalul la sfârșitul unei zile lungi care pentru el nu s-a încheiat încă, strânge din buze și îi spune doamna de la Ritz, deși nu are intenția să-i facă un compliment.

Dar Blanche îl ia ca atare.

Căci după șaptesprezece ani de căsătorie, chiar și cu un tip căruia i-au ieșit ochii din cap când te-a văzut prima oară, complimentele sunt rare, în timp ce motivele de nemulțumire se înmulțesc precum mușcatele primăvara. Tânărul care i-a făcut o curte atât de asiduă, care s-a luptat s-o câștige sfidând până și un prinț egiptean pentru ea, s-a preschimbat în soț. Totuși nu-i poate găsi vină, pentru că Blanche însăși a devenit o soție tipică.

Singur hotelul Ritz, cu farmecele lui, o poate face să uite, în acele situații când oamenii fac plecăciuni în fața ei, ca acum când – proaspăt îmbăiată, dichisită ca un cadou de preț și încălțată cu acei pantofi impecabili – coboară scara spre holul din aripa Cambon a hotelului.

— Vai, doamnă Blanche, ce teamă ne-a fost pentru dumneavoastră!

O fată o trage de mânecă. E palidă la față, ochii mari, căprui, îi sunt roșii de nesomn.

— Doamnă Blanche, șoptește, știu că ați... am auzit, înțelegeți... mi-a

spus cineva că odată ați schimbat...

Blanche clatină din cap, duce degetul la buze și inima începe să i se zbată în piept; tocmai a zărit un soldat neamț stând de pază la capătul culoarului lung care leagă cele două aripi ale hotelului Ritz. Se apleacă, o sărută pe obraz și murmură:

— Vino să vorbim diseară, după zece. Singură.

Și fata e gata să se pună pe plâns, dar se stăpânește în ultima clipă.

Blanche coboară, trecând printre cei adunați pe trepte. Băieții de serviciu o apucă de mână cu mânușile lor aspre și i-o scutură mai-mai să i-o scoată din umăr.

— Doamnă Auzello, v-ați întors! De-acum o să fie mai bine, cu voia Domnului!

— Cum stă treaba, băieți? întreabă.

Iar băieții îi povestesc cu amănunte picante cum stă treaba, până când Blanche se cocoșează de râs, ținându-se cu mâinile de burtă. Exagerează, își dă seama; râde prea mult, zâmbește prea larg. N-are ce face. Altminteri ar izbucni în hohote de plâns. Atâtea fețe cunoscute lipsesc; personalul masculin s-a împușinat vizibil. Nu poate decât să se roage ca acești tineri să se întoarcă acasă de pe front, nu să nimerească în lagărele nemților.

Apoi se deschide o ușă și toată lumea amuțește; nimeni nu mai râde; nimeni nu mai spune glume deocheate. Băieții de serviciu și cameristele se lipesc de grilajul scării și de pereții holului, cu ochii în pământ.

Este ea. *Mademoiselle*.

Coco Chanel, jigodia aia.

Intră pe ușa dinspre stradă, iar când îi vede pe cei adunați se oprește și ridică privirea; mijește ochii când se uită la Blanche. Nările îi freamătă vizibil la vederea rochiei Schiaparelli – un imprimeu în culori vii, cu flamingo uriași, roz, pe fond verde tare – și afișează o expresie dezgustată.

— Bună, Blanche. Văd că ți-a priit vacanța, toarce ca o pisică și caută în geantă o țigară pe care o flutură cu un gest dictatorial prin fața celui mai apropiat băiat de serviciu, care se grăbește să i-o aprindă cu mâinile tremurând. Ai slăbit, *chère*. Poate că nu peste multă vreme n-o să mai fii nevoită să porți tot felul de mizerii și ai să încapi în hainele făcute de mine.

Chanel poartă, firește, una din propriile ei creații: o rochie neagră de

jerseu, drapată atât de elegant că Blanche și-ar dori și ea una, pe loc. Coco știe să facă rochii, n-ai ce zice.

— Ce bine îmi pare să te văd, Coco scumpo, zâmbește Blanche, știind foarte bine că o înfurie spunându-i Coco în loc de *Mademoiselle*. Nu te-ai schimbat deloc. Văd că tot mai ai un băț înfipt în fundul ăla slăbănog.

Se lasă liniștea în timp ce cele două femei se cântăresc din priviri înaintea să se încline, așa cum fac oponentii în ring, și Coco începe să urce scările, cu spatele drept și țeapăn ca un zid de la bățul de care vorbea Blanche.

Se oprește când ajunge lângă Blanche. Suflă fumul la doar câteva degete de obrazul ei și îi șoptește ceva. Un singur cuvânt și trece mai departe, dispare pe holul de la capul scărilor. Blanche încremenește, nevenindu-i să creadă. Chiar a spus ce i s-a părut ei că aude?

O mai fi auzit și altcineva?

Nu, n-a mai auzit nimeni. Băieții de serviciu și cameristele au prins viață; râd cu toții și o privesc încântați pe Blanche; unul din băieți o prinde de braț și i-l ridică, de parcă ar fi câștigat un meci. Blanche se destinde. Deocamdată. Se bucură de acest răgaz cât își mai poate permite, conștientă – și gândul îi face pielea de găină, se simte ca o insectă pusă sub sticlă – că soldații germani stau la pândă. Ascultă.

Însă deocamdată nu are nici o însemnătate.

Doamna, cu voia Domnului, s-a întors.

CAPITOLUL 6

Claude

1924

Și a dus-o în castelul lui fermecat...

— Claude, îi spusese la câteva luni de când se căsătoriseră, dacă ai de gând să-ți petreci zilele împreună cu rivalul meu, atunci am să vin și eu acolo.

— Cum adică?

Claude era neliniștit. Începuse să se dumirească, în ceea ce o privea pe Blanchette, că nu va ajunge să o înțeleagă niciodată pe de-a-ntregul.

— Adică am să-mi petrec o parte din timp la Ritz. E cel mai frumos spectacol. Mici drame personale, parvenitismul în floare, parada modei în fiecare zi. Locul ăla e viața ta și eu vreau să fac parte din viața ta – toată viața ta –, ceea ce înseamnă că o să-mi petrec timpul acolo când nu lucrez.

— Serios?

Adică va sta toată ziua în biroul lui, și așa destul de mic? Se va ține după el când își va face turele prin hotel?

— Îhî. Vreau să ajung să cunosc hotelul Ritz la fel de bine ca tine. Vreau să înțeleg de ce îl iubești tot atât de mult cât mă iubești pe mine.

Claude a rămas mut, dar a zâmbit. La drept vorbind, era bucuros ca ea să îi împărtășească pasiunea și că voia să facă parte din lumea lui, chiar dacă se simțea oarecum vinovat, fiindcă el nu-i împărtășea pasiunea pentru filme. A alungat însă repede acest sentiment de vinovăție. La urma urmei el era soțul, cel care pune pâine pe masă; cariera e pentru bărbați, în vreme ce femeile pot avea doar un hobby.

Claude mai știa și că nu există loc mai bun pentru o prințesă din povești,

așa că toate se legau. Altminteri, de ce ar fi salvat-o, dacă nu ca s-o aducă la Ritz?

Prin urmare au intrat într-o nouă etapă a căsniciei lor, un fel de *ménage à trois*: Ritz, Blanchette și Claude.

Pleca din micul lor apartament – Blanche îi bătea deja apăsător cum că ar trebui să închirieze altul, mai mare și situat într-un cartier mai bun, „potrivit cu situația ta” – mai devreme decât ea. O săruta pe frunte când încă nu se trezise bine, apoi lua metroul până la stația Louvre și de acolo mergea pe jos câteva străzi mai încolo, până ajungea în Place Vendôme. Și de fiecare dată o cotea pe Rue Cambon, unde se afla intrarea de serviciu. Claude intra pe acolo doar ca să verifice dacă fuseseră livrate toate comenzile – legume proaspete și flori din piață, rufăria de pat, peștele și carnea.

După ce se asigura că toate livrările erau făcute Claude se retrăgea în birouașul lui, față în față cu ascensorul pentru oaspeți, unde își lua cafeaua și mânca un croissant de foietaj fin cu unt, abia scos din cuptor, trecând în revistă programul pe ziua aceea. Întotdeauna erau de organizat dejunuri sau banchete private, fie pentru oaspeți, fie pentru parizienii care știau că nu găsesc un loc mai elegant în tot Parisul. Acum, când Marele Război distrusese atâtea imperii fragile, membrii mai puțin marcanți ai familiilor regale bântuiau prin lume ca niște dinozauri – ceea ce și erau, de fapt. Și mulți dintre ei descindeau la Ritz.

Noii sărăciți, duci sau ducese, baroni sau baronese sunau zilnic la soneria de la recepție și cereau pe un ton autoritar să li se dea apartamentele unde stăteau în vremurile lor de glorie. Sarcina lui Claude era să-i convingă cu blândețe să accepte ceva mai rezonabil – ceva ce își puteau efectiv permite în loc să ajungă în situația de a pleca pe furiș cu noaptea în cap, fără să-și onoreze notele de plată –, în timp ce făcea plecăciuni, îi flata și îi întărea în convingerea că sunt tot ce au fost.

Și tot zilnic, frumoase dudui americane, însoțite de mămicile și tăticii lor de curând îmbogățiți, soseau la Ritz în căutarea tocmai a unor astfel de titluri. Căci mulți dintre duci și baroni erau neînșurați.

Și mai erau mămici și tătici, proprietari de magazine universale sau mine de aur, care veneau prima oară în Franța și trăgeau la Ritz fiindcă „toată

lumea spune că aici trebuie să stai dacă vii la Paris. Că veni vorba, pe mine mă cheamă George. Pe tine?“. Claude strângea din buze dar vrând-nevrând era de acord că acolo trebuie să stai, după care chema pe cineva ca să-i conducă la apartamentele ocupate pe vremuri de ducii și ducesele instalați în camere mai modeste. Pe de altă parte, deși era încântat că americanii aveau râuri de bani care curgeau peste tot – se revărsau la bar și la restaurant, îi lăsau cu gura căscată pe chelneri la vederea bacșișurilor –, Claude suferea că nu apucase să lucreze la Ritz în vremurile lui de glorie. Vremea când trăia César Ritz – al cărui portret imens atârna în holul principal și în fața căruia Claude rostea zilnic o rugăciune tăcută – când regele Eduard VII stătea acolo, împreună cu Romanovii și Habsburgii, când erau cu toții la putere, pe tron, și hotelul Ritz semăna mai mult cu o ambasadă, strălucind de medalii, tiare și galoane aurite.

Nu ai însă nici un folos dacă te gândești prea mult la trecut, mai ales dacă nu e propriul trecut. Lui Claude îi plăcea hotelul pe care, în măsură tot mai mare, îl conducea singur. Doar rareori avea timp liber. Nici măcar noaptea.

— Nu-ți dai seama, Claude, că de cele mai multe ori ești chemat noaptea de cocote? l-a întrebat Blanche într-o seară când a sunat telefonul și de la celălalt capăt al firului s-a auzit vocea învăluitoare a ducesei de Talleyrand-Périgord, cerând să vorbească cu „*monsieur* Claude de Ritz“.

Ducesa stătea într-un apartament foarte scump, în timp ce își căuta o casă în Paris.

— Claude, i se confesase ea cu răsuflarea tăiată într-o zi când se întorcea la Ritz după ce își plimbase canișul prin Place Vendôme, am o premoniție.

Clipea des și respira greu, parcă fusese urmărită de un răufăcător; pieptul îi palpita într-un mod aproape ispititor.

— Ce spuneți, doamnă?

— Dintotdeauna am știut. Am știut că voi fi ucisă într-un hotel!

S-a cutremurat din cap până în picioare, cu sâni cu tot.

— Vai, doamnă, nu se poate! Vă înșelați, cu siguranță.

— Ba nu, Claude... Și dacă nu mă înșel?

Din acea clipă nu-și mai găsea liniștea decât după ce îl chema în repetate rânduri în camera ei ca să caute așa-ziși intruși. Iar acum îl sunase acasă.

— Claude, vino fără întârziere. Să mă salvezi! Mi-e așa de frică!

Bineînțeles, Claude s-a îmbrăcat ca să plece la Ritz, cu toate că era trecut de miezul nopții.

— N-am ce face. E unul din cei mai importanți oaspeți și datoria mea e să am grijă să și rămână așa, i-a explicat în timp ce-și lega șireturile, după ce se spălase pe față și pe dinți și turnase câteva picături de colonie pe o batistă curată.

— Sigur, i-a răspuns Blanche cu un calm nefiresc.

Atitudinea ei înțelegătoare l-a pus pe gânduri. Pe măsură ce străbătea grăbit străzile, Claude era tot mai neliniștit. Cum se făcea că Blanche nu aruncase în el cu vase sau pantofi când plecase?

Avea să primească răspunsul a doua zi.

— Claude, m-am gândit la ceva, i-a spus ea în timp ce lua dejunul în bucătăria hotelului.

Bucătăria nu era un loc luminos, nici aerisit, căci se afla la subsol. Cu toate astea, ustensilele de inox, faianța de un alb strălucitor, oalele și tigăile de aramă, bonetele și șorțurile albe, apretate, aburul pâinii din cuptor, mirosul dulceag al mirodeniilor, aroma usturoiului călit în ulei de măsline care se lua la întrecere cu parfumul vanilat al savuroaselor foietaje înviorau considerabil atmosfera.

— La ce te-ai gândit, Blanche?

Claude a făcut semn să i se mai aducă o cafea. Stătuse până noaptea târziu cu ducesa, la ale cărei avansuri insistente nu credea că va mai face față multă vreme fără s-o ofenseze.

— M-am tot gândit la nopțile când lucrezi târziu. Multele nopți când lucrezi până târziu. (Aici i-a aruncat o privire pătrunzătoare, căreia Claude i-a răspuns cu o uitătură inocentă.) Ar trebui să avem un apartament aici, la Ritz, nu crezi? În felul ăsta ai putea să te ocupi de oaspeții importanți fără să mai fii nevoit să colinzi pe străzi la dus și la întors. Și nici nu ți-ai mai face griji că sunt singură acasă. Noaptea târziu.

Claude a fost pe punctul de a o asigura că nu-și face nicidecum griji din cauză că ea e singură, pentru că se lămurise că nu e deloc o prințesă în primejdie, așa cum își închipuise – cinstit vorbind, era mai îngrijorat pentru spărgătorul ghinionist care ar fi încercat să intre, fiindcă Blanche, după cum aflase între timp, avea un croșeu de dreapta teribil –, însă a decis că nu ar fi

în interesul lui. Deloc.

— Știu și eu, Blanche...

— Întreab-o pe *madame* Ritz. Spune-i că așa ai să poți să te achiți de... îndatoriri... cu mai multă promptitudine.

— Am să întreb, a zis Claude, deja obișnuit ca Blanche să se agațe de anumite idei.

A întrebat, și *madame* Ritz – care tocmai își hrănea unul din grifonii de Bruxelles oferindu-i din vârful unei furculițe de argint o bucată de ficat pregătit cu puțin timp înainte de maestrul bucătar de la Ritz – i-a aruncat o privire pătrunzătoare.

— Claude, te descurci foarte bine aici și îți sunt recunoscătoare că îl ajuți pe *monsieur* Rey, luând asupra ta așa multe din îndatoririle lui acum, că e bolnav. Am să-ți dau două camere pe latura dinspre Rue Cambon. Soția ta va fi mulțumită?

— *Madame*, nu e vorba dacă soția mea e mulțumită sau nu, s-a îmbătoșat Claude. Soția mea se va mulțumi cu ceea ce îi spun eu.

Madame Ritz a zâmbit unui gând ascuns, dar n-a zis nimic, iar Claude, în timp ce se îndrepta spre ușă, își spunea că femeile îți dau din când în când mai multă bătaie de cap decât bucurie.

Dar numai din când în când.

Blanche a fost încântată de cele două camere; comunicau între ele, drept care le-au transformat în apartament. Au adus acolo mai multe piese de mobilier și covoare din depozitul aflat în podul clădirii. Camerele dădeau pe Rue Cambon și ajungeai la ele urcând scara dintr-un mic hol care dădea în bar și în salonul doamnelor. Și-a adus în apartament o mare parte din haine și câteva tablouri și în scurtă vreme au ajuns să petreacă acolo mai multe nopți decât în apartamentul lor. O mișcare isteasă, își spunea Claude privindu-și soția cu admirație adumbrită de un pic de tristețe.

Acum nu va mai fi nevoită să învețe să gătească.

Blanche avea locurile ei preferate la Ritz: o anume canapea în monumentală sală de intrare, de unde vedea perfect scara; era un perpetuu spectacol al modei în care defilau capete încoronate, actrițe de cinema și neveste de milionari, fiecare încercând să le întrecă pe celelalte la toalete sau numărul și mărimea bijuteriilor purtate la gât sau pe degete. Căci

oamenii nu veneau la Ritz doar ca să se bucure de luxul de acolo, ci mai ales ca să fie văzuți, bârșiți ori fotografiați de vreunul din tinerii ziariști care se îmbulzeau în fața hotelului, în Place Vendôme, și care scriau numai despre cei bogați și celebri.

Blanche avea și scaunul ei în salonul doamnelor, unde juca bridge cu nevestele neglijate de soții lor milionari, aflând astfel tot felul de lucruri care se dovedeau ulterior folositoare pentru prietenii ei mai strâmtorați. Se întâmpla să audă că o matroană din Ohio are nevoie de o cameristă acasă la ea sau că o ducesă refugiată caută o însoțitoare pentru când călătorește... *et voilà!* Unele din prietenele ei de pe vremea când făcea filme își găseau slujbe bunicile.

Mai mult chiar, o dată pe săptămână Blanche lua ceaiul cu *madame* Ritz, care îi aprecia umorul și bârfele. Cât despre Claude, el a început, vrând-nevrând, să prețuiască sprijinul pe care i-l dădea soția, devenită un atu în cariera lui. Cu partidele ei de bridge și cercul tot mai larg de prieteni, atât bogați cât și săraci, adusesese mulți clienți noi la Ritz, de exemplu convingându-i să dea petreceri mai degrabă aici decât acasă, cum făceau înainte de război. Se împrietenise până și cu Barbara Hutton, introvertita moștenitoare a imperiului Woolworth, care poate că nu și-ar fi stabilit reședința ei oficială în Paris în Apartamentul Imperial din Ritz dacă n-ar fi căutat compania afectuoasă și relaxată pe care i-o oferea Blanche.

De fapt, soția lui devenise un bun atât de prețios, că până și Claude o lăsase mai moale. Căsnicia lui poate că diferea de cea a prietenilor lui din multe puncte de vedere; cei mai mulți își lăsau soțiile acasă dimineața și nu se întorceau decât seara, în timp ce el și Blanche erau aproape toată ziua împreună. Seara, înainte de culcare, vorbeau întotdeauna de Ritz, de personalul de acolo și de oaspeți, fiindcă până atunci nu apăruseră copii care să acapareze discuția. Totuși, într-o privință, a hotărât Claude, căsătoria lui va semăna cu cea a părinților și prietenilor lui. Era ceva foarte important, foarte franțuzesc.

Nu mică i-a fost însă mirarea când a aflat cât de diferite erau părerile francezilor și americanilor în această privință.

Și soția lui americană nu se sfia să-i împărtășească părerea ei despre aceste diferențe.

CAPITOLUL 7

Blanche

Primăvara lui 1941

Unde e Lily?

O mulțime de oameni au dispărut în haosul Ocupației: coafeza lui Blanche, bătrâna cu vitrina plină de pisici de unde cumpăra întotdeauna dantelă, o familie întreagă care locuia în vila de lângă hotelul Ritz. Chelneri, cameriste, bucătari. Aici un vânzător. Colo un parfumier. Plimbându-se pe străzi, Blanche nu are cum să nu vadă vitrinele sparte și maldărele de gunoaie care se înalță pe trotuare. Florile care se usucă la ferestre, neudate. Paragină. Dincolo de hotelul Ritz, o mare parte din Paris pare lăsată în paragină. Admirase întotdeauna faptul că până și cea mai neînsemnată străduță sau curte părea a fi pregătită să primească vizita unui rege: flori deschise, plivite și udate; nici un pic de gunoi sau de praf, gardurile de fier forjat vopsite în negru și lustruite, pavajele spălate cu furtunul până luceau.

Acum domnește un aer de așteptare posomorâtă, mai ales pe străduțe și în curți. Iar numărul oamenilor parcă s-a înjumătățit, cel puțin așa gândește Blanche, căutând din ochi figuri cunoscute. Ba nu, nu s-a înjumătățit, pentru că locul celor care lipsesc a fost luat de *haricots verts*⁵, alde Hans, Fritz și Klaus. Ei i-au înlocuit pe cei dispăruți. Și nici măcar nu par să bage de seamă că și-au pus fundurile grase de nemți pe scaunul altcuiva dintr-o cafenea, sau pe o șalupă de pe Sena, că stau la masa altcuiva la restaurant, chiar și la Ritz.

⁵. *Haricots verts* – păstăile de fasole, poreclă dată soldaților germani.

Primele săptămâni ale Ocupației au trecut repede; parizienii au învățat

multe, strângând din dinți. La început umblau poticnindu-se, privind fără să le vină să creadă această lume nouă, străină, în care fuseseră aruncați cu brutalitate, ca niște animale abia venite pe lume. Au învățat să nu-i privească pe nemți în ochi și să răspundă cu un zâmbet precaut dacă aceștia aținteau privirea asupra lor. Au învățat să nu vorbească decât dacă li se adresau. Au învățat să nu se încrunte văzând cum soldații germani cumpără lucruri care altminteri nu se mai găseau (în afară de cazul că locuiau la Ritz), în timp ce oamenii obișnuiți erau obligați să stea la coadă ore în șir ca să ia o amărâtă de pâine.

Da, la prima vedere, dacă nu luai lucrurile la bani mărunți, ai fi zis că viața la Ritz era cam la fel ca înainte: opulență și îndestulare, maniere rafinate, bârfe lipsite de temei – deși nu chiar întotdeauna. Însă e doar o impresie, fiindcă nimic nu mai e ca înainte. Într-adevăr, dimineața ziarul lui Blanche e călcat cu fierul și împăturit, iar marginea e atât de ascuțită, că și-ar putea tăia degetele în ea, apoi e pus pe o tavă de argint și adus alături de o vază cu un singur trandafir. Dar ziarul face propagandă progermană disimulată, printre știri și titlurile de pe prima pagină, trâmbițează victoriile nemților în Africa de Nord, fotografiile îl arată pe Hitler cu o figură jovială, uneori la castelul lui din Alpi, pozând ca pentru o revistă de modă. Și rețeta lui favorită de ștrudel e oferită cu amabilitate oricui e interesat.

E drept, la Ritz sunt flori peste tot – s-ar zice că pământul și gunoiul de grajd sunt singurele lucruri care n-au fost rechiziționate pentru armata germană –, însă aceste flori, cu petalele lucioase și tulpinile acoperite cu rouă nu pot camufla steagurile naziste înfipite printre ele. Și muzica de cameră răsunând în surdină de undeva, din Ritz, nu poate acoperi glasurile aspre ale nemților.

Totuși, mai e și barul. A, da, barul. Aici pulsează inima hotelului și așa a fost dintotdeauna. Iar Frank Meier e principala lui arteră.

Frank a fost una din primele persoane pe care le-a cunoscut Blanche atunci când Claude și-a prezentat logodnica îmbujorată de emoție noilor lui colegi, în 1923. Neașteptata lor logodnă a coincis cu angajarea lui Claude în slujba de mult visată: director al hotelului Ritz din Paris. Când Claude a adus-o aici, umflându-se în pene ca un păun – cu toate că, cinstit vorbind, ea nu era sigură, n-a fost niciodată, de ce era el mai mândru: de viitoarea lui

soție, sau de postul primit la hotel?, Frank era acolo unde a fost mereu și unde îi e locul, în spatele barului de abanos bine lustruit, cu un shaker în mână lui lată ca lopata.

Frank Meier arată ca un docher: vânjos, cu brațe enorme și gât scurt și gros. Părul dat cu briantină e pieptănat cu cărare exact în mijlocul creștetului. Și chiar dacă pare că locul lui e în spatele tejghelei, unde amestecă cocteilurile lui îmbătătoare, se simte în largul lui și de cealaltă parte, unde își întâmpină oaspeții preferați ca pe niște vechi prieteni și nu se dă în lături să le care bagajele până în cameră.

Dar Blanche știe de ce e Frank așa de prietenos: are o casă de pariuri undeva, în oraș. E mult mai ușor să aduni ponturi pentru pariuri de la cei care bârfesc ori au întrecut măsura la băutură.

— Vasăzică tu ești logodnica, a zis Frank în stilul lui mârâit când Claude a făcut prezentările și a sărutat-o pe obraz. Felicitări! Să-ți torn un pahar de șampanie?

— A naibii să fiu dacă nu, a răspuns Blanche și, până să apuce Claude și Frank s-o oprească, a dat buzna în bar.

— Nu poți intra acolo, Blanchette, a zis Claude clătinând dojenitor din cap și a tras-o înapoi.

— De ce nu? a zâmbit Blanche.

Era o glumă, fără îndoială. Fiindcă hotelul Ritz o fermecase de cum îi trecuse pragul.

Așa cum îi fermeca pe toți. Îți rostește numele într-o șoaptă mățăsoasă, îți arată comori de neînchipuit – tapiseriile de pe pereți ar putea fi expuse în muzee –, te amăgește într-atât că, deși nu ai nici un bănuț în buzunar, simplul fapt că te afli printre baroni, ducese sau vedete de cinema și moștenitoare plutind pe aripile Fortunei te face să crezi că și tu ești cineva. Dar pentru Blanche vraja s-a risipit oarecum în ziua aceea, când i s-a spus că femeile nu au voie în bar.

— Ce mai e și asta? s-a mirat Blanche.

Ea, nonconformista eliberată de prejudecăți, venită de la New York, unde își dezgolea genunchii, îndesa sticle de gin sub jartieră și bătea la ușa barurilor clandestine din timpul Prohibiției. Femeile erau primite în orice bar clandestin din Manhattan. La urma urmei, câștigaseră dreptul de a vota!

Dar în 1923, femeile din Paris nu se bucurau de aceleași drepturi, așa cum începea Blanche să înțeleagă. În Parisul anului 1923 femeile măritate nu puteau să-și deschidă un cont bancar și erau obligate să-și dea toți banii soților. În Parisul anului 1923 femeile, măritate sau nu, nu aveau voie să intre în barul hotelului Ritz.

— Așa stau lucrurile și gata, i-a spus logodnicul ei ridicând din umeri – un gest cu care începuse să se obișnuiască. Așa a fost mereu. Doamnele așteaptă în salon, unde Frank va fi încântat să-ți aducă un pahar de șampanie, nu-i așa, Frank?

Frank, a cărui privire iscoditoare îi cerceta fața, pătrunzând dincolo de masca de fard, a încuviințat dând din cap.

În ziua aceea – din cauză, și numai din cauză că Blanche își dorea mult să-și găsească locul și să fie o bună soție pentru cavalerul ei galic în armură strălucitoare, mai ales că el urma să-și preia postul aici –, s-a lăsat dusă în salonul doamnelor, o încăpere mică, înghesuită, cu pereții lambrisați, unde matroane cu cățeluși hămăitori își sorbeau ceaiul sau cel mult un pahar de șampanie (cu un trandafir alături) și pălăvrăgeau despre modă. Pentru rochiile lui Madeleine Vionnet merita să-ți vinzi sufletul, dar ai văzut noile creații ale tinerei *mademoiselle* Chanel? Are casa de modă ceva mai încolo, pe stradă. Șocante, pur și simplu șocante!

În timp ce aștepta nerăbdătoare paharul de șampanie (când, de fapt, ei îi ardea buza după un martini), a auzit fără să vrea ce discutau două cucoane corpolente, așezate alături de ea. Erau îndesate în rochii din crepdeșin care țipau pe ele și înfășurate până la ochi în blănuri, în schimb în picioare aveau pantofi cu șireturi, urâți și practici. Au început să pălăvrăgească în germană – limba copilăriei lui Blanche.

— Îmi place foarte mult hotelul Ritz, a declarat una din ele scoțându-și mânușile. Trag aici de fiecare dată când vin la Paris.

— La fel și eu, a spus cealaltă, care nu și-a scos mânușile nici măcar când a căutat prin geantă și a scos o cutie mică cu bomboane de ciocolată; a luat una și i-a oferit și celeilalte cutia, să-și aleagă.

— Aici nu primesc evrei, bineînțeles, a zis cea care își scosese mânușile și a mușcat din bomboană fără prea multă delicatețe.

— Cred că nici angajații nu au voie să fie evrei, a adăugat cea înmănușată

apucând încă o bomboană, și Blanche s-a bucurat să vadă că mănușa de piele albă era deja mânjită cu ciocolată. Sau dacă sunt, măcar nu se vede că sunt semiți.

— Slavă Domnului. Parcă te simți mai în siguranță. Mai ca acasă.

— Așa e la Ritz, te simți ca acasă. Chiar mai bine: Acasă nu am robinete aurite în baie.

— Cine mai are în Germania? Războiul ne-a adus pe toți la sapă de lemn.

Apoi au început să vorbească de mersul economiei după război, de un partid nou, naționalist, și de un individ numit Hitler, care, după cât se părea, era la închisoare – lucruri care n-o interesau pe Blanche.

Când a ridicat ochii, Frank Meier era lângă ea, cu un pahar de șampanie pe o tavă de argint și o expresie mohorâtă pe fața lui lătareată. Blanche bănuia că le auzise și el pe cele două. Era limpede că și Frank vorbea germana.

S-au privit lung. Frank i-a întins lui Blanche paharul și i-a spus cu voce joasă, din care răzbătea îngrijorarea – ceva neașteptat din partea unui bărbat cu o înfățișare așa de aspră.

— Dacă o să ai vreodată nevoie de ceva, domnișoară, cere-mi. Orice.

Și n-a trecut multă vreme până când Blanche a apelat la el.

Și așa au stat lucrurile între Frank și Blanche. El i-a fost alături când s-a luptat să deschidă un bar pentru femei – Doamne, a fost nevoie de Marea Criză economică pentru ca venerabila *madame* Ritz să-și calce pe inimă, dar, văzând camerele goale și barul pustiu, n-a avut de ales decât s-o lase pe Blanche să intre acolo împreună cu prietenele ei veșnic însetate. Iar Frank a sărbătorit evenimentul alături de noii amici de bar pe care și-i făcuse Blanche – Ernest Hemingway, pe care îl știa de pe vremea când era sărac și se ținea scai de Scott Fitzgerald, Cole Porter, ai cărui ochi sclipeau ca onixul lustruit, sau Pablo Picasso, al cărui râs și fel de a vorbi erau la fel de îndrăznețe și unice ca tablourile lui. Blanche a devenit prințesa barului Ritz și nimeni n-a detronat-o de atunci.

În bar Blanche are masa ei, cu fața spre ușă, de unde poate vedea, înaintea altora, ce personalități notorii intră acolo. Zilnic, Frank pune pe masă o vază înaltă și subțire cu un trandafir proaspăt, alături de un carton frumos înrămat, pe care scrie cu o caligrafie impecabilă „Rezervată pentru

doamna Auzello“. (Desigur, printre angajații hotelului se numără și un caligraf, a cărui îndatorire este să scrie cartoane pentru dineurile private.) Aici, în bar, Blanche aude tot ce e de auzit. Așa e și acum, cu toate că în locul lui Hemingway – dispărut după Ocupație – la o masă e așezat, cu un șir de pahare de martini în față, însuși Hermann Göring, râzând binedispus. În locul lui Fitzgerald, care se legăna pe scaun fiindcă, deși nu ținea la băutură, se lua mereu la întrecere cu Hemingway cine bea mai mult, stă acum Spatzy, un nemernic de neamț care frecventa barul și înainte de război, însă Blanche nu mai râde la glumele lui cu atâta poftă ca pe vremuri. Simte răutatea ascunsă în umorul lui și se ferește de mâinile lui, întinse ca s-o mângâie pe umăr sau s-o apuce de cot. În locul lui Picasso și Porter șușotind într-un colț despre care oaspeți nu-și pot achita nota de plată, vezi diverși Hans sau Fritz în uniformă, chicotind cu un pahar de cocteil în mână. În loc să le admiri pe Garbo sau Dietrich, stând sprijinite într-un cot în poziții seducătoare – cu toate că Claude nu le îngăduia să-și poarte faimoșii pantaloni aici, la Ritz –, dai cu ochii de Chanel, cu nasul ei ascuțit, și de vedeta de cinema Arletty, cu fruntea ei patriciană și pomeții înalți. Beau împreună cu Spatzy și prietenii lui. Și nu se mărginesc la băutură, dacă e să credem ce vorbește lumea.

De când cu Ocupația, lumea bârfește tot mai mult și, dacă e s-o întrebi pe Blanche, bârfa e principala ocupație la Ritz. De pildă, se spune că Göring se îmbracă în haine femeiești – se pare că îi plac în mod deosebit penele de marabu – și dansează cu bieții chelneri pe care îi cheamă în apartament la orice oră din zi și din noapte. Pe lângă asta, cea mai mare parte a timpului e amețit de morfină. Și a cerut să i se instaleze o cadă specială, în care să poată încăpea. Asta o știe chiar de la Claude, fiindcă ei, ca și oricui nu poartă uniforma celui de-al Treilea Reich sau a hotelului Ritz, îi este interzis să iasă din aripa dinspre Rue Cambon, păzită de soldați înarmați, așa că trebuie să fie adevărat. Pentru că bărbatul ei, binecuvântată fie-i inimioara îngâmfată, nu bârfește niciodată.

Mai există și alt fel de bârfe – atmosfera e practic îmbâcsită de secrete. Iar Frank veghează peste toate de la locul lui din spatele barului. Cineva îi dă un șervețel împăturit într-un fel anume; îl acoperă cu palma lui uriașă, îl trage spre el și îl bagă în buzunar. După câteva minute iese afară să fumeze.

Uneori mai iese cineva cu el.

Multe din ce are Ritz de oferit – nu tocmai oficial – sunt procurate de Frank. Ai nevoie de un doctor pentru un avort? Un șantajist? Un pistol neînregistrat? Acte false?

Frank Meier face rost de orice. Și îți va păstra secretul, contra unei modeste sume suplimentare, un mic depozit în contul lui din Elveția, de existența căruia nu știe că Blanche are cunoștință.

Așa că astăzi, când trece pe lângă santinelele germane, pe lângă nemții care comandă șampanie, pe lângă cei care o strigă pe nume și îi fac semn să se așeze lângă ei, știe pe cine să întrebe de Lily. Blanche l-a mai rugat pe Frank diverse lucruri, lucruri pe care nu i le poate cere lui Claude. Iar Frank a ajutat-o de fiecare dată. Căci ce mai contează încă un serviciu între prieteni?

Ce mai contează un secret în plus între soți și soții care au deja atâtea de ascuns unul față de altul?

CAPITOLUL 8

Claude

1927

Și au trăit împreună mulți ani fericiți...

Plecuse.

Garderobul ei de la Ritz era gol; la fel și cel din apartamentul lor din cartierul Passy, apartamentul în care se mutaseră la insistențele ei, fiindcă nu putea suferi apartamentul lui de burlac. Și se mutase, pentru ea; câte nu făcuse pentru nrecunoscătoarea lui soție! Apartamentul pe care nu și-l putea permite; rochiile de firmă de care ea susținea că are nevoie, ca să fie în acord cu poziția lui; camerele de la Ritz pe care le ceruse. Ba una, ba alta, tot timpul aștepta ceva de la el, pe cât îi părea. Căsătoria cu o femeie abia sosită în țară, ai cărei prieteni îi puteai număra pe degete, care nu avea rude și avea cunoștințe de limbă destul de precare se dovedise a necesita mult mai multă atenție și energie decât era Claude pregătit să dea. Dacă stai să te gândești, e datoria soției să întrețină căsnicia, să pună în ea suflet și căldură, să gătească și să facă curat.

Dar ce însemnătate mai aveau astea acum? Blanche se bosumflase ca un copil răsfățat și plecase.

Ar fi trebuit să-și dea seama; cinstit vorbind, nu prea îi venise la îndemână să-i spună. Văzuse ce ridicol se purtau americanii când era vorba de astfel de lucruri; de pildă, soldații care veneau în permisie de pe front și apoi erau copleșiți de sentimentul vinovăției. Afaceriștii care se cazau la hotelul Claridge sub nume false.

Americanii ăștia! De ce or fi așa puritani când vine vorba de sex? Sexul era doar un act fizic, un act necesar, mai ales în vremurile astea și, evident,

așa a încercat să-i explice și lui Blanche.

— Iubirea mea, i-a spus Claude într-o seară, după ce împărtășiseră o oră de pasiune.

S-a gândit că ar fi momentul potrivit, când ar putea înțelege situația, atât fizic cât și emoțional, din punctul de vedere al unei femei. Căci Claude se mândrea că e un iubit generos, și dinspre partea asta Blanche părea să fie de acord cu el.

— Da, Claude?

— În anii din urmă... de fapt, în ultimii o sută cincizeci de ani... Franța a fost o țară în război. Am comis sinucidere în masă, ca să spun așa... uită-te în jur: Câți francezi tineri mai vezi în Paris?

— Nu prea mulți. Ce naiba, Claude, despre asta te-ai găsit să vorbești în pat?

S-a ridicat, și-a pus un halat subțire și s-a apucat să-și pieptene părul blond ca să-l descâlcească.

Claude a rămas o clipă cu ochii la ea. Îi plăcea să privească femeile în timp ce se piaptănă; era motivul pentru care nu-i plăceau tunsorile scurte.

— Blanche, abia ce-am făcut dragoste... nu crezi că e un lucru necesar în viață?

Ea a zâmbit, a pus jos pieptenele și s-a trântit la loc pe pat, aranjându-și halatul așa încât sânii să i se miște ademenitor.

— Așa mai vii de-acasă!

— Vasăzică suntem de acord... că o femeie care nu are un bărbat în pat e doar pe jumătate femeie?

— Îhî, îhî...

Blanche a început să-și frece nasul de pieptul lui și să-l sărute delicat, așa că lui Claude nu i-a fost deloc ușor să continue discuția. Dar altminteri nu se putea.

— Deci înțelegi.

Claude a dat-o ușor la o parte; voia neapărat ca ea să audă ce are de spus. Să nu existe nici o neînțelegere.

— Prin urmare înțelegi că îmi voi petrece serile de joi în altă parte.

— Ce... să înțeleg?

Își freca fruntea cu degetul mare – un obicei care o făcea să pară

înduioșător de copilăroasă și naivă; lui Claude i s-a pus un nod în gât, dar nu putea renunța.

— Joia seara am să fiu altundeva. Joia seara am să fiu cu... ea.

— Cu ea?

— Cu amanta mea.

— Amanta ta?

— Da. Numai joia seara, așa e potrivit. N-am vrut să-ți faci griji sau să te apuci să mă cauți. Ei, acum știi. Vrei să încălzesc supa de pește din care am mâncat aseară? Mi-e o foame de lup, a spus și s-a întins să-și ia pantalonii, fiindcă i se făcuse frig.

Când s-a aplecat să și-i pună, Blanche l-a îmbrâncit de la spate și el a căzut grămadă, într-o poziție nu tocmai demnă. S-a întors și a văzut-o stând în picioare în pat; ochii îi aruncau flăcări.

— Blanche! Ce te-a apucat?

— Amanta ta? Ai o amantă? Lua-te-ar dracu', Claude! Ai obrazul să-mi spui când suntem în pat, după ce ne-am regulat, că mai e o femeie în viața ta?

— Șșș! Blanche, vorbește mai încet.

— Nici nu mă gândesc!

— Blanche, calmează-te. Nu mai discut cu tine până nu te stăpânești.

— Să mă stăpânesc? a zis pe un ton mai scăzut.

— Da. Hai, stai jos.

Claude s-a așezat la loc pe pat și a bătut cu palma locul de lângă el, zâmbind fermecător. Blanche l-a fulgerat din priviri, a sărit jos din pat și s-a așezat pe un scăunel lângă fereastră. Stătea pe margine, semănând cu o pasăre sălbatică și exotă, gata să-și ia zborul.

— Întâi de toate, sunt soțul tău. Te onorez și te respect.

— Cum poți să spui că mă respecti când ai o fufă?

— O... ce? Nu înțeleg cuvântul.

— O curvă.

— O amantă, nu o curvă. Dacă voiam o curvă, găseam una. Dar de ce să plătesc pentru ce pot avea pe gratis? Cum să-ți aduc o astfel de jignire?

Blanche a rămas cu gura căscată, clătinând din cap.

— Nu pricep nimic din ce spui.

— Amanta nu e curvă, Blanche. Voi, americanii, credeți că e totuna, dar nu...

— Ia mai taci dracu' din gură. Să nu mă iei pe mine cu de-astea. Știi că ăsta e motiv de divorț?

— Ce? a făcut Claude, uluit la rândul lui. Întâi de toate, doar americanii divorțează. În Franța nu se divorțează. Pur și simplu nu e necesar. Soții și soțiile înțeleg cum trebuie lucrurile astea, iubito. De-aia e absurd să gândești așa. Nu te înțeleg.

— Fiindcă mă înșeli!

— Ba nu.

Claude a fost cât pe ce să izbucnească în râs, dar s-a abținut văzând privirea firoasă a soției lui.

— Nu, nici vorbă. Așa credeți voi, americanii, dar nu înțelegeți cum stau lucrurile. Cum să te înșel cu o femeie pe care o văd o dată pe săptămână și despre care ți-am spus? N-o iubesc, pe tine te iubesc. Nu sunt însurat cu ea, sunt însurat cu tine... îmi porți numele, cu tine împart tot ce am, ești partenera mea de viață. Ea e doar... doar...

Își storcea iar creierii ca să găsească cuvântul potrivit în engleză. Dar engleza nu era limba potrivită pentru această discuție.

— O gaură?

Claude s-a cutremurat.

— Blanche, nu fi vulgară.

Observa cu dezamăgire amară că frumoasa lui prințesă are vocabularul unui docher.

— *Eu* sunt vulgară? Știi că ești culmea? Chiar trebuie să-ți aduc aminte, Claude Auzello, ce-am făcut când m-am măritat cu tine?

Claude a tresărit; era prima oară că vorbea de ceea ce făcuse. Nu era vina lui, el nu-i ceruse să facă așa ceva, cu toate că recunoștea că fusese o mare ușurare pentru el, mult mai mare decât se așteptase. Dar se înțeleseseră să dea totul uitării, spre binele tuturor celor implicați.

— Discuția asta e absurdă. Din galanterie ți-am adus la cunoștință unde voi fi joia seara, iar tu te porți ca un plod răsfățat. E sub demnitatea ta, Blanche, sub demnitatea noastră... *merde!*

Claude a văzut stele verzi și a simțit cum i se prelinge sânge pe față.

Blanche aruncase cu o vază în el și acum se pregătea să mai arunce una.

— Încetează!

— Dracu' să te ia! Dracu' să te ia, Claude Auzello!

A doua vază a trecut pe lângă el și s-a făcut țandări izbindu-se de perete. A ridicat mâinile ca să se ferească în timp ce ea căuta alt lucru cu care să arunce. A ieșit în fugă din cameră, a închis ușa și a ținut-o închisă în vreme ce ea bătea cu pumnii și îl înjura – cele mai ingenioase înjurături pe care îi fusese dat să le audă, încât, fără voia lui, i-a admirat inventivitatea: „mama mă-tii de franțuzoi împuțit“, „târfoman trăgător în piept“, „labagiu, secătură, ultimul jeg de curvar scopit“.

Bufniturile și înjurăturile au încetat pe neașteptate. S-a lăsat tăcerea, o tăcere nefirească.

— Blanche, am...

Claude a crăpat precaut ușa de două degete; văzând că tăcerea persistă a deschis-o mai tare. Blanche stătea în prag; părea perfect calmă și avea un zâmbet pe față. Apoi și-a luat avânt și i-a tras un pumn în nas.

Vreo două zile n-a mai dat pe acasă, rugându-se ca lui Blanche să nu-i vină ideea să-și facă apariția la Ritz în dispoziția în care se afla; cariera lui n-ar fi avut deloc de câștigat dacă soția lui ar fi bătut holurile strigând că e „ultimul jeg de târfoman trăgător în piept“. Marie-Louise Ritz n-ar fi acceptat așa ceva.

Claude și-a zis că cel mai bine ar fi să-i lase timp să bage la cap și să se liniștească. Într-o anumită măsură, își făcea și lui vină: trecuse din nou cu vederea diferențele dintre americani și francezi. Francezii înțelegeau că, uneori, o vizită în altă țară – un fel de plecare în vacanță – face bine căsniciei. La urma urmei, nu e decât plăcerea de a descoperi un trup nou, când și când. Tihna care vine după ce ți-ai satisfăcut dorința fizică, fără nici o implicare emoțională, e foarte importantă pentru un bărbat ocupat, care are o casă de întreținut. Până și mama lui știa de amantele pe care le avusese tatăl lui de-a lungul vremii; ca o franțuzoaică cu scaun la cap, nu-i ceruse decât să nu se afișeze cu ele, să nu le prezinte copiilor, să nu le îngăduie să-i ia decât o infimă părticică din timp și – încă și mai important – din bani. Cât despre ea, dacă avusese vreo legătură – greu de crezut, dar nu se știe niciodată –, bineînțeles că nimeni n-a avut habar.

Era încredințat că și lui Blanche îi va veni mintea la cap și va înțelege astfel de lucruri, doar era fată deșteaptă. Se dovedise capabilă să înțeleagă, chiar să adopte cele mai multe obiceiuri franțuzești. Claude credea că o despărțire de vreo două zile va fi de ajuns ca ea să vadă situația în mod rațional.

Totuși, când, la sfârșitul celei de-a doua zile, s-a întors acasă, la apartament, și a găsit șifonierul ei gol, s-a alarmat și a făcut ceva altminteri de neconceput: L-a trimis pe un băiat de la Ritz cu un mesaj la Pearl, care i-a răspuns pe loc, invitându-l să vină la apartamentul ei.

Claude se rugase de Blanche să pună capăt prieteniei cu femeia asta. Cariera de actriță a lui Pearl nu-și recăpătase strălucirea în Franța. În lipsă de altceva, ajunsese să-și pună numele pe afișul unor cluburi de noapte de prost gust, unde reinterpreta la modul vulgar unele din scenele ei faimoase, de data asta în compania unor flăcăi având doar o fâșie de pânză legată peste șolduri. Dar în ultima vreme până și sursa asta de bani secase.

Într-o seară, după prea multe sticle de șampanie băute altundeva, Pearl a venit la Ritz s-o vadă pe Blanche și a încercat să intre cu forța la bar, unde n-a fost primită, desigur. Blanche a vrut s-o oprească, însă Pearl nu putea fi oprită în seara aceea; etola ei veche de blană era pătată, ciorapii, numai găuri, machiajul îi curgea pe față. Când a văzut-o, Blanche a izbucnit în plâns. Claude, în schimb, era convins că și-o făcuse cu mâna ei. Blanche îi spusese că Pearl amanetase aproape tot ce avea și trăia din ce-i pica de la bărbații pe care izbutea să-i ducă de nas. Blanche credea că e o dovadă de curaj din partea ei.

Claude era de părere că se face de râs.

Dar în seara aceea până și Blanche a fost îngrozită de purtarea lui Pearl: îl lovise pe Frank Meier cu umbrela. În cele din urmă o convinsese să iasă din hotel și o urcase într-un taxi. De atunci Claude n-o mai văzuse.

Bătuse totuși drumul până în arondismentul 20, un cartier cu case înguste, dărăpănate, care fuseseră împărțite în apartamente minuscule. Era o zonă lipsită de cele mai elementare comodități: câteva cafenele, nici un restaurant, prăvălii risipite la mari distanțe, multe felinare cu becuri arse. Nu era un loc unde să zăbovești, darămite să locuiești.

Pearl avea un apartament la mansardă, deci Claude a trebuit să urce șase

etaje. Trăgea totuși nădejde, cu fiecare treaptă urcată, că Blanche îl va aștepta în capătul scării.

N-a fost însă așa. Sus îl aștepta Pearl, înfășurată într-un halat odată tivit cu blană, doar că acum blana era jumulită în multe locuri, iar ce mai rămăsese era mânjită de grăsime. Părul vopsit blond era cărunt la rădăcină. Nu era fardată, dar lipsa machiajului parcă îi îndulcea liniile feței. Fără rujul tipător pe care îl folosea de obicei, buzele erau roz-pal, o nuanță atrăgătoare. Era mult mai drăguță decât prima oară când o văzuse Claude; durerea și suferința le fac mai frumoase pe unele femei. Acum își dădea seama că Pearl e una din acestea.

— Salut, Claude, l-a întâmpinat ea și s-a dat la o parte din ușă ca să-i facă loc.

Nerăbdător, Claude s-a uitat în jur, căutând-o pe Blanche, dar nu era acolo.

— Unde e? Unde e Blanchette a mea?

— A plecat.

— Cum adică?

— A plecat. S-a dus. Și-a luat tălpășița.

— Din apartamentul nostru?

— Din Franța.

— Nu se poate.

Claude a simțit că-l lasă picioarele și a dat să se așeze; Pearl s-a grăbit să ia un neglijeu rupt de pe singurul fotoliu din cameră și Claude s-a prăbușit pe el.

— Ei, da. Ce credeai că o să facă, idiotule?

— Credeam... mă gândeam... e soția mea! Cum să-mi facă așa o figură?

— Of, Claude.

Pearl a izbucnit într-un râs răgușit, apoi a dat într-o tuse nestăpânită care îi zguduia tot corpul și nu se mai oprea; speriat, Claude s-a ridicat și s-a dus la chiuvetă (bucătăria, camera de zi și dormitorul erau tot una), a găsit un borcan slinos, folosit drept pahar pe cât se părea, și l-a umplut cu apă.

— Mersi, a zis ea cu voce hârâită, l-a băut și s-a pus iar pe râs. Voi, bărbații, ce minte aveți! „Cum să-mi facă așa o figură?“ Dar la ea te-ai gândit, Claude? Tu cum ai putut să-i faci ei așa ceva? Încă n-o cunoști? E o

fetiță, Claude. Nu e complicată, așa cum suntem noi. Sub aparența ei cizelată, dincolo de limbajul deochiat – e drept, știe să înjure mai ceva ca un birjar –, în inima ei, Blanche nu e decât o fetiță inocentă. Orice altceva ar părea nu e decât o prefăcătorie, un rol pe care îl joacă. Un rol bine jucat, nimic mai mult. Blanche crede în iubire, crede în bunătate, dacă mă întreb pe mine, crede și în Moș Crăciun. Chestia e că... ea crede și în tine, cap sec ce ești.

— Dar eu o iubesc, nu se poate să nu înțeleagă. N-o iubesc decât pe ea!

— Mai ai pe cineva. Și i-ai spus... sfinte, prostule ce ești! Dacă nu erai așa de onest, probabil că scăpai basma curată.

La asta nu se gândise Claude. Să nu-i spună de amantă? Era o femeie, da, o femeie frumoasă, discretă, dar o femeie, nimic mai mult. Nu o soție. Era convins că se purtase onorabil spunându-i lui Blanche. Încă o privință în care americanii se dovedeau enervanți! Dacă nu i-ar fi spus, dacă ar fi mințit-o, acum ar petrece împreună o seară agreabilă la Ritz și amândoi ar fi mulțumiți. O pierduse fiindcă fusese corect cu ea.

Cum era cu puțință?

— Unde s-a dus?

Simțea cumva că Pearl e de partea lui și, cu toate că știa că nu merită, îi era recunoscător.

— La Londra.

— La Londra?

— J'Ali e acolo, a murmurat Pearl.

— Nu! a izbucnit Claude și, mânat de o furie îndreptățită, s-a ridicat brusc de pe scaun, izbindu-și fruntea de tavanul înclinat. Nu se poate întoarce la individul ăla... n-o iubește. N-o respectă.

— Asta o știu eu și o știi tu, dar Blanche... n-o știe. Nu face prea mare deosebire între cum a tratat-o J'Ali și cum ai tratat-o tu.

— Dar e o diferență ca de la cer la pământ. Eu am luat-o de soție!

— De ce? Totdeauna am vrut să știu. Măcar o placi? Fiindcă mie tot mi se pare că nu e genul tău. Ai nevoie de ea?

— Cum să-ți spun...

Claude a fost nevoit să se așeze și a luat paharul cu apă de la Pearl. Nu-și pusese niciodată întrebarea asta; nici unul din bărbații pe care îi cunoștea nu

și-o pusese vreodată. Femeile erau necesare, dar asta nu însemna că fără ele nu se poate. Cât despre faptul că îi plăcea sau nu soția lui...

Își aminti în câte feluri îl uimise Blanche și câte adusese în viața lui, lucruri pe care nu știa că le dorește până când n-o întâlnise pe ea: dramatism, farmec. Seducție. O minte ascuțită care cerceta și iscodea, în loc să se mulțumească să încuviințeze.

— Am nevoie de ea, într-adevăr, a spus Claude rostind rar cuvintele. Am nevoie de ea, pentru că zilele mi-ar fi... plicticoase... fără ea. Nu-mi pot închipui să am alături nici o altă femeie. Nici o altă soție.

— Atunci du-te și adu-o înapoi, Claude. Adu-ți soția înapoi.

— Nu pot.

Claude și-a luat pălăria, prea enervat ca să rămână, dar și prea mândru ca să traverseze Canalul Mânecii.

— Dacă nu înțelege deosebirea... dacă nu înțelege că am nevoie de ea, că doar ea e soția mea, că am salvat-o din ghearele ăluia numai ca să-mi arăt respectul față de ea în acest fel... nu pot s-o oblig. Nu vreau s-o oblig. Nu e treaba mea.

— Atunci ai s-o pierzi.

Pearl a clătinat din cap și, spre uimirea lui Claude, l-a sărutat pe obraz. Și el i-a simțit din nou compasiunea, cât ar fi părut de ciudat în situația aceea.

— Asta n-o mai cred.

La fel de uimit, Claude a simțit că-i dau lacrimile văzând atâta bunătate. Poate că o judecase prea aspru în trecut.

— Ai grijă de tine, Pearl. Blanche e îngrijorată din cauza ta.

— Blanche își face griji pentru toți. Știi ce-a făcut zăbăuca aia? Și-a amanetat o parte din bijuterii ca să-mi pot plăti eu chiria.

— Nu mai spune! s-a mirat Claude și din nou i-au dat lacrimile.

Claude era înclinat să creadă că femeile se dușmănesc din fire, că se iau la întrecere pentru haine, bijuterii, atenția celorlalți. Pentru bărbați. Faptul că pot fi și generoase, că-și pot da ajutor una alteia era încă o revelație într-o zi și așa plină de surprize; îl cuprinse dintr-odată dorul de un pahar bun de porto și de un prieten cu care să stea de vorbă.

Dar acel prieten era chiar Blanche – încă o revelație uimitoare. În scurtul timp de când erau căsătoriți, își dădu Claude seama, nu mai stătuse la un

pahar de porto cu un prieten sau un coleg, așa cum făcea înainte s-o cunoască pe ea. Acum, ori de câte ori avea o problemă, o zi proastă sau pur și simplu voia să râdă pe seama cuiva, se ducea la Blanche.

— Unde stă în Londra? a întrebat-o pe Pearl înainte ca ea să închidă ușa în urma lui.

— Unde crezi? a râs ea.

— Aha, a chicotit Claude, cu toate că era așa de tulburat. Bineînțeles.

I-a urat noapte bună lui Pearl, după ce i-a îndesat în mână toți banii pe care îi avea în buzunare. Ea a ascuns bancnotele în corsaj și a zâmbit – un palid vestigiu al zâmbetului de pe vremuri, pe care îl afișase în holul hotelului Claridge, în ziua când o întâlnise pe frumoasa prințesă pe care urma s-o salveze.

Claude a zâmbit și el. De fapt, nu era totul pierdut. Chiar dacă Blanche fugea de el, era un lucru la care ținea prea mult ca să-l abandoneze.

Hotelul Ritz.

CAPITOLUL 9

Blanche

Primăvara lui 1941

Lui Blanche îi vine greu să creadă, când privește pe ferestrele sclipind de curățenie ale hotelului Ritz – unde toată lumea, naziști și civili, se îmbracă, beau și bârfesc la fel ca înainte, se retrag noaptea în siguranța paturilor făcute cu rufărie proaspătă, poate începând să arate unele semne de uzură, dar cusătoresele de la Ritz le repară atât de fin, că abia dacă se bagă de seamă – și vede familii întregi date afară din casele lor. Căci acum sunt legi noi, decrete venite de la Vichy, de fapt de la Berlin: toți evreii din Paris trebuie să fie înregistrați. Le e interzis să exercite profesii liberale, precum dreptul, medicina și învățământul, până și să dețină magazine. Casele lor – de unde obiectele de preț, sculpturile, tablourile și covoarele au fost ridicate și depozitate în magazinele golite, după care au fost listate până la unul de secretarii și curatorii naziști – au fost rechiziționate, iar familiile respective au rămas în stradă.

Multe din aceste familii sunt clienți ai barului și restaurantului de la Ritz, chiar dacă în trecut hotelul a aplicat discret, după cum spune Claude, restricțiile nescrise față de evrei. („Trebuie să avem grijă ca clienții noștri să se simtă bine, Blanche. Familia Rotschild e bine-venită; de fapt, ei au investit în Ritz. Sunt evrei și evrei“, îi explicase Claude. „Și știi foarte bine, fiindcă voi, americanii, nu sunteți chiar atât de diferiți de noi.“) Are dreptate, desigur. În New York e la fel: un Guggenheim e mult mai acceptabil decât un Goldberg.

Când se duce să ia ceaiul cu o ducesă sau pur și simplu să se aerisească – fiindcă până și atmosfera rarefiată de la Ritz a devenit înăbușitoare din cauza mulțimii de glasuri nemțești –, Blanche vede tot mai multe astfel de

familiei. Poate chiar caută să vadă cât mai multe: tati, pe cap cu o pălărie scumpă de fetru, stă pe bordura trotuarului, total depășit de situație, în timp ce mami, îmbrăcată într-o haină de blană, rujată cu o nuanță curajoasă de roșu – invariabil, o nuanță curajoasă de roșu – și un batic de mătase ireproșabil legat, franțuzoaică din cap până în picioare, până și în aceste împrejurări, își adună copiii ca pe niște pui și începe să bată la uși sau să-și sune rudele din cabinele telefonice.

De ce le spune Blanche așa? Mami și tati? Mereu le spune așa, în mintea și în sufletul ei, ori de câte ori întâlnește aceste familii urgisite; când trece pe lângă ele și se oprește ca să le dea bani; când trece mai departe, spre locul unde vrea să se ducă, liberă să se miște, să se întoarcă la ea acasă, dar zărește o figură familiară, o figură de care își aduce aminte. Ori o fi un coșmar? Cineva văzut într-o fotografie veche, poate. Sau o figură răsărită din poveștile copilăriei.

Și în fețele lor de oameni rămași pe drumuri – figuri străine, în cea mai mare parte, evrei din Germania și Austria, refugiați la Paris în ultimii zece ani – o recunoaște și pe Lily.

Au trecut aproape patru ani de când a întâlnit-o pe Lily. Odată, când fugise din nou de lângă Claude.

Era un fel de joc, pe care îl relua la nesfârșit. El se încăpățâna să nu doarmă acasă joia, din cauza asta se certau, ea nu reușea să-l facă să înțeleagă cât de umilită se simțea, pe când el nu înțelegea de ce îi pasă. Din când în când Blanche fugea de acasă și se întorcea singură, alteori se ducea el s-o aducă, vrând să retrăiască fiorul romantic al readucerii soției acasă. Timp de câteva luni trăiau și se iubeau într-un armistițiu fragil și joile seara treceau fără certuri. Însă după câțiva vreme o lua de la capăt. Întotdeauna o lua iar de la capăt.

Pe Lily o întâlnise în timpul uneia din aceste „excursii“.

— Unde spui că te duci, Blanche?

— Acasă, la Paris.

— Paris.

Femeia micuță – arăta ca o fetiță, dar vorbea ca un marinar beat care abia leagă cuvintele în engleză – a dat din cap. Stăteau una lângă alta, sprijinite de balustrada punții și se uitau cum spintecă vasul apele Mediteranei, lăsând

o dără de spumă în urmă.

— Merg și eu, a spus hotărâtă. Merg cu tine. Am vrut întotdeauna să văd Parisul.

I-a spus că o cheamă Lily. Lily Kharmayoff. Blanche a întrebat-o dacă e rusoaică, dar Lily a ridicat din umeri. A întrebat-o dacă e româncă, dar a dat din nou din umeri. Atunci a întrebat-o dacă e dintr-o țară anume, însă Lily se mărginea să ridice din umeri.

— O să-ți găsești repede locul la Paris, i-a replicat Blanche rânjind sardonice.

— De ce spui asta, Blanche?

— Fiindcă știi să dai din umeri, a răspuns Blanche și a ridicat și ea din umeri, ca să-și întărească vorbele.

Lily a râs încântată și a bătut din palme. Oamenii din jur s-au întors să se uite la ele, însă Blanche începuse să se obișnuiască. În general, oamenii se holbau la Lily.

Nu doar din cauză că era mică de statură, agitată și avea obiceiul să bată pe umeri persoane complet străine și să le pună cele mai indiscrete întrebări. (Așa o cunoscuse și pe Blanche.) Nu doar pentru că se îmbrăca de parcă era un orfan care găsisese la gunoi un sac cu costume de circ. În acea zi își pusese o beretă roșie peste părul negru, tuns scurt, stil paj, un pulover verde smarald garnisit cu ștrasuri și petice la coate, o fustă neagră, strâmtă, mănuși galbene și pantofi purpurii fără toc – dreptul avea talpa dezlipită la călcâi. Ciorapii negri erau intacti, dar prea mari și se încrețeau la genunchi. Nu era fardată, în schimb avea nasul și obrajii acoperiți de pistruie, ceea ce îi dădea un aer ștrengăresc.

Și totuși, Lily avea ceva care te făcea să te întrebi de unde vine și unde se duce. Ce a văzut la viața ei... și ce a uitat. Ochii îi fugeau fără încetare de colo, colo, căutând, judecând. Blanche avea sentimentul neplăcut că Lily știe exact unde sunt ieșirile dintr-o cameră, unde sunt ferestrele, unde s-ar putea ascunde la nevoie.

— De ce ești tristă să te întorci, Blanche? a îmboldit-o Lily cu cotul. Nu vrei să mergi acasă?

Blanche a privit-o gânditoare. În cele patruzeci și opt de ore de când făcuseră cunoștință, după ce Lily se așezase lângă Blanche în barul

vaporului și o întrebase de ce poartă rochia aceea, a cărei culoare nu o avantaja deloc, în schimb i-ar veni ei de minune, fuseseră împreună și: petrecuseră ora cocteilurilor în compania a doi soldați francezi din Legiunea Străină care nu se dădeau duși de lângă ele, dar pe care îi băgaseră sub masă, beți; jucaseră shuffleboard⁶ împingând pucurile cu piciorul, nu cu mâna; au scornit un joc potrivit căruia cea care mergea cel mai departe într-o conversație cu un necunoscut sau o necunoscută despre poziția preferată când face sex câștiga o sticlă de șampanie (Lily a ieșit câștigătoare); au câștigat cupa la o întrecere de rumba (Blanche a ieșit prima, urmată de Lily) și au improvisat o petrecere în una din bărcile de salvare, la care au invitat doar bărbați cu monoclu (surprinzător de mulți, după cum s-a dovedit).

⁶. Joc cu un fel de pucuri aruncate cu mâna pe masă sau pe puntea vasului, unde pucurile sunt lovite cu o crosă.

Iar în aceste patruzeci și opt de ore Blanche a râs cum nu mai râsese de ani de zile. Din vremurile bune, când o avea pe Pearl alături. Atunci cum o întrebase Lily Kharmanyoff de ce e tristă?

— Nu sunt tristă.

— Ba ești. De câte ori te uiți la mare, fața ți se schimbă... se lungește. Așa, a spus Lily și a făcut o față lungă. N-ai fi bună de spion, Blanche. Nici la pocher.

— Mi s-a mai spus.

— Deci ia zi.

Și Blanche i-a povestit totul, ducă-se naibii. În timp ce stăteau pe punte, sprijinite de balustradă, cu fețele și hainele muiate de stropii împrășcați de valuri, Blanche și-a dat seama că, de multă vreme, nu avusese prietenă mai apropiată decât Pearl. Iar Pearl, biata de ea, se stingeă, în ciuda eforturile făcute de Blanche ca s-o salveze; poate că murea tocmai din cauza eforturilor pe care le făcuse ea ca s-o scutească pe Blanche de ani de disperare. Cât despre surorile ei, nu fusese niciodată apropiată de ele și, oricum, le despărțea un ocean.

Claude, pe cât se părea, îi era cel mai apropiat prieten – o ironie a sorții de care nu putea scăpa. De fapt, tocmai din cauza lui nu mai avea prietene de atâta vreme. Fiindcă ori de câte ori făcea cunoștință cu o femeie nu se

putea opri să nu-și pună întrebarea: Ea o fi? Femeia asta deosebit de agreabilă, așezată alături de ea în salonul de ceai de la Ritz, care flecărește despre cât de scumpe sunt mănușile de la o vreme și o întreabă pe Blanche ce parfum folosește, ea o fi amanta lui Claude? Orice femeie care nu purta lucrări dentare și avea până în cincizeci de ani era suspectă; din pricina lui Claude, Blanche nu avea încredere în nici una din femeile pe care le întâlnea.

Iar amicii ei de la Ritz... Blanche avea o droaie, unii dintre ei chiar tovarăși de băutură. Celebrități, idoli ai maselor, precum Hemingway, Fitzgerald, Porter, Picasso și multe stele de cinema. Doar că ei nu-i erau prieteni; nu le putea mărturisi necazurile ei în amor, așa cum făceau ei, pentru că nu se aștepta la înțelegere din partea lor, pentru că erau bărbați. Mai mult ca sigur că i-ar ține partea lui Claude. Și probabil că se gândeau la Blanche doar când se aflau între pereții fabulos tapetați ai hotelului, acolo unde ea însăși era nimic mai mult decât un accesoriu, la fel de constant și decorativ ca imensa scenă de vânătoare pictată pe peretele din spatele barului. În afara acestui palat fermecat Blanche nu exista pentru ei și uneori se întreba dacă reciprocă nu era la fel de valabilă.

Îi lipsea prietenia unei femei, a înțeles privind-o pe străina asta cu ochi mari, avizi (aproape hămesiți, își zicea în sinea ei); cineva împreună cu care să probezi haine noi, să minți în legătură cu silueta și trăsăturile feței și dibăcia cu care întârzii efectele trecerii necruțătoare a timpului. Cineva pe care să te bizui că-ți va fi alături în orice situație, cineva care să te asculte și să sufere împreună cu tine, fără să încerce să judece. Cineva care a îndurat aceleași mizerii din partea unui bărbat.

Drept urmare Blanche s-a trezit că îi povestește acestei Lily Kharmanyoff de ce e tristă, așa cum bine băgase de seamă aceasta.

— Chestia e că... soțul meu și cu mine... noi, căsnicia noastră... e complicat. Întâi de toate, nu avem copii.

Blanche și-a ținut respirația, așteptând să vadă ce-i răspunde Lily; era o mărturisire tulburătoare. Ceva despre care nu putea vorbi, și în nici un caz cu Claude. Da, subiectul era mereu prezent, bântuia orice discuție pe care o avea cu Claude, chiar dacă stăteau de vorbă la micul dejun, ca orice soț și soție, despre lucruri banale cum ar fi „Mai avem lapte?“ sau „Cred că o să

mai cumpăr niște prosoape astăzi“.

Îi venea greu să înțeleagă cum de absența unei ființe sau a mai multor ființe mici și neajutorate apăsa ca o povară asupra a tot ce făcea sau spunea.

— Aha, a spus Lily fără să se mire, de parcă auzea zilnic astfel de lucruri de la persoane complet necunoscute.

— Pe deasupra, nemernicul mă înșală, iar eu beau prea mult, mai ales în ultima vreme. Cred că suntem... cumva... dezamăgiți unul de altul. Prea ușor. Prea des. Nu suntem cine credeam că suntem atunci când... ei, știi cum e. Nu suntem cine credeam că suntem și gata. Tu ai copii?

Blanche o întrebase pe Lily cu o seară înainte dacă e căsătorită, însă aceasta se ferise să-i spună prea multe despre viața ei, ca și cum era obișnuită să nu dea prea multe detalii dacă era întrebată. De fapt, ca și cum era obișnuită să i se pună întrebări. Blanche își închipuise că și ea e măritată și că, la rândul ei, îi dădea un fel de „lecție“ soțului, chiar dacă nu tocmai cea potrivită.

Așa cum făcea și Blanche.

— A, nu, nu, a scuturat Lily din cap. Nu, viața mea, așa cum e acum, nu e pentru copii.

— Dar cum e viața ta?

— Am să-ți spun, Blanche, am să-ți spun. Dar numai după ce vorbim despre tine.

Blanche a zâmbit. Fusesse cât pe ce să preia inițiativa. Cu oricare din cunoștințele ei – personalități mondene, artiști și alcoolici, cu toții sensibili la lingușiri și de aceea ușor de manevrat – i-ar fi mers.

— S-a făcut. Cred că nu putem avea copii. Am fost la doctor, e ceva în neregulă la țevăria mea. Nu i-am spus lui Claude.

— Claude e bărbatul tău?

— Da. Soțul, cum ți-am spus azi-noapte. Poate că și țevăria lui are un defect, n-am idee dacă a avut copii cu alte femei. N-am puterea să-l întreb.

Această temere, mai presus de altele, o împiedica să stea de vorbă cu Claude. N-ar fi putut îndura să știe că el are un copil cu una din amante; n-ar mai fi putut să se tot întoarcă la el, trăgând de fiecare dată nădejde că se va schimba – Doamne ce naivă era uneori!

— Nu sunt sigură că vrea într-adevăr copii. Și, sinceră să fiu, nici de mine nu știu sigur, doar că parcă ne lipsește ceva. Ca și cum asta ar fi așteptat de la mine: o familie care să-i confirme virilitatea. În timp ce eu nu i-am dat niciodată de înțeles că asta îmi doresc, pentru că nu știam cu adevărat ce îmi doresc. Da, trăim pe picior mare – ar trebui să vii să ne vezi la Ritz –, însă viața noastră nu seamănă cu cea a majorității cuplurilor căsătorite. Dar, dacă stau să mă gândesc, *noi* suntem altfel, am pornit de la început cu ideea că suntem așa de... așa de...

— Deosebiți?

— Da, întocmai. Am început-o furtunos, grandios, apoi totul s-a fâșâit până am ajuns... aici. Ce-o mai fi însemnând și asta.

Blanche și-a îndreptat privirea spre orizont, ca și cum oglinda liniștită a mării i-ar fi putut explica ce înseamnă „aici“.

— Sunt singură și supărată. Claude m-a dezamăgit, dar și eu l-am dezamăgit. Și, oricât m-aș zbuciuma, nu mă duce capul cum să repar lucrurile. Poate că nu mai e nimic de reparat. Pe de altă parte, n-am cum să mă despart de bărbatul ăsta fiindcă n-am unde să mă duc. M-am îndrăgostit de Paris. Nu m-aș mai putea întoarce acasă.

— Unde e acasă?

— În America. Nici nu mai știu de când nu mi-am văzut rudele.

Blanche mersese acolo la vreo doi ani după ce se măritase, într-una din frecvențele ei plecări de acasă menite să-l pedepsească pe Claude. Stătuse la hotelul Ritz din Manhattan, evident, și își răsfățase întreaga familie cu dineuri fine, le făcuse un tur al clădirii, inclusiv al părților unde publicul nu avea acces, ba chiar îi și cazase într-un apartament într-o noapte, mândră să le arate cum trăia ea la Paris. Din păcate, rudele ei, și în special părinții, nu s-au simțit în largul lor și au dezaprobat faptul că Blanche călătorea singură, fără soțul ei. N-a fost o vizită reușită; singurul lucru pe care îl avea în comun cu familia, și-a dat Blanche seama apăsată de o tristețe care a făcut-o să uite de necazurile căsniciei, singurul lucru era trecutul. Iar trecutul era principalul motiv pentru care plecase din New York.

— Și despre ce vorbești cu bărbatul tău dacă nu aveți copii?

— Cel mai mult despre munca lui. Despre Ritz. Despre oamenii de acolo – au devenit familia noastră. Cred că au luat locul pe care ar trebui să-l

ocupe copiii. Locul gol dintre noi... ceva ne îndepărtează, dar, dacă te uiți cu atenție, nu e nimic acolo. Înțelegei ceva din ce-ți spun?

Blanche o privea pe noua ei prietenă, care dădea entuziasă din cap, încuviințând tot ce spunea. Se îndoia totuși că Lily înțelege, știind cât pocea engleza.

Nu avea însă nici o însemnătate, căci Blanche avea nevoie să-și verse necazul în fața altcuiva decât Claude.

În fața unei femei.

— Da, da. Aveți nevoie de o cauză, tu și bărbatul tău. Aveți vreuna? Ceva pentru care să luptați, împreună?

— Cum?

— Eu nu cred că e important să ai copii. Cel puțin, nu acum. Pericolul pândește de peste tot, Blanche. Oameni răi. Tu și cu bărbatul tău ar trebui să luptați pentru ceva, ca și cum ar fi viața sau bunăstarea unui copil. Deci care e rațiunea ta de a trăi, Blanche?

— Păi... nu știu.

Blanche s-a apucat strâns de balustradă. Femeia asta o lăsase fără cuvinte. Nimeni nu-i mai pusese o astfel de întrebare și nici ei nu-i trecuse prin minte să și-o pună.

— Plăcerea, poate? (Ochii întunecați îi țintuiau pe ai ei, căutând, văzând... tot.) Distracția, pentru asta trăiești? Ca să bei, să râzi și să dansezi?

— Știu și eu... ție nu-ți plac lucrurile astea? Aseară, când te-am văzut făcând skanderbeg cu cântăreața aia de romanțe...

— Ei...

Lily a întors capul și a scuipat peste balustradă. Blanche nu mai văzuse o femeie făcând așa ceva și adevărul e că a fost destul de impresionată.

— Da, a fost amuzant, a adăugat însoțindu-și vorbele de aceeași misterioasă ridicare de umeri paneuropeană. Dar asta nu e o rațiune de a trăi, Blanche. Viața e mai mult decât distracție, nu crezi?

— Lily, eu am fost crescută cu credință în Dumnezeu și familie și tradiție mai presus de orice. Bună-cuviință. Modestie. Respectarea regulilor. Dar n-am avut parte de nimic din toate astea, așa că am fugit de acasă, am fost salvată de un directorăș de hotel care n-a știut ce să facă cu mine după ce

m-a cucerit, tot așa cum nici eu habar n-am avut ce să fac după ce am fost cucerită, drept care mi-am petrecut ultimii zece ani distrându-mă al dracului de bine. Cât n-am avut voie să mă distrez când eram copil.

— Poate a venit vremea să te maturizezi, Blanche? Ce zici? Ori poate că nu e treaba mea.

Lily a lăsat privirea în jos, spre pantofii ei caraghioși, și s-a încruntat; lui Blanche i s-a părut, prima oară în scurtul timp de când se cunoscuseră, că-i era teamă să n-o ofenseze.

A răsuflat cu putere și a încleștat și mai tare mâinile pe balustradă. A privit sclipirile apei și cerul albastru senin al Mediteranei – nu se vedea nimic altceva până în zare; nu tu porturi pline de cazinouri, nici iahturi de lux ancorate în radă sau locuri de distracție așteptând să fie explorate; doar apa, linia orizontului, norii și ființa asta neobișnuită de lângă ea – și, vrând-nevrând, a recunoscut în sinea ei că da, poate venise vremea să se maturizeze.

Era cazul să se maturizeze. Dar cum? Și maturizarea însemna să-l părăsească de-a binelea pe Claude? Să fie pe picioarele ei și, prima dată în viață, să nu fie întreținută de un bărbat?

Ori maturizarea însemna să-l oblige pe Claude să o considere femeie, nu o idee?

— Ce-ai de gând să faci, Lily, după ce ajungi în Franța? Te așteaptă cineva acolo?

Din nou, Lily a ridicat din umeri.

— Poate e un loc unde să pun geanta jos.

A privit-o ironic pe Blanche, dar aceasta a izbucnit în râs.

— Să pun capul jos. Așa se spune.

A fost rândul lui Lily să izbucnească în râs; a chicotit încântată și a bătut din palme.

— Cum spui tu. Unde să pun capul. Îmi place expresia.

— Să pui capul jos? Adică nu vrei să te stabilești. Ai de gând să pleci altundeva?

— Am să-l aștept pe Robert. E bărbatul meu, așa cum e Claude pentru tine. După aia ne facem planuri. Eu cred c-o să fie război. Nenorociții ăia de fasciști, Blanche. Trebuie să-i oprim! Spania stă foarte prost acum, foarte

prost.

— Aha, vasăzică ești spaniolă?

— Noo.

— Și de ce să-ți bați capul? Doar ești femeie, nu poți lupta. Ce-ai putea face?

— Chiar așa crezi? a ridicat Lily ochii spre ea, cu o umbră de dezamăgire în priviri. Crezi că femeile nu pot schimba ceva în lumea asta?

— Nu, dar... dacă e război, Lily! Ce-ar putea face femeile?

— Poate că nimic, în lumea ta de la Ritz. Pe când în lumea mea... multe. Vine războiul, și nu doar în Spania, iar femeile nu se vor ține deoparte. Nici măcar copiii.

— O fi... dar pe mine chiar nu mă duce mintea ce aș putea face.

— Și Franța, atât de dragă ție, va fi implicată. În războiul care ne pândește.

— Lily, a fost deja un război mondial și Franța a fost cel mai greu lovită. Claude al meu a luptat pe front. N-o să se mai întâmple așa ceva, crede-mă.

— Dacă spui tu...

Lily a dat din umeri, jucându-se cu tivul rochiei. Blanche a observat că se desfăcuse și s-a gândit că ar fi bine să trimită rochia la croitoreasa navei.

— Dar eu n-aș băga mâna în foc.

— Atunci, de ce te duci acolo să pui capul jos?

— Fiindcă trebuie să fac rost de ceva bani înainte să merg în Spania, să lupt pentru loialiști, cum ți-am spus. Avem nevoie de hrană, avem nevoie de arme... poate mă ajuți, Blanche, ce zici? Ești bogată?

— Lily! a exclamat Blanche, contrariată de îndrăzneala noii ei prietene. Așa ceva nu se întreabă!

— Uite că eu întreb, a răspuns Lily strâmbând din nas. E cea mai ușoară cale de a afla.

— Probabil.

— Și în Franța sunt persoane care vor merge cu noi în Spania. Auzi, de ce să nu vii și tu, Blanche? Zici că nu știi ce să faci. Hai cu mine în Spania! Ai să-l înveți minte pe bărbatu-tău!

— Lily!

Blanche s-a amuzat de absurditatea propunerii ei: ea, Blanche Auzello,

doamna de la Ritz, să arunce cu grenade și să se târască pe burtă sub focul inamicului! Cine naiba... ce naiba era ființa asta bizară de-i făcea o astfel de propunere?

— Cred că la asta am să spun pas.

— OK. Dar cel puțin mă poți ajuta să fac rost de bani. Să știi că-mi plăci, Blanche. Îmi plăci mult. Și nu doar pentru bani, cu toate că și banii îmi plac. Pentru tine. Ești o fată pe cinste, Blanche. Și cred că ai nevoie de mine.

Lily părea că nu înțelege nici ea. A clătinat din cap, s-a frecat pe frunte deasupra ochiului stâng cu degetul mare, de parcă o durea capul. Apoi a făcut ceva extraordinar.

A râs, s-a ridicat pe vârfuri, a întors fața lui Blanche spre ea și a sărutat-o pe buze.

Apoi a oftat încet, a mulțumire, și s-a dat înapoi legănându-se pe călcâie. A ridicat capul, a privit-o pe Blanche, să vadă ce zice, sau cel puțin așa a crezut Blanche, ducând mâna la obraz, uluită. Pielea îi frigea și își dădea seama că era roșie ca focul la față. Simțea un tremur în stomac, ca și cum un vânt puternic ar fi suflat chiar prin ea. Nu mai fusese niciodată sărutată de o femeie.

— Lily! Am... de ce...?

— Așa mi-a venit, a răspuns aceasta dând iar din umeri. Ești așa de frumoasă, Blanche! Așa de tristă! Mi-am zis că poate o să te mai înveslesc.

— Lily... eu... nu sunt așa...

Blanche știa, firește, că există femei care iubesc femeile, doar trăise în lumea filmului, chiar dacă numai o scurtă vreme. Ce naiba, locuia în Paris! Erau cluburi pentru astfel de femei. Se zvonea că Chanel e „așa“ când avea chef, la fel și Josephine Baker. Ca să nu mai vorbim de Cole Porter, care reprezenta versiunea masculină a lui „așa“, în ciuda faptului că era însurat cu Linda. Blanche nu era o mironosiță, însă nimic din viața ei de până atunci n-o pregătise pentru acest moment.

— Cum, „așa“?

— Așa... Eu sunt măritată, Lily, să știi.

— Și ce-i cu asta? Și eu am un bărbat, ți-am spus doar. Îl cheamă Robert. Am să ți-l arăt.

— Eu... să știi... niciodată...

— Blanche, Blanche.

Lily a început să râdă încetișor, dar Blanche nu avea impresia că râde de ea – și îi era recunoscătoare.

— Blanche, nu-ți bate capul. Așa mi-a venit. Și mie îmi plac bărbații. Îmi placi și tu. Îmi plac multe lucruri, mulți oameni. Un sărut... ce înseamnă el? Ceva normal între doi oameni care se plac.

A fost rîndul lui Blanche să izbucnească în răs. Cam așa vorbea și Claude când se referea la serile lui de joi.

— Bine. Și eu te plac pe tine, Lily. Mult de tot.

Dar nu așa.

Lily a dat din cap și, după câteva momente de șovăială, și-a luat inima în dinți și și-a strecurat mînuța în palma lui Blanche, ținându-și suflarea de parcă i-ar fi fost teamă că aceasta își va trage mîna înapoi. Cu acest gest timid, ezitant, această ființă neîmblînzită, uimitor de sexy – pe care, doar cu câteva minute mai devreme, Blanche și-o închipuise ținând o mitralieră ca și cum toată viața asta făcuse, în stare să pună la pămînt un regiment de fasciști – s-a transformat într-un copil de pripas. Un copil căutând pe cineva să-l apere.

— Ești prietena mea, Blanche.

Blanche nu știa ce să spună, nici cum să reacționeze. În doar o jumătate de minut, Lily îi stîrnise atâtea emoții stînjenitoare, că rămăsese fără cuvinte. Ce s-ar mai distra Claude pe seama ei...

— Mulțumesc, a murmurat Blanche dar n-a fost sigură că Lily o aude peste vuietul valurilor și larma vocilor și a rîsetelor din jur. Și tu ești prietena mea.

Atunci Lily i-a strâns mîna și Blanche a știut că o auzise.

— Ai nevoie de mine, Blanche, a anunțat-o Lily cu accentul ei vioi, vag est-european. Ai nevoie de mine ca să te învăț despre lumea în care trăim... lumea de dincolo de Ritz. Tu ești ca un balon.

— Poftim?

— Un balon. Sus, pe cer, înțelegi? Ai putea să-ți iei zborul, uite-așa!

Lily dădea din mîini ca o nebună, învărtind din brațe ca o moară de vînt, apoi a început să danseze, tropăind pe puntea alunecoasă cu piciorușele încălțate cu pantofii aceia ridicoli. Își legăna șoldurile, rîdea și țopăia.

— Eu te țin aici, pe pământ, i-a strigat peste umăr. Tu mă ții din scurt, să nu fac prea multe prostii. Ne ajutăm una pe alta!

Blanche a râs, deși, cutremurată de adevărul spuselor lui Lily, chiar dacă stâlcit rostite, a simțit nevoia să se prindă și mai strâns de balustradă. Doar Dumnezeu știa că în ultima vreme întocmai așa se simțise, ca un balon plutind încolo și înapoi, mânat de supărare și comoditate, de bârfe, de haine frumoase, mese rafinate și băuturi tari, de toane copilărești – ca să nu mai pomenim cât de dezamăgită era din cauză că viața ei nu se dovedise a avea nimic măreț sau eroic, cu sau fără Ritz.

Totuși nu era chiar atât de egoistă cât să dea vina doar pe Claude și infidelitățile lui de joi seara pentru starea de plutire în care se afla. Și nici pe lipsa unui copil pe care nu era sigură că și-l dorea. Dar nu era în stare nici să scape, nici să-și găsească un scop în viață – să acționeze, în loc să reacționeze.

Dar poate că acum lucrurile nu mai stăteau așa.

— Vino să mă vezi la Ritz. Poimâine, a strigat către Lily, care lua de braț persoane total necunoscute, invitându-le să danseze cu ea, așa că, în scurtă vreme, o conga improvizată șerpuia pe punte; Lily a întins mâna și a tras-o și pe ea în șir. Vino să luăm ceaiul împreună. Vreau să te prezint lui Claude. Și vreau să faci cunoștință cu toți prietenii mei.

— Sigur, a făcu Lily, parcă nici nu se aștepta la altceva. Pun pariu că ai prieteni bogați! Pot și ei să mă ajute. Dar uită de ei acum, Blanche, și dansează. Dansează cât mai poți. Nu ține oricât; întotdeauna ia sfârșit.

A rostit cuvintele cu veselie în glas, amuzată ea însăși de ce spusese – întotdeauna era un ultim sunet de trompetă, o ultimă piruetă la vals. Chicotind, Blanche s-a lăsat trasă în șirul de necunoscuți dansând pe zgomotul valurilor pe care pluteau, mergând înainte, fără să se gândească la celelalte vase care străbăteau oceanul.

CAPITOLUL 10

Claude

1938

Până când s-a trezit uriașul...

E adevărat că hotelul Ritz, de-a lungul strălucitei lui istorii, găzduise și unele personaje dubioase. Dar care hotel n-a găzduit astfel de personaje? Claude învățase pe propria piele că cei care stau la hotel își permit lucruri pe care nici n-ar visa să le facă acasă. Matroana care făcea curățenie lună acasă n-avea nici o reținere să lase rufăria și prosoapele murdare împrăstiate pe jos în camera de hotel. Cei care țineau regim dădeau naibii orice precauție și comandau toate felurile de prăjituri care se găseau la bucătărie. Cei care se sculau de obicei cu noaptea în cap dormeau până la prânz, cufundați în paturile moi cu care nu erau obișnuiți, pe perne și cearșafuri fine.

De aceea nu se mira nimeni că până și la Ritz se mai întâmplau lucruri indecente. Baronul care făcuse un atac de cord când era în pat cu amanta, în timp ce soția lui dormea în camera alăturată, fără să bănuiască nimic. Și sinuciderile. Fuseseră mai multe, dar cel mai notoriu fusese al lui Olive Thomas, vedetă a filmului mut, și soția lui Jack Pickford, fratele încă și mai faimoasei Mary Pickford. S-a întâmplat în 1920, înainte să înceapă Claude să lucreze acolo, dar bineînțeles că el știa toate detaliile; biata femeie, înnebunită, băuse clorură de mercur, așa vorbea lumea, din cauză că soțul ei o îmbolnăvisese de sifilis. *Monsieur* Rey a fost nevoit s-o scoată repede din hotel, ca să nu fie văzută de ceilalți oaspeți ai hotelului; sărmana de ea a fost dusă prin bucătărie, înfășurată într-o plapumă.

Se poate deci spune că Ritz avusese parte de galeria lui de personaje

nefrecventabile. Dar nici bogata experiență a lui Claude nu-l pregătise pentru derutanta schimbare a clientelei hotelului începând cu a doua jumătate a anului 1937 și continuând în 1938.

Motivul era războiul civil din Spania. Peste noapte, la bar nu se mai vorbea de nimic altceva și mulți dintre clienții obișnuiți plecaseră să vadă cu ochii lor, unii în uniformă, alții în calitate de corespondenți de război. Hemingway, mai ales, o ținea una și bună că nu te întâlnești cu așa ceva decât o dată în viață. Unii spuneau că s-a înrolat de partea loialiștilor, însă Claude bănuia că se înrolase mai degrabă ca observator beat cu jumătate de normă, deși, potrivit altora, omul avea condei. Claude n-ar fi putut spune; în rarele răgazuri pe care le avea abia dacă apuca să țină pasul cu literatura franceză.

După ce s-a dezlănțuit războiul tot felul de oameni au început să intre și să iasă din Franța și din Paris; de-a lungul frontierei dintre Spania și Franța se refugiaseră un număr mare de oameni, țărani, cei mai mulți dintre ei. Unele personaje mai dezagreabile ajunseseră chiar și la Ritz: intermediari porniți să facă rost de mai mulți bani, de mai multe arme, de mai multe ajutoare... pentru ambele părți.

Pe măsură ce timpul trecea și forțele aeriene germane își vedeau capacitatea și puterea ucigașă, bombardând civili și militari de-a valma, la Ritz au apărut altfel de clienți: vorbeau cu accentul german urât de toată lumea, purtau pe braț banderolele negre ale partidului nazist, bocanci respingător de lustruiți și medalii ireal de scilpitoare.

Când au sosit germanii, americanii au plecat. Au dispărut până la unul, așa cum șobolanii părăsesc corabia care se scufundă. De azi pe mâine, Blanche s-a trezit fără prietenii ei – artiști și muzicieni. Ageamii în ale vieții, îi numea Claude în sinea lui. Locul lor a fost însă luat de alții, la fel de aiuriți: europeni sperați, veniți la Paris pentru o ultimă orgie, distrându-se ca nebunii, refuzând să vadă ce se petrecea în jurul lor: refugiații flămânzi veniți din Spania, nevoiți să locuiască, în voia vitregiilor naturii, în lagărele de la frontieră; depeșele care descriau cum sunt bombardati civilii; fotografiile cu Hitler și Mussolini strângându-și mâna zâmbitori și mulțimile imense de oameni în cămăși cafenii, salutând cu brațele ridicate – o priveliște cutremurătoare.

Claude era exasperat de acești europeni destrăbălați, hotărâți să se facă de râs cu orice preț. De când era la Ritz, Claude organizase (în calitate de director, firește), un număr apreciabil de petreceri de pomină: petrecerile cubiste, populare în anii 1920, unde invitații veneau îmbrăcați în costume ridicole, croite în colțuri, sau petrecerile de după superbe spectacole ale baletului rus, la care balerinii, îmbrăcați în costume de nimfe și satiri, erau angajați să servească la mese în locul chelnerilor. Dar în nici un caz nu era pregătit pentru aceste petreceri cu parfum *fin de siècle*⁷ care se țineau la Ritz la sfârșitul anilor 1930.

⁷. *Fin de siècle* (fr.) – sfârșit de secol, expresie asociată cu mișcările culturale și artistice apărute în Franța la sfârșitul secolului al XIX-lea, de multe ori considerate decadente.

Un dineu dat de un conte care a ținut morțiș să servească invitaților picioare de elefant (Claude a reușit să facă rost telefonând la toate grădinile zoologice din Franța, Austria și Belgia). Elsa Maxwell (deși era cetățean american, își petrecea marea parte a timpului în Europa, ținându-se scai de persoanele celebre și bogate) s-a hotărât în ultimul moment să dea un bal mascat; a năvălit în hotel la ora două după-amiaza anunțând că două sute de prieteni apropiați de-ai ei vor sosi la ora opt. Claude și angajații hotelului au avut la dispoziție șase ore ca să găsească aranjamente din flori proaspete, mici cadouri și un acrobat dispus să evolueze la un trapez șubred, înălțat în grabă, după ce Claude îl obținuse de la Moulin Rouge cu prețul multor lingușiri. O petrecere pentru un grup de britanici – celebriități și membri mai puțin importanți ai familiei regale – care mergeau să lupte în Spania; priveau toată povestea ca pe o apropiată vacanță și aduseseră coșuri peste coșuri cu pateuri fine din ficat de găscă, brânzeturi, vinuri, șampanie și bomboane de ciocolată ca să le ia cu ei acolo. Ziceai că merg la picnic, nu la război.

Claude știa prea bine cum e la război, dar nu era treaba lui să le deschidă ochii. Sarcina lui era să organizeze până în cel mai mic detaliu, să îndeplinească orice dorință, oricât ar fi fost de absurdă. Căci asta făcea. Găsea întotdeauna o soluție.

Și totuși într-o bună zi paharul lui Claude s-a umplut și n-a mai putut să-și țină firea când a început să dea nas în nas cu un neamț gras și ferchezuit

la fiecare colț și în fiecare cameră de la Ritz.

Cel mai arătos dintre naziștii care mișunau asemenea gândacilor de bucătărie prin hotel – de fapt, prin tot orașul – era baronul Hans Gunther von Dincklage, atașat pe lângă ambasada Germaniei. Era tânăr, chipeș, avea părul de un blond strălucitor și ochi albaștri ca cerul senin. Divorțase de curând și îi plăcea să flirteze cu toate femeile, inclusiv cu nevestica lui Claude. Ceea ce nu-i picase bine lui Coco Chanel, care îl considera pe von Dincklage – poreclit Spatzky („vrabie“ în germană) din cauză că-i plăcea să umble de la masă la masă în restaurant și în bar – proprietatea ei personală.

Într-o seară, Chanel s-a întâlnit cu Blanche și Claude pe scară, când aceștia intrau în hotel dinspre Place Vendôme. Apartamentul ei se afla în acea aripă a hotelului și, de vreme ce casa ei de modă era doar câțiva pași mai încolo, pe Rue Cambon, aranjamentul îi convenea de minune și, în același timp, asigura un venit frumos și stabil hotelului.

La Ritz puțini erau însă cei care o plăceau. De multe ori trimitea mâncarea înapoi la bucătărie, spunând că nu erau de calitate pe care o aștepta. (Nu că ar fi mâncat altceva decât lichide.) Ceruse ca apartamentul ei să fie redecorat; tapetul cu model elaborat, tapiseriile, mobilele aurite și aurăria care făcuseră din Ritz cel mai luxos hotel din lume nu erau pentru ea. Își transformase camerele în stilul modern pe care Claude îl găsea de-a dreptul hidos. Prea multă sticlă, prea multe linii drepte. Oribil și incomod, în cel mai bun caz.

Dintre toți, părea că-i poartă sâmbetele lui Blanche, ca și cum pusese ochii pe singura persoană îndrăgită de toată lumea de la Ritz ca să demonstreze ceva. Ce anume, doar ea știa.

— Blanche, știi ce-am auzit? a întrebat-o Chanel zâmbind într-o seară, și lui Claude i s-a strâns inima; știa că o femeie ca ea nu zâmbește decât când se pregătește să dea cuiva lovitura de grație.

— Ce?

Blanche era mai neștiutoare decât el. S-a oprit pe scări și a încrucișat brațele, parcă se aștepta să audă ceva amuzant. Claude a încercat s-o tragă de acolo, dar ea s-a împotrivit, așa că n-a avut de ales decât să asculte.

— Croitoreasa mea m-a întrebat mai deunăzi dacă ești evreică, a spus cu același zâmbet pe buze. Ce i-o fi venit, nu crezi?

Blanche a dat din cap.

— I-am spus că am să întreb. Dar nu poți dovedi că ești evreică, nu, Blanche? Ți-aș putea cere să-mi arăți pașaportul. Totuși, ar fi absurd! a izbucnit Chanel în râs și ochii negri ca onixul îi sclipeau de mulțumire.

— Ce idee bună, a răspuns Blanche amuzată, s-ar fi zis. Sigur, asta înseamnă că va trebui să mi-l arăți și tu pe al tău. Hai, Coco, cum să nu! Hai să vedem câți ani avem în realitate!

Lui Chanel i-a înghețat zâmbetul pe buze. A ridicat nasul ascuțit și a privit-o disprețuitor.

— Nu cred că e nevoie, a pufnit și a luat-o în sus pe scări cu o figură solemnă, în timp ce, în urma ei, Blanche s-a pus pe râs până i-au dat lacrimile.

Claude nu putea să-i împărtășească veselia. Știa că Chanel e o femeie periculoasă și că nu s-ar fi dat în lături să răspândească minciuni și zvonuri, fiindcă avea obiceiul să-și potrivească părerile după cel cu care se culca în momentul respectiv.

Iar acum se culca cu von Dinklage.

Deocamdată, Claude nu putea decât să-și muște limba, să fie cu ochii în patru și să o avertizeze pe Blanche – și în același timp pe toți angajații hotelului – să aibă mare grijă cum se poartă când sunt oaspeții germani prin preajmă. Și să dea Domnul să rămână doar atât – oaspeți – și în lunile care vin.

CAPITOLUL 11

Blanche

Toamna lui 1941

Când devin ocupanții musafiri? Când devine dușmanul prieten?

Sunt întrebări pe care Blanche începe să și le pună pe măsură ce trec lunile.

La Ritz Paris, pe cât își dăduse Blanche seama, oaspeții ajung să fie mai apropiați decât frații adevărați, soții, soțiile și părinții. Dar până și clienții obișnuiți, precum Hemingway, familia Windsor, Fitzgerald sau Porter pleacă la un moment dat. De data asta e vorba de altceva: de vreme ce naziștii folosesc hotelul drept cartier general, Blanche e forțată să-i cunoască și, spre mirarea ei, unii nici măcar nu sunt așa de răi. Și uniforma care, dacă o vede mergând pe Champs Elysées, îi provoacă teamă și repulsie, îi pare inofensivă la lumina din hotel, dulce și învăluitoare.

De pildă, tânărul care stă în camera 219, ofițer, dar încă un copil. Uniforma parcă nu e măsura lui, gulerul prea larg pentru gâtul slăbănog cu mărul lui Adam prea proeminent. Îi e dor de casă, îi mărturisește lui Blanche când aceasta îl găsește sprijinit de un zid pe Rue Cambon, cu un creion și un caiet în mână, desenând scena.

— Vreau să trimit desenul acasă, îi spune arătându-i schița stângace; nu e un Picasso, evident, dar pare foarte mândru de ce a făcut. Mamei, care își face multe griji din cauza mea.

Apoi îi povestește lui Blanche despre prietena lui de acasă. Încă merge la școală și lui îi e teamă că are să se îndrăgostească de vreun coleg cât e el plecat. Blanche își spune în sinea ei că e un tânăr drăguț, o persoană cumsecade; se apucă să-l întrebe în fiecare zi dacă a primit scrisori, dacă are vești de la mama sau prietena lui (pe nume Katrin). Își zice că decizia de a

invada Franța nu a fost a lui, ci a lui Hitler. Băiatul – Friedrich – n-a făcut decât să urmeze ordinele care i s-au dat.

Mai e și șoferul generalului von Stülpnagel; bietul de el stă în mașină, în fața hotelului, zi și noapte, indiferent de vreme. Nu intră decât ca să meargă la baie, și atunci e politicos, chiar deferent, și se sfiește să privească pe cineva în față. Așa că Blanche a început să-i ducă câte o ceașcă de ceai fierbinte când e frig și îl vede tremurând în mașină, singur. Stă de vorbă cu el când vremea e însorită. E revoltător cum se poartă von Stülpnagel cu el, îi spune înfuriată lui Claude. E un om, nu o amărâtă de mașină. Și, îi povestește mai departe soțului ei, care o ascultă distrat (ca să-i facă plăcere, crede ea), șoferul – Klaus – are acasă o soție despre care nu se mai satură să vorbească. Ca și cum, dacă vorbește despre ea, îi pare mai reală, iar dacă n-ar putea vorbi despre ea, i-ar fi teamă că ar dispărea, ca un vis. Și, cu toate că Blanche nu are nici o persoană dragă pe front, înțelege că așa și-o păstrează vie în minte și îl ascultă cu răbdare.

Și secretara colonelului Ebert – o femeie tânără, nu prea drăguță. Blanche o vede cum se uită la parizience, la cameriste, chiar și la spălătorese: cu sfială și admirație. Sărmana de ea, e obligată să poarte uniforma urâtă, verde, tunica pătrătoasă și fusta informă, iar în picioare are pantofi negri, butucănoși, ca niște cărămizi. Până și uniformele angajaților hotelului sunt mai stilate și elegante, ca să nu mai vorbim de toaletele clienților. Fata – Astrid – stă la birou cât e ziua de lungă, stenografiind și scriind la mașină. E înconjurată de bărbați, dar nici unul nu-i dă nici o atenție; sunt cu toții prea ocupați să se holbeze la actrițele franceze și la celebritățile care vin și pleacă pe intrarea din Rue Cambon. Astrid nu are iubit, nici acasă, nici în armată, i-a mărturisit odată lui Blanche, când aceasta a văzut-o la o cafenea din apropiere, s-a așezat la masa ei și a observat că mănâncă prea multe prăjituri.

— Mai bine fumezi o țigară, i-a sugerat Blanche văzând-o că mai comandă o prăjitură cu cremă, dar n-a avut succes; Astrid e atât de tristă și de singură și îi e atât de dor de casă, că nu găsește consolare decât în mâncare.

Așa se face că, văzându-i zi de zi, ajungând să-i cunoască dincolo de uniforme și de svastici, remarcând lucrurile pe care le au în comun (Blanche

s-a gândit de multe ori că s-ar putea răzbuna pe Claude îndopându-se cu prăjituri) începe să-i vadă ca oameni, nu ca simple nume. Oameni vii, care respiră, mănâncă, beau, plâng și râd. Merg la biserică – unii dintre ei sunt chiar catolici. Claude i-a spus că a fost uimit și tulburat când i-a văzut prima oară în biserică, duminica, îngenunchind și aprinzând o lumânare înainte să se așeze într-o strană. Cumpără daruri pentru prietenii și rudele de acasă. Plâng când nu primesc atâtea scrisori câte se așteptau și se gândesc că s-a întâmplat ceva îngrozitor, iar Blanche plânge și se sperie odată cu ei.

Apoi încearcă să-și închipuie ce-ar zice Lily dacă ar vedea-o ștergând lacrimile lui Astrid sau bătându-l pe Friedrich pe spate când nu primește scrisoarea așteptată. Numai că Lily nu e aici; Blanche trebuie să găsească o cale de a trăi alături de acești oameni, de a supraviețui, de a comunica cu ei, poate că nu cu cei mai răi, dar măcar cu cei care execută ordinele; trebuie că au ceva în comun.

Nu-i așa?

La două zile după ce vaporul aruncase ancora la Cherbourg în 1937, Lily a venit la Ritz s-o vadă pe Blanche, care n-a putut uita cum a reacționat invitata ei văzând în ce lume trăiește.

Revoluționara minionă, sigură de ea, care coborâse de pe vapor și trecuse de vameși fără să aibă pașaport sau viză de intrare în Franța, înarmată doar cu șiretenie și tupeu, dispăruse cu desăvârșire. În locul ei rămăsese un copil sfios, copleșit de ceea ce vedea în jur, care se agățase de brațul lui Blanche și nu mai voia să-i dea drumul.

— Aici locuiești tu, Blanche? o tot întreba, deși Blanche îi răspunsese de mai multe ori deja.

Se uita cu gura căscată la plafoanele înalte cu stucaturi elegante, și-a strâns umbrela la piept, bănuitoare, când portarul cu joben a vrut să i-o ia, s-a minunat de lumina trandafirie din săli și holuri – lumina aleasă de César Ritz, fiindcă i se părea că avantajează femeile, drept care o instalase în tot hotelul. În tot Parisul nu mai găseai o astfel de lumină; doar aici orice femeie era frumoasă, indiferent de vârstă și de poziția socială.

Indiferent de secretele pe care le ascundea.

— Mda, într-o oarecare măsură. Avem și un apartament al nostru. Locuința noastră oficială.

Căci soții Auzello se mutaseră din nou și acum aveau un frumos apartament de patru camere, plus bucătăria, pe celebrul Avenue Montaigne, chiar lângă Champs Elysées. Blanche îl convinsese pe Claude că acest domiciliu e mult mai potrivit cu poziția lui socială; strada largă, mărginită de copaci, era plină de case de modă, printre care Mainbocher, Molyneux, Vionnet, Patou și Lucien Lelong.

Lily nu prea înțelegea cum de Blanche și Claude aveau un apartament, dar locuiau și la Ritz. Într-adevăr, a recunoscut Blanche, era cam extravagant. Ca să nu mai lungească vorba, a dus-o pe Lily la bar și a prezentat-o tuturor celor care se aflau acolo. Blanche și-a dat imediat seama că Frank Meier părea s-o cunoască; a ridicat din sprâncene și la fel a făcut și Lily, ceea ce era straniu, fiindcă Lily spunea că n-a mai fost niciodată la Paris.

— *Madame*, a spus Cole Porter făcând o mică plecăciune, e o încântare și o delectare să vă cunosc.

Lily i-a aruncat o privire sceptică și Blanche a înțeles că nu prinsese jocul de cuvinte; oricare ar fi fost limba ei maternă, cu siguranță nu era nici engleza, nici franceza. Apoi, pe neașteptate, Lily i-a zâmbit lui Cole și el i-a răspuns așijderea; erau ca doi copii care se găsiseră într-o pădure de adulți; aveau aproape aceeași înălțime, ochi aproape identici, negri și rotunzi și pielea de aceeași nuanță măslinie.

— Trebuie că ești faimosul copil hoinar, a spus Hemingway cu vocea lui bubuitoare luându-i mânuța delicată în mâna lui uriașă. Am să scriu despre tine într-o carte.

— Trebuie să-ți aștepți rândul, Lily, i-a spus Blanche, bătându-l pe Hemingway pe umăr. Așa le spune tuturor.

— E cea mai bună metodă ca să agăți femei, a recunoscut el zâmbind ca un băiat prins cu mâța în sac, și lui Blanche nu i-a rămas decât să izbucnească în râs.

— Dar Scott unde e? a întrebat Blanche.

S-a uitat în jur. Nu era la locul lui obișnuit dintr-un colț, unde stătea și îl bătea la cap pe Frank Meier până când acesta îl întrerupea fiindcă bătea câmpii.

— S-a întors acasă, la mama America. El și Zelda au fost nevoiți să se

întoarce. A intervenit ceva urgent, în legătură cu familia ei, așa mi s-a spus.

— Îmi pare rău, sper că nu e nimic serios.

Blanche n-o plăcea pe Zelda; o găsea prea irascibilă, prea acaparatoare, asemenea unei păsări de pradă. Ochii ei albaștri, apropiați de rădăcina nasului, căutau mereu punctul slab al celuilalt, gata să se repeadă asupra lui. Blanche admira totuși încăpățânarea ei de a ține pasul cu Scott la băutură, pahar după pahar. Chiar dacă nu era întotdeauna de acord cu rezultatele – uneori i se părea că soții Fitzgerald aveau nevoie de o echipă de lucrători care să se țină după ei prin Paris ca să strângă și să pună la loc ce rămânea după chiolhanurile lor, după certurile presărate cu invective și încăierările violente.

— Aici luăm ceaiul, Blanche?

Lily se mai destinsese în bar, pe care cu ușurință ți l-ai fi imaginat oriunde, doar la Ritz nu, atât de intimă era atmosfera acolo. Blanche a clătinat din cap.

— Nu, Claude ne așteaptă la terasa din grădină.

Cu toate că era octombrie, vremea era caldă, așa că puteau lua masa în grădină.

Blanche și-a luat la revedere de la amicii ei, nu fără părere de rău, și a plecat cu Lily spre terasă. Au străbătut culoarul lung care lega cele două clădiri – numit Coridorul Viselor – și Lily se încrunta tot mai tare pe măsură ce Blanche îi arăta vitrinele luminate în care erau expuse obiecte de lux: stilouri Mark Cross, geți Louis Vuitton, sticlute cu parfum de la Guerlain, coliere de diamante de la Cartier – lucruri la care majoritatea parizienilor nici nu puteau visa, în schimb erau la îndemâna celor care își permiteau să stea la Ritz. Comercianții plăteau bani frumoși ca să-și facă reclamă în acest mod, iar Claude se mândrea că în nici un alt hotel nu mai exista așa ceva. Singură Lily privea posomorâtă lucrurile la care alții se uitau cu jind.

La fel de posomorâtă a fost în timpul ceaiului. Se vedea limpede că nu e în largul ei în timp ce era îmbiată cu bunătăți – mici sendvișuri cu pateu fin, prăjituri delicioase acoperite cu fondant, nuci glasate, așezate pe farfurioare de argint în formă de lebădă. Cu toate astea, Blanche a văzut-o cum pune pe furie câteva în geanta ei jerpelită ca să le mănânce acasă și nu doar atât, ci și câteva tacâmuri de argint și șervete brodate. Spera din toată inima că soțul

ei nu a băgat de seamă.

Într-adevăr, Claude nu părea să fi observat, în schimb părea că are nevoie de un pansament gastric. Blanche a intuit prea târziu că el și Lily n-au să se înțeleagă niciodată. Ar fi trebuit să se gândească la asta de la început; la urma urmei, nici cu Pearl nu se împăcase niciodată. Ce prostie din partea ei, ce nesocotință să spere... ca o fetiță dornică să se laude cu noua ei prietenă. Și, se vedea cât de colo, Lily nu avea cum să se simtă bine în neprețuitul lui Ritz. Claude era un îngâmfat și un încuiat pe deasupra. Nu se schimbaseră nici un pic și, din nefericire pentru ea, îi luase ochii la început și nu-și dăduse seama cine e cu adevărat.

Pe de altă parte, pesemne că și ea îl păcălise... da, cu siguranță că așa fusese.

Lily era consternată în fața opulenței, a politețurilor afectate, a ordinii ostentative care domnea la Ritz, și asta se vedea clar din faptul că abia dacă scotea vreo vorbă. Răspunsurile monosilabice ale lui Claude erau la fel de elocvente. Blanche s-a văzut nevoită să vorbească singură, înșirând lucruri fără noimă până când a obosit; a vorbit despre vreme și despre modă, a spus povești îndrăznețe despre călătoriile ei și năzbâtiile făcute pe vapor împreună cu Lily, dar Claude o asculta într-o tăcere înghețată. Până când a făcut greșeala să vorbească despre situația politică din Franța.

— Socialiștii! a rostit Claude cuvântul cu scârbă. Tot mai încearcă să facă un sindicat la Ritz... au încercat și când cu greva generală, dar, din fericire, am putut să le tai avântul.

— De ce? De ce nu sunt bune sindicatele? Oamenii au dreptul să câștige cât să-și poată duce traiul!

Lily se trezise la viață! Făcuse șervetul ghemotoc și ochii îi aruncau săgeți.

— Așa îi și plătim, ba chiar mai mult. Salariile de la noi sunt printre cele mai mari din hotelurile din Franța și suntem foarte generoși cu zilele libere.

— Bravo vouă. Dar nu peste tot e la fel. Cu toții merită să aibă dreptul de a-și hrăni familiile!

— Ești socialistă? a întrebat Claude pălind la față.

— Nu, sunt comunistă.

Claude a scăpat lingurița în ceașcă, stropind fața de masă cu ceai.

— Vreți un croissant? le-a oferit Blanche coșulețul de argint, dar amândoi au refuzat-o.

La puțin timp după aceea Claude s-a scuzat și a plecat, nu înainte de a-i arunca lui Blanche o privire lungă, grea de subînțeles, prin care îi împărtășea ce crede despre noua ei prietenă.

Lily n-a așteptat nici măcar până când Claude a părăsit terasa ca să izbucnească:

— Blanche, știu că e bărbatul tău și mai știu că nu se cade să spun așa ceva, dar... e un om îngrozitor!

— Ba nu, nu e, a asigurat-o Blanche. Chiar nu e. Claude e generos, doar că nu vrea s-o arate, fiindcă se teme să nu pară slab. Ține foarte mult la angajați și are grijă de ei. Numai că, vezi tu... e francez până în măduva oaselor.

— Dar oamenii din Franța se schimbă. Se trezesc. Era și timpul.

— Cred că da, unii se trezesc.

Noul prim-ministru, Léon Blum, era socialist, făcea parte din Frontul Popular, dar inima Franței rămânea neclintită, conservatoare.

— Ascultă-mă pe mine, majoritatea oamenilor din Paris sunt cum e Claude. Nu că nu le-ar păsa de alții. Dar țin la ideile lor.

— Dar prietenii tăi... de la bar... nu sunt așa.

— Nu, a spus Blanche gândindu-se la tovarășii ei de beție, la fel de debusolați ca ea. Aceia sunt americani, nu dau doi bani pe politica franceză atât timp cât își pot bea kirul sau absintul fără să-i tulbure cineva. Iubesc Franța, dar nu îi aparțin. Pentru ei, Franța e o evadare din realitate.

— Și tu? Tu aparții Franței, aici e căminul tău?

— Păi... nu prea știu.

Și chiar așa era. Blanche nu se mai simțea americană, dar nici sută la sută franțuzoică. Mai ales în ceea ce privea chestiunile sentimentale.

— Nici tu nu ai un cămin, nu? Rătăcești de colo, colo. Nici măcar nu vrei să-mi spui de unde ești.

— Ei, e cu totul altceva. N-am un cămin fiindcă nu mai e... a dispărut. Distrus. America nu s-a schimbat prea mult. Mi s-a spus că e o țară mare. Sper să ajung și eu acolo într-o bună zi.

— E, și nu e. Nu e perfectă, dacă asta voiai să spui.

— Nici Franța nu e.

— Nici o țară nu e perfectă... nimeni nu e perfect. Nici măcar tu, Lily.

Blanche simțea că e nevoie s-o pună puțin la punct pe noua ei prietenă. Cam începuse să-și ia nasul la purtare și asta o scotea din fire.

— Trebuie să te hotărăști cine ești, Blanche: americană, franțuzoică... ceva. Trebuie să ai o identitate.

— Ce spui? a ridicat Blanche dintr-o sprânceană. Așa, ca tine?

— Da, a spus Lily aruncând șervetul ghemotocit pe masă, după care s-a ridicat și a dat din cap în felul ei hotărât. Da, ca mine, ca alții. Nu ca aici. (A arătat cu mâna spre clienții de pe terasă, oameni mulțumiți, bine îmbrăcați.) Mulțumesc, Blanche, dar hotelul ăsta al tău... nu e pentru mine.

— Atunci îmi închipui că ai să lași sendvișurile, argintăria și șervetele, nu? Dacă Ritz te scârbește atât, vreau să zic.

Lily s-a făcut roșie ca focul și s-a așezat la loc.

— Auzi, Lily? s-a aplecat Blanche spre ea peste masă. Habar n-ai de nimic, nici despre mine, nici despre Ritz. Și nici despre Claude, de fapt. Nici măcar despre Paris. Nu poți arunca așa cu vorbele; nu poți da buzna în viețile oamenilor și pe urmă să le spui cât de îngrozitori sunt.

— Am venit fiindcă tu m-ai invitat, Blanche.

Lily a dat din umeri, încercând să pară nepăsătoare, cum îi era felul. Se și fâstâcise totuși: pe fața ei palidă, pistrii păreau mai închiși la culoare.

— Am vrut să împart cu tine câteva momente din viața mea, cum fac prietenii. Și prietenii nu pleacă luând cu ei argintăria și șervetele.

Lily a băgat mâna în geantă și a pus binișor pe masă lucrurile luate. A păstrat mâncarea, însă Blanche n-a insistat.

— Îmi cer scuze.

— Mda... să nu mai faci așa ceva. Dacă-ți trebuie ceva, n-ai decât să-mi ceri. Îmi placi, Lily, chiar dacă nu știu de ce. Doar că îmi aduci aminte de lucruri la care încerc să nu mă gândesc și poate că am nevoie de așa ceva.

— Așa crezi?

Blanche a încuviințat dând din cap, ușurată s-o vadă pe Lily – evident încântată – cum zâmbește și arată din nou ca Artful Dodger.⁸

⁸. Artful Dodger – hoț de buzunare, personaj din romanul *Oliver Twist* de Charles Dickens.

— E ceva vreme de când n-am mai avut o prietenă apropiată. Uneori mă simt singură.

— Aici? La Ritz?

Lily a făcut ochii mari și Blanche și-a văzut în ei imaginea, așa cum probabil o vedea Lily: un fel de Alice în Țara Minunilor.

— Da, aici. Îmi plac oamenii ăștia și cred că sunt mai interesanți decât își dau ei înșiși seama. Dar nu știu dacă le semăn atât de mult pe cât credeam. Nu sunt sigură că mai vreau să fiu ca ei, cinstită să fiu.

— Și tu îmi plăci, Blanche. Ești de milioane. Ai nevoie de mine și uite că sunt aici, slavă Domnului.

Lily a bătut de două ori din palme, s-a ridicat, s-a aplecat și a sărutat-o pe obraz – numai pe obraz, din fericire pentru Blanche. Și-a luat mănușile, pălăria și umbrela și s-a întors să plece.

— Poate că și tu ai nevoie de mine, a strigat Blanche după ea.

Lily a zâmbit și i-a făcut semn cu mâna, fără să-și dea seama că lumea se uită la ea; era ca o bărcuță vopsită în culori vii navigând singură printre niște corăbii mari, semețe.

— Poate că da!

A doua zi Blanche a primit un buchetel de violete.

Mulțumesc pentru invitație și scuze că am fost nepoliticoasă cât ți-am fost musafiră. Nu sunt învățată cu viața asta de huzur, dar poate mă ajuți tu. Data viitoare când ne vedem, îți arăt ceva din viața mea, cum ai spus tu că fac prietenii. Îți arăt Franța, Franța adevărată. De miercuri într-o săptămână, la prânz. Cu drag, Lily

Ce mesaj bizar! Străina asta ciudată, care era aici doar de câteva zile, pe când Blanche trăia aici de aproape cincisprezece ani... Lily voia să-i arate ei Franța?

Pe de altă parte, Blanche își dădea seama că abia aștepta ziua aceea, că voia ca Lily să-i arate, s-o trezească, să-i spună ceva. Poate că tocmai de aceea o invitase pe Lily la Ritz. Avea nevoie de cineva s-o ajute să vadă dincolo de poleiala și sclipiciul care o orbiseră, literalmente, în ultimii ani, de când devenise Prințesa de la Ritz. Ce însemna Parisul pentru Lily, pentru cei care veneau aici de pe alte țărmuri, fără nici măcar un franc în buzunar?

Cum fusese și Blanche, la drept vorbind. Singura diferență între ea și Lily, dacă e să ne gândim, era că Blanche fusese întreținută de un bărbat și salvată de altul, ca să stea la loc sigur, în castelul lui. La vremea aceea se considerase deșteaptă. Doar că acum nu mai era așa convinsă că vrea să fie salvată. Sau să stea la loc sigur.

Dar până să afle Blanche răspunsurile la zecile de întrebări care dintr-odată n-o mai lăsau să doarmă noaptea, ținând-o trează multă vreme după ce Claude adormise și sforăia încetișor lângă ea, Lily dispăruse. Iar Blanche se întreba dacă nu cumva luase toate răspunsurile cu ea.

Așa se face că și acum, în 1941, Blanche încă o mai caută, în fiecare zi când pleacă de la Ritz. Intră în librărioare ascunse pe străduțe de care nu știe nimeni sau în cafenele întunecoase unde toată lumea amuțește la intrarea ei. În restaurante unde se servesc feluri de mâncare precum gulaș în loc de *ratatouille*.⁹ Blanche caută prin toate locurile unde în mod normal nu s-ar fi aventurat, locuri pe care nici nemții nu păreau să le fi descoperit, dar unde s-ar fi putut afla cineva ca Lily. Fiindcă îi e dor de ea, bineînțeles; chiar dacă n-au petrecut decât puțin timp împreună, Lily a adus lumină în viața ei, chiar dacă numai pentru scurtă vreme. Cu toate astea...

⁹. Fel de mâncare tradițional din regiunea Provența, asemănător cu ghiveciul.

Și Lily avea nevoie de ea. Blanche e sigură, deși nu s-ar părea. Lily avea ceva... ceva ce o îndemna pe Blanche să-și dorească să aibă grijă de ea, să-i dea supe sățioase, să-i cârpească hainele, s-o ducă la coafor ca să-și aranjeze părul. Poate că, zice Blanche în sinea ei, Lily e copilul pe care nu l-a avut. Își amintește însă și de acel sărut – acel sărut extraordinar, tulburător. Și acum înțelege că Lily e mult mai mult decât atât. Nu doar prietenă, nu doar copil, nici iubită, ci o mașinărie complicată, asta e Lily. Iar mașinăriile mișcă lumea.

Blanche o mai caută pe Lily și pentru că are nevoie să-i spună cineva ce să facă, cum să trăiască alături de acești ocupanți-musafiri, cum să continue să-și facă griji pentru Friedrich, Astrid și cei ca ei – mai ales acum.

Acum când nu trece zi să nu vadă câte o familie rămasă pe stradă; sau să nu afle că alte și alte persoane dispar, parcă le-ar înghiți noaptea. Pur și simplu dispar.

Și din ce în ce mai des, în visele și coșmarurile ei, Blanche are aceeași soartă.

CAPITOLUL 12

Claude

1938

Și a făcut prăpăd în tot regatul...

După Anschluss¹⁰, Claude a avertizat-o pe Blanche, așa cum îi avertizase pe toți angajații hotelului, să aibă grijă cum se poartă cu oaspeții germani, mai ales cu Spatzy. Doar că Blanche – se putea altfel? – îl plăcea pe individ (care, a fost Claude obligat să recunoască, era amabil și admira femeile frumoase, la fel ca el) și profita de el ca să-și exerseze germana cam ruginită, spre marele lui amuzament. Stăteau ore în șir la bar și discutau în germană, schimbând replici deșuchete și chicotind ca doi școlari.

¹⁰. *Anschluss* (germ.) – anexarea Austriei de către Germania nazistă, în 1938.

— Spatzy e un tip cumsecade, i-a declarat lui Claude într-o zi, când erau în biroul lui. Îmi place. Că e nazist sau nu.

Lui Claude i s-a pus un nod în gât și și-a desfăcut gulerul cămășii. Momentul era cât se poate e nepotrivit.

— Von Dincklage e membru al Abwehr, i-a spus pe un ton glacial. Serviciul german de informații. E direct subordonat lui Goebbels.

— Ce nebunie, a râs Blanche.

Stătea cocoțată pe colțul biroului, îmbrăcată într-o rochie de mătase roz, cu umerăși vătuiți din cauza căroră umerii ei păreau ascuțiți și periculoși, cu totul altfel decât ar trebui să arate umerii unei femei. Părul strălucitor îi era răsucit peste frunte și atârna liber pe spate. Ce naivă era soția lui ținută la adăpost. Avea atâta nevoie să fie protejată, salvată chiar; gândul la rolul de care uitase de mult i-a încălzit inima – era fără îndoială mai ușor decât rolul

de soț. În vremuri ca astea avea nevoie mai mult ca oricând să fie protejată. Și-a spus din nou, cum făcea de sute de ori pe zi, că e americană. Americanii erau așa nesăbuiți! S-o fi îmbrăcând ea ca o franțuzoaică, o fi vorbind limba fluent – dar cu ce accent, *mon Dieu!* Ar putea comanda un vin bun fără să apeleze la ajutorul lui acum.

Dar în adâncul inimii ei era tot acea americană încrezătoare. Și era privilegiul lui Claude, dar și datoria lui, s-o protejeze. Așa cum făcuse de la bun început.

— Spatzy al tău s-a dovedit a fi un spion, nici nu era nevoie să recunoască. L-am găsit la subsol, în pivnița de vinuri, băgându-și nasul pe acolo. De fapt, făcea o listă. Număra lăzile cu sticle, nota anii.

— Și ce-i cu asta?

— E, pentru că nu are voie să intre acolo. Nimeni nu are voie, cu excepția personalului. Însă von Dincklage – și alți naziști – umblă peste tot prin Ritz, Blanche. Pun întrebări. Inventariază. Au ajuns până și să măsoare ferestrele și ușile. Și nu doar la Ritz. Am aflat de la colegii de breaslă că și la ei se întâmplă la fel. La George V, la Crillon, Le Royal Monceau... până și la Claridge. Nemții înregistrează tot, fac inventare. Pe Spatzy l-am dat afară din pivniță, i-am zis să se ducă dracului. (Claude tânjea după un pahar cu apă, pentru că i se uscaseră gâtul, nici el nu înțelegea de ce.) N-ar fi trebuit. La urma urmei, e musafir. Dar de ce crezi că-și băga nasul unde nu-i fierbe oala?

Blanche a ridicat din umeri, și-a scos piciorul din pantof, s-a aplecat, a ridicat pantoful și a început să-și maseze talpa cu cealaltă. Cum de putea oare să fie așa de naivă și senină?

— Fiindcă au de gând să ne invadeze, Blanche, i-a spus apucând-o de umeri și privind drept în ochii ei răzători, obraznici și inocenți totodată. Nemții vor Parisul. Vor întreaga Franță, întreaga Europă. Ce se întâmplă în Spania e doar începutul. Va fi război, întocmai cum a spus prietena ta, Lily. Construiesc avioane, tancuri, drumuri spre graniță... așa am auzit. Și tu, iubirea mea, ai să fii în mare primejdie. Cu toții o să fim, firește, dar nu m-am gândit niciodată că tu, soția mea... și nu știu ce să fac.

Pentru că nici el, Claude, n-ar fi putut s-o apere pe Blanche de naziști, dacă ar veni ziua când... nu, nici nu voia să se gândească la așa ceva.

— Cum adică? a întrebat ea fără să mai aibă acea privire jucăușă. Ce naiba ai putea face, Claude?

— Să te trimit departe de aici, de pildă. Înapoi în America, unde ai fi în siguranță. America n-o să fie atrasă în războiul din Europa, cel puțin nu de la început.

— Tic-tic! Blanche l-a prins de mijloc, l-a tras spre ea și i-a șoptit la ureche: Nu te descotorosești de mine așa ușor, Claude Auzello, oricât ți-ai da silința. Nu mă dau bătută. N-ai priceput până acum?

Era exact ce-și dorise Claude să audă. Dar și lucrul de care se temea cel mai tare.

— Blanchette, e datoria mea să te protejez. Din primul moment, de când ne-am întâlnit, am știut că...

— Și datoria mea e să fiu alături de tine. Doar sunt soția ta, nu? Ai să fii mobilizat?

— Cred că e doar o chestiune de timp.

Guvernul lui Daladier chemase deja sub arme două milioane de oameni și Claude se considera încă tânăr – avea doar patruzeci de ani.

— Atunci am să merg cu tine, oriunde veți fi încartiruiți.

— Ba nu, Blanche, a clătinat Claude din cap. Nu, tu trebuie să te întorci în America. M-am gândit bine. Ba chiar și la ăla... la J'Ali... Te-aș urca eu însumi pe vapor dacă aș crede că astfel ești în siguranță.

Claude nu-și dădea prea bine seama ce spune; era pur și simplu copleșit de gândul la ceea ce s-ar putea întâmpla dacă nemții ar începe să se folosească de acele tancuri și avioane, în timp ce toată Europa ridica din umeri și își vedea mai departe de viață.

— Claude, vorbești prostii. Cum să mă întorc la J'Ali? S-a îngrășat și a făcut sifilis, din câte am auzit. Orice-ar fi, nu plec din Franța și merg oriunde mergi și tu, ca să fiu cu ochii pe tine. N-am de gând să plec de aici ca s-o aduci... ca să-mi ia locul femeia aia.

Era atâta disperare în ochii ei, că Claude s-a înfiorat.

Nu de multă vreme luase o hotărâre – de fapt, nici nu-i fusese prea greu s-o ia.

— Blanche, să știi... că nu mai... am terminat-o cu serile de joi.

— Ai terminat-o? a repetat Blanche, dintr-odată atentă, parcă nevenindu-i

să creadă; era ca un vulcan gata să erupă.

— Da. Nu e momentul pentru... așa ceva. Trebuie să ne gândim doar la supraviețuire. Și la... iubire?

Lui Claude îi era necaz că vorbise interogativ; părea prea nesigur pe el. Dar nici nu avea de ales. În atâția ani de căsătorie n-o întrebase nici măcar o dată pe soția lui dacă îl iubește. Credea că e de la sine înțeles, ca un francez get-beget ce era. Ori mai degrabă credea că, una peste alta, nu are mare importanță.

Totuși, majoritatea francezilor nu erau căsătoriți cu americance.

— Claude!

Lui Blanche i-au dat lacrimile, a pus capul pe umărul lui și Claude i-a simțit mirosul – Blanche mirosise dintotdeauna a fructe coapte, piersici, struguri și pere zemoase.

— Te-ai făcut sentimental la bătrânețe.

— Blanche, a clătinat Claude din cap; soția lui îl lua mereu peste picior – când nu arunca cu lucruri în el. Vorbesc serios. Eu... noi ne-am jucat unul cu altul, nu? Prea multă vreme. Am greșit amândoi în egală măsură. Am văzut deja un război și nu-mi mai doresc să văd altul, dar războiul te face să cugeți la viața ta, la ce-ai realizat... sau nu. Sunt lucruri de care... nu sunt mândru.

— Chiar așa?

Blanche s-a luminat la față ca o fetiță și Claude a remarcat cu regret că trecuse multă vreme de când nu-i mai făcuse o bucurie soției lui.

— Vorbești serios? Eu... nici eu nu știu ce s-a întâmplat cu noi. Cred că ne-am grăbit prea tare cu căsătoria, ne-am ambalat prea tare. Până să mă dezmeticesc, aveam pașaport francez și apartament la Ritz. Cine s-ar fi plâns? Dar noi n-am avut niciodată o căsătorie adevărată, nu-i așa? Doi oameni care își ajung unul altuia, care să nu aibă nevoie de fast și strălucire, așa cum se pare că avem noi. Am putea s-o luăm de la capăt? „Care încotro vei merge tu, voi merge și eu“ și așa mai departe?

Claude nu s-a putut stăpâni și a izbucnit în râs: Blanche stâlcea mereu pasajele din Biblie, cu bună știință, căci, spre deosebire de el, nu lua religia în serios. Nu se ducea săptămânal la confesiune, nu ținea postul Paștelui. Se plângea ori de câte ori trebuia să îngenuncheze, în rarele ocazii când îl

însoțea la liturghie. Dar și în această privință se arăta îngăduitor, ținând seama de trecutul ei.

— Mi-aș dori foarte mult, Blanchette. Aș vrea să am posibilitatea să... te cunosc mai bine.

Claude s-a strâmbat; era prea mândru ca să recunoască faptul că nu-și înțelegea pe deplin soția. Ba nu: era prea mândru ca să recunoască faptul că-și dorea s-o înțeleagă.

Numai că, în momentul de față, mândria era mai degrabă un lux pe care nu și-l putea permite.

— Deci ne-am înțeles. Rămân cu tine, nu te părăsesc. Și, pe urmă, cine are să aibă grijă de Lily când se va întoarce? Are nevoie și de mine.

Claude a oftat. Ce o atrăgea pe Blanche spre femeia asta periculoasă? Era de neînțeles. Dacă se gândea, de exemplu, la povestea cu covorul, despre care Blanche nu știa că aflase.

Într-o zi, la puțină vreme după ce o invitasese să ia ceaiul la Ritz, Blanche a venit la el, chicotind ca o fetiță inocentă. „Din greșeală, doar știi ce neîndemânatică sunt!” – declarase ea – scăpase afară pe fereastră unul din covoarele orientale din apartamentul lor, covoare care erau proprietatea hotelului; greșeala fusese că, fără să știe ce-i venise, încercase să-l scuture de praf. După ce covorul a căzut afară, pe stradă, se repezise să-l recupereze dar, până să ajungă jos, în stradă, o femeie oribilă îl furase! Îngrozitor! În felul ei irezistibil, Blanche clătina din cap, minunându-se de propria ei stângăcie, i s-a așezat pe genunchi și s-a jucat cu cravata lui în timp ce îi povestea întâmplarea.

Claude nu crezuse o iotă, bineînțeles, deși îi plăcuse interludiul de pe genunchi, care dusesese la un interludiu în pat. Ca să fie pace în familie, se prefăcuse totuși că o crede. Și nici două zile mai târziu, înainte să ia trenul ca să plece în Spania, Lily venise să-i dea o explicație. Îi ceruse lui Blanche bani pentru drum și împreună pusese la cale păcăleala; nebuna care luase covorul ca să-l vândă era chiar Lily.

— Blanche are o inimă bună, i-a spus Lily lui Claude și, cu toate că arăta caraghios, ca un pui de bogdaproste, îmbrăcată într-o jachetă gri, lăbărțată, și o fustă neagră, strâmtă, a considerat-o cea mai cinstită persoană pe care o întâlnise, cu excepția lui Pearl White, care îi spusese același lucru, cu mulți

ani în urmă.

Deși nu-i era pe plac nici persoana, nici ideile ei – ca să nu mai pomenim de obrăznicia de a-i spune lui Claude ceva despre soția lui –, s-a simțit obligat să cugete la faptul că două femei care îl scoteau din fire îi aduceau aminte cât de norocos era să fie însurat cu Blanche. Sigur, era obișnuit să aprecieze o femeie văzând-o cu ochii altui bărbat, dacă acesta o privea lung când se ridica de la masă ca să se ducă la toaletă; dacă îi făcea admirativ cu ochiul când treceau pe lângă el, văzând cum Claude îi ținea posesiv palma pe scobitura spatelui; dacă, după câteva pahare, amicii îl băteau pe umăr și făceau comentarii deocheate despre ceea ce-și închipuiau că se petrece în budoar.

Dar să-și vadă soția apreciată de alte femei... era ceva cu totul nou pentru el. Și descoperirea cu surprindere că îi face plăcere. Chiar dacă una din aceste femei era o comunistă infectă care se ducea să lupte într-o țară care nici măcar nu era a ei. Călătorie sprâncenată.

— Lily știe să-și poarte de grijă, i-a spus Claude lui Blanche și mai mare dreptate nici nu putea să aibă. Mai mult ca sigur că o să ajungă președintele republicii, dacă ai ei câștigă.

— Tic-tic...

Blanche s-a aplecat, a încălțat pantoful, și-a îndreptat dunga ciorapilor de mătase și și-a netezit rochia.

— Știi că ești încuiat rău, nu? Ți-a spus cineva că ai ochelari de cal?

— Nu cunosc expresia, dar simt că nu e un compliment.

Blanche a izbucnit în râs, râsul ei năvalnic care îi bucura inima. Nu-l mai auzise în ultima vreme, până când nu intrase Lily în viața ei, și pentru asta îi era îndatorat, trebuia să recunoască.

Claude și-a sărutat soția, cu mai multă pasiune decât ar fi fost de așteptat din partea unui director al hotelului Ritz. Dar, la urma urmei, la ce bun să fii director la Ritz dacă nu poți săruta o femeie frumoasă în propriul tău birou?

Sărutatul, mângâierile, jocurile amoroase merseseră întotdeauna bine între ei. Singurul lucru la care nu se dezamăgisera unul pe altul.

Claude și-a dres vocea, a dat să spună ceva – nici el nu știa anume ce – dar soția lui l-a împins la o parte și a dat din mână, ca și cum ar fi vrut să scape de o pânză de păianjen care i se lipise de obraz. Preț de câteva clipe s-

au ferit să se privească: nici unul nu era obișnuit să se simtă așa de nesigur pe el.

Cu o fluturare de mână, Blanche a plecat, lăsându-l să-și vadă de treburile.

Claude trăgea nădejde că nu se duce la bar. Îl enerva faptul că petrecea prea mult timp acolo; îl enerva că stătea la băutură cu oamenii aceia – nu prietenii ei, ci oameni care îi rosteau cu încântare numele, îi cumpărau pahar după pahar de martini, îi împărtășeau secrete, îi spuneau minciuni și povești gogonate. Îl scotea din sărite că uneori se îmbăta așa de rău că nu mai știa unde și-a lăsat geanta, își pierde un pantof ori trebuia să fie așezată cu discreție pe un fotoliu în spatele barului, unde Frank Meier o supraveghea în timp ce ea sforăia încetișor înainte să se trezească buimăcită și să vorbească fără noimă. Sau, uneori, să spună lucruri adevărate.

Căci adevărul era deosebit de periculos acum, când spionii colcăiau peste tot. Până și în interioarele luxoase de la Ritz.

CAPITOLUL 13

Blanche

Toamna lui 1941

Parizienii s-au învățat să stea lângă naziști în cafenele, la teatru, în metrou; prezența lor nu-i mai rănește atât de tare ca la început. Acum nemții sunt doar o prezență sufocantă; în felul lor, soldații chiar se străduiesc să fie curtenitori. Plini de amabilitate, ajută bătrânele să treacă strada, duc sacoșele femeilor gravide – ce mai, fac pe băieții săritori.

Dar nu renunță nici o clipă la pistoalele de la șold sau puștile atârinate pe spate.

Blanche e convinsă că, dacă s-ar fi întors la Paris, Lily și-ar fi făcut apariția la Ritz până acum. Frank Meier, care știe totul despre toți și toate, nu îi e de nici un ajutor; n-a aflat decât că Lily a trecut frontiera cu Spania pe la începutul lui 1938 și de atunci n-a mai văzut-o nimeni. Mare păcat, căci, acum mai mult ca oricând, Blanche are nevoie de o prietenă.

Fiindcă soțul ei o înșală din nou.

— Acum nu e vreme decât pentru iubire, îi spusese Claude în ziua aceea, la el în birou, înainte ca norișorii rarefiați ai gâlcevii să se transforme în norii negri ai unei furtuni casnice.

Și Blanche îi dăduse crezare. Ca o proastă, așa cum e o soție. Cele nouă luni petrecute la Nîmes aduseseră o revelație; nici vorbă de condițiile de la Ritz; doar un apartament mic și ei doi (mai bine zis, ei doi și un regiment de soldați francezi căroră, așa cum avea să afle Blanche, nu le plăcea nimic mai mult decât să piardă vremea bând cafea și trăncănind despre politica trecută, prezentă și viitoare ori de câte ori nu erau la instrucție și se pregăteau pentru o invazie amânată de atâtea ori, că aproape se terminase înainte de a începe). În lunile acelea Blanche și Claude au fost nevoiți să se

bizuie unul pe celălalt altfel decât înainte, când erau la Ritz. Pentru niște persoane învățate cu confortul, traiul de zi cu zi într-o căsnicie – adică, între altele, gătitul, curățenia și spălatul – poate da naștere la mai multe discuții și griji decât și-ar fi închipuit Blanche. Soții Auzello au fost nevoiți să se bizuie unul pe celălalt – și pe nimeni altcineva – când căutau sprijin, dar și să discute cinstit despre lucruri mult mai importante decât cine cu cine se culcă, unde și când, cine nu și-a achitat nota de plată sau cine are de gând să dea o petrecere.

Vorbeau despre un viitor care se profila întunecat și indescifrabil; împărtășeau amintiri asemenea unor îndrăgostiți care abia s-au întâlnit, nerăbdători să-și construiască un trecut comun. În cazul soților Auzello, un trecut lipsit de minciuni și reproșuri, a cărui imagine orbitoare le era trimisă înapoi de sclipirile oglinzilor și candelabrelor. La Nîmes, oraș de provincie aflat la o aruncătură de băț de albastrul Mediteranei, unde cea mai mare distracție erau rămășagurile pe câștigătorii concursului săptămânal de *bocce*¹¹ care se desfășura în piața centrală, acest viitor, scutit de complicații, plictisitor chiar, părea posibil.

11. *Bocce* – joc cu bile, jucat pe iarbă sau asfalt; echipele aruncă alternativ bilele, cu scopul de a atinge mingea țintă.

Acum, totuși...

Acum, că s-au întors la Paris, că războiul a izbucnit și merge mai departe, lăsând în urmă o realitate dementă; acum, că lumea s-a spart în cioburi ale unei imagini pe care n-o mai recunosc, bucăți care nu se mai potrivesc între ele, și singurul lucru real, singurul care mai are înțeles este iubirea...

Acum, când Claude o bate la cap, o dăscălește și o dojenește: să aibă tot timpul pașaportul la ea, să se poarte frumos, să nu-i întărate pe nemți; se dă de ceasul morții din cauza ei, își reproșează că n-a trimis-o el însuși cu vaporul în America în momentul când se mai putea încă, dar *mon Dieu*, ce s-ar face fără ea, Blanchette a lui...

De fapt, acest viitor pe care și-l închipuie lipsit de complicații nu mai pare posibil.

Blanche crezuse că singurul lucru bun din acest coșmar era că ea și Claude puseseră capăt aspectelor franțuzești ale căsniciei lor. Aroganței

stupide – și imposibilității de a-și ține cocoșul în pantaloni – de care dădea dovadă masculul francez, întruchipat de soțul ei. În ziua aceea, la el în birou, când îi mărturisise că se teme de nemți, se jurase, promisese cu mâna pe inimă că a terminat cu femeia aceea. Că, din acel moment, numai Blanche mai contează pentru el.

Ei, aș!

Cu o lună în urmă, tocmai când stinseseră lumina și se duseseră la culcare, telefonul din cameră a sunat o dată, o singură dată, ceea ce i-a dat de gândit lui Blanche cum că ar fi un semnal. Apoi s-a muștră singură că își închipuia că vede sau aude peste tot semnale sau coduri sau semne de rău augur, nu doar simple întâmplări sau coincidențe.

Când a auzit telefonul, Claude a sărit din pat, dar n-a ridicat receptorul; s-a îmbrăcat cu haine curate și și-a dat cu colonie pe față.

— Amanta? l-a tachinat Blanche fără să creadă nici ea ce spune.

Și răspunsul lui a venit ca o palmă peste fața ei somnoroasă, mulțumită în ignoranța ei; Claude a ezitat doar o clipă înainte să spună:

— Da.

Și a plecat.

Pur și simplu.

Acum se întâmplă tot mai des, și nu doar joia, ca înainte de război. Telefonul trădător sună scurt, doar o dată, în orice zi din săptămână, și Claude o ia la fugă, nerăbdător ca un adolescent; nu mai semăna câtuși de puțin cu bărbatul deprimat, aproape de nerecunoscut, care se întorsese la Ritz. Soțul lui Blanche parcă e alt om, înviorat, mânat de un scop – un scop bărbătesc: sex, vitalitate, vanitate – și ea știe motivul.

Cel puțin, o fi aceeași femeie? Ori o fi una nouă, o *Fräulein* în loc de o *mademoiselle*, căci orașul e plin de nemțoaice, secretare blonde, cochete, toate dichisite în așa fel ca să semene cu Marlene Dietrich?

Blanche nu știe și când îl ia în zefleMEA, încearcă să-l tragă de limbă și să-l facă să-i spună mai multe, când aruncă de perete cu o sticlă de parfum scump, când se repede la ușă înaintea lui ca să nu-l lase să plece, îi spune că e un nemernic, un ticălos și câte altele îi mai vin în minte, el se mulțumește să strângă din buze și s-o privească întristat; o împinge la o parte și iese. Se duce la cealaltă.

Iar Blanche, americanca măritată cu un francez, se trezește, în această lume întoarsă cu susul în jos, că nu poate să plece și, prima oară de când s-a căsătorit, că nu poate să-l pedepsească. Și ce-i mai rău, că ea și viața ei depind de bărbatul care o înșală.

Numai că Blanche vrea să-l chinuie și ea pe Claude, să-l facă să plătească; e singura consolare pe care o mai caută ca să-și ridice moralul, așa că, într-o bună zi, pleacă de la hotel. Merge repede pe îngusta Rue Cambon și intră în Place Vendôme, la loc deschis. Înainte, piața era plină de cele mai luxoase mașini, Rolls Royce și Bentley, fiecare cu șofer în livrea, stând cu brațele încrucișate sau lustruind piesele cromate în așteptarea proprietarului care intrase la Ritz. Acum nu vezi decât mașinile pe care toți le urăsc – Mercedesuri cu svastica afișată disprețuitor pe portiere. Și un număr absurd de tancuri ca și cum, dacă ar năvăli Aliații, naziștii ar plănuia să se baricadeze la Ritz.

Blanche traversează Jardin des Tuileries; cu toate că e o zi rece, umedă, câteva flori târzii – crizanteme și trandafiri – încă mai vrăjesc trecătorii. N-o mai ia pe Champs Elysées; bulevardul e invadat de nemți care vor să treacă drept turiști: fac fotografii, pozează cu civili care, forțați să stea alături de ocupanți, se chinuiesc să zâmbească. Blanche traversează repede, o ia pe străzi lăaturalnice, trece pe lângă cafenele în fața cărora, pe trotuar, sunt puse la vedere anunțuri acuzatoare, amenințătoare, scrise cu creta pe pancarte negre: *Les juifs ne sont pas admis ici*.

„Intrarea interzisă evreilor.“

Oriunde întorci ochii vezi pancarte de astea; naziștii i-au „încurajat“ pe toți proprietarii de prăvălii și cafenele să le pună în fața intrării. Pancartă după pancartă, Parisul se transformă în Berlin. Plăcuțele cu numele străzilor sunt schimbate: numele germane sunt deasupra, cele franceze dedesubt, scrise cu litere mai mici. În cinematografe rulează mai ales filme nemțești. Radio Paris dar și orchestrele – quartetele de coarde de la Ritz sau fanfarele din Jardin du Luxembourg – și-au adaptat repertoriul, care constă acum într-o combinație de piese de Strauss și Debussy. Muzică germană ca să-i educe pe francezi în spiritul superiorității rasei ariene, dar și muzică franțuzească – interpretată cu conștiinciozitate de artiști precum Maurice Chevalier și Mistinguett – ca să-i domolească și să-i țină la locul lor. Deși, dacă e să-i

dea crezare lui Claude, ofițerii naziști care fredonează muzică de Wagner în public, când se retrag în camerele lor ascultă discuri ale unor artiști americani precum Glenn Miller sau Tommy Dorsey.

Nici vorbă de jazz, totuși. Toți muzicienii de culoare atât de populari în cluburi ca Chez Bricktop înainte de război, așa cum erau Louis Armstrong și Cab Calloway, și-au strâns instrumentele și au plecat chiar înainte de venirea naziștilor; muzica lor „neagră” fusese interzisă în totalitate. Până și Josephine Baker, atât de îndrăgită aici, a părăsit orașul în grabă, de îndată ce a început Ocupația.

În fiecare duminică nemții mășăluiesc pe Champs Elysées, parcă și-ar închipui că le fac un hatâr parizienilor. Regimente întregi trec tropăind din bocancii negri, cu puștile pe umăr și capul sus. O paradă dezgustătoare, reluată duminică după duminică. Așa, doar ca să le reamintească locuitorilor cine ține frâiele. Ca și cum ar putea uita!

Sinagogile și templele sunt goale. În Marais – cartierul evreilor săraci – draperiile sunt trase la ferestre. Nu cumva să se vadă afară lumina lumânărilor de Sabat. Nu cumva să se audă vreo rugăciune.

În ultima vreme Blanche nu prea a mai mers în Marais. Înainte avea obiceiul să se plimbe pe străzile de acolo, care îi aminteau de anume locuri din New York, unde, la fel ca aici, vedea vânzători și bărbați îmbrăcați în haine lungi, negre, cu pălării negre, și femei cu capul acoperit. A fost o vreme când prefera să meargă în Marais poate mai des decât ar fi trebuit, din motive pe care n-ar fi știut întotdeauna să le explice.

Acum însă totul se schimbase. Blanche nu mai rabdă să-i vadă pe naziști bătând cu pumnii în uși. Prima oară când văzuse cum o familie ai cărei membri vorbeau cu toții germana, așa că probabil se refugiaseră la Paris doar cu câțiva ani înainte, era mânătată de la spate și urcată într-un camion, cum plângeau copiii după cățelul sau pisica răătăcite, în timp ce părinții împietriți de groază se resemnaseră cu soarta, Blanche se lipise de un zid, cu inima bătându-i atât de tare că îi bubuiau urechile. Mai văzuse asemenea imagini în ziare și jurnalele de știri înainte de venirea nemților.

Nu-i venea totuși să creadă că pe străzile Parisului se întâmplă așa ceva. Nu putea pricepe că alături de ea, un grup de parizieni urmăreau scena îngroziți, chiar dacă nu erau direct afectați. Erau ca spectatorii la teatru,

privind drama actorilor. Nu a unor oameni, oameni care respirau același aer, mâncau aceeași pâine, beau aceeași apă. Căci dacă toate astea s-ar întâmpla unor oameni, nu unor actori...

I s-ar putea întâmpla și ei. S-ar putea întâmpla oricui.

În ziua aceea se întorsese în fugă la Ritz. Chiar dacă aceiași soldați în uniformă pe care îi văzuse pe stradă făcând tot felul de ticăloșii erau și acolo, stând de pază la intrarea din Place Vendôme; plimbându-se prin Coridorul Viselor, adânciți în discuție; urcând scările din aripa Cambon alături de anumiți oaspeți francezi, după ce ieșiseră din tură, fără caschete pe cap, cu tunicile împăturite pe braț sau făcând semn barmanului să le aducă de băut, chiar și așa se simțea mai în siguranță.

Să fi fost din cauză că acolo era Claude? Ori poate că, în lumina trandafirie de la Ritz, care înfrumuseța orice femeie, era mai ușor să pretindă că e cine trebuia să fie?

Blanche se înfioară când trece pe lângă un soldat nazist care patrulează pe Avenue Montaigne; soldatul dă scurt din cap și ea îi răspunde la fel, un salut normal însă care i se pare neobișnuit. Amenințător. Totuși nu e decât un infanterist, un militar fără grad, așa că încearcă să uite de el de cum trece mai departe.

Cartierul e elegant, nici acum nu-i vine să creadă că l-a convins pe Claude, care e atât de cumpătat, să închirieze un apartament aici. Luxoasele case de modă – Patou, Vuitton – sunt cufundate în întuneric, ușile și ferestrele blocate cu scânduri; proprietarii au fugit undeva, așa cum au făcut toți bogătașii care au un dram de minte. Blanche și-i închipuie refugiați pe o insulă din Mediterana: rămași fără șampanie, se iau la bătaie și se îngroapă unul pe altul în nisip.

Bagă cheia în broasca ușii de la intrare și dă din cap către portăreasă, o bătrână urâcioasă, care n-a plăcut-o niciodată pe Blanche și care acum o privește uimită. Urcă până la etajul cinci, intră în apartament și strigă:

— Elise? Elise, sunt eu, *madame* Auzello.

Claude a oprit-o să vină aici explicându-i că, deși hotelul Ritz e plin de nemți la orice oră din zi și din noapte, e mai sigur pentru ei, fiindcă de acolo nu pot fi luați în țaria nopții fără ca cineva să bage de seamă; pe deasupra, acolo vor avea oricând lumină electrică și mâncare.

Blanche nu mai este însă așa de naivă. Știe exact de ce n-o mai lasă Claude să vină aici. Nu că și-ar închipui că l-ar prinde în flagrant delict; Claude e catolic prea convins ca să aibă o aventură în timpul zilei, când l-ar ține din treburi. Dar, chiar dacă știa că nu va vedea nimic ce nu se cuvine, a simțit nevoia să vină. Nevoia de a pedepsi, de a sfida – pentru că, Doamne Dumnezeule, Blanche e sătulă până-n gât să nu facă nimic, ci să stea deoparte și să accepte și să plângă cu capul afundat în pernă din cauza naziștilor, a evreilor, a lui Claude și a tuturor celor dispăruți, ca Lily și Pearl – această nevoie este prea imperioasă ca s-o poată ignora. Trebuie să facă acest gest, neînsemnat, e adevărat, totuși un act de răzvrătire. Știe că altminteri într-o zi va face o prostie și mai mare – poate chiar să-i tragă unui nazist un picior în vintre –, și atunci Claude chiar va avea o belea pe cap.

Ca și ea, de fapt.

Elise iese fuga din bucătărie, albă la față, îmbrăcată într-o rochie simplă, neagră. La fel de surprinsă ca portăreasa, o privește pe Blanche cu gura căscată. Și, observă aceasta cu amărăciune, nu pare să se bucure, așa cum ar fi de așteptat, s-o vadă pe Blanche bine sănătoasă după ce a trecut atâta vreme.

— *Madame* Auzello, îngaimă în cele din urmă cu voce răgușită.

— Mi-am zis... mi-am zis să vin să văd dacă totul e bine. Și mai voiam să-ți mulțumesc că ai grijă de apartament, bineînțeles.

Blanche, crispată, se străduiește să vorbească pe un ton autoritar, fiindcă se simte ca un oaspete nepoftit în propria ei casă.

— Vai, *madame*, nu s-a întâmplat nimic. Plăcerea e de partea mea! spune Elise tremurând și face o reverență, ceva ce n-a mai făcut niciodată.

Blanche zâmbește nedumerită: Ce-o fi așteptând Elise? Să primească rangul de cavalier? Se uită în jur; mobilele din camera de zi sunt învelite în husele puse de ea însăși înainte să plece la Nîmes, candelabrul e și el învelit într-un cearșaf. Polița căminului e goală pentru că au pus bine bibelourile, sfeșnicele și ceasul, obiecte din copilăria lui Claude, rămase moștenire de la tatăl lui, mort înainte de război. Cele câteva tablouri – un mic Picasso, pe care artistul li l-a lăsat la un preț bun, una din bizarele picturi cubiste ale lui Gerald Murphy și câteva acuarele cu flori, cum găsești în orice casă din Paris – sunt depozitate în pod, așa că pereții sunt goi. Se văd doar

negativele lor, locurile unde au fost atârinate și care au marginile mai întunecate.

Își dă seama că, în spatele ei, Elise a plecat în grabă și aude zgomot greu de pași, unul sau doi, venind din dormitor. Pesemne că Elise ascunde orice dovadă a prezenței unei femei, alta decât ea, și Blanche îi îngăduie; nu e vina Elisei că soțul ei e un porc și nu are nici un motiv s-o implice în această mică escapadă. Cam asta e; Blanche n-are de gând să caute o mărturie concretă: un ruj de altă nuanță decât a ei, un halat prea mare sau prea mic pentru ea. Nu are nevoie să vadă, să atingă; mai furioasă decât este nu poate fi.

Pe deasupra, dacă într-adevăr știe ceva despre Claude e că te exasperează cu meticulozitatea lui.

Totuși, ca să-i dea un răgaz lui Elise, Blanche zăbovește mai mult în sufragerie (vesela de porțelan e tot în bufet – n-au avut timp s-o strângă) și în bucătărioara curată și ordonată, singurul loc vesel din casă, unde e cald de la cuptor și miroase a usturoi și rozmarin.

În cele din urmă intră și în dormitor. Aici totul pare neatins. Cuvertura de pe pat e netezită, pe noptiere nu sunt decât câteva fotografii, între care una cu ea și Claude în ziua nunții; speră din tot sufletul că soțul ei are bună-cuviința de a o întoarce cu fața la perete când face dragoste cu femeia aceea.

Blanche ia fotografia și o privește; purta o rochie elegantă, după moda din anii '20. Doamne, ce demodată pare acum rochia cu talie joasă! Claude avea un costum în dungulițe, la două rânduri. Păreau fericiți. Sau mai degrabă uluiți, ca și cum nu le venea să creadă ce noroc îi pusese față în față, ca și cum în acel moment voiau să fugă de lume și nu erau în stare decât să râdă de uimire, ca doi nătărăi.

Cu fotografia în mână, Blanche scotocește prin șifonier, scoate câteva rochii, le pune împreună cu fotografia într-o cutie mică de pălării găsită jos și se pregătește să plece. Nu știe ce-ar mai putea face. Cel puțin diseară, la Ritz, Claude va vedea fotografia și va ști că l-a sfidat mergând la apartament, și asta e de ajuns. Deocamdată.

— *Au revoir*, Elise. Nu știi să-ți spun când mai vin, dar sper ca atunci să fie vremuri mai bune.

Blanche o strânge în brațe și, spre uimirea ei, deși e tot încordată, Elise îi

întoarce gestul, ba o mai și sărută apăsător pe amândoi obraji.

— *Au revoir, madame.* Am să rămân aici până... când nu va mai fi nevoie.

Ochii îi înoată în lacrimi și părul cărunț, de obicei strâns într-un coc sever, s-a ciufulit un pic.

După ce îi mai face o dată semn cu mâna Blanche coboară scările și iese pe stradă. Merge încet, legănând cutia agățată de un deget. Tot așa cum n-o trăgea inima să rămână în apartament, nu-i vine nici să se întoarcă degrabă la Ritz. Și nici n-o mai încântă să hoinărească pe străzi, ca înainte, cum o învățase Claude pe vremea când îi făcea curte. În 1923.

Pe vremea când n-o vedea decât pe ea, într-un oraș plin de femei.

— Nu se cade să vezi Parisul în grabă, îi spunea prinzând-o de mână când ea îi îngăduia. Parisul e ca o femeie frumoasă... ca tine, Blanchette. Trebuie savurată. La fel ca tine.

Apoi o sărută pe gât, ei i se strânge stomacul și dintr-odată o ia cu amețală; în clipa aceea bărbatul și orașul se amestecă în mintea lui Blanche, se împletesc în așa măsură, că nu mai știe de care s-a îndrăgostit.

Cinstit vorbind, nici acum nu e sigură.

Dar J'Ali... el era sigur. Și încă cum.

— Āla!

J'Ali se învârtea prin camera lui din hotelul Claridge, schimonosit la față de furie. Blanche avea brațele pline de haine; a doua zi urmau să plece în Egipt și el îi spusese să-și strângă lucrurile.

J'Ali – incredibil de frumosul prinț J'Ali Ledene, care o culesese dintr-un studio cinematografic din Fort Lee, New Jersey, și îi promisese un viitor înstelat, ca în *O mie și una de nopți* – sosise cu o săptămână înainte și Blanche uitase instantaneu de francezul mărunțel și spilcuit care o vrăjea cu poveștile lui. Cel puțin așa crezuse, în timp ce se distra cum nici nu visase împreună cu J'Ali, care o plimba prin oraș în luxosul lui Stutz Bearcat, o ducea la cursele de cai de la Longchamp, în cluburile de noapte unde dansau până la patru dimineața și la Moulin Rouge, unde țipau încântați de spectacol. Apoi fremătau de plăcere în pat.

Dar săptămâna se încheiase și Blanche își făcea bagajele ca să plece în Egipt. Ca să devină stea de cinema. Ca să devină...

Mă rog.

— Care „ăla“?

— Franțuzul. Conțopistul, a adăugat plin de dispreț.

— Claude... Claude al meu?

— Chiar așa. Claude al tău. Ce-ați făcut voi doi până să vin eu, Blanche? (J'Ali a strâns-o tare de braț și nu i-a dat drumul, cu toate că ea a strigat de durere.) Ce s-a petrecut între voi?

— Nimic! Mi-a arătat Parisul, nimic mai mult. Tu nu erai aici, ai uitat? M-ai lăsat singură.

— Doar atât? A făcut pe ghidul turistic? Atunci de ce a venit adineauri aici? De ce m-a amenințat ca și cum ar avea vreun drept?

— Cum adică a venit aici?

Blanche s-a speriat. La urma urmelor, abia dacă îl cunoștea pe acest Claude Auzello. O fi un francez ca aceia din romane, care te provoacă la duel una, două? Nu-l vedea pe Claude – omulețul îngâmfat – provocând pe cineva la duel, dar parcă putea ști sigur? Adevărul e că uneori o lua prin surprindere cu purtarea lui pasională; roșea și acum amintindu-și cum o atingea, o săruta și îi șoptea la ureche.

J'Ali, pe de altă parte, chiar părea capabil de așa ceva – și-a dat seama după privirea furioasă pe care i-a aruncat-o văzând că roșește. Se vedea cât de colo că era în stare să se bată în duel.

— Piticul ăla. A venit aici și mi-a spus că n-o să mă lase să te iau în Egipt.

— A... cum adică? De unde până unde știa ce avem noi de gând?

— I-am spus eu, când aranjam cu transportul. Auzi, să vină aici și să mă amenințe pe mine! Pe mine, prințul J'Ali Ledene! Fandositul ăla!

J'Ali i-a dat drumul, însă Blanche nu avea chef să se împace cu el. Prea era furioasă. Pe J'Ali, dar și pe Claude. Pe acești bărbați ridicoli care aveau pretenții asupra ei. Dar pe ea o întreba cineva?

— Scuze.

Blanche s-a întors pe călcâie și a ieșit hotărâtă din cameră în timp ce J'Ali striga după ea:

— Unde naiba te duci, femeie?

— Unde am poftă!

A apăsat butonul ascensorului, a coborât în holul de la parter și s-a dus drept în biroul lui Claude Auzello.

L-a găsit așezat la birou, turnându-și vin într-un pahar. Avea o figură posacă și mânioasă în același timp... până când a văzut-o pe ea. Atunci a sărit în sus, răsturnând paharul, și vinul s-a răspândit pe hârtiile de pe birou. Blanche și-a dat seama că ar fi vrut să șteargă și să salveze ce se mai putea, dar el a preferat să-i iasă repede în întâmpinare.

— Blanche...

— Nu, a zis ea întinzând o mână ca să-l țină departe. Nu. Cu ce drept ai vorbit cu J'Ali? Cu ce drept i-ai spus că nu pot să plec cu el?

— Dreptul unui bărbat de onoare. Un bărbat îndrăgostit.

— Onoare? Dragoste? a râs Blanche. Fanfaron caraghios ce ești! Ce știi tu despre J'Ali? Ce știi despre mine? Nimic. Poate că J'Ali e un sfânt. Poate că eu nu merit să mă onoreze un bărbat... sau să mă iubească.

— Nici tu nu crezi ce spui, i-a tăiat Claude vorba, privind-o pătrunzător cu ochii lui albaștri.

— Așa e, a recunoscut Blanche. Dar tot sunt supărată pe tine.

— Cât timp ai să fii cu tipul ăsta n-ai să fii onorată. O să te târască după el prin Europa așa cum te-a târât prin Paris la cluburile care-i plac lui, unde se cântă jazz...

— Cum de știi pe unde am umblat săptămâna asta?

— Am... Claude și-a aranjat gulerul, parcă l-ar fi strâns. Am...

— Ne-ai urmărit, nu? Știam eu!

Blanche ar fi izbucnit în râs dacă n-ar fi fost așa de furioasă. Era ridicol, ca în comediile mute cu polițiști. Claude, care se ținea atât de demn, să se ascundă pe după copaci!

— Da, v-am urmărit. Fiindcă aveai nevoie de mine... de cineva care să aibă grijă de tine.

— Habar n-ai de ce am eu nevoie. Nu sunt o mielușea sedusă de lupul cel rău. Știu prea bine ce fac. Bărbații! Credeți că suntem proprietatea voastră!

— Chiar nu cred așa ceva, Blanche, dar nădăjduiesc... că ai să înțelegi că locul tău e aici, lângă mine. Că am să te tratez ca pe o zeiță, o soție, nu ca pe o târfă, singurul fel de femeie pe care o înțelege individul ăla. Și asta ai să ajungi dacă rămâi cu el. Târfa din Europa.

Jart!

Zgomotul a răsunat în cameră ca un pocnet de pistol. Blanche l-a auzit înainte să-și dea seama ce face, înainte să-și vadă mâna lăsându-se în jos, înainte să simtă lovitura.

— Vai, Claude! Iartă-mă! Iartă-mă!

Blanche îl plesnise peste obraz și lui îi dăduseră lacrimile. Lacrimi de dezamăgire. Lacrimile iluziilor pierdute.

— Vai, Claude!

Blanche a izbucnit în plâns, deznădăjduită. Cum de fusese în stare să-l lovească? Era îngrozită ea însăși de ceea ce făcuse și, înțelegând, îl privea pe Claude de parcă acum îl vedea prima oară; de parcă în toată săptămâna petrecută împreună el fusese doar o idee, nu o persoană. Știa că nu i-ar fi părut rău dacă l-ar fi pălmuit pe J'Ali; de fapt, îl și pălmuisese, și nu doar o dată. Dar simțise că nemernicul o merita cu vârf și îndesat.

Claude însă... nu merita așa ceva. Claude era nobil, demn... onorabil.

Și el credea la fel despre ea.

Blanche plângea, zguduită de hohote și de rușine. Nici ea nu știe cum, s-a trezit în brațele lui Claude, cu capul sprijinit pe pieptul lui, neașteptat de lat și puternic la un bărbat de statura lui. Ținea ochii închiși, iar el îi șoptea vorbe liniștitoare în franceză, vorbe necunoscute ei, dar pe care totuși le înțelegea.

Firește că înțelegea. Înțelegea că, în acel moment, bărbatul acela o iubea. Că voia s-o salveze de o situație din care ea nu-și dăduse seama că trebuie să fie salvată. Că el vedea în ea ceva mult mai prețios și de valoare decât prințul de la etaj.

— Blanche!

Amândoi au tresărit și s-au despărțit. În pragul biroului stătea J'Ali și în spatele lui se afla... directorul hotelului Claridge. Șeful lui Claude, *monsieur Renaudin*.

— J'Ali! Ce cauți aici?

Blanche și-a dus mâna la obraz și l-a simțit arzând. Simțea că luase foc din cauza atâtor emoții neașteptate.

Și era de-a dreptul copleșită de aceste emoții.

— Vreau să mă asigur că broscoiul ăsta e dat afară. Fiindcă are relații cu

oaspeții hotelului.

— Nu am relații. Sunt îndrăgostit. Am intenții onorabile, a spus Claude adresându-se lui Renaudin, nu lui J'Ali. O iubesc pe această femeie și vreau să se mărite cu mine. Bărbatul acesta e lipsit de onoare. O tratează ca pe o concubină.

— Claude...

Renaudin a dat să spună ceva, dar Blanche n-a mai răbdat.

— Pentru numele lui Dumnezeu!

Bărbații au încetat să-și arunce priviri înveninate și să mârâie amenințător și s-au întors spre ea.

— Nu sunt femeia nimănui, sunt eu însămi și nu admit să vorbiți așa de mine. Claude, îmi pare rău că ai picat la mijloc, dar e și vina ta. *Monsieur* Renaudin, vă rog totuși să nu-l concediați pe Claude.

— Blanche... a început Claude, dar ea a clătinat din cap și s-a îndreptat spre J'Ali.

— Blanche, mă jur, dacă te-ai culcat cu el am să...

— Ai să ce?

— Am să te omor pe tine și apoi pe el.

Renaudin și-a înăbușit o exclamație de spaimă, în schimb Claude doar a pălit. Ușor.

— Of, J'Ali.

Lui Blanche îi venea să râdă. J'Ali arăta ca un actor dintr-o comedie de salon de prost gust: arunca priviri ucigătoare, se învârtea prin cameră, se întorcea spre ea făcând gesturi teatrale. *El* ar trebui să ajungă stea de cinema, a zis în sinea ei. Toată viața lui semăna cu un film melodramatic, de la costume la imaginea cămilelor din deșert și a razelor de lună pătrunzând printre frunzele palmierilor.

Nemaipunând la socoteală haremurile.

— Jură-te, Blanche, ca și cum aș avea Coranul cu mine. Jură că n-o să te mai vezi niciodată cu el.

— Nici gând.

J'Ali a privit-o uluit; la fel și Claude. Iar Blanche, deși prinsă în vârtejul emoțiilor, n-a avut cum să nu remarce diferența dintre cei doi. J'Ali era atât de frumos – cu arcadele sprâncenelor bine conturate, ochi căprui, magnetici

și bărbia parcă sculptată. Claude nu era așa de chipeș – la drept vorbind, el nici nu prea avea bărbie –, cu toate astea era foarte atrăgător și emana o forță tăcută.

Era un om de onoare. Integru.

— Ce? Mă refuzi pe mine, pe mine, J'Ali Ledene?

— Cum ai auzit. Și mai am și o întrebare. Las-o baltă cu contractul, nu-ți mai bate capul să mă faci stea de cinema. Spune-mi adevărul. Ai să te însori cu mine? Vreau să știu. Vreau să văd ce planuri ai făcut pentru noi. Pentru viitor.

— Blanche...

Vocea lui J'Ali, caldă, plină – voce din *O mie și una de nopți* educată la Oxford – coborî cu un ton. Of, cât de bine cunoștea Blanche această voce! Când J'Ali nu era cu ea, adormea visând la vocea lui. Îi știa foarte bine și intențiile – să seducă. Minciuni. Frumoase, dar tot minciuni.

— Blanche, înger între îngeri. Hai să nu ne facem griji pentru viitor. Acum ne avem unul pe altul. Iar mâine pleci spre Egipt, unde o să ai corabia ta, să te plimbi pe Nil asemenea Cleopatrei, așa cum merită cea mai îndrăgită actriță de cinema din lume.

— Of, J'Ali, a oftat Blanche adânc, obosită.

Era sătulă până peste cap de scorneli, de „dusul cu zăhărelul“, cum numea mama ei minciunile sfruntate, menite s-o liniștească. Blanche se îndrăgostise de cineva care îi spunea povești de adormit copiii. Venise însă vremea să se trezească.

— Nu, J'Ali. Spune-mi adevărul. Acum. Ai să te însori vreodată cu mine?

— Blanche, nu e așa de simplu. Tata, religia mea, religia ta... e imposibil. Doar știi și tu, Blanche, nu te prefac că nu, că n-ai știut de la început. Nu te-am mințit niciodată făgăduindu-ți așa ceva.

— Într-adevăr, a recunoscut Blanche în cele din urmă, mai mult pentru ea. Și ce-am să fiu în Egipt? Ce-am să fiu în ochii... celorlalți?

— Iubita mea. Îngerul meu.

— Amanta ta. Târfa ta.

— Astea sunt vorbele tale, nu ale mele.

— Dar nu mă contrazici.

J'Ali a clătinat din cap, cu o figură îndurerată.

— Atunci nu merg cu tine. Ar fi trebuit să iau hotărârea asta cu mult timp în urmă, a zis Blanche ridicându-se pe vârfuri și sărutându-l pe obraz: La revedere, dragule.

Apoi s-a întors încet spre Claude.

Care rămăsese cu gura căscată. Copleșit de bucurie sau de spaimă, Blanche n-ar fi putut spune. Chiar ea însăși era paralizată de teama că făcuse o alegere foarte, foarte proastă. Până când Claude Auzello a deschis brațele și ea s-a repezit la pieptul lui, l-a luat de gât, s-a lipit de el și l-a sărutat cu înfocare, simțind cum se topesc amândoi de pasiune.

Când, în cele din urmă, s-a oprit ca să-și tragă sufletul, J'Ali nu mai era acolo. Dar micul birou se umpluse cu băieți de serviciu și cameriste care aplaudau și chiuiau și ciocneau pahare în cinstea iubirii adevărate, în timp ce Renaudin zâmbea cu gura până la urechi, mândru ca un tată care își condusese odrasla la altar.

Claude a tras-o lângă el cu un gest posesiv, înlănțuindu-i mijlocul cu brațul, și ea și-a îngropat fața în pieptul lui, stânjenită dar bucuroasă și buimăcită de romantismul teatral al celor întâmplate. Atât de buimăcită, că nu prea mai vedea clar – lucru de care nu și-a dat seama decât după ceva vreme.

Dar în acel moment nu privea decât spre viitor.

Și viitorul era în Paris, acest oraș magic de unde nu mai voia să plece, orașul care o vrăjise. În Paris, alături de Claude, Claude al ei, așa cum îl numise fără să știe exact de ce. Cavalerul ei în armură strălucitoare, Don Quijote al ei, care, pentru ea, se bătea cu morile de vânt – și prinții.

Ce avea să urmeze nu mai avea însemnătate; așa credea cu tărie, tot așa cum credea în galanteria francezilor.

Se înșela în ambele privințe, după cum avea să se dovedească.

CAPITOLUL 14

Claude

Toamna lui 1941

E prima oară, de când sunt căsătoriți, că i se întâmplă să ezite când pleacă noaptea de lângă soția lui. Mai ales după cele nouă luni petrecute la Nîmes, când singuri fiind, au trăit ca orice soț și soție, fără room service, fără bârfe spirituale sau spumoase, fără telefoane date în miez de noapte de ducese arătoase.

Prima oară când a sunat telefonul, o singură dată, Claude a încremenit; sub privirea inocentă a soției lui s-a tulburat și l-a încercat îndoiala. Dar în cele din urmă a răspuns chemării; de fapt, de la el pornise totul. Cu toate că, în apărarea lui trebuie spus că nu avea cum să știe unde va duce acea primă întâlnire, cât de decisivă va fi; cât îl va absorbi și cât de mult va dura.

Încerca doar un sentiment de recunoștință pentru că în sfârșit, prima oară de când cu ocupația germană, rușinea depunerii armelor și recunoașterea înfrângerii, se simte bărbat. Se simte francez.

A doua zi după ce s-au întors la Ritz după călătoria la Nîmes, soții Auzello au primit o vizită. O „vizită de curtoazie“, cum spusese, cu un zâmbet plin de importanță, colonelul Erich Ebert, un nazist tipic. Era un bărbat scund dar bine legat, foarte musculos, cu păr blond deschis, tuns scurt și mustață.

— Am auzit multe despre dumneavoastră, *monsieur* Auzello, a spus luând loc pe un scaun în apartamentul lor, deși nu fusese invitat.

Claude și-a îndesat mâinile în buzunarele pantalonilor; în clipa aceea a făcut un legământ. Nu va strânge niciodată mâna unui neamț. Se va purta politicos, așa cum se cuvine să se poarte directorul hotelului Ritz, să le satisfacă cerințele în limitele moralității. Nu va stârni necazuri, nu va

primejdui viața nici unui angajat, a doamnei Ritz și cu atât mai puțin a soției lui.

Însă nu va da mâna cu ei.

Din fericire, colonelul Ebert nu părea să fi băgat de seamă acest afront. Blanche, care despacheta, s-a grăbit să ascundă câteva piese de rufărie într-un sertar și s-a așezat și ea. Era palidă, dar își ținea firea. A scos o țigară Gauloise dintr-un pachet și, chiar când colonelul a băgat mâna în buzunar ca să scoată bricheta, a aprins repede un chibrit. Neamțul a pufnit scurt și a pus bricheta la loc.

— Vă sunt recunoscător că vorbiți germana, *Herr Auzello*, a continuat el. Mi-ar plăcea să pot vorbi și eu franceza. Aveți talent la limbi străine, pe cât am aflat.

— Ați aflat?

— Da, a spus colonelul Ebert scoțând un teanc de hârtii din servieta diplomat. Acesta e dosarul dumneavoastră. Știm tot despre modul – lăudabil – în care ați servit în Marele Război și ați comandat garnizoana de la Nîmes. Vă admirăm pentru felul în care ați gestionat greva generală aici, în Paris. Un director mai bun pentru hotelul Ritz n-am putea găsi, așa că ne face plăcere să vă avem și pe viitor.

— Mulțumesc, a izbutit Claude să spună cu un efort; auzi, să fie obligat să-i mulțumească unui neamț că-l lăsa să-și facă meseria mai departe!

— Cel puțin deocamdată, a continuat Ebert luând o țigară din pachetul lui Blanche, care a dat să spună ceva, dar s-a abținut văzând privirea lui Claude. În scurtă vreme va sosi generalul von Stülpnagel și s-ar putea să facă unele schimbări. Cine știe? a ridicat nepăsător din umeri, ca și cum viața lui Claude era un amănunt neînsemnat. A, și mai e ceva, a zis Ebert arătându-le o foaie de hârtie pe care era ștampilat cuvântul *Enjuivé*¹² cu cerneală neagră, amenințătoare. Hotelul Ritz e renumit pentru ospitalitatea sa, dar noi nu vom îngădui evreilor să mai profite de această ospitalitate. Lasă-i să stea în maghernițele lor. Aici nu mai sunt bine-veniți, cu toate că în hotelul dumneavoastră nu au fost mereu primiți cu brațele deschise. Sunteți născută în America, nu-i așa, *Frau Auzello*?

¹². *Enjuivé* (fr.) – iudaizat.

Claude, străduindu-se să țină pasul cu această bruscă schimbare de subiect, i-a aruncat o privire soției lui. Blanche a tras de câteva ori repede din țigară înainte să răspundă.

— Da.

— Cum se face că vorbiți așa de bine germana? a întrebat Ebert ridicând alt teanc de hârtii – dosarul ei, și-a zis Claude – și fluturându-i-l în fața ochilor. Soldații noștri au fost foarte impresionați de dumneavoastră ieri.

— Vorbesc germana și franceza, dar și un pic de italiană. Ce-aș putea să vă spun? Am ureche muzicală.

— Unde v-ați născut în America?

— Cleveland, Ohio.

— Am fost și eu în America, o dată.

— A, da? Ce frumos.

— Da, am mers cu trenul de la Chicago la New York într-o zi de 4 Iulie. Din nefericire, n-am văzut celebrele voastre focuri de artificii.

— E păcat, dar nu mă mir.

— A, cunoașteți locurile acelea?

— Doar v-am spus că m-am născut în Ohio.

Blanche legăna brațul – cu țigara între degete – peste spătarul scaunului. A tras iar din țigară, privindu-l pe Ebert cu amuzament pe care nici măcar nu-și dădea silința să-l ascundă. Era ca o pisică jucându-se cu un șoarece.

— De fapt, dacă v-ați fi uitat pe fereastra trenului, ați fi văzut casa mea. Noaptea îmi plăcea să ascult trenurile trecând. Cel puțin până când ai mei s-au mutat la New York. Cred că atunci mi-am descoperit talentul pentru limbi străine. Dacă stau să mă gândesc, vecinii noștri vorbeau germana. Parcă veneau din München.

— Ce coincidență agreabilă. Sper că ați învățat unele din obiceiurile la care noi ținem atât.

— Îmi place mult șnițelul, dacă la așa ceva vă referiți.

Ebert a izbucnit în râs auzind-o (la drept vorbind, și Claude a fost cât pe ce); și-a adunat hârtiile, le-a îndesat în servietă și a plecat după ce i-a salutat ceremonios și i-a asigurat că-l vor vedea deseori de acum încolo.

De cum s-a închis ușa, Claude a apucat-o pe Blanche de umeri; îi venea s-o zgâlțâie, scos din sărite de nepăsarea ei – dar o și admira, fără voia lui.

Până la urmă a strâns-o disperat în brațe, parcă sperând s-o poată ține așa veșnic și s-o apere de răul din jur. De fapt, o și salvase o dată.

Dar până și Claude se îndoia că, în împrejurările actuale, ar mai fi în stare s-o apere.

— Proasto, i-a șoptit la ureche. Proastă frumoasă! L-ai luat peste picior.

— Nu și-a dat seama, a răspuns ea chicotind. Doamne, Claude, te albiseși la față când a început să-mi pună întrebări. Bine că nu s-a uitat la tine!

S-a oprit din chicotit și a răsuflat adânc, tremurând. Nu era chiar atât de puternică pe cât părea uneori. Claude trebuia să nu uite niciodată.

— Blanche, ai grijă... e mai important ca oricând. Gândește-te la...

— La Ritz? a întrebat ea ironică, deși în ochii i se citea mai mult: acuzare și ranchiună. Nu ți-e gândul decât la Ritz, nu, Claude?

— N-am spus așa ceva! Nu m-ai lăsat... însă da, e vorba de Ritz. Gândește-te la situația mea. Acum e deosebit de delicată.

— Parcă m-ai lăsa să uit, a zis împingându-l la o parte și aranjându-și părul.

Claude a șovăit, apoi s-a uitat la ceas; avea un hotel de administrat și nu-l tăia capul cum în aceste condiții. Raționalizarea alimentelor, nemții, personalul insuficient, secrete, secrete, secrete. A simțit dintr-odată greutatea acestei sarcini enorme apăsându-i pe umeri și a înțeles că până și el, *monsieur* Auzello, directorul hotelului Ritz, avea să se poticnească puțin înainte să-și dea seama cum să se achite de ea.

— Blanche, îmi pare rău, în clipa asta nu am timp...

— Mda, văd că ceva nu s-a schimbat, a spus ridicând țigara încă aprinsă din scrumieră și trăgând din ea. Hotelul te cheamă și tu pleci în goană.

— Blanche, asta e meseria mea și trag nădejde, cu voia Domnului, că datorită ei vom fi în siguranță și nu ne va lipsi nimic în vremurile astea. Dar te rog să mă mai ascuți puțin: Cred că insul ăsta minte când spune că nu vorbește franțuzește. Au să stea la pândă, zi și noapte. Au să asculte până și ce se discută la bar. Azi am avut noroc, dar pe viitor trebuie să fim precauți.

— Of, Tic-tic! a exclamat Blanche și s-a apucat iar să despacheteze. Prea îți faci gânduri negre.

— Fiindcă tu nu-ți faci deloc, i-a răspuns Claude și a plecat să găsească o modalitate de a conduce un hotel în care majoritatea oaspeților sunt

invadatorii atât de urâți de toată lumea.

La puțină vreme după întoarcerea soților Auzello poșta și telefonul au reînceput să funcționeze. S-au distribuit cartele de alimente tuturor cetățenilor, inclusiv militarilor germani, și s-a instituit starea de asediu. Generalul von Stülpnagel, un bărbat cu nas și față ascuțite și cu un aer permanent bănuitor, a fost primit cu pompă și fast; naziștii au ținut să le facă o demonstrație parizienilor pe care îi ocupaseră: gardă de onoare cu ofițeri înșirați pe treptele intrării din Place Vendôme, sunet de trompete, bătăi din călcâie, săbii scoase din teacă. Era însoțit de Hans Speidel, șeful statului-major. Speidel i-a făcut o impresie bună lui Claude, în ciuda circumstanțelor. Ochelarii fără ramă îi accentuau rotunjimea feței, cât despre purtare, era prietenoasă, fără fasoane. Desigur, Claude s-a ferit să dea curs simpatiei pe care i-o stârnise. Era vorba de un nazist, nimic mai mult.

Göring, afemeiat și morfinoman, locuia în Apartamentul Imperial când era în oraș, dar ocupase și un conac imens la periferia orașului. Unii dintre numeroșii parizieni bogați ale căror reședințe luxoase fuseseră rechiziționate de germani s-au hotărât să se mute la Ritz pe termen nedefinit; între ei, Coco Chanel (al cărei apartament, decorat ținător, fusese mutat în aripa din Rue Cambon), steaua de cinema Arletty, diferiți cetățeni care deschiseseră ușa când sunase soneria în zilele de după Ocupație și care se treziseră că sunt de acord, după o discuție extrem de persuasivă, să cedeze locuințele, tablourile, argintăria, obiectele de artă și moștenirile de familie în schimbul șederii pe termen nelimitat la Ritz. Era fără îndoială un aranjament mai bun decât tratamentul de care aveau parte mulți alți parizieni.

În ciuda ordinelor venite de sus cum că Parisul poate să-și reia viața normală – teatrele s-au deschis, Maurice Chevalier și Mistinguett și-au reluat spectacolele de cabaret și Edith Piaf își cânta melodiile triste –, în acele prime zile majoritatea parizienilor erau prea îngroziți, prea șocați ca să le mai ardă de răs. Claude nu înțelegea de ce acești artiști se urcau pe scenă pentru naziști – care abia așteptau să se distreze așa cum știe toată lumea că te poți distra la Paris – până când Blanche nu-i atras atenția că și el făcea cam același lucru.

— Bine, dar asta mi-e meseria, i-a tăiat Claude vorba. Te-ai gândit ce mi s-ar întâmpla mie, și mai ales, ție, dacă aş refuza?

— Și dacă ei refuză, ce crezi că le-ar face nemții?

Claude nu se gândise la așa ceva. Deși tot nu era de acord. De atunci a început să înțeleagă cât de încâlcite erau lucrurile, câte alegeri aveau să facă parizienii zi după zi, câte întrebări aveau să-și pună fără să știe răspunsul corect. Dar dacă făceai o alegere greșită, mai mult ca sigur că aveai să fii aruncat în închisoare timp de câteva zile. Ori mai rău. Iar dacă luai ceea ce părea a fi decizia corectă în momentul de față, nu cumva vei da socoteală mai târziu?

Claude nu avea răspunsuri. Singura alinare, în amărăciunea lui, era că, neîndoielnic, nimeni nu avea răspunsuri.

La Ritz, von Stülpnagel a comandat un banchet somptuos pentru seara venirii lui.

— Voi face tot posibilul, l-a asigurat Claude, prezentându-i în amănunt aranjamentele cu flori naturale pe care le putea procura și muzicienii pe care îi putea angaja – căci știa bine că flori naturale se găseau din abundență, ca și muzicieni cu prea mult timp liber; în multe privințe, se încăpățâna Claude să-și spună, era doar unul din numeroasele banchete de la Ritz, încă o petrecere de pomină organizată de el.

Exista totuși un impediment.

— Am nevoie de cartelele dumneavoastră, bineînțeles.

Von Stülpnagel l-a privit cu un aer superior.

— Nu cred să fie necesar. Vin numai ofițeri de rang înalt. Să ne organizați un banchet cum nu vezi decât la Ritz, *Herr Auzello*. De aceea am și hotărât să vă păstrăm.

Claude n-a răspuns; s-a mulțumit să facă o plecăciune și s-a dus să înceapă pregătirile pentru banchet.

În seara următoare ușile sălii unde se ținea banchetul s-au deschis, dând la iveală mesele aranjate la perfecțiune, încărcate cu flori, cristaluri strălucitoare și argintărie lucitoare și un trio de coarde care interpreta muzică de Strauss în surdină. Nemții s-au așezat și au așteptat să fie adusă mâncarea.

Au așteptat în zadar.

— Repet, *Herr Stülpnagel*, trebuie să am cartelele dumneavoastră înainte să vă servesc mâncarea. Dumneavoastră personal ați dat ordinul.

Claude se străduia să nu arate cât era de tulburat – înspăimântat, de fapt –, în timp ce îi șoptea lui von Stülpnagel la ureche. Însă era încredințat că era important să procedeze astfel, ca să le arate nemților că Ritz e hotel, nu comandamentul lor. Toți clienții hotelurilor și restaurantelor aveau obligația să predea cartelele de alimente. Claude era de părere că, dacă voiau ca Ritz să supraviețuiască, trebuiau să-i trateze pe nemți ca pe niște clienți, nu ca ocupanți. Cei mai apreciați și sus-puși clienți – e adevărat, care aveau arme asupra lor și puterea de a arunca pe oricine în închisoare, ba chiar mai rău –, căci așa își tratase Ritz întotdeauna clienții, de la regi la stele de cinema și la cupluri care strânseseră din dinți, economisind fiecare bănuț ca să-și poată petrece noaptea nunții în cea mai modestă cameră din hotel.

Și nemții – dă, Doamne! – îi (și îl) vor respecta, în loc să se apuce să jefuiască argintăria, vinurile, tablourile, cearșafurile și prosoapele; nu vor distruge sau profana palatul domnului Ritz. Pentru Claude acesta era, cu voia Domnului, lucrul cel mai important acum, sau mai ales acum. Era vital ca această emblemă a Parisului, această bijuterie heraldică, simbol al gustului și ospitalității franceze, renumit în lumea întreagă, să rămână așa cum era înainte, nepângărit de mâinile nemților.

Prin urmare Claude s-a ținut bine, a încercat să-și ascundă tremurul degetelor în timp ce-și aranja cravata și a așteptat.

— Bine, *Herr Auzello*, a spus von Stülpnagel râzând după ce s-a consultat rapid cu Speidel. Ai dreptate să le ceri. Aghiotantul meu le va aduna și ți le va înmâna. Însă de acum încolo, aici, la Ritz ne vom aduce alimentele necesare din depozitele noastre proprii, ca să nu-ți mai bați capul cu cartelele.

— Perfect, a răspuns Claude, după ce s-a gândit o clipă. Îmi va face plăcere să vă ajut să vă procurați cele mai bune legume și cele mai proaspete cărnuri pentru aceste depozite. Nu uitați că am legăturile mele cu furnizorii locali, spre deosebire de dumneavoastră. Doriți să iau măsurile necesare?

— Desigur, a zis von Stülpnagel și i-a făcut semn că poate să plece.

Claude s-a stăpânit cu greu să nu iasă din sală sărind într-un picior. A

spus chelnerilor să aducă mâncarea ticăloșilor de naziști cât puteau de repede și s-a grăbit să ajungă în biroul lui. A dat telefon și a făcut rost de cel mai mare camion disponibil în dimineața aceea. Avea să-l umple cu mâncare pentru nemți...

...dar și pentru ei, cei din aripa Cambon, pentru toți angajații și, dacă mai rămâneau alimente, va avea grijă să fie împărțite celor care aveau nevoie. În acest fel, toți cei de la Ritz vor supraviețui.

Totuși, încă îi mai rămăsese ceva de făcut. O dorință arzătoare de îndeplinit, ca să poată supraviețui, oricât de mult ar dura această ocupație. Căci nu poate dura la nesfârșit, Doamne ferește. Se va încheia la un moment dat, pentru că nemții cuceresc, dar nu reușesc niciodată să-și păstreze prada multă vreme.

La scurtă vreme după banchet Claude a descoperit că toate hotelurile bune fuseseră rechiziționate de nemți. Vrând să știe cum se descurcau alți directori de hotel, s-a hotărât să se vadă mai întâi cu compatriotul lui de la hotelul George V, François Dupré.

— Claude!

Dupré l-a îmbrățișat cu lacrimi în ochi, l-a sărutat cu efuziune pe amândoi obraji; Claude i-a răspuns în același fel. Cu toate că nu fuseseră apropiați, Claude îl considera acum fratele lui. Așa se întâmplă în vremuri de război.

Erau în holul de intrare al hotelului George V. Când intrase, niște soldați înarmați, la fel ca aceia de la Ritz, îl controlaseră și voiseră să știe de ce a venit, după care nu-i mai dăduseră nici o atenție. Spre deosebire de Ritz, care funcționa tot ca hotel – măcar jumătate din el –, celelalte hoteluri fuseseră transformate în comandamente germane și nu primeau nici un fel de clienți.

În ziua aceea, prima oară de când se întorsese la Paris după rușinoasa înfrângere, Claude nu și-a mai găsit liniștea; era din ce în ce mai agitat, tulburat de zvonurile care bântuiau pe străduțele înguste parcă duse de vânt. Se șoptea că oamenii se adună în pivnițe sau subsoluri. Pe străzi lăaturalnice. În afara orașului. Oamenii erau îndemnați să reziste. Un general pe nume de Gaulle – unul din foștii aghiotanți ai lui Pétain – fugise în Anglia în timpul invaziei și de acolo lansa apeluri radiofonice, încurajându-i pe francezi să

nu abandoneze lupta, cu toate că puțini auziseră cu urechile lor aceste apeluri, știind de ele mai degrabă din auzite. Era emoționant, era înfricoșător, era îmbărbătarea de care aveau nevoie francezii.

— Cum o mai duci, François?

Claude a luat paharul de coniac adus de un chelner tânăr, care tremura din cap până în picioare. Claude l-a privit atent și a clătinat din cap. Tânărul nu avea să lucreze multă vreme acolo; era mult prea impresionabil.

— Of, Claude, e îngrozitor, nu? Ce s-a întâmplat? *Mon Dieu*, tot nu-mi vine să cred, cu toate că am fost martor. Nemții, mășăluind pe sub Arcul de Triumf!

Dupré, a remarcat Claude consternat, era unul din cei care depuseseră deja armele. În timp ce unii cetățeni se puneau în sfârșit în mișcare, trezindu-se din șocul invaziei, alții nu-și mai puteau reveni. Mulți se sinucisera după acel 10 mai. Dupré albise, mâinile îi tremurau de parcă avea optzeci de ani, nu cincizeci. Ochii îi erau roșii, de ziceai că plânge zi și noapte.

Dar era încă directorul hotelului George V și un bărbat pe care Claude îl admirase întotdeauna.

— Noi, cei care conducem hotelurile, François, suntem într-o poziție privilegiată. Tot ce se petrece în înaltul comandament german e chiar sub nasul nostru. Suntem cel mai bine plasați să aflăm cine cu cine se vede, cine e trimis la vreun post, când se fac mișcări de trupe.

— Și ce-i cu asta?

Dupré a ridicat din umeri și a tras de o ață care îi atârna din manșetă. Abia atunci a observat Claude că amândouă manșetele erau scămoșate și s-a mirat, fiindcă până atunci nu-și mai văzuse colegul arătând altfel decât impecabil.

— N-am nimic anume în minte, dar nu crezi... a spus Claude aruncând o privire în jur și coborând vocea, nu crezi că am putea profita de poziția noastră? De ceea ce aflăm?

— Claude, Claude, a zis Dupré tremurând din cap până în picioare și ridicând ochii lacrimoși spre el. Claude, tu ești încă tânăr. Ești bărbat. Îți înțeleg dorința, dar nu o pot împărtăși.

— Sunt doar cu zece ani mai tânăr ca tine, s-a răstit Claude la el. Suntem

totuși francezi. Trebuie să facem ceva ca să nu uităm ce suntem.

Claude ridicase vocea și câțiva nemți întorseseră capul spre el. A sorbit din coniac, străduindu-se să se calmeze.

— Pur și simplu nu putem să oferim acestor *boches* ospitalitatea pentru care suntem vestiți. Nu trebuie să ne predăm, cum au făcut armata și marina și așa-ziii noștri conducători, care s-au ascuns la Vichy ca niște cârțițe sub pământ. Cârțițe care nu văd lumina... noi, bărbații adevărați n-avem nevoie de așa ceva.

— Te admir, băiete, a spus Dupré, cu toate că părea mai degrabă trist decât admirativ. Dar nu pot fi de acord cu tine. Franța e pierdută... *mon Dieu*, n-am crezut că voi spune vreodată așa ceva. Nemții sunt victorioși. Nu ne rămâne decât să găsim o cale de a trăi înfrânți.

— Îmi pare rău că vorbești așa.

Claude nu știa nici el ce căuta de fapt. Un sfat? Un îndemn la răzvrătire? O confirmare a faptului că francezii sunt totuși bărbați? Un lucru era sigur: Nu se așteptase la așa ceva.

— *Au revoir*, François.

— *Au revoir*, Claude.

Claude l-a lăsat cu amărăciunea lui. Doamne Dumnezeule, până și hainele îi duhneau a lașitate și disperare, atât de tare încât Claude mai-mai că s-a ținut de nas. A plecat la celelalte hoteluri, unde, fără excepție, a dat de același miros respingător, mirosul înfrângerii. În cele din urmă a luat-o pe malul Senei, bolborosind pentru sine însuși de parcă era cu mintea dusă, înjurându-i pe toți în fel și chip, așa cum n-ar fi crezut că o să-și înjure compatrioții, dintre care cei mai mulți luptaseră, asemenea lui, în Marele Război. Îi făcea idioți, oameni de nimic, papagali, tâmpiți, duși cu pluta.

Niște lași.

S-a prăbușit pe o bancă, abia răsuflând. Se afla pe Rive Gauche¹³, vizavi de Île Saint-Louis. Silueta masivă a catedralei Notre-Dame se profila pe cerul înserării. De când cu Ocupația clopotele nu mai sunaseră și multe din vitraliile recent restaurate fuseseră scoase și ascunse, ca nu cumva nemții să le ia ca suvenire. În lumina slabă a amurgului abia vedea în jur. Nu ardea nici o lumină, nici aici, nici altundeva în Paris. Garguii abia se zăreau, ca niște momâi întunecate. Dar chiar dacă nu se vedeau bine, îi știa acolo,

martori ai istoriei străvechi, datând tocmai din secolul al XII-lea, când Parisul nu era decât o îngrămădire de colibe de lemn și clădiri șubrede, când vacile se plimbau pe străzi și oamenii credeau în sfinți, dar și în vrăjitori.

13. Partea de sud a Parisului (malul stâng al Senei), cartiere asociate prin excelență cu viața intelectuală, literară și artistică a orașului; tot aici, în Cartierul Latin, se află numeroase instituții de învățământ cu tradiție, precum Sorbona.

Oare ce credeau sfinții despre ei? Privind Parisul de la înălțimea catedralei, văzuseră mai întâi cum cetățenii fugiseră care-nctro când uniforme gri-verzui intraseră mășăluind, apoi se întorseseră umili, cu capul plecat, înfrânți?

Iar vrăjitorii unde erau? Dacă îl lăsa pe de Gaulle deoparte, lui Claude nu-i venea în minte nici un personaj capabil să rupă vraja înfrângerii și a lașității. Numai că de Gaulle era de cealaltă parte a Canalului Mânecii. Nu era nevoit, așa cum era Claude, să calce pe pământul îmbibat de rușinea celor biruiți.

— *Pardon.*

În fața lui Claude se oprise un tânăr. Era îmbrăcat cu o scurtă de piele, cum poartă motocicliștii, pantaloni largi, strânși pe gleznă, și avea la gât o eșarfă de mătase.

— *Oui?*

— Sunteți domnul Auzello de la Ritz.

Nu suna a întrebare; ba mai mult, străinul părea încântat de perspicacitatea lui. A râs scurt, a mai tras o ultimă dată din țigară, a aruncat-o pe jos și a călcat-o cu tocul cizmei.

— Cine sunteți dumneavoastră?

Aruncând o privire în jur, Claude a văzut că nu era nimeni în apropiere; doar ceva mai încolo, pe pod, se giugiuleau doi îndrăgostiți. Aha, mai sunt și lucruri care nu se schimbă. Nici el nu știa de ce, priveliștea l-a excitat și a fost obligat să-și schimbe poziția picioarelor, stânjenit. Cel puțin în privința asta se simțea francez. Ideea îl surprinse, dar n-o alungă.

— Numele meu e Martin.

Bărbatul s-a întors cu spatele la Claude. Părea că privește cu atenție catedrala, la picioarele căreia niște umbre se mișcau cu repeziciune. O șalupă trecea pufăind pe fluviu. În spatele lor, din cafenele și cluburi de

noapte răzbătea ca de obicei muzica însoțită de râsete, înăbușite fiindcă la ora nouă se dădea stingerea și acum era aproape opt.

— Nu mă interesează cum vă numiți, i-a răspuns Claude tăios, sperând că străinul va fi descurajat de mârلănia lui și va pleca.

Nu era momentul potrivit să lege noi prietenii acum, când puteau fi arestați în miez de noapte. Se zvonea deja că oamenii dispăreau pur și simplu, fără ca cineva să știe ce s-a întâmplat cu ei; sau că în spatele ușilor închise se auzeau țipete, acoperite de glasuri nemțești.

— Păcat, a zis Martin fără să se întoarcă spre el. Fiindcă cred că am ceva să vă spun, ceva ce v-ar putea interesa. De la bărbat la bărbat. De la francez la francez.

Claude dădea să se ridice, dar s-a oprit.

— Mai știi, a continuat Martin pe același ton dezinvolt, că aveți o soție. O americană.

Claude a încremenit pe bancă.

— Mă pricep foarte bine la soții, a chicotit Martin. Eu unul, spre deosebire de prietenii dumneavoastră, nu-mi doresc să fac pe mortul până când ia sfârșit povestea asta. În dumneavoastră mă văd pe mine: un bărbat care caută aventuri, povești de iubire, femei... Poate chiar niște ocazii prielnice în vremuri de restriște. Doriți să vă dau detalii?

Ce răspuns aștepta străinul de la Claude? Chiar dacă n-ar fi pomenit-o pe Blanche, Claude tot ar fi stat. Căci, în sfârșit, avea în fața lui un francez.

Dar de vreme ce o pomenise pe soția lui – soția lui de origine americană –, Claude n-a avut de ales, a rămas pe loc și a ascultat.

Claude Auzello a ascultat cu cea mai mare atenție. A luat notițe. A făcut planuri.

Iar acum e din nou bărbat.

E francez.

CAPITOLUL 15

Blanche

Toamna lui 1941

— *Madame!*

Blanche ridică privirea, descoperind cu uimire că s-a întors în coșmarul întunecat al prezentului, în loc să fie într-un trecut de romanță; o surprinde și faptul că mai ține încă în mână cutia de pălării luată din apartament. E dezorientată: nu se mai află pe Avenue Montaigne, ci pe o străduță dosnică. Încet, încet se dumirește. Cunoaște străduța, e plină de mici magazine – o prăvălie de brânzeturi, alta de vinuri, o patiserie... Obişnuia să vină aici pe vremea când... înainte.

— *Madame!*

Din pragul unei dughene, cineva îi face semn; scoate capul afară și îl trage înapoi, ca și cum s-ar teme de ceva. Sau de cineva. E un bătrân, ascuns la intrarea unei ciocolaterii. Ține în mână o cutie de bomboane legată frumos cu o panglică.

— *Madame*, pentru dumneavoastră. Vă rog. Haideți... cadou.

— Poftim?

— Haideți... vă dau un cadou!

— Ce naiba vrei să spui?

— Un cadou? De regăsire!

N-ar trebui să accepte, știe că n-ar trebui. Nu i-a spus Claude de atâtea ori? N-a auzit atâtea povești despre cum unii – oameni obișnuiți – și-au băgat nasul unde nu le fierbea oala și au dispărut fără urmă? Dar curiozitatea prea îi dă ghes, așa că se hotărăște să vadă despre ce e vorba. Aruncă o privire în jur, să se asigure că n-o vede nimeni, și intră în dugheană în urma bătrânului. Acesta îi pune cutia de bomboane în mână și

îi spune entuziasmat:

— Sunteți americană, țin minte! Nu v-am mai văzut de atâta vreme!

— Nu știu ce să zic...

Blanche n-are habar de ce e atât de bucuros s-o vadă; nici vorbă să fi fost o clientă fidelă. De fapt, rareori s-a întâmplat să ia bomboane de aici; în apropiere de Ritz sunt ciocolaterii mai bune.

— Haideți, haideți.

Bătrânul îi ia cutia de pălării din mână și se pornește trăgând puțin un picior spre partea din spate a prăvăliei, care pare a fi goală. Blanche se ține după el, nici ea neștiind de ce, poate doar din curiozitate. Ce bătrânel ciudat!

— Aici, spune deschizând ușa unui depozit întunecat, fără ferestre, și împingând-o înăuntru. Uitați, spune pe un ton acuzator.

În fața ei, așezat la o masă, e un tânăr îmbrăcat în haine mult prea mari pentru el: un pulover gros, pescăresc, pantaloni de stofă aspră și ghete scâlciate. E palid, tras la față, părul blond roșcat e tuns scurt, ca niște țepi. O privește pe Blanche buimăcit, la fel de surprins s-o vadă pe cât e și ea.

— Vorbiți cu el, o îndeamnă bătrânul pe Blanche și, de lângă el, un tânăr care i-a fost prezentat drept vărul lui, încuviințează dând energic din cap. Vorbiți-i în engleză. Nu vorbește franceza.

— M-am trezit cu el la ușă, spune vărul, frecându-se cu palma pe față. Nu e vina mea!

— *Hello?* se adresează Blanche băiatului și acesta izbucnește în plâns; cei trei schimbă priviri alarmate.

— Doamne Dumnezeule, îmi cer scuze! spune soldatul ștergându-și lacrimile, deși încă mai tremură. E al naibii de mult timp de când n-am mai auzit limba mea maternă.

— Ești englez? Ce s-a întâmplat? Cum ai ajuns aici?

Blanche se așază și ia păhărelul de vin roșu pe care i-l întinde bătrânul, dorindu-și să fi fost ceva mai tare.

— M-au doborât acum multe luni de zile și de atunci mă ascund de nemți. Am umblat de colo-colo, tot încercând să ajung acasă. Aseară nu m-am întâlnit cu omul meu de legătură – din vina mea sau a lui, nu știu –, așa că am bătut la ușa asta. (Arată spre tânărul văr, care clatină posac din cap în

fața ghinionului care l-a lovit.) Nu cred că e mulțumit de situație.

— Nu, zice Blanche privind-i pe cei doi care se frământă parcă sunt puși pe jar.

— O să ne ajutați? Îl luați? o întreabă verișorul în franceză.

— Acum? adaugă bătrânul cu disperare în glas.

— Ce-aș putea face? întreabă Blanche întâi în franceză, apoi în engleză, dar nu primește răspuns în nici una din limbi.

Se ridică și se plimbă prin cameră, oprindu-se din când în când ca să se uite la aviator. E aproape un copil. Cu toate că nu s-a bărbierit cine știe de când, abia dacă are un puf pe obrajii supti, care păstrează încă moliciunea pielii de bebeluș. E așa de tânăr...

Ar putea fi copilul ei.

— Bine, spune preluând controlul asupra situației; de cum a luat hotărârea se simte înviorată, pusă pe fapte mari, în ciuda pericolelor care sunt de așteptat.

Pentru că, în cele din urmă, pune umărul; în cele din urmă face și ea ceva. Nu mai trece pe lângă cei traumatizați, mulțumindu-se să le dea bani. Nu se mai lipește de ziduri, martor mut al distrugerii unei familii chiar sub ochii ei. De data asta face ceva... ceva...

Abia atunci își dă seama. N-are idee de ce ar putea face. Pe de altă parte, crede că știe pe cineva care are.

— Pot să dau un telefon?

— Dacă ziceți că e prudent...

Bătrânul îi arată un telefon demodat, pus pe o măsuță care abia se ține. Formează numărul de la Ritz, se prezintă noii telefoniste – o nemțoaică, bineînțeles – și cere să-i facă legătura la bar. Trebuie să fie foarte atentă la ce spune; Claude a avertizat-o că nemții ascultă toate conversațiile.

— Frank? Frank, tu ești?

— Blanche?

Se aude un zgomot în fundal, însă vocea de la celălalt capăt al firului e a lui Frank Meier, cel care o poate ajuta.

În orice situație.

— Frank, am... mi-a picat un musafir pe nepusă masă. Știi că poșta merge prost. Mi-a trimis o scrisoare, dar n-am primit-o. Chestia e că n-

am... n-am unde să-l găzduiesc și m-am gândit că poate știi tu pe cineva.

Se lasă tăcerea. Aude clinchetul paharelor, fâșâitul gheții în shaker, vocile naziștilor. Râsul bubuitor al lui Spatzy.

— Și unde s-o afla musafirul ăsta?

— Cumpărăm niște bomboane de ciocolată ca să le ducă acasă. Rue Clément Marot, numărul șapte.

Blanche îl privește pe bătrân, acesta dă din cap și un zâmbet i se lățește pe fața zbârcită.

— Să nu te miști de acolo, spune Frank și închide.

Se trânteste la loc pe scaun, trage de piepții bluzei care i s-a lipit de piele din cauza transpirației, mai cere un pahar de vin și stă cu ochii la ceas. Timpul se scurge chinuitor de încet, nimeni nu scoate o vorbă. Tânărul aviator își sprijină fruntea pe brațele încrucișate și chiar începe să sforăie. Cei doi francezi schimbă priviri uimite. Se aude soneria de la intrare, bătrânul sare în picioare, lui Blanche începe să-i bată inima cu putere, dar se liniștește de cum îl aude vorbind: e doar o clientă, venită să cumpere portocale glasate cu mărci germane de pe piața neagră. Blanche îi aude vorbind, apoi bătrânul se întoarce șchiopătând în depozit.

E rândul ei să sară în picioare, trântind scaunul, dar de data asta răsuflă ușurată. Fiindcă lângă bătrân e Greep, Greep care se uită întâi la ea, apoi la tânărul care a ridicat capul, cu ochii cârpiți de somn, și dă din cap.

— *Allons*. Avem treabă.

— Cum adică?

— Știu eu un loc. Un șlep, pe Sena. Un punct de contact. Dacă ajunge acolo, o să poată ajunge și acasă, cu voia Domnului. Pot să-l duc acolo.

— Tu? Întrebă Blanche privindu-l cu atenție.

E Greep, neschimbat. Sunt aproape douăzeci de ani de când îl cunoaște pe magicianul ăsta mărunțel, noduros ca un copac bătrân. E unul din „prietenii“ lui Frank Meier, expert în plastografie, artă acum dispărută – cel puțin așa spune el clătinând mâhnit din cap –, al cărei unic exponent este în momentul de față. Ai nevoie de un certificat de deces pentru un cadavru stânjenitor, dar nu vrei să ai de-a face cu autoritățile? Greep îți sare în ajutor. Ai nevoie de un certificat de căsătorie ca să primești o pensie de văduvă la care nu ești legal îndreptățită? Greep îți sare în ajutor. Ai nevoie

de un nou pașaport, poate pe alt nume, cu altă țară de origine sau altă religie? Greep îți sare în ajutor. Contra cost.

Greep zâmbește, deși se vede că nu are stare. Originar din Turcia, e dependent de cafeină. Chiar așa o fi? La fel ca Lily, Greep nu prea vorbește despre el și Blanche se gândește prima oară că are ceva în comun cu misterioșii refugiați, vrednici de milă, spre care se simte atrasă în ultima vreme. Văzând petele de cerneală de pe degetele lui Greep, Blanche își ascunde cu greu un zâmbet. În situația de față nu de un falsificator au nevoie.

— Ai mai făcut așa ceva? îl întreabă cam îndoită.

— O dată. Cu un prieten.

— Unde e prietenul ăla acum?

— Întreabă-i pe *boches*. De când l-au prins nu l-am mai văzut.

Greep se pune pe râs, parcă ar fi spus o glumă irezistibilă. Se șterge la ochi – de atâta râs i-au dat lacrimile – și spune, pe un ton doar un pic mai serios:

— E plin de santinele germane pe drum, așa că ar trebui să plecăm repede, cât mai e lumină. Ziua nu opresc atâta lume.

— Și ce-o să faceți dacă vă opresc?

Greep ridică amuzat din umeri:

— O rupem la fugă!

Tânărul aviator, cu toate că nu vorbește franțuzește, îl privește alarmat, cu ochii holbați; e de-a dreptul îngrozit.

— Ba nu, se decide Blanche pe loc. Am să merg eu.

— Dumneata? i se pare că o întreabă toți patru în același timp, în aceeași limbă.

— Da, eu. Vorbesc nemțește. Mai vorbește cineva?

Nu răspunde nimeni.

— Așa îmi ziceam și eu.

Se uită la cum e îmbrăcată – cu haine simple, nimic deosebit, fustă, bluză și pantofi comozi – și hotărăște că e potrivit. Cât despre băiat... nici o nădejde să-i facă rost de o uniformă germană, cu toate că e sigură că Frank Meier ar găsi și așa ceva. Dar așa cum e îmbrăcat acum, cu hainele atârându-i pe trupul scheletic, tânărul englez ar putea trece drept invalid.

Paloarea lui e convingătoare, într-atât că Blanche se întreabă când a văzut soarele ultima oară.

— E un soldat german în convalescență, le explică lui Greep și celorlalți doi. L-am scos la plimbarea zilnică. Dacă vreun *boche* pune întrebări, pot să-i răspund; au să creadă că sunt infirmieră nemțoaică și îl am în grijă. Plus că el e blond.

Îl măsoară din cap până în picioare pe tânărul care o privește cu încredere nețărnută. Încredere pe care Blanche încă n-a dovedit că o merită și e posibil să nici nu dovedească – atât de numeroase sunt obstacolele care le stau în față că nici nu vrea să se gândească la ele –, însă ea e singura lui speranță. Nu-i rămâne decât să se convingă pe sine însuși că planul ei va reuși.

Nici ea nu are de ales.

— Mai spune-mi o dată unde să-l duc.

— Un șlep. E un loc pentru porumbei răniți. Ai să-ți dai seama. E sub podul Austerlitz.

— Așa departe? se sperie Blanche.

Cum o să-l țină în picioare, în halul în care e? A văzut deja moartea cu ochii și, pe cât se vede, nu prea e în stare să se descurce într-o situație tensionată.

— Asta e, face Greep dând din umeri.

— Bun, zice Blanche. Îi face semn băiatului și îi dă explicații în engleză: Eu sunt infirmiera ta germană. Tu ești soldat german, bolnav, scos afară la plimbarea zilnică. Dacă ți se adresează cineva să nu spui decât *Jawohl*, auzi? Nimic altceva. Nici un cuvântel. Poți să dai din cap semn că da sau nu, poți să strănuți sau să tușești, poți să spui *Jawohl*. Să nu te pierzi cu firea dacă îndreaptă cineva pușca spre tine, dacă stau în cap sau vorbesc fără noimă; să n-o iei la fugă, m-ai înțeles? Și nu cumva să scoți o vorbă în engleză.

— Nu cred că sunt în stare, spune băiatul cu voce stinsă.

Ochii îi înoată în lacrimi. Doamne, probabil că nu are decât nouăsprezece ani, cel mult douăzeci. Ce vrea nemernica asta de lume de la băieți ca el? Gândul o umple pe Blanche de mânie.

— Ba poți. Ai pilotat un avion de vânătoare și ai tras asupra ticăloșilor

ăstora. Acum poți să treci de ei. De vorbit, am să vorbesc doar eu, îl asigură punând o mână pe umărul băiatului care tremură. Ai încredere în mine.

Când rostește aceste cuvinte o liniște nepământească pune stăpânire pe ea, o liniște aproape spirituală. Nu i se trage dintr-o experiență anterioară; dacă ar fi o altfel de persoană, ar spune că spiritul strămoșilor o îndrumă. Ori poate spiritul lui Lily, de unde o fi ea acum.

— Bine.

E vremea să plece; Greep are dreptate. Nu trebuie să mai umble pe străzi când începe să se însereze. Blanche îl apucă pe tânăr de braț, dă din cap spre Greep și îi amintește:

— Dacă nu m-am întors la Ritz până la miezul nopții, spune-i lui Claude.

Cu o fluturare de mână își ia la revedere de la cei doi francezi care se țin de mână și plâng ușurați că au scăpat atât de repede de povară.

Chiar când să iasă pe ușă se oprește.

— Am să iau bomboanele, spune întorcându-se și ia cutia pe care i-o întinsese bătrânul; parcă s-a scurs o viață de atunci, deși sunt doar patruzeci și cinci de minute de când a plecat din apartament. Doar mi le-ai oferit. Am să mă întorc să iau cutia de pălării.

Bagă cutia în geantă, îl împinge pe tânăr spre ușă și pleacă împreună. Ies în bătaia soarelui, băiatul mijește ochii și îi dau lacrimile – lumina e prea puternică pentru el. Pesemne că de luni întregi stă numai la întuneric. Blanche, o americană, traversează Parisul ocupat de nemți împreună cu un pilot britanic; dacă sunt descoperiți, i-ar împușca pe loc, fără să mai lungească vorba. Dar acum, în sfârșit, soarele a ieșit din nori, copacii s-au îmbrăcat în roșu și auriu, frunzele foșnesc sub tălpile lor, la colțurile străzilor se vând castane coapte, copiii se joacă în parcuri. E o zi așa de frumoasă, ar vrea să-i spună băiatului – în engleză, dar slavă Domnului că-și mușcă limba în ultima clipă. Gustul sângelui îi amintește că oasele pot fi rupte, carnea – zdrobită, venele – tăiate. Din țărână ne-am născut, în țărână ne întoarcem.

Merg mai departe. E mult mai sigură pe picioare decât pe nervii ei, fiindcă picioarele par să știe exact unde s-o poarte. Acum coboară în stația de metrou de la Champs Elysées. Blanche alege un vagon în care nu sunt decât câțiva soldați germani și îl așază pe tânăr pe un scaun. Ea rămâne în

picioare, își ia inima în dinți și își drege glasul înainte să vorbească:

— *Es ist immer so überfüllt, nicht wahr? Nich wie zu hause.*¹⁴

¹⁴. Tot timpul e atât de aglomerat, nu-i așa? Nu e ca acasă.

Blanche se întoarce, cu un zâmbet nesigur, dar – speră ea – fermecător, spre soldatul german, cu pistol la șold, care se ține de bară lângă ea. Soldatul rânjește în timp ce ea, cu coada ochiului, îl vede pe tânărul aviator crispându-se.

— *Ja, immer. Und auch schmutzig*, încuviințează el.¹⁵

¹⁵. Da, tot timpul. Și mai e și murdar.

Blanche îi oferă o bomboană. El o ia surâzând, se întoarce spre tovarășul lui și se apucă să discute despre cât de prost merge poșta din Paris spre Germania; englezul se destinde. Blanche nu mai îndrăznește să le spună ceva nemților, căci dintr-odată a început să tremure. Crede totuși – sau mai degrabă speră – că a fost destul.

Coboară împreună cu „bolnavul“ la stația Bastille. Ținându-l strâns de braț, îl obligă să meargă încet, în loc să grăbească pasul, așa cum îl simte că ar vrea. Citește pe fața lui panica, dorința de a o lua la fugă. E atât e încordat, că mușchii parcă i-au împietrit.

Ea însăși are impresia că, la câtă adrenalină îi curge acum prin vene, ar putea întrece o panteră la fugă. A transpirat din cap până în picioare și bluza i s-a lipit din nou de piept. Dar îl ține strâns pe băiat și merg așa, împreună, încet dar cu pași mai siguri. Din când în când îl îndeamnă să se odihnească vorbind tare în germană și el înțelege fiindcă de fiecare dată îi arată către o bancă. Așa, cu pauze, străbat străduțele tăcute îndreptându-se spre podul Austerlitz, unul din cele mai urâte din Paris. Nici măcar Claude n-a izbutit să se entuziasmeze în fața lui. Aici, în locul bărcilor inundate de flori cum vezi în inima orașului, sunt șleपुरi industriale sau comerciale. Blanche le privește cu atenție, căutând un indiciu, până când, în cele din urmă, zărește unul mai mic la prova căruia, atârnată de o prăjină, e o colivie. Iar în colivie sunt două păsări cu aripile frânte; aripile le sunt bandajate și atâră pe lângă trup.

— Porumbeii răniți, murmură Blanche în engleză.

Pupilele aviatorului se dilată și se uită într-acolo.

— Uite. Vezi?

El dă din cap că da.

— Trebuie să mergi singur acolo. Ar fi ciudat ca o femeie să însoțească un lucrător la locul unde muncește. Chiar așa arăți acum. N-ar trebui să-ți mai pună nimeni vreo întrebare. E tău primul pas în drumul spre casă.

— Nu știu... nu știu ce să spun... se bâlbâie el.

Fir-ar să fie, i-au dat lacrimile, iar în piept simte o căldură cu care nu e obișnuită. Clatină din cap. Nu vrea s-o vadă astfel. Nu e mama lui și nici el nu e fiul ei.

Îl împinge spre pod și îl urmărește din ochi cum merge încet, cu mâinile în buzunare, trece podul pe malul celălalt, coboară șovăielnic treptele spre apă și în sfârșit se urcă pe șlep și dispare. Abia când nu-l mai vede își dă seama că nu-i știe numele; nu i-a dat prin cap să-l întrebe. Își dorește cu atâta disperare să afle, că doar cu greu se abține să nu fugă după el. Ar vrea să rămână cu ceva de care să-și aducă aminte ori de câte ori se gândește la această aventură extraordinară. Ceva care s-o lege de altă ființă umană, pe care a ajutat-o; a ajutat-o cu adevărat, n-a trecut pe lângă ea, n-a stat deoparte și nici nu s-a mulțumit să-i ofere sume de bani consistente. Dacă i-ar ști numele l-ar nota și într-o bună zi – doar toate astea vor lua sfârșit odată și odată – l-ar căuta ori poate că s-ar întoarce el s-o găsească. Ba nu, n-are cum, fiindcă nici el nu știe cum o cheamă.

Pe de altă parte, înțelege că e mai bine așa. E mai bine pentru amândoi dacă cumva... cumva se ajunge în situația la care nici nu vrea să se gândească. Așa că se întoarce, strângând din pleoape ca să-și alunge lacrimile și pleacă spre Ritz cât poate de repede. E mult de mers, dar efortul îi face bine.

Simte nevoia să fie afară, pe stradă. Printre cei vii, printre cei vânați, printre cei care fac ceva. Căci în sfârșit simte că, după atâtea luni, după atâția ani, anii de când e căsătorită, de fapt, și-a găsit locul printre ei.

— Claude, am...

Se năpustește în apartamentul lor de la Ritz, după ce i-a zâmbit larg lui Frank Meier, care era la bar, și acesta, ușurat, i-a răspuns cu un zâmbet la fel de larg.

— Claude! Tic-tic, n-o să-ți vină să crezi ce-am făcut...

— Unde-ai fost? o întreabă el înfuriat, apoi se uită la ceasul de buzunar – cum numai unul de modă veche, ca el, mai are. E târziu, ai lipsit ore în șir. Unde-ai fost, copilă egoistă? La mine te-ai gândit, că-mi fac griji din cauza ta? Nu, tu nu te gândești decât la tine!

Ăsta e soțul ei. Fostul ei salvator. Fața îi e crispată de mânie. N-o vede așa cum e: Blanche cea îndrăzneată, Blanche cea vitează. Blanche care are nevoie de un pahar de tărie. Nu, el nu vede decât o soție care-i dă bătăi de cap, o povară în vremurile astea. El are de condus un hotel, un hotel plin de naziști în fața cărora trebuie să facă temenele, ale căror nazuri se dă peste cap să le satisfacă. N-are timp de năzbâtiile unei Blanche care îl dezamăgește, care îl sâcăie. Nu i-a spus de atâtea ori?

Vorbele ei – povestea reușitei, a mândriei și a curajului – cad la pământ înainte de a apuca să fie rostite. Însă Claude nu le vede zăcând la picioarele lui, frânte, prăpădite, născute moarte.

Dar Blanche le vede. Pășește peste ele în drum spre baie, închide ușa și se cufundă în cadă. Afară, în dormitor, telefonul sună o dată.

Ușa apartamentului se deschide și se închide.

Când, în cele din urmă, iese din baie, apartamentul e gol. Jos, pe podea, zac încă vorbele ei, povestea ei. Povestea pe care n-o va împărtăși niciodată soțului ei.

E mult prea bună pentru nemernicul ăsta care o înșală.

CAPITOLUL 16

Claude

Toamna lui 1942

Telefonul sună cu semnal, o singură dată. Claude aruncă o privire spre soția lui, care se îmbracă să iasă în oraș, n-a spus exact unde. E trecut mult de amiază, dar încă prea devreme pentru cină și el avea de gând s-o scoată în oraș, chiar dacă ar fi fost nevoit să-și folosească toate cartelele. De obicei mănâncă aici, la Ritz, firește. De asta și stau aici, unde, de la banchetele date de naziști, rămâne întotdeauna mâncare pentru personalul hotelului și familiile lor, mâncare în schimbul căreia nu trebuie să dai cartele.

Totuși, de la o vreme, Blanche parcă s-a schimbat: e cumva mai îndrăzneță și totodată mai secretoasă, ceea ce are darul de a-l îngrijora și înfuria pe Claude în egală măsură. Asta-i mai trebuia! I se întâmplă să înceapă o discuție despre care Claude crede că dorea de mult să o înceapă, doar ca să se oprească din senin. Vorbește mai îndrăzneț cu nemții – pe un ton când obraznic, când glumeț – mai ales cu vechiul ei prieten, Spatzy; flirtează cu el așa de necuviincios, că el unul se teme că dama aia de Chanel o să-i dea brânci pe scări într-o bună zi. Nici el nu știe ce să creadă de schimbarea asta. Pe de o parte, dacă se poartă frumos cu nemții, sunt șanse mai mari să nu-i ducă pe toți la pieire. Pe de altă parte, i se face negru în fața ochilor când o vede dându-se bine pe lângă ei ca și cum n-ar ști cât de ticăloși sunt.

Bineînțeles, își închipuie că și ea își iese din fire văzându-l că face la fel.

Cu vreo două zile înainte, când erau în restaurant (singurul loc din aripa Vendôme unde puteau intra și alți civili în afară de personalul hotelului; pe deasupra, e jignitor să fie pipăit de paznicii înarmați de fiecare dată când străbate coridorul lung care desparte cele două aripi ale clădirii), von

Stülpnagel a venit și s-a așezat nepoftit la masa soților Auzello.

Evident, nu aveau cum să-i spună că doreau să fie singuri; nemții nu înțeleg că cineva poate să fi ieșit din tură. Toți angajații hotelului, fără excepție, sunt acum personalul auxiliar al naziștilor. Claude era obișnuit cu familiaritățile celor bogați și celebri. Numai că înainte era plătit regește pentru această onoare; în plus, cei mai mulți erau oameni cumsecade. Pe când acum, nici vorbă de onoare. Și banii sunt puțini.

Cât despre cumsecădenie, cuvântul nu-și găsește locul în lumea în care trăiesc ei acum.

— Claude, prietene, face Stülpnagel deschizând brațele plin de efuziune – de fapt, chiar părea că se bucură sincer să-l vadă. Și frumoasa lui soție, a adăugat cu același zâmbet lătit pe față. (Să fi fost beat?) Americancă. Încă un dușman. Reichul are atâtea dușmani, a adăugat pe un ton nu lipsit de tristețe, privind-o pe Blanche cu ochii pe jumătate închiși.

— Mulțumită japonezilor, a răspuns aceasta fără să se piardă cu firea, răsucind între degete piciorul înalt al paharului.

Claude a înlemnit de teamă ca nu cumva să-i dea prin gând să i-l arunce în fața și așa congestionată.

— Ei poartă răspunderea pentru intrarea Americii în război, în cele din urmă.

— Vasăzică voiăți și înainte ca țara dumneavoastră să lupte împotriva noastră?

S-a aplecat peste masă, încercând să deschidă larg ochii, ca și cum era pur și simplu curios. Claude nu-și dădea seama unde bate: Îi întindea o cursă soției lui? A strâns în palmă mânerul cuțitului, cu ochii ațintiți la von Stülpnagel. Totuși, acesta nu părea deloc amenințător, doar puțin amețit și surprinzător de binedispus.

— Cât ar părea de uimitor, Franklin Roosevelt nu-mi cere părerea în privința asta, a răspuns Blanche ridicând din umeri cu o detașare pentru care Claude a invidiat-o.

Von Stülpnagel a izbucnit în râs, ba chiar a plesnit cu palma în masă de încântare.

— O femeie spirituală! Sunteți un bărbat norocos, *Herr* Auzello. Recunosc imediat un bărbat norocos, fiindcă și eu sunt unul. Ar trebui să

faceți cunoștință cu soția mea. E aproape la fel de fermecătoare ca soția dumneavoastră, a încheiat făcând o plecăciune curtenitoare la adresa lui Blanche.

Blanche l-a privit mirată pe Claude, și el i-a întors privirea. Nici unul nu știa ce să aștepte de la musafirul așezat la masa lor, care tocmai făcuse semn unui chelner și ceruse un coniac.

În schimb unul din ofițerii așezați la masa alăturată, care auzise discuția, s-a ridicat cu paharul în mână și a exclamat:

— La Washington! Următoarea noastră cucerire! Heil Hitler!

Blanche a început să tremure. Strângea atât de tare în mână piciorul paharului că lui Claude îi era teamă că o să-l spargă. Nu se putea întinde peste masă ca să ajungă la ea din cauză că între ei era așezat von Stülpnagel, care se uita urât la ofițerul cu paharul. Cu oarecare șovăială – cel puțin așa i s-a părut lui Claude –, von Stülpnagel s-a ridicat și el cu paharul în mână și a mormăit „Heil Hitler“. Și toți ofițerii naziști din restaurant i-au urmat exemplul.

— Mă scuzați, a spus Claude ridicându-se și el, apucându-și soția de braț și împingând-o spre ușă, cu toate că nu mâncaseră decât supă. Am uitat să comand peștele pentru mâine.

Și cu o plecăciune – pentru care se ura, fiindcă se considera mai presus de un lucru atât de demn de dispreț, dar pentru care îl antrenaseră deceniile de când lucra în industria ospitalității; naziști sau nu, erau oaspeți ai lui César Ritz – Claude a scos-o pe soția lui din salon.

Când au ajuns la soldatul înarmat care stătea de pază la capătul coridorului lung dinspre aripa Cambon, acesta le-a zâmbit și a dus un deget la caschetă:

— Bună seara, *Frau Auzello*.

— Bună seara, Friedrich, i-a răspuns Blanche scurt, dar apoi a oftat și s-a oprit. Ai primit vreo scrisoare azi?

— Da! a exclamat băiatul luminându-se la față. Vreți să v-o citesc? a întrebat băgând mâna în buzunar.

— Cu alt prilej, a spus Blanche și s-a lăsat dusă de Claude pe nesfârșitul coridor de marmură. De ce ne grăbim așa, Claude?

— Mi-e... mi-era teamă că ai să spui ceva nesăbuit.

— Adică să le fi spus blestemaților de naziști ce șanse cred eu că au să cucerească Washingtonul?

— Cam așa ceva.

— Doamne, cât mi-ar plăcea!

L-a dat la o parte și a pornit așa de repede, că a fost obligat să alerge ca să țină pasul cu ea.

— Că tot veni vorba, așa ar și trebui să fac!

S-a întors pe călcâie și a luat-o înapoi, însă Claude a oprit-o la timp.

— Ia labelle de pe mine!

— Nu, Blanche, nu. Nu aici.

— De ce mama naibii nu? Nu dau doi bani pe hotelul ăsta, la care ții atât, Claude Auzello! Cum poți să faci plecăciuni în fața lor, ca un servitor? Nu-mi pasă cât de frumos se poartă... nu-mi mai pasă nici de Friedrich, e la fel ca ei, chiar dacă nu e decât un copil, un copil ca...

În clipa aceea Blanche a izbucnit în hohote de plâns, lăsându-l pe Claude cu gura căscată.

— Vai, Claude, ce trist. Ce irosire. Ce să pot face eu?

În cele din urmă Claude și-a dus soția, încă plângând, în apartamentul lor, deși ea ar fi vrut să se oprească la bar; n-a lăsat-o, fiindcă era plin de ofițeri ieșiți din tură. Odată ajunși în cameră, Blanche putea să tune și să fulgere cât voia împotriva lui, a naziștilor și a bărbaților în general.

— Vă purtați ca niște urangutani, vă bateți cu pumnii în piept și mârâiți unul la altul, dar numai pentru că sunteți slabi și prefăcuți. Și în timpul ăsta eu stau aici și nu e de ajuns, nu e niciodată de ajuns...

Până la urmă a adormit, cu rimelul scurs pe obraji; rujul i s-a șters și gura îi arăta ca o trăsătură de penel dintr-un tablou impresionist.

Claude s-a așezat, și-a șters fruntea, a așteptat până și-a recăpătat răsuflarea. Blanche avea dreptate, firește, în principiu: Era păcat de atâtea vieți irosite, era îngrozitor, bărbații erau într-adevăr așa cum îi descrisese ea, ba încă și mai rău. Bărbații erau dezgustători, și el la fel.

Dar în realitatea în care se căzneau să trăiască, să supraviețuiască, soția lui nu putea să aibă dreptate. Ar fi trebuit să se țină deoparte, să se detașeze, pentru binele ei și al lui... și al hotelului.

Va mai fi în stare să evite o astfel de criză data viitoare, va putea s-o

împiedice pe Blanche să țipe ca o nebună, dacă nu chiar să dezvăluie lucruri care ar trebui să rămână ascunse? Adevărul era că nu avea încredere în soția lui, mai ales când se îmbăta. Nu avusese niciodată cum să aibă încredere în ea așa cum are un soț încredere în soția lui: să fie discretă, să liniștească lucrurile în loc să le tulbure, să pună nevoile lui mai presus de ale ei, să înțeleagă și să consoleze. Fără îndoială că vor mai fi astfel de momente; era inevitabil, dacă puneai o americană alcoolică într-un cuib de vipere naziste. Claude își imagina acele situații ca un șir nesfârșit de bombe pe care doar el le putea dezamorsa. Și se întreba prima oară dacă el, imperturbabilul *monsieur* Auzello, era la înălțimea acestei sarcini.

Se mai întreba și dacă nu cumva propria lui soție va duce hotelul Ritz la pierzanie, hotelul lui, misiunea lui pe timp de război, așa cum considera acum. Chiar dacă nu era o misiune de front în adevăratul înțeles al cuvântului, el credea că e răspunderea lui să treacă hotelul cu bine prin această încercare, să aibă grijă ca toți angajații să fie teferi și nevătămați.

Era misiunea lui. Răspunderea lui. Datoria lui de francez.

Telefonul a sunat o dată și s-a oprit; Claude trebuie să răspundă la apel. În fond, e bărbat, un bărbat în sufletul căruia războiul a stârnit doruri vechi.

Blanche, care își puneă cerceii, încremenește. Claude se ferește înainte ca ea să poată rosti vreun cuvânt sau să înșface orice obiect îi e la îndemână și să i-l arunce în cap; ridică brațele ca să-și ferească fața înainte să izbucnească scandalul. Un scandal deja învechit, asemenea unei haine roase de molii; o piesă veche și ei doi actori obosiți să-și recite replicile, să joace în fața unui public care a adormit.

Doar că, în seara asta, Blanche parcă și-a uitat replicile. Nu scoate o vorbă.

Claude lasă brațele în jos.

Blanche începe să fredoneze o melodie, ceva dintr-un musical, poate american, ceva vag cunoscut lui Claude, dar nu îndeajuns cât să-și aducă aminte cuvintele. Soția lui continuă să se fardeze, se rujează, își tamponează buzele cu un șervețel apoi face un gest amuzant, așa cum are obiceiul: Bagă degetul arătător în gură și îl trage afară, după care îl șterge de ruj. Spune că în felul ăsta nu i se murdăresc dinții.

Apoi își pune pantofii și își ia geanta.

— Distracție plăcută în seara asta, dragul meu Claude. Salut-o din partea mea, transmite-i urări de bine... a, și să nu mă aștepți!

— Unde... unde te duci, Blanche? Știi că nu-mi place să hoinărești pe străzi. Cine știe ce se poate întâmpla?

— Ce păcat, Claude, zice ea surâzând încântată și cu acest răspuns năucitor iese pe ușă.

Claude amuțește, lucru care nu-i stă în fire. Nu știe replicile pentru piesa asta. Se așază pe pat, năucit.

Și dintr-odată devine bănuitor. Cum adică „să nu mă aștepți“?

Oricât de tare și-ar dori să fugă după ea și s-o întrebe, sau să se țină după ea, ca atunci când J'Ali o plimba prin Paris, nu are cum. Îl așteaptă cineva.

Se dă cu colonie, își aranjează cravata, își piaptăna mustața, apoi deschide șifonierul și scoate un carnet din buzunarul unei haine. Încuie ușa apartamentului și coboară scara răsucită, nu fără să arunce o privire în parohia lui Frank, aglomerată ca de obicei; de când se însurase, era prima oară că speră s-o vadă pe soția lui la o masă, cu un pahar în mână.

Dar ea nu e acolo.

Poate că Frank Meier știe unde este. Claude a pornit deja spre tejgheaua barului, dar se oprește. Nu se face să-și împărtășească grijile casnice lui Frank, care, de fapt, e subordonatul lui. Nu, nu se face. Și așa e de ajuns că uneori certurile lui cu Blanche ajung să se audă dincolo de pereții apartamentului.

Claude se răsuțește pe călcâie, iese pe ușă și afară din hotel. Chiar nu are de ales.

Fiindcă îl așteaptă cineva.

CAPITOLUL 17

Blanche

Toamna lui 1942

S-a întors Lily.

Biletul – livrat lui Blanche împreună cu un buchețel de violete – o invită să se întâlnească pe o bancă, în piața de flori, deși nu spune care piață. Singura piață pe care Blanche o cunoaște bine e cea de pe Île de la Cité, în apropiere de catedrala Notre Dame, și chiar acolo se duce azi, spre seară, după ce mai întâi s-a hotărât să-l scoată din sărite pe soțul ei și să-i strice *lui* seara. Doamne, ce față a făcut! zice în sinea ei. Ce i-o fi venit, ce drăcușor i-a șoptit la ureche, n-ar putea spune; dar ideea a amuzat-o și-i pare rău că nu i-a dat curs cu ani de zile în urmă. De ce să nu-l chinuiască și ea așa cum o chinuiește el?

De ce să nu-l lase pe nemernic să creadă că și ea are un iubit? I-ar face bine să creadă așa ceva. I-ar face și ei bine să-i dea astfel de idei. Nu că nu s-ar fi gândit până acum să-și găsească un amant.

Doar că nu s-a putut hotărî să treacă la fapte. Din pricină că, trebuie să recunoască, soțul ei are unele calități pe care le îndrăgește. Și, spre deosebire de francezi, Blanche a fost crescută în credința că dragostea și sexul sunt cam unul și același lucru. E un obicei de care n-a putut să se dezbrace – latura ei puritană e mult prea puternică (așa cum e la toți americanii).

Îi e drag felul cum se prezintă, în fața ei și a tuturor. Chiar dacă e ziua lui liberă și are de gând să stea cu ea în apartament și să citească, se bărbierește, se dă cu colonie, își aranjează părul și se îmbracă impecabil. Blanche e înduioșată văzând că se aranjează astfel doar pentru ea.

Îi e drag că citește presa înaintea ei, ca să se asigure că nu conține nimic

supărător pentru ea. Îi e drag felul cum îi pregătește patul înainte să facă dragoste: înfoaie pernele, netezește cearșafurile și o așază pe ea însăși între ele cu delicatețea unui artist care caută cadrul perfect pentru modelul lui. Îi e drag felul cum se gândește la nevoile ei înainte de ale lui.

Îi e drag felul cum citește o carte: întoarce paginile încet, umezindu-și degetul; întotdeauna folosește unul din frumoasele semne de carte din piele, cu numele lui imprimat în relief; își notează ideile într-un carnet legat în piele, cu paginile aurite. Adevărul e că, privindu-l, lui Blanche îi vine în minte felul cum face dragoste. În viața ei n-a mai întâlnit bărbat care s-o excite doar întorcând paginile unei cărți.

Își iubește soțul, ce naiba. Dar asta nu înseamnă că nu savurează plăcerea de a-l face să-și pună întrebări în legătură cu ea.

Cu toate astea, când ajunge să traverseze Sena a uitat complet de soțul ei. Merge cu pași mari, siguri, pași de bărbat, nerăbdătoare să intre în piața cochetă, plină de flori și colivii cu păsări, majoritatea cântătoare, cu penaj viu colorat, albastru cu galben. Lui Blanche îi plac, deși în general îi e frică de păsări, pentru că acasă, în America, n-a văzut asemenea zburătoare. Deși acestea nu cântă și nici nu par fericite tot timpul, numărul mare de colivii, îngrămădite pe mese și atârinate de prăjini, oferă o imagine încântătoare. Tipic pariziană.

Alege o bancă de la marginea apei și se așază cu fața spre piață. Și atunci o vede. Mergând iute printre oameni, râzând încă înainte să ajungă la Blanche, îmbrăcată ca de obicei în haine care nu se potrivesc una cu alta: o eșarfă în pătrățele înfășurată neglijent în jurul gâtului, mănuși negre de dantelă, o fustă verde, lăbărțată, și o scurtă de piele, model aviator, mult prea mare pentru ea.

Blanche se abține cu greu să nu sară în sus și să-i facă semn cu mâna. Lily ar putea fi urmărită, îi dăduse Frank Meier de înțeles când îi înmânase biletul și violetele. Plus că prin piață patrulează soldați germani; se opresc ici și colo să flirteze cu țărăncuțele care au grijă de tarabe sub privirea vigilentă a taților. Drept care Blanche rămâne unde e, cu privirea ațintită în față, până când Lily se așază alături de ea.

Lily o prinde pe Blanche de mână. Degetele li se împletesc, Blanche simte că i se oprește inima în piept, apoi îi bate din nou, cu putere.

Se resemnase cu gândul că n-are s-o mai vadă niciodată pe Lily. Că murise, dispăruse fără urmă; lăudată și îngropată în mintea lui Blanche, redusă la un dosar și pusă bine deoparte, nu mai era decât o femeie întâlnită pe drumul vieții. O ființă ghidușă și bizară care o făcuse să râdă, nimic mai mult. Se cunoșteau doar de puțină vreme. Se întâmplă, desigur, ca unii oameni să intre în viața ta, să lumineze un colțișor întunecat de care nici nu aveai habar și apoi să dispară. Doar rareori se creează o legătură, dar așa stau lucrurile, și gata.

Dar acum, că Lily s-a întors, Blanche nu-și mai încapă în piele de bucurie. Acea legătură prețioasă și rară între două persoane care se înțeleg fără să fie nevoie de explicații s-a stabilit totuși între ele, chiar dacă ea n-ar fi crezut. Căci o singură privire aruncată lui Lily a convins-o pe Blanche că acum se va întâmpla ceva bun, sau măcar palpitant. Tocmai așa ceva îi lipsea. De când cu escapada cu pilotul britanic – așa îi place s-o numească, o escapadă, o poznă, încercând s-o ia ușor, ca să nu se gândească la cât de nesăbuită și primejdioasă fusese –, nu și-a mai găsit liniștea.

De fapt, numai poznă nu fusese. Ceea ce făcuse ea era primejdios. Și important. Dăduse dovadă de curaj și inventivitate. Salvase o viață.

Își dorește din tot sufletul să repete experiența.

De atunci, din acea după-amiază incredibilă, se tot gândise la cum să se implice cu adevărat în ceea ce oamenii, când nu erau nemți de față, începuseră să numească Rezistența. L-a întrebat până și pe Frank Meier, după ce l-a găsit într-o cafenea de lângă Café Royal într-una din rarele lui zile libere, însă acesta i-a tăiat vorba cu un gest scurt.

— N-am ce face, Blanche, i-a zis. M-am bucurat să te pot ajuta... atunci. Claude m-ar omorî în somn dacă ar afla că te-am amestecat și mai mult în treburi de astea. Știi foarte bine de ce.

— Da, însă...

— Blanche, să știi că nu te invidiez. Știu că pare că ai tot ce-ți dorești, dar amândoi știm că nu e așa.

A simțit că-i iau obrazii foc. Mărturisirea lui era greu de îndurat, așa că și-a ascuns fața, prefăcându-se că privește cu atenție ceașca de cafea. Ca să nu se vadă cât o înduioșa faptul că cineva o vedea așa cum e. Cineva îi vedea singurătatea, neliniștea... și știa exact de unde i se trag.

— Claude... soțul tău e șeful meu. Îi ascund o grămadă de lucruri și nu mi pare rău. Dar cu tine e altă treabă. Ești soția lui, ții din tot sufletul la tine și îți face griji.

— Are un fel aparte de a-și arăta sentimentele.

N-a mai dat amănunte. Frank, care știa tot ce se petrece la Ritz, era cu siguranță la curent cu activitățile nocturne ale lui Claude.

— Nu am căderea să judec pe nimeni, a mai spus Frank, și cu asta discuția s-a închis.

Nu înseamnă că era mulțumită să-și reia locul în umbră, să stea deoparte și să se uite la ororile din jur, mascate de draperiile de brocart de la Ritz. Doar că nu știe cui i s-ar putea adresa, pe cine să întrebe cum ar putea să facă mai mult.

Până acum, când Lily s-a așezat alături de ea.

La început a crezut că Lily o să se mărginească să-i povestească despre locurile pe unde a călătorit, cum s-a hotărât să se tundă băiețește, cum sunt vinurile spaniole. Pe scurt, felul de conversație cu care Blanche s-a obișnuit la Ritz.

Așa că îi trebuie câteva clipe ca s-o audă cu adevărat; să înțeleagă că Lily îi spune povești uimitoare nu despre atracții turistice și camere de hotel, ci despre bătălii, vărsare de sânge, nopți petrecute în peșteri împreună cu țărani și bombe căzând din cer. Pomenește de cineva pe nume Heifer și cineva pe nume Muscat.

Îi povestește cum făcea dragoste cu Robert sub cerul liber, noaptea, după luptă, cu puștile lăsate alături de ei, pe pământ.

Iar Blanche își închipuie că dragostea e cu atât mai dulce când moartea e atât de aproape că o poți atinge cu mâna.

Acum Lily îi vorbește de Paris, cel puțin așa îi pare lui Blanche, care e nevoită să se concentreze, copleșită de imaginile trezite în mintea ei; n-a reușit să țină pasul cu torentul de vorbe care curg din gura prietenei ei, ca și cum nu le-ar mai putea opri, ca și cum ar fi fost încuiate în adâncul sufletului ei până acum, când Blanche i-a dat cheia. Iar aceasta, dintr-odată îngrijorată, o cercetează atent pe Lily și vede ce slabă e, cât de palidă și cum îi ard ochii în cap de mânie.

Acum Lily vorbește de un bărbat. Un bărbat care și-a făcut un laț din

tricolorul francez și s-a spânzurat de Pont de l'Alma în ziua în care nemții au intrat în Paris. Și nimeni nu l-a oprit, nici măcar ea.

Îi spune că ea și Robert și-au unit forțele cu studenții încă de la început. Ei au reacționat când cetățenii francezi, prea năuciți de torentul venit peste ei, n-au avut această putere.

— Ce face Robert? întreabă Blanche vrând să pună stavilă șuvoiului de vorbe. Sper să-l văd, de data asta. Erai așa grăbită să pleci în Spania...

— Robert... o întrerupe Lily, a murit.

— Vai, Lily.

Lui Blanche îi dau lacrimile. E absurd, își zice, să jalești o persoană pe care n-ai cunoscut-o. Ea plânge cu sughițuri, pe când Lily nu varsă o lacrimă și nici măcar nu clipește. Așa că Blanche își îndreaptă ochii spre o pasăre închisă în colivie, pe o tarabă de la marginea pieței. Are pene de culoarea muștarului, cu irizații albastre pe vârful aripilor, și sare fără încetare în sus și în jos, de pe stînghie pe podeaua coliviei, parcă a înnebunit.

— De la început, zice Lily, parcă răspunzând unei întrebări puse de Blanche. Chiar după ce ne-au invadat ticăloșii de nemți. Poate că am să-ți povestesc odată și odată. Arză-i-ar focul iadului.

— Știu că unii din ei sunt mizerabili, într-adevăr, dar printre ei sunt și băieți tineri, băieți care n-au venit aici de bunăvoie, care nu sunt așa de răi...

— Sunt niște monștri, Blanche. Nu e ca la voi, la Ritz. Ceea ce se întâmplă în Polonia, în Austria... se întâmplă acum și aici.

Lui Blanche i se strânge stomacul de silă, dar și de un sentiment de vinovăție; probabil că, tocmai în această clipă, Claude îi servește cu ceai pe monștrii care l-au ucis pe Robert, iubitul lui Lily. Iar ea... chiar azi-dimineață a ținut să-i spună lui Astrid că și-a aranjat părul. Ieri a stat cu Friedrich cât timp a citit o scrisoare primită de la iubita lui de acasă, ba chiar l-a strâns în brațe când băiatul i-a mărturisit, cu lacrimi în ochii lui mari, albaștri, că fata are un alt amoretz, un soldat din SS, încartiruit la Berlin.

Înțelege că trebuie să iasă din hotel. Trebuie să vadă ce se petrece în Paris, dincolo de zidurile lui. Altminteri cum s-ar mai putea privi în

oglindă?

Cum să-și poată răscumpăra minciunile?

— Îmi face bine să te văd, îi spune Lily și Blanche e impresionată până în adâncul inimii, deși știe că nu e demnă de prietenia lui Lily. Iar acum am alt iubit. Și el îi urăște pe naziști și are planuri mari, frumoase.

Își șterge nasul cu mâneca, refuzând batista oferită de Blanche, și zâmbește. Pe pielea ei albă, pistrii sunt ca niște stropi de cerneală

— Dar nu e ca Robert, așa-i?

— Nu, Lorenzo nu e bărbatul meu. E doar un bărbat. Nu e același lucru.

— Mie-mi spui? oftează Blanche.

Pentru ea, Claude n-a fost niciodată „doar un bărbat“. E enervant, îngâmfat, posesiv, imoral. Așa cum a fost și J'Ali, așa cum este un „bărbat“. Dar Claude, cel puțin la început, a fost mult mai mult decât atât.

— Hai să-mi cunoști prietenii, Blanche. Mă rog, nu-mi sunt chiar prieteni, nu așa, ca tine. Nu țin la ei așa cum țin la tine. Dar am luptat împreună. Și asta e ceva, nu?

— Lupta îi unește pe oameni. Așa mi-a spus Claude de nu știu câte ori.

— Însă totodată... totodată trebuie să-i ignor... cum se zice? Să-i reneg? Dacă e nevoie. Trebuie să mă despart de ei, pentru binele mai multora. Ție n-aș putea să-ți fac așa ceva, Blanche.

Blanche îi aruncă o privire suspicioasă, neștiind dacă Lily spune adevărul sau se dă bine pe lângă ea cu un interes ascuns, pentru că nimic din ce a spus sau făcut înainte nu i-a dat motiv să creadă că mai ține și la altcineva în afară de Robert. Și până și pe el, bănuiește Blanche, l-ar fi sacrificat Lily pentru binele mai multora.

Însă până să apuce să se lămurească, Lily o anunță pe un ton hotărât:

— A venit vremea.

E un moment de răscruce pentru ea, înțelege Blanche; a venit clipa îndelung așteptată. Ce bine i-ar prinde o dușcă de gin, ca să-și mai domolească bătăile inimii și să-și usuce palmele transpirate!

Blanche privește în jur. Piața e plină de patrule germane, iar unii din precupeți au început deja să acopere coliviile cu pânze, pregătindu-se să strângă și să plece fiindcă se înserează.

Și o vede pe Lily dispărând în labirintul de tarabe.

CAPITOLUL 18

Claude

Toamna lui 1942

Fără să-și piardă cumpătul, Claude iese din cameră și se apucă să cutreiere străzile; se înserează, dar încă mai are destul timp. Se oprește la o cafenea să bea un pahar de vin și să se prefacă a citi ziarul – în care nu găsești decât propagandă nazistă și minciuni –, în timp ce gândul îi e la soția lui. Unde s-a dus? De ce era atât de calmă, de nepăsătoare? Nu cumva și-a luat și ea un amant? Cum o fi fost cu puțință, când a fost mai tot timpul la Ritz, sub nasul lui?

Ba nu, n-ar fi în stare de așa ceva. E soția lui. Cum de i-a venit așa o idee?

Atunci cum de-o întoarce pe față și pe dos?

Stomacul i s-a strâns atât de tare, că abia poate sorbi din vin, dar se străduiește, ca să salveze aparențele. Așa că dă paharul pe gât, plătește nota și salută o pereche de oaspeți ai hotelului Ritz, ieșiți și ei în oraș.

— Ce seară minunată, numai bună pentru plimbare, nu-i așa, *monsieur* Auzello?

— *Oui*, cea mai frumoasă din toamna asta.

Pleacă mai departe, sperând să-și poate păstra sângele rece și să-și alunge bănuielile. Trebuie să fie în stare să se achite de îndatoriri; e absolut necesar.

Trece pe lângă soldați care îl salută ducând două degete la cască, încă uimit de politețea afișată de ocupanți, de eforturile pe care le fac să nu-i ofenseze pe cetățeni. Claude i-a văzut pe soldații germani ridicându-se de pe scaun în metrou ca să dea locul franțuzoaicelor. E doar paradă; la fel ca toată lumea, și el așteaptă inevitabilul: ca naziștii să-și dea arama pe față.

Mai ales după dezgustătoarea expoziție care îi prezenta pe evrei, *Le Juif et la France*.¹⁶

¹⁶. Evreul și Franța (fr.).

Claude merge mai departe, traversează Sena și ajunge pe Rive Gauche, unde nu mișună nemții ca pe Rive Droite. Se îndreaptă spre Panteon, traversează Jardin du Luxembourg, plin de îndrăgostiți și mame cu copii; caruselul încă mai funcționează, în foișor cântă o orchestră. Din păcate e o orchestră militară germană și interpretează muzică de berărie. Bufniturile tobei îi rănesc sensibilitatea artistică, nemaivorbind de timpane.

Și totuși Claude se minunează de cât de pașnică și prietenoasă pare lumea la lumina soarelui, chiar dacă nu e întotdeauna puternică. Noaptea lucrurile stau cu totul altfel.

— *Bonsoir, mon ami!*

De la o masă așezată direct pe trotuar, lipită de fereastra unei cafenele, un tânăr îi face semn lui Claude. E destul de aproape de vasul cu jărat, așa că și-a pus mânușile în buzunarul hainei. Când Claude se apropie, tânărul se ridică și îl sărută pe amândoi obraji înainte să ia loc amândoi.

Cele două femei așezate la masă, una, blondă, alta, brunetă, îi zâmbesc lui Claude. Sunt prea fardate pentru gustul lui, dar atrăgătoare. Nu poți să nu le remarci – sunt bine dispuse, izbucnesc în râs din te miri ce, se îmbujorează ușor. Le sărută pe amândouă pe obraz și se așază pe scaunul gol de lângă cea blondă.

Claude îl privește atent pe bărbat. Are un aer atât de stilat tipul ăsta, pe nume Martin, că îi stârnește de fiecare dată curiozitatea. Al naibii de arătos, cu păr negru, cârlionțat, și ochi verzi, se îmbracă cu dichis – are mereu la gât o eșarfă de mătase, ca un aviator –, așa că nu e femeie care să nu se simtă irezistibil atrasă de el. Claude n-a stârnit niciodată atâta atenție din partea sexului slab, nici măcar în tinerețe, și recunoaște în sinea lui că e gelos pe individ, mai ales că e probabil cu cel puțin cincisprezece ani mai tânăr. Ce bine că Blanche nu are vreun motiv să dea ochii cu el!

Cere o cafea și, până i-o aduce chelnerul, se întreabă, a nu știu câta oară, ce-o fi făcut Martin înainte de război. (Nu are astfel de curiozități în legătură cu femeile, chiar dacă blonda se lipește de el și se joacă cu reverul

vestonului.)

Pe cât și-a dat Claude seama, Martin nu are o locuință permanentă, deși nu are de unde ști cu siguranță. Nu-și împărtășesc astfel de amănunte personale, deși Martin știe foarte bine ce post ocupă Claude la Ritz. Și, desigur, înțelege cumva cum stau lucrurile cu Blanche; e asul lui din mânecă.

— Martin, zi-mi și mie ceva.

Claude s-a hotărât să-l întrebe fiindcă în ultimele luni s-au apropiat foarte mult, sau cel puțin așa îi place lui să creadă. Nu sunt doar asociați în afaceri în niște vremuri ieșite din tipare. Nu, lui Claude îi place să creadă că, și dacă l-ar fi cunoscut înainte (la fel ca toți parizienii, își împarte viața și modul în care privește oamenii și situațiile în dinainte și după ocupație), tot s-ar fi împrietenit cu Martin. Claude îl admiră pentru mintea lui neobosită; roțițele i se învârt tot timpul și de aceea vede mereu cu trei mișcări înaintea adversarului, ca la șah. Pentru acel *savoir faire*¹⁷ doar al lui, pentru flerul de care dă dovadă până și în lucrurile cele mai mărunte – de pildă, felul în care face semn să i se mai aducă o cafea.

¹⁷. *Savoir faire* (fr.) – pricepere, iscusință (fr.).

— Ce să-ți spun, prietene?

Martin se lasă pe spate până când scaunul nu se mai sprijină decât pe două picioare și le zâmbește ucigător celor două femei așezate la masa de alături. Blonda și bruneta – pe nume Simone și Michèle – le aruncă priviri încruntate, dar farmecul lui Martin are efect imediat: vecinele chicotesc și râd prosteste.

— Ce făceai înainte?

— Claude, Claude, doar știi regulile.

Într-adevăr, le știe. Întrebările personale nu-și au locul. Cu excepția lui Claude, nici unul din cei așezați la masă nu are trecut.

— Claude, îi murmură Simone la ureche, nu fi băiat rău! mai spune strângându-l de coapsă într-un fel nu chiar neplăcut.

— Ei, îi zâmbește Claude, așa cum zâmbești unui copil care te calcă pe nervi. Fiți înțelegători. Eu studiez natura umană. Nu se poate altfel, dacă ai un hotel de administrat. Iar voi se pare că știți o mulțime de lucruri despre

mine.

Martin oftează. Își îndreaptă scaunul și se apleacă peste măsuță. Lămpile din restaurant îl luminează din spate, transformându-i părul cârlionțat într-o aură. În jur oamenii stau de vorbă; se aude muzică franțuzească – o înregistrare veche de-a lui Mistinguett cântând *Mon homme*; discul e zgâriat, acompaniamentul de-abia se aude, dar important e că este muzică franțuzească. Dacă îți propui, poți să te convingi singur că e o seară tipică de toamnă în Paris; doar arareori se mai simte o adiere caldă și mușcatele au început să se ofilească la ferestre; culorile lor curajoase, roșu și ciclamen, nu se mai zăresc printre grilajele negre de fier forjat.

Impresia nu durează decât până vezi la unele mese uniforme gri-verzui ale soldaților germani și îi auzi vorbind în limba lor aspră. Până când îți dai seama că pe străzi nu trece nici o mașină. Până când te uiți mai bine la bicicletele proptite de balustrade și felinare și vezi cauciucurile pline de petice, lipite unul peste altul. Până când vezi că pe fiecare masă e un carnet de cartele. Pe fețele francezilor apare uneori o expresie de uimire, ca și cum s-ar fi trezit dintr-un vis. Un vis frumos, dar efemer.

— Corect, încuviințează Martin. Bine, prietene. Chiar vrei să știi?

— Da, vreau.

— Vrea, li se adresează Martin celor două femei, zâmbind larg.

Ele se pun pe chicotit și clatină din cap.

— Și Martin e băiat rău, zice Michèle și face cu ochiul cu subînțeles.

Un ofițer german, așezat două mese mai încolo, se holbează la ea fără jenă, drept care îi face și lui cu ochiul. Ofițerul – e tânăr și ochii îi lucesc de la prea mult vin – roșește și întoarce capul.

— Da, am fost, se învoiește Martin, apoi se lasă pe spătarul scaunului și își aprinde o țigară; trage din ea și scoate două inele de fum, râde și mărturisește: Am fost gigolo.

— Gi... poftim?

Claude e cât pe ce să răstoarne ceașca de cafea pe care tocmai i-a adus-o chelnerul; acesta rânjește și se îndepărtează.

Simone și Michèle izbucnesc într-un râs nestăvilit, pițigăiat; toate capetele se întorc spre ei, însă Claude știe că nu văd decât două femei apetisante, binedispuse, și pe companionul lor, un bărbat incredibil de

arătos. Claude e invizibil. Așa și trebuie, bineînțeles, oricât de rănită i-ar fi mândria.

— Gigolo, repetă Martin dând din umeri. Puteam fi cumpărat. Am fost cumpărat și încă mai sunt, nu-i așa, doamnelor? (Face cu ochiul femeilor de la masa de alături; ele roșesc din nou și întorc privirea.) De femei bogate, în majoritatea cazurilor. Am fost de multe ori în hotelul tău, la Ritz, dar nu m-ai remarcat niciodată. Eram, invariabil, la brațul unei matroane, o matroană vânjoasă, împopoțonată din cap până în picioare cu bijuterii. Tu nu băgai de seamă decât matroanele și lor te închinai. Nu aveai ochi pentru bărbatul frumos de lângă ele. De acolo te cunosc, prietene. Știu foarte bine cine ești și cu ce te ocupi.

— Sfinte Sisoie!

De ce s-o mira Claude? Martin e așa de chipeș, de sigur pe el. Fără teamă, ceea ce ar fi un atu, e de părere Claude, când ai de-a face cu matroane acoperite de bijuterii care mai au și câte un soț.

— Doar nu ți-ai făcut o părere proastă despre mine, Claude?

În ochii lui Martin se vede o umbră de neliniște. Claude e impresionat, căci își dă seama că acesta ține mult la părerea lui, ceea ce îi gădilă orgoliul, bineînțeles.

— Nu, deloc. Cui îi pasă ce făceam înainte? Războiul și Ocupația creează ocazii noi pentru cei îndeajuns de dibaci cât să profite de ele.

— Îmi pare bine că vezi lucrurile astfel, prietene. Ia să vedem, spune scoțând un formular de comandă din buzunar; în timp ce fetele, plictisite, pălăvrăgesc despre filmele văzute recent, ei se apucă de treabă. Câte mere ai folosit săptămâna asta? Și de câte crezi că o să ai nevoie săptămâna viitoare?

— Nu atât de multe, din păcate, doar vreo două sute. În același timp, s-a cerut mult anghinarea – nu mă așteptam. Cred că am nevoie de trei duzini.

Cei doi se târguie pe legumele și fructele necesare pentru bucătăria hotelului. Martin notează pe formular, din când în când se oprește ca să se gândească, scutură cenușa țigării. Claude își reconsideră cererile, se mai răzgândește când Martin, după ce bombăne supărat, reduce un preț. Când termină e trecut de ora stingerii, dar nu se grăbesc să plece, mai ales că au terminat tocmeala. Nici de la mesele din jur nu pleacă nimeni.

Simone, care s-a dus la toaletă, se întoarce în cele din urmă. Nu se mai așază, ci îl apucă pe Claude de braț și îl trage de pe scaun.

— Hai, destul, sunt obosită. Dar nu prea obosită, se alintă și cei din jur – între care și nemții de la masa de alături – râd și dau din cap cu subînțeles, mai ales când se ridică și ceilalți doi.

Michèle se agață gângurind de brațul lui Martin, îi pune mâna ostentativ între picioare și declară:

— Nu obosește niciodată. *Mon Dieu*, nu mai apuc să închid ochii!

Râsetele se întetesc. Pe cât a văzut Claude, nemții apreciază în mod deosebit faptul că francezii se poartă așa cum își închipuie naziștii că ar trebui să se poarte. Obsedați de amor, înclinați spre gesturi dramatice.

— Claude, ar mai fi ceva, spune Martin cu voce scăzută în timp ce-și aranjează eșarfa, profitând de gălăgia pe care o făceau vecinii. Am auzit că se fac deportări masive. De-abia au început, dar știu din sursă sigură. Evrei, cea mai mare parte. Îi iau din case în miez de noapte, cartiere întregi.

Claude își pune mânușile ca să nu se vadă că îi tremură mâinile. Nu îndrăznește să se uite la Martin, nu îndrăznește să se uite la nimeni; se căznește să pară impasibil.

— *Merci*. Frumos din partea ta.

— M-am gândit că e bine să știi.

Martin se întoarce brusc, se apleacă și o sărută pe una din femeile de la masa de alături, care încă mai chicotesc. Michèle protestează zgomotos în timp ce femeia, roșie la față dar cu ochii strălucind, răsuflă întretăiat.

Martin îi face cu ochiul, apoi îi face cu ochiul și lui Claude, flutură nonșalant din mână și se îndepărtează braț la braț cu Michèle, dispărând în întunericul amenințător al nopții. Deși nu e camuflaj, felinele n-au fost aprinse. Singure, lămpile din cafenele își aruncă lumina pe stradă.

Claude își croiește drum printre mese. Simone e agățată de el, cu capul pe umărul lui, lucru care nu-i displace. Ies din cafenea și o iau pe străzile întunecoase. Înlănțuiți traversează Pont de l'Alma și o iau pe Avenue Montaigne, pustiu, cufundat în tăcere.

Cu toate că își frământă mintea și își face tot felul de calcule și planuri, Claude nu e imun la farmecele blondei; Simone miroase a liliac, are părul moale și lucitor. Asemenea celor mai multe parizience, e îmbrăcată cu haine

uzate, cârpite în mai multe locuri; sunt însă curate și le vin bine, mai ales că au mici detalii decorative: flori de mătase, ștrasuri, dantelă scoasă de la alte haine. Fata nu poată ciorapi – puține femei își mai permit –, în schimb și-a desenat linia cusăturii pe gamba goală cu un creion dermatograf. Una peste alta, e femeie. O femeie blândă, supusă, *convenabilă*.

Ajung la imobilul unde e apartamentul soților Auzello. Claude ridică privirea și vede lampa arzând în fereastră. Chiar în momentul când se întoarce zâmbind spre Simone – are ochi albaștri și o aluniță desenată cu creionul, cu care Claude nu e de acord –, pe lângă ei trece un soldat german, cu pușca petrecută peste piept.

— Ori terminați, ori treceți înăuntru, le ordonă în germană. A trecut de ora stingerii, franțuzoilor.

Cei doi înlemnesc, dar apoi Simone se întoarce spre neamț cu un zâmbet luminos, așa cum doar ea știe să adreseze; își aruncă părul pe spate cu o clătinare de cap și leagănă din șolduri.

— Poate vrei să vii și tu, ce zici?

Soldatul se oprește, bolborosește ceva și e cât pe ce să scape pușca. Simone izbucnește în râs, îl apucă pe Claude de braț și, până să termine soldatul cu bolboroseala, au și intrat în clădire.

— O să aibă despre ce vorbi, zice Simone în timp ce urcă scările spre apartament. N-o să mă uite curând.

Claude încă nu și-a revenit, cinstit vorbind. S-a temut că neamțul are să dea curs ofertei făcute de Simone. Acum nu e în stare decât să dea din cap în timp ce fata, nonșalantă, dezinvoltă, netulburată, îi povestește ce are de gând să facă a doua zi: să cârpească o batistă, să se vadă cu o prietenă la ceea ce se cheamă dejun în ziua de azi, adică o supă chioară și poate o coajă de pâine, să stea la coadă la carne, de care o găsi, firește; ce n-ar da pentru un cotlet, dar așa ceva nu te poți aștepta să găsești în vremurile astea; măcar să nu fie carne de câine sau de pisică...

Urcă în urma ei și intră amândoi în apartament.

Iar în tot timpul ăsta Claude se întreabă unde o fi dormind soția lui la noapte.

CAPITOLUL 19

Blanche

Toamna lui 1942

Ținând-o strâns de mână, Lily o trage pe Blanche printre șirurile de tarabe inundate de flori – flori de toamnă, tulpini înalte de floarea-soarelui, crizanteme uriașe, margarete purpurii. La un moment dat, după ce aruncă pe furie o privire în jur, atât de discretă că Blanche abia dacă o vede, Lily o ia pe un pasaj îngust, pe după o dugheană; ridică o cortină de pânză și intră amândouă într-un cort mic, întunecos, plin de lăzi întoarse cu fundul în sus și găleți cu flori puse în apă; pe jos sunt împrăștiate paie. Lumina slabă, gălbuie, vine de la două lămpi. La început abia dacă distinge fețele celor care o privesc cu interes amestecat cu neîncredere.

Așezați pe lăzi sunt „prieteni” lui Lily. O singură femeie, dolofană, urâțică, cu părul împletit în cozi. În rest, doar bărbați. Bărboși, pe cap cu căciuli pescărești trase peste ochi. Hainele nu ies cu nimic în evidență, sunt haine de lucru. Unul din bărbați întinde mâna, o trage pe Lily și o așază pe genunchii lui, cu un gest posesiv, nestăpânit; probabil e iubitul ei.

Dar în timp ce Lily o prezintă – „Ea e Blanche, prietena de care v-am vorbit” – și le spune numele unul câte unul, Blanche își dă seama, după reacția lor reținută, că nu sunt numele lor adevărate. Își mai dă seama și că nu e bine să întrebe de ce.

Bărbatul pe care Lily îl numește Lorenzo, iubitul ei, rămâne cu ochii la Blanche multă vreme după ce restul și-au reluat discuția și ea se simte flatată – fără rost, desigur. Se așază cu grijă pe lada care i-a fost oferită – nu e tocmai potrivită pentru fusta ei de mătase – și ascultă ce spun ceilalți în șoaptă; vorbesc în franceză, dar cu accente diferite. Aude câteva consoane tari, așa cum le pronunță rușii, și un accent aspru, polonez. Nici unul din cei

de față nu pare a fi francez din naștere.

După o vreme înțelege că schimburile de replici între Lily și prietenii ei – „Măine mergem să cumpărăm eșarfe de mătase la Galeriile Lafayette“, „La dineul de săptămâna viitoare nu vor fi decât patru locuri nominale“ – nu sunt ceea ce par a fi.

Înțelege, ca și cum o rază caldă de lumină ar fi pătruns dintr-odată în penumbra cortului, că vorbesc de acte de sabotaj.

Acte de rezistență.

— Ne-ar putea ajuta, spune brusc Lorenzo arătând spre ea. Uitați-vă la ea, e bogată.

— Da, dar... Lily îi zâmbește lui Blanche. Doar cu bani.

— Poate și mai mult.

— Nu! exclamă Lily hotărâtă. Nu Blanche. Nu vreau ca Blanche să fie amestecată așa cum suntem noi. Da, e prietena mea, poate face rost de bani fiindcă e la Ritz, eventual de mâncare și cartele. Atât și nimic mai mult. Nu de asta am adus-o aici. E prietena mea, încheie înfruntându-i din priviri.

Blanche se înroșește la față. Toți ochii sunt întorși spre ea; o privesc sceptic, prețându-i hainele frumoase, ciorapii de mătase (remaiați, dar prezentabili), coafura impecabilă, abia făcută în salonul de înfrumusețare de la Ritz. Îi e rușine că se vede cât de colo că duce o viață privilegiată, care nici nu se compară cu a lor. Privindu-i, te gândești că n-au făcut baie și nici n-au mâncat o masă caldă de multe zile.

În schimb arată de parcă au dat lovituri repetate naziștilor, în timp ce Blanche își petrecuse timpul jucând bridge cu ei. Cu toate hainele și ciorapii ei de mătase, le e inferioară.

Apoi își amintește de „escapada“ ei. Se gândește la Claude, francez neaoș, care face atâta paradă de țara lui, care se umflă atât în pene... Ce-a făcut el după invazie? Nimic. S-a mărginit să le procure cuceritorilor – oaspeții lui – tot ce-și doreau. Să le ofere cu un zâmbet și o plecăciune care îi întorc lui Blanche stomacul pe dos.

Dintr-odată o năpădește mânia, dar și dorința de a face ceva. Măcar unul dintre cei doi Auzello să apere onoarea hotelului Ritz.

— Vreau să intru în grupul vostru, declară Blanche.

Dacă se gândește bine, nici n-a fost așa greu.

CAPITOLUL 20

Claude

Iarna lui 1943

În fiecare zi dispare ceva de la Ritz. Ceva lipsește când se face apelul de dimineață al personalului. Cei de față pălesc, își feresc privirea, evită să se uite prea îndelung la o persoană anume. Se foiesc pe loc; uneori o cameristă rostește cu glasul sugrumat o rugăciune către Fecioara Maria. Claude a învățat să nu întrebe dacă știe ceva motivul absenței.

Nici unul dintre ei nu știe nimic, deși aud și văd tot. Așa e la Paris în ziua de azi.

Se mai întâmplă și ca un angajat care a dispărut la un moment dat să reapară după o zi sau două. E întâmpinat cu strigăte de bucurie. „O sticlă de șampanie“, strigă Claude și ceva o aduce din depozitul ținut secret în altă parte, ferit de ochii nemților. Se întâmplă și ca cel revenit să aibă vânătăi proaspăt căpătate sau tăieturi care prind coajă și lasă în urmă cicatrici groase. Alteori au brațul susținut de o eșarfă. Ori o mână bandajată, cu câteva degete lipsă.

În zilele următoare Claude nu scapă din ochi acea persoană. Ține în biroul lui, sub cheie, orice substanță care poate fi folosită ca otravă și doarme cu cheia sub pernă. În felul ăsta e sigur că în supa servită la celălalt capăt al coridorului nu va fi picurată otravă. Nici că printre frunzele de salată nu sunt strecurate și frunze de cucută. Claude se teme de o astfel de răzbunare, considerând-o nesăbuită. Scapi de un nazist, dar câți angajați plătesc cu viața? E datoria lui să-i apere pe acești oameni – oamenii lui, așa cum și hotelul e al lui – cât se pricepe mai bine. Nu vrea să știe ce fac atunci când nu sunt la hotel. Și nici nu vrea să-i pese.

Se întâmplă totuși ca un angajat să nu se mai întoarcă. Au învățat să

aștepte. O săptămână, poate două. După aceea Claude angajează pe altcineva.

Notează însă numele celor dispăruți, iar lista o ține în sertarul cu substanțe otrăvitoare, alături de revolverul de care i-a făcut rost Frank Meier. De ce? Poate că se gândește că, cine știe cum, va da de urma lor când... când se va sfârși, dacă se va sfârși vreodată. Ori poate că vrea pur și simplu să le consemneze existența notându-le absența.

Lista s-a lungit după tragedia de la Vél d'Hiv. A fost o zi neagră în mintea lui Claude, fiindcă vinovați au fost francezii, nu nemții. A fost prima oară că au arestat oameni de-ai lor și nimeni nu l-ar fi putut convinge pe Claude că avuseseră intenția să protejeze cetățenii. Francezii i-au arestat pe evreii veniți în Franța, unii de curând, alții cu zeci de ani înainte, căutând un loc unde să se refugieze și să ducă o viață mai bună. Au arestat evrei, imigranți din alte țări care deveniseră cetățeni francezi. Au luat copilași adormiți în pătuțuri, mame cu prunci în brațe, băieței și fetițe care se agățau de jucăriile lor. Majoritatea erau femei și copii; bărbații fuseseră deja arestați, ceva mai discret, și duși în lagăre de concentrare, unde nemții spuneau că fabrică muniție și material de război.

Ce amenințare reprezentau femeile și copiii aceștia? Erau și așa amărâți, așteptându-și bărbații, ducându-și viața în întuneric. Ironia sortii voise ca singurul lucru luminos din viața lor să fie steaua lui David, cusută pe haine. De ce i-au luat cu forța din mansarde, din maghernițe, din apartamentele cu o singură cameră și i-au îngrămădit sub cupola de sticlă a velodromului, lăsându-i fără hrană și fără măcar o toaletă turcească? Fusesse o acțiune a poliției franceze, a jandarmilor și prefecților. Ei au condus camioanele, ei au bătut la uși, ei au amenințat cu arma. I-au înghesuit pe nenorociții aceia într-o seră care s-a transformat în iad și doar la capătul a cinci zile – cinci zile când abia dacă au avut apă, când aerul era tot mai greu de respirat și orice speranță murise – i-au dus pe supraviețuitori în lagărele de la Drancy, Beaune-la-Rolande și Pithiviers. Sau în locuri necunoscute.

Cine dăduse ordinul? Întrebarea era pe buzele tuturor celor norocoși, care fuseseră doar martori. Despre asta se vorbea și în barul de la Ritz. Frank Meier susținea că vina e a guvernului Vichy. Alții spuneau că nu, probabil naziștii forțaseră mâna guvernului Vichy. Claude era de aceeași părere cu

Frank, știind că antisemitismul făcea parte din cultura franceză. La fel ca toți cei din generația lui, crescuse în plină Afacere Dreyfus.¹⁸

¹⁸. Căpitanul Alfred Dreyfus, ofițer francez de origine evreiască, a fost acuzat în 1894 că a furnizat documente secrete Imperiului German. Condamnarea lui a provocat o criză politică, divizând societatea franceză timp de 12 ani, până când a fost reabilitat.

În ziua aceea Ritz a pierdut zece angajați, persoane muncitoare, de încredere, majoritatea femei. Nu s-au mai întors.

Nemții au sărbătorit; au toastat, au jubilat, Adolf Eichmann a venit la Ritz să petreacă împreună cu von Stülpnagel. Eichmann, al cărui nume era deja sinonim cu teroarea. Așezați pe terasă – era o frumoasă zi de iulie și Claude avea să-și aducă mereu aminte că înfloriseră crinii, că trandafirii înmiresmau aerul cu parfumul lor și peste tot se auzea zumzăit de albine –, au râs, au cântat și s-au bucurat.

— Dacă te gândești, azi avem cu zece mii de evrei mai puțin în Paris decât ieri, a zis Eichmann.

— Da, parcă s-a mai curățat aerul, a încuviințat von Stülpnagel.

Claude, aflat în apropiere, s-a grăbit să ajungă la masa lor când i-au făcut semn. S-a înclinat și a făcut semn chelnerilor să le mai aducă icre negre și șampanie.

Dar Eichmann s-a bucurat degeaba, fiindcă în Paris tot mai sunt evrei. Cei născuți aici au rămas, deși uneori au plecat și ei. Într-un mod mai discret. Le-a bătut cineva la ușă în tăria nopții în loc să fie convocați în miez de zi. Dar acum fiecare evreu din Paris are o stea și un dosar la cartierul general al Gestapoului. Și, de fapt, nimeni nu e în siguranță; e o iluzie să-ți închipui că se vor mărgini la evrei. Ce soartă vor avea tinerii delicați și spilcuiți angajați de Claude, preferații matroanelor, cei care poartă garoafe verzi la butonieră după ce ies din tură? Dar cei mutilați, ca Greep, despre care Frank Meier nu crede că s-ar număra printre cunoscuții lui Claude, deși acesta îl cunoaște. Greep șchioapătă de un picior. Și ce se va întâmpla cu puținii americani rămași, precum Blanche?

Prima oară când au văzut stelele galbene, Blanche și Claude au înlemnit. Sigur, știau că se dăduse un decret, dar era ceva abstract, de neînchipuit. Chiar glumiseră pe tema asta – o să vină Chanel cu un model inspirat, cum doar ea știe să facă, o stea galbenă cu coadă, pe care o să ceară un preț

exorbitant? Până în ziua când se întorceau acasă după un dejun agreabil luat la un bistrou.

Claude își pusese în gând s-o țină pe Blanche departe de Lily, care, din nefericire, se întorsese. Dacă va petrece mai mult timp cu Blanche – deși tocmai timp liber nu are –, atunci poate că ea nu va mai căuta compania acelei femei. Căci Lily are darul de a da la iveală tot ce are soția lui mai rău; ai zice că nu se țin decât de băutură, zi și noapte. Intră în hotel clătinându-se, ținându-se una de alta și hlizindu-se de o glumă doar de ele știută. De multe ori, Lily adoarme în apartamentul lor, ghemuită într-un fotoliu, în timp ce Blanche sforăie întinsă pe pat, și Claude e nevoit să petreacă o noapte chinuită pe canapeluța din biroul lui.

— Claude, ești un tip pe cinste, i-a șoptit Lily într-o seară după ce și-a aruncat din picioare încălțările – o pereche de bocanci soldățești, dacă vă vine să credeți – și s-a culcușit pe fotoliu, cu ochii pe jumătate închiși, făcându-se ghem asemenea unei pisici.

— Claude e o bomboană, nu-i așa, Tic-tic? a încuviințat Blanche cu un sughiț.

El a strâmbat din nas și le-a lăsat cu mahmureala lor. Nu putea să nu se gândească în ce încurcătură s-or fi băgat, mai ales că Blanche vorbea vrute și nevrute când era beată.

Se gândea că poate Lily e doar un paravan și Blanche se vedea cu un bărbat... Doamne, la câte nu se gândea în lumea asta întoarsă cu susul în jos!

În ziua când au văzut prima oară stelele galbene pe stradă Blanche l-a prins strâns de braț și el a prins-o pe ea. Cu toate că nu erau multe, deoarece ultimul decret interzicea evreilor să se adune în locuri publice sau să meargă pe străzile principale, lor li se părea că oriunde întorceau capul dădeau cu ochii de aceste simboluri nefaste. Colo, cusută pe reverul hainei unei școlărițe, o haină prea mică pentru fata care, evreică fiind, nu mai putea merge la școală, pentru că așa decretaseră naziștii. Cu toate astea, spre nedumerirea lui Claude, fata purta uniformă. Poate că, pur și simplu, nu-și pierduse speranța? Sau poate avea nostalgia zilelor de școală? Ori era doar un capriciu de copil?

Aici, prinsă pe pieptul unui bărbat în costum albastru, care semăna

oarecum cu Claude, un bărbat cu nas de francez, lung și bănuitor. Mustăcioară. Unghii îngrijite. Părul tuns săptămânal și parfumat cu pomadă. Pantofi așa de lustruiți că steaua galbenă se oglindea în ei la fiecare pas.

Dincolo, un cuplu de vârstnici, fiecare cu câte o stea în piept, a lui pe un pulover zdrențuit, a ei pe o haină de blană străveche, posibil din epoca victoriană. Stăteau unul lângă altul pe o bancă, la umbra unui copac. De la o vreme, Claude remarcase că evreii au tendința să stea la margine, chiar și pe puținele străzi, trotuare și parcuri unde le era îngăduit să umble. Încercau mereu să se ascundă, cu toate că în Paris nu aveau cum să treacă neobservați. Cei doi stăteau pe o bancă și el pusese mâna pe genunchiul ei, un gest posesiv. Ea își ținea geanta în poală cu amândouă mâinile. Amândoi se uitau drept înainte, clipind nedumeriți de priveliștea lumii care se perinda prin fața lor și pe care n-o mai recunoșteau. Geanta era enormă și Claude se întreba dacă nu cumva nu îngrămadise în ea tot ce avea mai scump: fotografii vechi, certificate de naștere, bijuterii. Haine de schimb, fiindcă nu se știe niciodată.

Blanche și Claude n-au spus nimic despre stele. Au plecat de acolo. Fără să scoată o vorbă, s-au grăbit să se întoarcă la Ritz, în apartamentul lor unde, tot în tăcere, s-au trântit complet îmbrăcați pe pat, peste cuverturi și cearșafuri. Au rămas așa, unul lângă altul, el o ținea în brațe și ea tremura, ori poate că el era cel care tremura, dacă nu cumva tremurau amândoi, până când ea a vorbit, prima oară, despre ceea ce nu avuseseră niciodată puterea să discute.

— Slavă Domnului că nu avem copii, Claude, a spus femeia cu care era însurat de nouăsprezece de ani.

Claude n-a fost în stare decât să dea din cap și să-și strângă și mai tare soția în brațe. Prințesa pe care o salvase devenise o femeie uimitoare, cu trup cald, plin de viață, minte sprintărea și inimă generoasă. Bună la suflet, îndrăzneță, curajoasă, dar și temătoare. Nesăbuită și încăpățânată. Un temperament exploziv, pe care hainele de firmă reușeau doar cu greu să-l mascheze. Uneori, recunoștea și el, uita să soția lui e o persoană, nu un sentiment abstract (de obicei, iritant); o îngrămadire de celule, frumoasă, dar enervantă, o contradicție între tare și moale, între logică și emoție, așa

cum sunt toate femeile.

Numai că, în ochii nemților, unele îngrămădiri de celule, combinații de carne și oase, de sânge pulsând și inimi bătând nu erau nicidecum oameni.

— Blanche, te rog să nu te mai vezi cu Lily, i-a șoptit la ureche și a simțit-o cum se crispează. Te rog, am o presimțire rea din cauza ei. Nu știu ce te-ar aduce în stare să faci. Trebuie să ai grijă, iar tu, când bei...

— Când beau, ce? a întrebat cu voce tăioasă, bănuitoare.

— Ești neglijentă. Și nu-ți poți permite așa ceva. Nimeni nu poate în vremurile astea.

— Hai să facem o înțelegere, Claude. (S-a tras mai departe de el, și-a netezit părul dar a rămas întoarsă cu spatele spre el.) Tu nu mai pleci de fiecare dată când sună blestematul ăla de telefon noaptea și eu nu mă mai văd cu Lily.

— Blanche...

A fost prima oară că ideea l-a tentat pe Claude. A fost tentat să pună capăt activităților lui nocturne, care erau tot mai frecvente și mai ispititoare pe măsură ce ocupanții strâneau lațul în jurul Parisului după arestările de la Velodromul de iarnă.

Stingerea este acum aplicată cu strictețe, din care pricină întâlnirile furișe, în locuri întunecoase, sunt mai febrile, mai palpitate. Nu sunt admise adunările de mai mult de patru persoane, nici măcar în cafenele sau cluburi de noapte. După ce câțiva soldați de-ai lor au fost împușcați, naziștii s-au răzbunat făcând multe arestări și execuții; în majoritatea cazurilor a fost vorba de evrei, dar ei nu au fost singurele victime.

Și totuși, nu. E mai important ca oricând să se elibereze de stres, de tensiunea stratagemelor la care e nevoit să recurgă în fiecare zi ca să mulțumească pe toată lumea – pe soția lui, pe angajați, pe musafirii care nu sunt de fapt musafiri. În amintirea lui César Ritz. A lui însuși, a celui care a fost odată. Numai în afara hotelului se regăsește Claude, așa că nu va pune capăt întâlnirilor cu Simone... și Michèle și Martin. Întâlniri care au mers mult mai departe decât vânzarea legumelor; în momentul de față Martin vinde alte lucruri. Lucruri de care Claude are nevoie și lucruri de care și-ar dori să nu aibă nevoie; cu toate astea îl scapă pe prietenul lui de ele, uneori chiar le păstrează – dulapurile de la Ritz sunt încăpătoare și în general

ascunse privirilor —, alteori le pasează altcuiva.

Oricât s-ar considera de discret, Claude își evaluează permanent purtarea, atent ca nu cumva să-și neglijeze îndatoririle. Recunoaște, cu durere în suflet, că a mai avut și scăpări. Cu câteva seri în urmă s-a dus în bucătăria de la subsol pe la ora zece și jumătate. Era în timpul unui raid aerian. Bombardierele britanice își aruncau bombele asupra docurilor de la marginea orașului, docuri care erau parte a efortului de război german. Din întâmplare, Claude știa că hotelul Ritz este situat exact la o latitudine care le-ar fi servit de indicator bombardierelor care zburau deasupra orașului cufundat în întuneric. Dacă lăsa cineva luminile aprinse în bucătărie...

Și uite că... oricât ar fi părut de ciudat, Claude a găsit toate luminile arzând, în ciuda interdicției. Iar dacă naziștii prindeau de știre, dacă aflau cine le lăsase aprinse... Claude s-a cutremurat gândindu-se ce soartă îl aștepta pe vinovat. A pus mâna pe un bec; abia dacă se încălzise, prin urmare cel care aprinsese luminile plecase doar cu câteva clipe înainte. Lui Claude i s-a părut că simte un miros cunoscut, poate de parfum sau ulei de păr, dar nu s-a mai gândit la asta. Și-a propus să fie mai atent cu personalul, să afle cine aprinsese luminile și să-i dea preaviz.

A făcut cale întoarsă și a urcat în apartament, unde Blanche tocmai își scotea pantofii și ciorapii. Răsufăla greu, întretăiat.

— Dracu' să-l ia de camuflaj, abia dacă am mai nimerit drumul până aici!

Claude a uitat complet de lumina din bucătărie, furios că Blanche umblă pe străzi la o oră așa de târzie, când mai e și un raid aerian. În scurtă vreme cearta se încinsese așa de tare că acoperea vâjâitul surd al bombardierelor.

A doua zi a fost chemat în biroul lui von Stülpnagel și interogat fără menajamente, apoi dat afară, nu înainte de a fi amenințat că incidentul nu s-a încheiat. Căci ferestrele bucătăriei luminaseră drumul cel mai scurt spre docuri, ușor reperabil din aer. Se pare că Aliații profitaseră din plin.

Așa că trebuie să aibă grijă; să nu îngăduie sentimentelor să se amestece cu slujba și astfel să ducă hotelul de răpă.

În sinea lui e mândru de ce a realizat. Până când citește în ochii soției tristețe și resemnare: n-a fost la înălțimea așteptărilor ei. Soția lui e dezamăgită de el, de infidelitățile lui, chiar și de slujba lui. Nu se poate

preface că nu aude scârba cu care îl ia peste picior că se pleacă în fața naziștilor, că se dă peste cap să le satisfacă toate poftele. În zilele de după atacul aerian Claude și-a dat silința și mai abitir ca să-i mulțumească pe oaspeții naziști; a ajuns până și să lustruiască cu mâna lui ghetele lui von Stülpnagel, care se arătase în multe rânduri nemulțumit de cum lucra lustragiul hotelului.

— Claude, ai fi un german pe cinste, a spus von Stülpnagel, admirând luciul impecabil al ghetelor. Ce-ar fi să vii cu mine la Berlin și să conduci un hotel acolo?

Claude a zâmbit și i-a răspuns:

— *Merci*. E tot ce mi-aș putea dori.

În seara asta, când telefonul sună din nou, Claude se grăbește încă și mai tare ca de obicei să răspundă. Blanche zâmbește – zâmbetul misterios pe care îl afișează în ultima vreme –, îi dă o palmă, ușor, fără convingere, parcă ar vrea să-i aducă aminte cu nostalgie de vremurile lor bune, și pleacă prima. De la o vreme pleacă prima. Și se întoarce după el, vorbind fără noimă, cu o privire sticloasă, iar hainele îi duhnesc a gin și a vermut. În timp ce purtarea lui Claude e demnă de un francez, chiar și în Parisul anului 1943.

Închide ochii, dar tot mai vede stele, stele stârnite de palma primită de la ea. Stelele galbene de pe străzile Parisului.

O clipă – se uită la ceas și numără secunde până ce trec șaiszeci – Claude simte doar dispreț pentru lumea în care trăiește, pentru război, pentru ocupație, pentru mizeria asta, pentru năpasta căzută asupra lor, pentru coșmarul în care trăiau. Nici nu mai știe ce nume să-i dea.

După ce trece minutul își înghite ura, o încuie bine într-un colțișor al inimii și pune bine cheia, acolo unde s-o poată găsi fără prea multă greutate. A venit timpul. Trebuie să plece. Se stropește cu apă rece pe față și își aranjează cravata.

Și iese în noapte să se întâlnească cu o femeie frumoasă.

CAPITOLUL 21

Blanche

Iarna lui 1943

La câteva luni după ce Lily s-a întors, la Ritz este adus un alt buchețel de violete pentru Blanche. Încă o întâlnire la piața de flori, pe aceeași bancă, doar că de data asta vine Lorenzo, nu Lily.

— Lily unde e? întreabă Blanche înfășurându-se mai bine în haina de blană; mereu uită ce friguroase sunt iernile la Paris.

Lorenzo îi aruncă o privire dezaprobatoare ca să-i aducă aminte primul lucru pe care l-au spus despre Rezistență: fără întrebări.

— Am ceva pentru tine, spune Lorenzo.

Blanche îl ascultă, răsucind între degete buchețelul de violete. E primejdios, continuă el, n-are s-o mintă. Au pus mâna – cine? Blanche știe că ar fi inutil să întrebe – pe un microfilm cu mișcările de trupe care urmează să se facă de-a lungul coastei. Nemții îl caută cu disperare. Trebuie dat unui om de legătură la Gara de Nord și el o să-l scoată din țară să-l dea Aliatilor. Iar Blanche e cea care i-l va da. Vorbește franțuzește, așa că se poate da drept nevasta lui.

Știe că ar putea să se ridice și să plece. Blanche cea de pe vremuri. Acea Blanche care își închipuia că a lua masa cu ducele și ducesa de Windsor e un motiv de mândrie (chiar le povestise părinților într-o scrisoare și adăugase o fotografie); acea Blanche care petrecea ore în șir tolănită pe o canapea de catifea, uitându-se la cei bogați, celebri și închipuiți cum intră tanțoși pe ușile hotelului, arătându-și ostentativ bijuteriile, să le vadă toată lumea.

Blanche cea de acum îl urmează pe Lorenzo, fără să scoată o vorbă, până la un cort aflat în spatele altei tarabe cu flori. Aici el îi întinde un sufertaș de

tablă și o carte de identitate franceză, pe numele Berthe Valéry. Îi spune că îi va duce gustarea de prânz soțului ei, Moule Valéry, care lucrează la linia a cincea. Îi arată o fotografie a bărbatului – zici că i-a împușcat cineva câinele, atât e de morocănos –, apoi pune poza într-o cutie de cafea și îi dă foc. Îi întinde o rochie modestă și o basma și abia atunci pare să bage de seamă haina ei de șinșila.

— Ritz scrie pe tine, mârâie, se apleacă și, dintr-o grămadă de haine vechi, trage o haină de stofă al cărei buzunar e rupt și atârână. Blana asta ridicolă las-o aici; pot s-o vând, să fac rost de niște bani.

— Păi... e...

Claude i-a făcut-o cadou când au sărbătorit un an de căsătorie. Ține minte și acum ce mândru și mulțumit era că-și putuse permite să i-o cumpere din noul lui salariu de la Ritz. Nu vrea să se despartă de ea, e ca și cum s-ar mai despărți de o amintire, una din prea puținele rămase dintr-un trecut plin de speranțe, care i se șterge încet, încet din minte.

— Vrei să dai o mână de ajutor sau nu? Putem cumpăra pașapoarte, benzină, bilete de tren, lucruri necesare. Și arme. Credeam că vrei să lupți, doamnă Ritz.

Lorenzo o privește cu dezgust nedisimulat și cu atâta aroganță, că Blanche ar da orice ca să-i șteargă acea expresie de pe față.

— Sigur, ia-o. Scoateți pe ea cât puteți.

Lorenzo nici măcar nu-i mulțumește. Îi dă mai departe indicații de ce trebuie să facă.

— De cum i-ai dat sufertașul ai și plecat. Pe loc. Te întorci și pleci. Ești sigură că poți?

Se apleacă spre ea, cântărind-o din ochi cu îndoială. Punând-o la încercare. Și Blanche înțelege că, din punctul lui de vedere, se poate dispensa oricând de ea, că nu-i e de folos decât pe moment, la fel ca haina de blană, nimic mai mult.

— Îmi prinde bine să fac ceva palpitant, îi răspunde.

— Ești sigură? se încruntă Lorenzo, își scoate șapca, se scarpină în cap și se uită în jur, parcă ar spera să apară cineva de după o găleată cu flori și să-i ia locul. Înțelegi ce e în joc aici? Nu poți vorbi cu nimeni de asta, iar dacă te prind, te descurci cum te taie capul. Nu poți să dezvălui nume, să vorbești.

E spre binele tău.

— Spre binele meu?

— Dacă nu te omoară naziștii, te omorăm noi.

Pe Blanche o trece un fior, dar se stăpânește.

— Când ai terminat să nu te mai întorci aici.

— Păi, unde să mă duc? Hainele mele... Blanche își netezește rochia de mătase imprimată pe care și-a pus-o dimineața, după ce cântărise bine lucrurile. Cu ele ce fac?

— Le vând și pe-astea.

Își bate joc de îngrijorarea ei de femeie nechibzuită și, cu brațele încrucișate peste piept, așteaptă s-o vadă cum își scoate rochia.

Blanche dă din umeri, se conformează și își schimbă hainele. Capotul pe care i l-a dat Lorenzo e cam strâmt, haina prea largă. Când iese din cort, cu sufertașul în mână, se oprește să-și tragă basmaua mai jos pe frunte. Lorenzo nu vine după ea. Blanche traversează piața, oprindu-se ici și colo ca să se uite la flori – majoritatea sunt ramuri de viță și câteva flori de seră –, așa cum ar face o gospodină din Paris dispusă să cheltuie câțiva bănuți ca să-și înveselească masa. Dar de fiecare dată când trece pe lângă un soldat nazist tresare parcă ar simți un șoc electric; se crispează, inima îi bate cu putere și strânge mai tare mânerul sufertașului, însă nimeni nu-i dă atenție. Iese din piață și o ia spre Sena, apoi spre Gara de Nord.

E cu totul altfel decât data trecută, când a mers cu tânărul pilot. Atunci s-a lăsat purtată de entuziasm, a trăit o aventură exaltantă, nesăbuită, ca și cum ar fi fost o dublură pusă pe neașteptate să joace un rol pe care nu-l repetase. Nu avusese timp să se gândească la urmări.

Dar acum... Dacă n-o să-l mai vadă niciodată pe Claude? Întrebarea îi vine nepoftită în minte și o face să se gândească din nou la haina la care a renunțat și la amintirile legate de ea. Până azi, își dă seama, nu s-a gândit la soțul ei ca la omul lângă care a trăit atâta vreme; a fost izvorul necazurilor ei, scuza pentru faptul că bea, motivul pentru care pleacă de acasă. Ar suferi dacă nu l-ar mai vedea?

Dar el, el ar plânge după ea?

Cu întrebarea asta în minte uită de altele, mai înspăimântătoare, până își dă seama că aproape a ajuns la gară și că leagănă prețiosul sufertaș parcă ar

fi o poșetă sau un coș de picnic, nu ascunzătoarea unui microfilm căutat de toți ofițerii naziști din Franța. Inima i se strânge la gândul că poate a pierdut cartea de identitate – n-o fi lăsat-o la piața de flori, cu hainele în care venise îmbrăcată? Își amintește însă că e în sufertaș, deasupra pânzei cu pătrățele în care e învelit sendvișul unde e ascuns prețiosul microfilm. Se plesnește ușor peste obraji ca să nu se vadă că e speriată și arată documentul soldaților germani de la intrare. Își face curaj ca să-i privească în ochi, ca să nu pară agitată sau bănuitoare. Soldatul aruncă fugar o privire la cartea de identitate, i-o înapoiază și își reia discuția cu colegul.

De cum intră în gara uriașă, semănând mai degrabă cu o cavernă și năucitor de zgomotoasă, Moule – cu o figură morocănoasă, întocmai ca în fotografie – se năpustește la ea. (De unde până unde? Pe cât știe, n-a mai văzut-o până acum.) O apucă de umeri și o zgâlțâie, turuind în franceză.

— Ce ți-a trebuit atâta vreme, femeie? Sunt lihnit de foame! Mă spetesc pentru tine, și tu nici nu te sinchisești să-mi aduci prânzul la timp?

O clipă, Blanche amuțește de uimire. Bărbatul ăsta a luat-o razna? Apoi instinctul ei de actriță se trezește.

— Ce bărbat de doi bani mai ești și tu! Cum ai obrazul să mă iei la rost? Am vrut să mă aranjez pentru tine!

— Ce să zic! Nu prea ți-a ieșit.

În jurul lor s-au adunat oamenii ciopor, ca să caște gura la cearta dintre doi soți.

Blanche îl plesnește peste obraz pe Moule și acesta mârâie înfuriat. Apoi îl apucă de guler și îl sărută pățimaș pe gură. De uimire, bărbatul scapă sufertașul din mână.

Blanche își înăbușă un țipăt de spaimă. Pupilele lui Moule se dilată de groază, căci numai el o înțelege.

Amândoi lasă privirea în jos în același timp.

Sufertașul nu s-a deschis, n-a căzut nimic din el, nici măcar sendvișul fleșcăit. Amețită de bucurie, Blanche îl apucă iar de guler pe Moule și îi mai dă un sărut pasional. De această dată el i-l întoarce.

Soldații germani care îi priveau izbucnesc în aplauze și unul strigă:

— *Vive la France!*

Blanche îi dă în sfârșit drumul lui Moule, încă stupefiat, și e atât de

încântată că e cât pe ce să facă și o plecăciune. Își ia seama în ultima clipă, se întoarce și iese, blestemând cu glas tare francezii și nebunia lor.

Când ajunge înapoi la Ritz mâinile încă îi mai tremură, în schimb zâmbește cu gura până la urechi. A împins undeva, într-un colțișor al minții, ideea că încă ar mai putea fi arestată; s-a convins singură că nu s-ar fi putut întâmpla decât în timpul livrării. *Livrare*. Gândește deja ca o luptătoare, o spioană.

Dar acum s-a întors la Ritz, unde nimic rău nu i se poate întâmpla, așa că se poate bucura de emoția succesului. A reușit, și încă cu brio. Revede scena cu ochii minții și surâde, amintindu-și cum l-a sărutat pe bietul om și cât de uimit a fost el. Ce n-ar da s-o fi văzut Claude! S-o fi văzut cineva, cineva precum...

Lily. Care e așezată pe un scaun, în fața barului, când Blanche intră pe ușa dinspre aripa Cambon, încântată dar dornică de o băutură tare ca răsplată pentru o treabă bine făcută. Lily, care izbucnește în plâns când o vede. Blanche o apucă de braț și o trage în bar, fără să ia în seamă privirile stupefiate ale clienților – normal, e îmbrăcată în haine zdrențuite, chiar dacă și-a dat jos basmaua și încearcă să-și aranjeze părul. Frank Meier, fără să scoată o vorbă, le privește cercetător, după care le toarnă câte un martini.

— I-am spus să nu, lui Lorenzo, i-am spus să nu te pună să faci așa ceva. M-a trimis după cai verzi pe pereți, ca să scape de mine. Vai, Blanche, n-ar fi trebuit să... ce-a fost în mintea ta? Era așa de periculos. Îl omor pe Lorenzo!

— Șșș, face Frank arătând discret cu capul spre ofițerii germani de la capătul barului, care aproape că au amuțit pe măsură ce discuția lor se încingea, așa că Lily se stăpânește, în cele din urmă.

— Dar te-ai descurcat, Blanche?

— Mai mult decât atât. Am fost magnifică!

— Ar fi trebuit să merg chiar eu. Dar trebuie să nu ies în față... Nici aici n-ar fi trebuit să vin, spune aruncând o privire către nemții de la capătul barului. Am vrut să te văd cu ochii mei. N-am încredere în Lorenzo ăla. Nu-i pasă de oameni. Nici un pic. Robert nu era așa. Mi-e teamă pentru tine.

— Lily, știu să-mi port singură de grijă. Eu m-am oferit. Vreau să ajut. Vreau și eu să salvez vieți. Doar n-o să mă împiedici, nu?

O ia pe Lily pe după umeri. Aceasta se îneacă puțin, încercând să-și înghită lacrimile și dintr-odată Blanche are și ea lacrimi în ochi, cu toate că nu știe de ce; probabil că, odată adrenalina dispărută din sânge, a început să tremure din cap până în picioare. Amândouă lasă capul în jos și plâng încetișor, în timp ce Frank le mai pune în față un rând de martini.

— Blanche!

Luată pe nepregătite, Blanche ridică privirea și rămâne cu gura căscată. Soțul ei, vizibil scârbit, se uită întâi la Lily, apoi la ea.

— Blanche... unde naiba... unde-ți sunt hainele?

Blanche lasă ochii în jos, la capotul decolorat, prea strâmt pentru ea, și la haina zdrențuită, lăsată grămadă la picioarele ei. Tresare aducându-și aminte cu un sentiment de vinovăție cum a renunțat la haina ei de blană. Haina primită de la el.

— Am...

— Blanche a vărsat ceva pe ea, așa că i-am împrumutat niște haine. S-a murdărit rău... ce ne-am mai distrat! chicotește Lily ca și cum ar fi beată și ridică paharul. Noroc, Claude! Hai, bea ceva cu noi!

Claude nu-i dă nici o atenție. O apucă pe Blanche de braț și încearcă s-o ia de la bar.

— Hai să te întinzi. Nu se poate să te prezinți așa. Nu aici.

Ofițerii germani, remarcă Blanche – căci cele două martini nu și-au făcut încă efectul, cu toate că simte o căldură în ceafă și ochii parcă i se împăienjenesc – urmăresc încântați această mică dramă, ca și cum la așa ceva se și așteptau. E ceva tipic franțuzesc: două femei bete într-un bar, una din ele chiar soția directorului. Asta e tot ce văd, ceea ce vede și Claude.

Lily și Blanche, două prietene ieșite la o băută.

Îl sărută pe Claude pe obraz, un sărut umed, lăsând o urmă de ruj pe care încearcă fără succes s-o șteargă cu mâneca rochiei de împrumut și îi spune:

— Îmi pare rău, Claude, dar am avut o zi urâtă rău.

Se străduiește să zâmbească privindu-i expresia. Dar e un amestec de aroganță și resemnare atât de evident că, amețită, închide ochii ca să n-o mai vadă. Știe că, multă vreme de acum încolo, va fi nevoită să pretindă că nu-i vede dezgustul și că va fi o dezamăgire zilnică pentru el.

Lăsându-l pe Claude să creadă ce vrea, ce dorește neapărat să creadă, își

poate vedea de treburi fără știrea lui. Dacă el crede că e o bețivă incurabilă, o pacoste, sinceritatea lui nu poate fi pusă la îndoială și nu poate fi acuzat de nimic dacă ea e arestată. În același mod o poate proteja și pe Lily.

— Tic-tic e un pitic și n-are păr nici un pic, murmură cu ochii pe jumătate închiși, în timp ce expresia de dezgust se adâncește pe fața soțului ei; mulțumită, închide ochii de tot și râde pe înfundate: Nea Tic-tic mai dă un rând!

Îl aude pe soțul ei oftând adânc înainte să plece și întinde mâna după încă un martini.

CAPITOLUL 22

Claude

Iarna lui 1944

E vina femeii ăleia, fără îndoială. Lily aia.

Femeia aia. Ființa aia slăbănoagă, pipernicită! Ea e cea care o corupe pe Blanche, care scoate la iveală și stârnește cele mai iresponsabile trăsături ale personalității soției lui. Da, sigur, Claude știe că lui Blanche îi place să bea; a știut din clipa când s-au cunoscut. Cât s-a bătut ea ca femeile să fie primite în bar... De ce, dacă nu în primul rând ca să-și potolească propria sete? Pentru plăcerea ei de a lenevi la pahare de băutură și povești cu alde Hemingway și Fitzgerald. Băutura o ajută să uite, își închipuie Claude; să uite de familia ei, aflată așa departe; să uite de viața pe care a lăsat-o în urmă, de lucrurile la care a renunțat ca să fie soția lui. Dar își găsește singur scuză – la urma urmei, nu e decât un bărbat: el nu i-a cerut niciodată să renunțe la ele.

Iar ea a renunțat fără să se gândească de două ori.

Ori când chefuiește cu Lily e mult mai nesăbuită, parcă și-ar căuta-o cu lumânarea. Ca și cum primejdia n-ar pândi de oriunde. Chiar și la Ritz.

Hans Emliger, administratorul, îi spune într-o zi, chipurile în trecere:

— Claude, văd că... lucrezi mult, uneori până noaptea târziu. Dacă pot să-ți fiu de folos în vreun fel, m-aș bucura. Ți-aș păstra secretul.

Claude îl asigură pe Hans (care e olandez, nu german, slavă Domnului) că se înșală; de unde să știe Claude dacă îi e prieten sau dușman? De unde să știe Claude la ce secret face referire Hans? În ziua de azi nu poți risca să ai încredere; oricine poate fi un dușman. Până la acea miraculoasă eliberare pentru care se roagă cu toții, când totul va fi dat pe față. Deși așa ceva nu pare a fi cu putință, cel puțin nu în acest moment.

Frank Meier e alt motiv de neliniște. Într-adevăr, Frank e cel dintotdeauna – un ins vânjos, precaut, care nu spune nimănui ce gândește, așa cum a fost de când l-a cunoscut Claude, pentru că Frank era deja angajat la Ritz când a venit el acolo. Stă de veghe din spatele tejghelei de mahon și nimic nu pare să scape privirii lui scrutătoare. Ai zice că nu pleacă niciodată de acolo, ba Claude bănuiește că uneori chiar doarme după tejghea. Bărbatul acesta mătăhălos, venit din Austria, parcă nu are familie și nici viață personală în afara zidurilor hotelului. În vestonul lui alb e de-a dreptul enigmatic, atât în purtări, cât și în atitudine.

Și totuși.

Claude știe mai multe decât s-ar crede despre Frank – de fapt, despre oricine de la Ritz. De pildă, Frank are mai multe afaceri personale, cum ar fi rețeaua de pariuri. Claude mai știe și despre Greep, turcul cel mărunțel, prietenul lui, falsificator notoriu; o groază de pașapoarte, certificate de deces și alte documente oficiale au fost falsificate sau făcute de mâna lui. Ce nu-și dă Claude seama e dacă Frank sau Greep fac parte din Rezistență.

De fapt, ce este Rezistența? Nu e un grup de persoane anume, așa cum ar crede unii. Nu are însemne oficiale, nici nu adună cotizații de la membri. E ceva amorf, care își face apariția când ici, când colo. Din ea fac parte oameni care n-au ținut niciodată o armă în mână. E în același timp cerebrală, angajată în acte de falsă diplomație, și violentă, sângeroasă, pusă pe distrus poduri și regimente întregi de naziști. E mai degrabă o stare de spirit decât o acțiune, e Claude înclinat să creadă uneori. Dacă faci ceva, oricât de neînsemnat ar părea, ca să-i faci pe „oaspeți“ să se agite, să se simtă nepoștiți sau să se teamă pentru viețile lor, atunci rezști.

Claude e sigur că Frank transmite mesaje. De la cine? Agenți, agenți dubli, Rezistența, Aliați, anumiți nemți care, scârbiți de irosirea a milioane de vieți germane în Rusia, încep să comploteze împotriva lui Hitler? Asta nu mai știe. Însă Frank mai și sifonează bani, bani care s-ar cuveni să fie plătiți hotelului, și treaba asta îl pune pe gânduri. În vremuri normale, Claude n-ar avea de ales: l-ar acuza de delapidare de fonduri și l-ar da afară.

Și totuși.

Unde se duc banii? O fi plătind Frank biletele de vapor cu destinația America pentru cei care nu și le pot permite? Își cumpără haine luxoase de

pe piața neagră? Cine știe? Cine îndrăznește să întrebe? Prin urmare Claude îl lasă în plata Domnului, să deturneze banii care aparțin doamnei Ritz, fiindcă pentru moment singurii care îl pot judeca sunt nemții, și Claude n-are de gând să-l lase la mâna lor, nici pe el, nici pe alt angajat al hotelului.

După incidentul cu luminile din bucătărie – Claude nu știe nici acum cine le-a aprins – l-au luat la ochi. De fapt, a și petrecut două zile în închisoare. Două zile în care a fost bine tratat, fiindcă ofițerul care l-a anchetat fusese în multe rânduri invitat de von Stülpnagel la prânz, așa că îl cunoștea foarte bine pe Claude, ba chiar cu afecțiune, fiindcă acesta avusese grijă să-i ofere vinul preferat, un vin de Burgundia, și ca antreu o specialitate franțuzească, chifteluțe de pește, pentru care ofițerul făcuse o adevărată pasiune. În consecință interogatoriul a fost făcut în atmosfera de bună dispoziție și camaraderie a unor convivi. Pesemne că până și nemților le e greu să-i tortureze pe cei care le servesc felurile de mâncare preferate. Claude a fost întrebat, cu blândețe, pe cine bănuiește că ar fi putut aprinde lumina. A fost de asemenea acuzat – fără convingere – că e comunist; i-au arătat o listă – alcătuită nu se știe de cine –, iar pe listă, la categoria „suspect de comunism“, apărea numele Auzello. Ofițerul i-a spus că e posibil să fie o eroare la mijloc, însă datoria lui e să întrebe.

Claude n-a putut suporta această ultimă acuzație. I-a spus ofițerului cât se poate de categoric – după ce i-a amintit cât îi plac chifteluțele de pește – exact ce părere avea despre comuniști, cei care se infiltrează în rândurile societății și îi subminează structurile, totul în numele anarhiei. I-a amintit ofițerului că el personal luase la bani mărunți toți angajații de la Ritz și se descotorosise de toți cei cunoscuți a simpatiza cu această pleavă a societății.

Între interogatorii Claude fusese ținut într-o celulă nu mai mare decât dulapul unde sunt ținute măturile la Ritz, dar cel puțin era separat de ceilalți, la care nu îndrăznea să se uite, de teamă să nu recunoască vreunul; mâncarea lăsa mult de dorit – *mon Dieu*, ce lături numeau ei supă! –, însă patul era confortabil. Și avea o fereastră, o fereastră pe care o putea vedea pe ea.

În fiecare din cele două zile, pe la două după-amiaza, soția lui Claude se așeza pe un scaun, în cafeneaua de vizavi, și fuma Gauloise după Gauloise, palidă la față și neliniștită. Stătea acolo, pur și simplu, fără să-și ia ochii de

la închisoarea unde era deținut. Era sigură, cine știe cum, că soțul ei o vede. Că prezența ei îl va încuraja, ceea ce se și întâmplase. Lui Claude nu-i venea să creadă, căci de foarte multă vreme n-o mai considera pe Blanche decât o pacoste căzută pe capul lui.

Când i-au dat drumul – cu o bătaie de palmă pe spate, un râs scurt și o amenințare abia voalată cum că, dacă se mai întâmplă ceva nedorit la Ritz, cu sau fără chifteluțe, va răspunde cu capul –, Claude și-a tachinat soția pentru că stătuse de pază în fața închisorii. De fapt, nu avea tăria să recunoască ce însemnase pentru el prezența ei acolo. Nu putea să-i mărturisească cât se temuse că nu avea s-o mai vadă niciodată.

Nici nu era în stare să-i spună în ce măsură îl impresionase tulburarea ei, ba chiar îl surprinsese. Că nu-i venea să creadă că prezența ei încă avea atâta înrâurire asupra lui, tot așa cum absența lui avea asupra ei.

— Ai văzut? a zis sărutând-o voios pe obraz când s-a întors la Ritz și ea l-a luat cu brațele de după gât, plângând înăbușit. Blanchette, biata de tine, nu poți răbda să stai nici măcar o zi departe de mine!

— Nu-ți lua nasul la purtare, Tic-tic, l-a pus ea la punct, desprinzându-se de el și ducându-se la oglindă ca să se rujeze din nou. Am ținut morțiș să aflu dacă apare și amanta ta, a adăugat, dar mâna în care ținea rujul îi tremura.

Claude a strâns din buze și s-a întors la treburile lui.

Totuși, când a închis ușa, a auzit-o izbucnind în plâns, și el însuși a simțit tristețea copleșindu-l, așternându-se peste el ca o haină grea, îmbibată de apă. Ce le făcuse războiul ăsta? Lucrurile nu erau chiar în ordine nici înainte și recunoștea că poartă o parte de vină. Însă războiul n-ar trebui să-i apropie pe oameni, în loc să-i îndepărteze unii de alții? Nu scrisese chiar Hemingway despre așa ceva, despre iubire și pasiune sub ploaia de gloanțe, în cartea lui despre războiul civil din Spania?

A fost o vreme când Claude credea că povestea lui și a lui Blanche e cea mai romantică din lume. Acum nu mai rămăsese decât amărăciunea unui vis distrămat.

Câteva clipe mai târziu, când era în hol, Blanche a trecut pe lângă el. Se ducea să bea ceva împreună cu Lily.

Lily.

Care, Claude era absolut convins, avea să pună viețile tuturor în pericol.
Era doar o chestiune de timp.

CAPITOLUL 23

Blanche

Iarna lui 1944

— Pfui, în ce hal duhnesc. Cât gin crezi că am turnat pe mine?

— Toată sticla.

— Atât de tare ți se împleticea limba în gură că parcă vorbeai o limbă necunoscută.

— Am fost bună, nu-i așa, Blanche? chicotește Lily.

— Foarte bună. Ca de fiecare dată.

— Și tu la fel.

Lily redevine serioasă în timp ce Blanche își schimbă hainele. Cât i-ar plăcea ei ginul, e prea mult: miroase ca o pădure întreagă de ienupăr.

— Cum a fost, Blanche? Povestește-mi. Eu tot nu sunt împăcată, chiar dacă se dovedește că te descurci foarte bine.

— Crezi? Întreabă Blanche peste măsură de încântată.

E drept, se descurcă bine, dar asta nu înseamnă că nu-i place s-o laude și alții. Ce s-ar mai bucura să-i poată povesti și lui Claude, ca el s-o vadă așa cum e în realitate, nu așa cum își închipuie el.

Doar că nu se poate, și trebuie să se mulțumească să fie admirată numai de Lily. După știința lui Claude, atunci când nu e la Ritz și joacă plicticoase jocuri de societate cu femei la fel de plicticoase, care deplâng dispariția caselor de modă, nu pierderile de vieți omenești, Blanche își petrece zilele în oraș, împreună cu Lily. Chefuind. Îmbătându-se. Făcându-se de râs, ca de obicei.

Iar Blanche îl lasă să-și închipuie ce-i mai rău despre ea. Fiindcă în acest fel nu-l va implica pe Claude și hotelul lui drag în ceea ce face ea; el poate rămâne deasupra acțiunilor necurate și primejdioase ale Rezistenței ca să-i

servească în continuare pe acești monștri, să le pună la dispoziție tot ce vor. Sunt momente când nici nu se poate uita la el; cavalerul viteaz de altădată a ajuns un umil servitor al celui mai primejdios balaur.

— Nu cumva să-i spui lui Claude, a prevenit-o Lily. Nu putem avea încredere în el. E prea apropiat de ei. Nu se gândește decât la pielea lui.

Blanche încuviințează dând din cap. E dezamăgită, dar nu din cauză că Lily vorbește astfel despre soțul ei. Dezamăgirea ei e mai profundă; e tragic să vadă cum dintr-un bărbat despre care ea credea că se respectă mai mult decât oricine altcineva n-a mai rămas decât o marionetă.

Deci Claude nu știe nimic. N-are de unde ști că, în noaptea când a crezut că Blanche e prea beată ca să mai ajungă acasă și a rămas să doarmă la Lily, ea era de fapt în tren, îndreptându-se spre Le Mans; avea din nou în poșetă un pașaport fals și stătea la taclale cu doi soldați germani care nu voiau s-o lase singură. Se prefăcea iar că este infirmieră germană și însoțește un soldat convalescent – în realitate, tot un pilot al cărui avion fusese doborât. (În ultima vreme tot mai mulți erau doborâți, fiindcă Aliații intensificaseră bombardamentele asupra Germaniei.) Cei doi soldați o plăcuseră; flirtau cu ea și insistau să-i dea întâlnire în oraș, după ce ajungeau. N-a putut scăpa de ei, oricât s-a străduit. În timpul ăsta pilotul american stătuse aplecat, cu capul între genunchi, și vomitase într-o pungă, dar soldații tot n-au vrut să plece. Reușise în cele din urmă să scape de ei în gară, unde l-a așezat pe tânărul american, acum prea slăbit ca să poată merge, într-o roabă, pe care a împins-o prin mulțime. Lumea se holba la ei, dar nimeni n-a pus nici o întrebare, poate din pricină că erau o apariție atât de insolită. Când a ajuns la omul de legătură, un vânzător de legume din piață, abia se mai ținea pe picioare după ce împinsese roaba cu americanul de un metru optzeci.

Fusese prima oară că îi dăduseră voie să aibă o armă asupra ei: un pistol mic, dat de Lorenzo. Semăna destul de tare cu pistolul lui Claude, despre care el credea că ea nu știe.

Dar știa. Îl găsisese într-o seară în sertarul biroului, în care cotrobăia (avea cheia, bineînțeles, și nici de asta Claude nu avea habar) căutând cheia de la pivniță, unde ascunsese câteva uniforme nemțești furate în spatele unor lăzi cu vin de Burgundia vechi de treizeci de ani. Descoperirea o uimise; Claude nu era genul care să umble toată ziua cu un pistol în buzunar, mai ales la

Ritz, unde oricine, indiferent de poziție, risca să fie oprit și percheziționat. Îi simțise răceala când îl luase în mână și se minunase de cât de curat și lustruit era.

Și încercase – fără succes – să-și imagineze în ce împrejurări l-ar folosi soțul ei.

Lui Claude nu i-ar fi dat în veci prin minte că atunci când le luase la rost, pe ea și pe Lily, după ce fuseseră date afară din braseria Lipp fiindcă se luaseră la ceartă, că ele creaseră de fapt o diversiune, pentru ca Lorenzo și Heifer – fata cea înaltă, cu cozi – să poată fura cartea de identitate a unui ofițer german. Ofițerul nu-și mai lua ochii de la cele două frumoase (Blanche strâmtase una din rochiile ei de seară ca să vină bine pe silueta subțirică a lui Lily) care se luaseră la hartă din cauza unui tânăr locotenent nazist, care le privea uimit și se umfla în pene, cu toate că nu avea idee cine sunt.

Blanche mai e sigură și că soțul ei nu știe că Frank Meier transmite mesaje codate agenților dubli din bar. Nu și-a dat seama că Blanche e aceea care a aprins luminile din bucătărie ca să-i ajute pe piloții de pe bombardierele Aliaților să găsească niște docuri anume la periferia Parisului în timpul unui raid de noapte.

Claude nu știe nimic, e ferm convinsă Blanche. Nu vede nimic, nu știe nimic, nu se gândește la nimic altceva decât la blestematul de hotel, căruia i-a închinat viața.

Minciunile au succes și ea e încântată – cine nu se bucură de o minciună bine plasată? – și hotărâtă să lase deoparte dezamăgirea pricinuită de Claude. Blanche e entuziasmată că poate fi de folos; entuziasmată că poate face ceva împotriva acestor naziști, mult mai rău decât să le dea un picior în boașe. Datorită a ceea ce face acum își poate juca din nou rolul de mondenă la Ritz. Poate din nou să joace cărți cu Spatzy și Chanel, fără să arunce cu un pahar în el ori să-i spună ei că e o târfă slăbănoagă, și colaboraționistă pe deasupra. Ba chiar face glume cu Stülpnagel, dacă cineva poate glumi cu un porc lipsit de umor cum e el. Au pus răvășag care din ofițeri se va îmbolnăvi primul de vreme ce, așa cum spune el, toate franțuzoaicele care se prostituează au sifilis.

Blanche încă mai are preferații ei printre santinelele de la intrare, cu toate

că-i lipsește Friedrich; la fel ca toți soldații tineri, a fost trimis pe frontul din Rusia. Majoritatea soldaților aduși acum la Ritz sunt mai în vârstă, mai morocănoși. Îi e mai ușor să-i vadă în chip de naziști decât ca oameni obișnuiți.

Blanche stă alături de *haricots verts* în cafenele și, în loc să le tragă un picior în boabe, își soarbe cafeaua cu gesturi măsurate și râde de glumele lor idioate.

Și de fiecare dată când primește un buchețel de violete se pregătește pentru o nouă lovitură.

Oare suferă în inima ei că îl păcălește așa de ușor pe Claude, că e dispus să creadă cele mai rele lucruri despre ea? Vor mai putea vreodată să treacă peste tot ce a fost, după ce războiul se va fi încheiat?

Fiindcă e din ce în ce mai vădit că în vreme de război n-ai răgaz să te ocupi de căsnicie.

CAPITOLUL 24

Claude

Primăvara lui 1944

— *Monsieur Auzello! Monsieur Auzello!*

Fără să bată la ușă, cum e politicos, în cameră dă buzna băiatul de serviciu angajat doar cu câteva săptămâni înainte. Claude are bănuielile lui în legătură cu băiatul – nu are recomandări, nici rude și, în general, nu se știe nimic despre el –, cu toate astea l-a angajat. E tânăr, în putere și îi merge mintea, iar băieți de-ăștia nu prea mai găsești în Paris. Majoritatea tinerilor au fost recrutați și trimiși în lagăre ca să fabrice arme pentru nemți (n-au încredere să dea arme pe mâna francezilor get-beget, și de aceea nu-i trimit pe front).

— Ce e?

— Generalul von Stülpnagel vrea să vă vadă fără întârziere!

— De ce?

— N-a spus.

Claude oftează, pune hârtiile deoparte și traversează clădirea spre aripa Vendôme, salutându-i cu o înclinare de cap pe soldații înarmați care stau de pază la toate colțurile și care nu se alarmează văzându-l. La urma urmei, e *Herr Auzello*, practic unul de-ai lor.

În ultima vreme von Stülpnagel a fost și mai imprevizibil decât de obicei. S-a întâmplat să dea ordin să fie arestați civilii și să fie împușcați ca represalii față de acțiunile Rezistenței, cam o sută de oameni pentru fiecare atac.

O sută de oameni pentru unul sau doi ticăloși de nemți. Cât ar părea de ciudat, lucrurile astea au pătruns în conștiința parizienilor, chiar în discuțiile lor. Asta e situația. Îi paște pericolul de a deveni imuni la ororile din jur.

Este efectul Ocupației: te macină pe dinăuntru până ce te obișnuiești cu răul. Până când nici nu mai știi ce înseamnă. Necum să-l mai recunoști.

După aceea von Stülpnagel devine exuberant, amiabil; îl invită pe Claude în biroul lui la un pahar de coniac, ca și cum ar fi prieteni de suflet. În aceste momente generalul pare chiar uman.

Până când arestează următorul grup de civili.

De la o vreme, Claude se străduiește să-l evite cât mai mult, din cauza dispoziției lui labile. Dar acum, dacă a fost convocat...

Doar că n-a fost. Când ajunge la biroul nazistului și santinela îi deschide ușa, von Stülpnagel îl privește nedumerit.

— Nu, nu te-am chemat, *Herr Auzello*.

Claude nu poate să nu remarce că azi e „*Herr Auzello*“, nu „Claude, prietene“. Schimbarea spune multe și e un semnal de alarmă pentru Claude.

Biroul generalului e plin de hârtii și Claude face eforturi supraomenești să nu se uite înspre ele, să încerce să vadă dacă sunt acolo numele unor persoane cunoscute, poate chiar dragi lui.

— Vă rog să mă scuzați, spune Claude, face o plecăciune și dă să plece.

— Stai... dacă tot ai venit, Auzello, mi s-a răcit ceaiul.

Aha. Acum e doar Auzello.

— Trimit imediat pe cineva cu un ceainic.

Claude se întoarce, cu un zâmbet agreabil, profesional.

— Dacă tot ești aici, poți să-l duci personal.

Claude înlemnește. Nu e treaba lui și generalul știe foarte bine. Prea zâmbește, încântat de el însuși; prea atent îl privește pe Claude, ca și cum ar spera că acesta ar avea ceva de spus. Însă Claude își spune în sinea lui: „Nu-l scoate din fire. Nu-l scoate pe nici unul din ei din fire. Dacă sunt mulțumiți aici, în locul ăsta magnific de care răspund eu, atunci poate că nu vor mai aresta atâția cetățeni francezi astăzi.“

I s-a întâmplat în ultima vreme – ca și acum – să se minuneze cum de pot sta hainele pe el, cum poate părea că are un trup solid, cu oase și mușchi, când el simte că e topit de furie și neputință. Cum de celulele și moleculele își pot păstra structura când lumea e cotropită de un rău atât de adânc, când până și hotelul Ritz e pătat, molipsit de putreziciune?

După ce nemții vor pleca, se jură Claude, cu mâinile lui are să frece cu

înălbitor toată clădirea, de la parter la mansardă; o va convinge pe Marie-Louise să schimbe tapetul, să scoată toate covoarele, mari și mici, și să cumpere altele noi. Totul să fie nou – cristalurile, vesela și lenjeria de pat, până și candelabrele cu care se mândrea atât. Să se scape de ultimul damf, de cea mai vagă amintire a acestor netrebnici.

Și de amintirea plecăciunilor pe care le-a făcut în fața lor, făcându-și meseria, așa cum a făcut întotdeauna. E totuși conștient că va continua să facă plecăciuni în fața lor în zilele, săptămânile, lunile și anii care vin.

— Desigur, *Herr Stülpnagel*.

Claude ia ceainicul de argint ca și cum s-ar simți onorat și iese din încăpere.

În drum spre biroul lui îl caută pe băiatul care l-a trimis la Stülpnagel, însă acesta parcă a intrat în pământ. Pe de altă parte, Claude o zărește pe soția lui în holul aripii Cambon; așezată într-un fotoliu, citește un ziar – lucru care nu-i stă în obicei – ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat. În mintea lui Claude apar gânduri cum n-a mai avut până atunci – presimțiri negre, bănuieli. Mai ales că, văzându-l, Blanche lasă ziarul și îi face semn din cap cuiva aflat la celălalt capăt al holului.

E băiatul de serviciu pe care îl căuta Claude. Văzându-l la rândul lui, băiatul se face roșu ca focul și își ia tălpașita ca un iepure speriat.

Claude dă ceainicul altui băiat de serviciu, se întoarce în biroul lui, ia două pastile pentru stomac și așteaptă.

Nu are mult de așteptat.

Până să se însereze aripa Cambon mișună de ofițeri germani; s-a dat alarma cum că niște membri ai Rezistenței se ascund în hotelul Ritz din Paris. În Place Vendôme.

Lui Claude nu-i ia mult ca să descopere adevărul. E ușor să-l convingă pe băiatul de serviciu să mărturisească totul în schimbul unui pahar de vin și a promisiunii că îl așteaptă o promovare. Flăcăul face parte din Rezistență, după cum se grăbește să recunoască, mândru de el. Claude clatină din cap, temându-se pentru soarta unuia care dă totul în vileag cu atâta ușurință. Pe de altă parte, în hotel e un rănit care are nevoie de un doctor. Soția lui Claude – frumoasa lui soție, cum a spus tânărul pe un ton admirativ –, superba lui soție i-a oferit o cameră la Ritz unde să stea, împreună cu

prietena lui, până când i se vindecă rana (a fost împușcat).

Și cum o cheamă pe prietena lui, întreabă Claude, cu toate că știe răspunsul.

Lily, bineînțeles. Lily Kharmanyoff.

Apoi află că în timp ce el, Claude, era la celălalt capăt al hotelului, ploconindu-se în fața lui von Stülpnagel, cei doi, pozând în tânăr cuplu în luna de miere, fuseseră cazați în camera 414 grație intervenției lui Blanche. Claude îl trimite pe tânăr să-și vadă de treburi, înșfacă legătura lui de chei și urcă până la etajul patru sărind câte două trepte odată. E așa de înfuriat că nu mai stă să bată; descuie ușa și năvălește în cameră. A avut noroc, și-a dat seama mai târziu, că n-a fost împușcat pe loc.

Lily, îmbrăcată în niște haine de-ale lui Blanche – Claude le recunoaște pe loc –, e așezată pe marginea patului în care e întins un bărbat negricios, gol până la brâu, așa încât i se vede bandajul plin de sânge de pe abdomen. Claude se strâmbă, fără voia lui; petele de sânge sunt singurele care nu ies la spălat. Iar cearșafurile noi sunt atât de greu de procurat în ziua de azi...

Când intră Claude în cameră Lily sare în sus și întinde mâna să ia pistolul de pe noptieră, dar când vede cine este îl lasă jos râzând.

Râzând!

— Claude, ce spaimă am tras! exclamă voioasă. Doamne! El e Lorenzo.

Bărbatul geme, cu ochii pe jumătate închiși de durere.

— Ce dracu' căutați aici? se răstește Claude la ei, încercând să nu ridice glasul.

Nu are idee dacă nu cumva cineva pândește afară, poate chiar cu urechea lipită de ușă. Claude are grijă să se ferească, dar adevărul e că nu poți fi niciodată sigur. Claude bănuiește că în rândul angajaților sunt câțiva spioni. Nu mulți, probabil unul sau doi. Nu se poate să nu fie. Ocupanții ar fi proști dacă n-ar pune spioni în această aripă a hotelului, chiar dacă pretind că administrarea ei cade în răspunderea lui Claude și doar a lui.

Lily coboară și ea vocea; nu mai râde. Îl privește pe Claude țintă în ochi și îi povestește.

— Lorenzo... a fost împușcat. La fel și naziștii. Numai unul a scăpat cu viață. Nu știam ce să facem cu Lorenzo, așa că am căutat-o pe Blanche. Pe el l-am ascuns în cafeneaua de la colț. Blanche a zis că putem veni la Ritz,

că poate să se odihnească aici. A mai zis și că știe un doctor. I-a făcut morfină lui Lorenzo și ne-am cazat ca tineri căsătoriți. Blanche... s-a asigurat că nu ești de față când am venit noi. Te-a trimis după cai verzi pe pereți.

— Da, știu.

Claude tremură de mânie și de groază. E prima oară, după știința lui, că Ritz găzduiește un membru al Rezistenței căutat de nemți. Trebuie că aceștia bat la toate ușile din Paris căutându-l. Iar el e aici. În hotelul lui Claude.

Iar Lily a amestecat-o pe Blanche în povestea asta.

— Cum de-ai îndrăznit să-i ceri lui Blanche să te ajute? izbucnește Claude, prea înfuriat ca să vorbească cu menajamente, cum îi stă în fire.

Lily se mulțumește să ridice din umeri.

— Nu poți avea încredere în ea, Lily. Nu-mi face plăcere să vorbesc așa de soția mea, dar la cât bea – știu și de ce și n-o condamn, fiindcă Blanche e ca un copil, refuză să crească mare! Dacă mai punem la socoteală și felul în care chefuiți și vă dați în spectacol – cum naiba de-ai băgat-o în așa ceva?

Lily se așază la loc pe pat, cu grijă, ca să nu-l trezească pe Lorenzo, care a atipit.

— Să nu te superi pe Blanche. Doar eu sunt de vină. Să știi că... n-a mai făcut nimic de genul ăsta, ceva primejdios. Eram disperată, înțelegi?

Ochii i se umplu de lacrimi și ea dă să-și șteargă nasul cu mâneca, însă Claude nu poate permite așa ceva. De voie, de nevoie, îi întinde batista lui.

— Disperată, continuă ea. (Umerii i se zguduie de sughițuri de plâns, ochii îi înoată în lacrimi, se vede că se căiește.) Blanche e prietena mea, buna mea prietenă. Țin la ea și vreau s-o știu în siguranță. La fel ca tine. Dar între noi e o deosebire, Claude.

Lacrimile i-au secat acum și îl privește bănuitoare. Schimbarea îl lasă pe Claude cu gura căscată.

— Care?

— Eu o văd pe Blanche. O văd așa cum e. Nu ca tine. Dar, la fel ca tine, nu vreau să i se întâmple nimic rău. Îți promit că așa ceva n-o să se mai întâmple.

— Bine. Cum îi merge?

Chiar dacă n-ar vrea să recunoască, Claude e îngrijorat; Lorenzo geme prin somn.

— O să se facă bine. Însă nu poate fi dus de aici.

— Câtă vreme?

Lily ridică din umeri.

— Două zile? Trei?

Claude se învâрте prin cameră. Lily nu-l scapă din ochi. Încă are pistolul la îndemână, dar Claude nu-i dă nici o atenție. Cumpănește situația. Încă o livrare pentru Martin; îl poate suna, să-i spună că are încă două pachete de care nu are nevoie și să-l întrebe dacă l-ar putea scăpa de ele.

E codul convenit cu luni în urmă: „pachete“ înseamnă cei care au nevoie de o ascunzătoare, „colete“, cei care trebuiau dați în vileag. Coșurile cu mere desemnau mișcările de trupe. Legumele erau comandantii germani de rang înalt; ce se mai distraseră când aleseseră numele de cod pentru Göring: „cartof“.

Acesta era jocul în care se prinsese Claude. Acesta era motivul pentru care mergea iar cu capul sus, mândru că e francez. Asta se ducea să facă atunci când suna telefonul noaptea. Nu se ducea să-și vadă amanta, așa cum credea Blanche. Alerga nerăbdător, înflăcărat, ca un îndrăgostit... să se vadă cu Martin, care izbutise să pună la punct un plan împreună cu câțiva directori de hotel. Martin avea o „afacere“: aproviziona hotelurile prin intermediul partenerilor lui din Elveția și, în acest fel, transmiteau Aliaților informații despre ceea ce se petrecea în hoteluri. La început fusese doar un schimb de informații.

Dar acum era vorba și de oameni. Din fericire, hotelul Ritz avea dulapuri foarte încăpătoare, la fel ca mai toate hotelurile rechiziționate de germani și care rămăseseră deschise.

Femeile, Michèle și Simone, aveau doar un rol de fațadă (deși Claude bănuia că sunt amestecate în lucruri mult mai primejdioase când nu stăteau agățate de brațul lui Martin și Claude, însă Martin stabilise regula de la bun început: fără întrebări). În general, naziștii erau orbiți de frumusețea strălucitoare a celor două femei și nu mai băgau de seamă ce discutau Claude și Martin la masa alăturată, sau în clubul unde ascultau jazz, sau pe banca de pe malul Senei. Iar faptul că doi francezi mergeau braț la braț cu

două franțuzoaice nu avea nimic neobișnuit în ochii naziștilor.

Nimeni nu trebuia să știe că, odată ce urcau în apartamentul soților Auzello, Claude și Simone dormeau în paturi separate, iar ea pleca întotdeauna înainte să se crape de ziuă. Nu că n-ar fi putut face dragoste cu această femeie frumoasă; ea îi dăduse de înțeles în mai multe rânduri că ar fi dornică; și pe el îl excita, în multe seri, gândul acesta, stârnit și mai tare de jocul pe care îl jucau, de loviturile pe care le dădeau dușmanilor.

Fapt e că îi promisese lui Blanche, când erau în biroul lui, înainte să plece la Nîmes. Nu-i mai făcuse o astfel de promisiune de când erau căsătoriți, așa că nu se simțea vinovat pentru aventurile avute până atunci. Îi promisese însă, și ea era o femeie vulnerabilă, deosebit de emotivă. Nu-i pica bine că ea credea că el se culcă cu altă femeie, dar încerca un bizar sentiment al onoarei tocmai din acest motiv. Chiar și în vreme de război.

Mai ales în vreme de război.

Privind-o pe Lily – atât de neînfricăată, de istovită și murdară –, Claude ia o hotărâre.

— Dacă nu ieși din cameră, dacă, cu nici un motiv, nu ridici receptorul telefonului ca să ceri ceva, dacă nu deschizi ușa, nici dacă bate cineva, dacă nu tragi draperiile... atunci puteți rămâne și așa putea să-l scot din țară ca să fie tratat, dacă zici că are nevoie. Am... niște cunoștințe.

Lily îl privește uluită, pe cât își dă Claude seama. Uimirea ei îi smulge un zâmbet.

I se pare că e dintr-odată mai înalt și o privește cumva de sus.

— Sunt francez, Lily, nu uita. Dar să ai grijă: să nu-i spui lui Blanche. Nici o vorbuliță. Nu trebuie să știe, nici măcar să bănuiască. Nu putem să-i punem viața în pericol. Sunt lucruri... sunt lucruri pe care nu le știi despre soția mea, crede-mă. Ar fi bine dacă ați pleca din țară, să știi. Cinstit să fiu, ar fi o mare ușurare să vă știu plecați, fiindcă nu vreau s-o expun pe Blanche.

— Cred că te înșeli în unele privințe, Claude Auzello. În legătură cu soția ta. Dar nu am eu căderea să vorbesc. Îți mulțumesc, dar Lorenzo și cu mine vom rămâne la Paris câtă vreme mai sunt aici nenorociții de naziști. Avem multe de făcut.

— Trei zile, deci. Atât, ne-am înțeles? Nu pot să-l țin aici mai mult. Ar fi

primejdios pentru personal. În schimb aş putea să vă trimit undeva, în apropiere.

Lily dă din cap şi întinde mâna ca să-i dea lui Lorenzo părul de pe frunte şi în acel moment Claude vede în ea o femeie plină de duioşie; orice urmă de dispreţ faţă de ea dispare.

— Am să vă trimit ceva de mâncare.

— Ne-a trimis Blanche.

— Desigur. Să n-o mai amesteci pe Blanche. Lily, m-ai înţeles? Nu pot să accept aşa ceva.

— Tu nu poţi accepta? a întrebat privindu-l din nou amuzată, printre gene. Ce spui?

— Da. Şi de-acum să nu ieşi din cuvântul meu.

Lily dă din cap şi se apucă să desfacă o rolă nouă de pansament. Claude se întoarce să plece.

— Eşti un om bun, Claude Auzello, îi zice.

Claude deschide gura ca să răspundă, dar se răzgândeşte. Lasă lucrurile aşa cum sunt. De ce i-ar păsa de ce crede femeia asta despre el? Cu toate astea, simte o căldură în piept, o senzaţie neobişnuită pentru el; recunoaşte, fără voia lui, că-i pasă fiindcă tânjeşte să se bucure din nou de admiraţia unei femei...

Ba nu, nu a oricărei femei. Tânjeşte să se bucure de admiraţia soţiei lui, s-o vadă că-l priveşte ca pe vremuri.

Nu-şi poate totuşi satisface această dorinţă, din mai multe motive, unul din ele fiind că, din păcate, nu poate avea încredere în ea, aşa că nu-i poate mărturisi lui Blanche că ştie de rolul jucat de ea în această situaţie. Mai bine să creadă că l-a păcălit de data asta. Las-o să se bucure ca un copil de această aventură; merită, de ce nu? De fapt, probabil că s-a plictisit să stea degeaba, în aşteptare, chiar dacă e la Ritz.

Şi totuşi.

Cum se întâmplă, chiar în timp ce Claude vorbea cu Lily şi Lorenzo, la Ritz s-a stârnit zarvă, de data asta în legătură cu Coco Chanel însăşi. Căci *Mademoiselle* izbutise să fie răpită de alţi doi membri ai Rezistenţei. Parcă să înmulţeau, chiar în scurtul timp cât stătuse Claude de vorbă cu Lily şi nu putea să nu se întrebe ce-i stârnise pe nepusă masă.

Mă rog, poate că „răpită“ era un cuvânt prea tare. Cei doi au așteptat-o pe Chanel în apartamentul ei – nimeni n-a recunoscut că ar avea idee cum au intrat, însă Claude avea unele bănuieli –, i-au tras un sac peste cap și au dus-o într-un depozit abandonat, unde i-au spus că știu despre relația ei cu von Dincklage și că, odată ce războiul se va fi sfârșit, va plăti.

Au adus-o înapoi după două ore. Era nevătămată și nu prea zdruncinată de ceea ce pățise. Firește, Claude s-a dus s-o vadă de îndată, ca să-și exprime simpatia și regretul și să-i promită că va afla adevărul, atât cât îi stătea în putere. Auzi, să i se întâmple așa ceva lui *mademoiselle* Chanel! La Ritz! De neînchipuit! Îngrozitor!

(Cum nu se poate mai potrivit, își spunea Claude în sinea lui, în timp ce tuna și fulgera. Femeia era o rușine pentru țara ei, o trădătoare.)

Poate că mica comedie jucată de Claude a domolit-o pe Chanel, însă von Dincklage e furios. Așa de furios, că i-a spus lui Claude că el e convins că cei doi membri ai Rezistenței încă sunt în hotel și că soldații vor percheziționa toate camerele din aripa Cambon. Iar dacă Claude nu cooperează vor sparge ușile; și bineînțeles că toate cheltuielile cu reparațiile vor cădea în sarcina hotelului iar numele lui Claude va fi înscris pe o listă unde nu și-ar dori să figureze.

Spatzy, înțelege Claude pe loc, nu se lasă păcălit de chifteluțele cu pește.

Dă din cap gânditor și trage de timp prefăcându-se că-și caută cheile. Chiar dacă, pentru moment, naziștii nu-i caută pe Lily și pe iubitul ei, fapt este că ei sunt în hotel și Lorenzo ar putea fi recunoscut. Lily, desigur, e cunoscută drept prietena bețivă a lui Blanche, așa că probabil nu va păți nimic. E prima oară că se gândește cât de convenabilă e situația ei, dar izgonește ideea din minte, căci are lucruri mai urgente de rezolvat.

În cele din urmă „găsește“ cheile și iese din birou cu cei patru soldați germani, cu armele în mâini. Sângele îi zvâcnește în urechi și mâinile îi tremură, așa încât cheile fac un acompaniament muzical discret, dar vioi.

Nu-i vine să creadă, pur și simplu. Cu armele în mână, la hotelul Ritz, în Place Vendôme. E prima oară că pericolul, adevăratul pericol, cum întâlnești în altfel de locuri din Paris – străduțe neumblate, terenuri virane, străzi întunecoase, în timpul nopții –, a pătruns și între zidurile sfinte ale palatului lui César Ritz.

În cele din urmă războiul a venit și la Ritz. Pe de o parte – acea parte care nu e încă paralizată de frică –, simte o ușurare. Poate chiar jubilează? Fiindcă acum sunt cu toții angajați în luptă.

Apoi se îngrozește. Până acum n-a fost niciodată nevoit să bată cu pumnii în ușile oaspeților și să-i cheme afară într-un mod necuviincios, fără să-i pese ce făceau în acel moment.

Începând cu etajul întâi – la parter nu sunt camere – procedează metodic. Claude bate, ușile se deschid sau nu. Dacă nu se deschid, Claude descuie cu cheia lui și nemții dau năvală înăuntru, se uită sub pat, după draperii, în șifoniere, în băi, chiar și în afara ferestrelor, cu toate că nu au balcoane adevărate. Răscolesc prin cufere și sertare, aruncând pe jos bluze de mătase, halate de satin și jachete tricotate, ca pe niște gunoaie. Răstoarnă lămpile. Înșfacă prosoapele cu mâinile lor murdare și le aruncă în chiuvetă.

Fără să vrea, Claude calculează în minte câte ore de muncă vor fi necesare ca să pună totul în ordine, dar se lasă repede păgubaș: sunt mult prea multe.

Dacă cineva deschide ușa, este împins la o parte de soldații care pun întrebări printre dinți oaspeților încremeniți de spaimă în fața unei țevi de pușcă. Oaspeții hotelului, chestionați sub amenințarea armelor! Claude închide ochii și mulțumește cerului că César Ritz nu mai e în viață, ca să vadă așa ceva.

Pe măsură ce trec de la o cameră la alta, însoțiți de glasurile nemților, cum nu s-au mai auzit aici, care urlă amenințări și avertismente, Claude își dă seama că în fața și spatele lor e agitație. Probabil că nemții n-au observat, sunt prea preocupați de ceea ce fac. El îl zărește însă, cu coada ochiului, pe băiatul de serviciu, membru al Rezistenței alergând de colo, colo. (Va trebui să-l dea afară după toată tevatura asta, bineînțeles... ori poate să-i mărească leafa; pe moment nu se poate hotărî.) De câte ori el și naziștii dau colțul, Claude aude șoapte înnebunite. Ai zice că partea asta din hotel e un furnicar pe care a călcat cineva și furnicile aleargă încolo și înapoi, neștiind ce să facă.

Când ajung la apartamentul soților Auzello, Claude se oprește șovăitor.

— E apartamentul dumneavoastră? întreabă unul din soldați.

Claude dă din cap, dar soldatul îndreaptă arma spre ușă.

— Oricum trebuie să facem percheziție.

Claude bate la ușă, Blanche deschide și se albește la față văzând soldații cu arme în mâini. Fără să scoată un cuvânt de împotrivire, le lasă pe aceste creaturi ticăloase să le devasteze apartamentul. În acest timp Claude, vorbind pe un ton egal, îi explică lui Blanche, care îl ascultă speriată, ce i s-a întâmplat lui Chanel și de ce este necesară percheziția. Blanche dă din cap și se strânge lângă el. Deschide gura, gata să-i șoptească ceva, să-i spună ceva despre Lily și Lorenzo, își dă Claude seama și clatină din cap la timp ca s-o amuțească.

— Nu durează mult, îi spune cu voce gătuită pe care el însuși nu și-o recunoaște. Ce-ar fi să stai aici, draga mea, și să mă aștepți? Mă întorc de cum au terminat băieții ăștia.

Blanche dă din cap, dar Claude o vede cum ține pumnii strânși, cu brațele atârând pe lângă corp. Ca să n-o vadă și naștii Claude o strânge în brațe.

— Nu-ți face griji pentru prietenii noștri, îi șoptește.

Blanche rămâne cu gura căscată. Face ochii mari, nevenindu-i să creadă, și îi dau lacrimile.

— Claude...

El clatină iar din cap, o sărută pe frunte și iese pe ușă în urma soldaților. Când aruncă o ultimă privire peste umăr o vede pe soția lui privindu-l, în sfârșit, ca pe un bărbat demn de ea. Ar fi în stare chiar să se arunce în bătaia puștilor nemțești ca să-i apere pe Lily și Lorenzo.

Sigur, speră că nu se va ajunge acolo, dar i-ar plăcea să mai aibă prilejul să se bucure de iubirea și admirația soției, care îl învăluie cu blândețe, tămăduindu-l, potolindu-i o sete cu care se învățase într-atât că nici nu mai vedea că pielea i se usca și se încrețea. Murea.

Până la urmă ajung la camera 414.

— A, zice Claude tare, după ce s-a uitat la lista oaspeților. Aici avem un cuplu în luna de miere. Să-i lăsăm să-și vadă de treburile lor, ce ziceți, băieți?

Claude le face cu ochiul, sperând că și ei, fiind bărbați – măcar atât au în comun – vor respecta poftele trupești și vor trece mai departe.

Dar soldații clatină din cap.

Așa că bate la ușă și, fiindcă nu primește nici un răspuns, bagă cheia în

broască; mâna îi tremură atât de tare că nici el nu știe cum nimerește, după câteva încercări. Închide ochii, își ține respirația și deschide ușa, așteptându-se să audă țipete, împușcături, cine mai știe ce; poate că vor trage chiar în el și n-o să mai ajungă s-o vadă pe Blanche...

E însă uluit când aude râsete. Nemții râd cu gura până la urechi.

Deschide ochii și o vede pe Lily goală, în toată splendoarea ei, călare pe Lorenzo, gol și el, gâfâind de efort. Lily se întoarce spre ușă, arătându-și sânii mici, cu o mișcare provocatoare. Atât de provocatoare, înțelege Claude admirând-o pentru îndrăzneala ei, că nemții nici nu se uită la fața ei și nici a sărmanului Lorenzo, care se căznește să fie la înălțimea situației.

— Nenorociților! Ce căutați aici? N-aveți nici un pic de rușine? Vreți să vă uitați mai bine? Na, uitați-vă!

Își ia sânii în palme și îi leagă, iar nemții închid ușa și râd ținându-se cu mâinile de burtă.

Se distrează așa de bine că nu observă că Claude a scos o batistă și se șterge pe frunte.

— Iubirea, bat-o vina, chicotește unul din soldați.

— Al dracului băftos, face altul cu ochiul.

Și așa, se apucă să vorbească de iubitele rămase acasă și trec mai departe, la camera următoare.

După ce lucrurile se liniștesc – naziștii nu reușesc totuși să dea de cei care o răpiseră pe Chanel –, Lily și Lorenzo pleacă pe furiș, după miezul nopții, într-unul din camioanele hotelului care duc rufele la spălătorie; șoferul nu e nimeni altul decât băiatul de serviciu.

Surprins de el însuși, Claude n-ar vrea s-o știe pe Lily plecată. Și-ar dori ca cei doi să mai stea, să bea ceva împreună și să discute despre ceea ce fac. Își dorește să împărtășească cuiva ce a făcut, ce a realizat; e o dorință adânc înrădăcinată în sufletul lui, pe care a înăbușit-o atâta vreme. Până acum, când a ieșit la suprafață, cu toată împotrivirea lui. I-ar plăcea să audă și ce a făcut Lily. După ce a văzut în ultimele zile, își dă seama că sunt acțiuni mult mai periculoase decât ce-a făcut el; însă ca militar și director de hotel, știe că nu toți soldații sunt pe front; e nevoie și de muncă de birou ca să câștigi un război.

Lily a plecat însă împreună cu iubitul ei, care părea că se simte mai bine

și că se va vindeca. Claude – e prima oară că i se întâmplă – trage nădejde că se va întoarce. Chiar dacă i-ar putea aduce necazuri lui Blanche. Dar atunci înseamnă că Blanche știa cu ce se ocupă prietena ei. Altminteri de ce ar fi căutat-o Lily când era la ananghie? Probabil că Blanche... O fi făcut ceva, cândva, ca să-i câștige încrederea lui Lily?

Nu, imposibil. Doar o prevenise pe Lily în legătură cu soția lui, spunându-i că nu putea avea încredere în ea. Blanche s-a nimerit să stea într-un hotel cu multe camere și Lily a profitat de această situație.

Claude se întoarce în apartamentul lor cu o sticlă de coniac și două pahare și o liniștește pe Blanche, asigurând-o că Lily și Lorenzo sunt deocamdată în siguranță. Deși, ca oricărui bărbat, i-ar plăcea să se laude cu rolul jucat de el, rezistă acestei tentații. Blanche răsuflă ușurată și îl privește recunoscătoare, fără lacrimi în ochi de această dată. Claude e uimit, fiindcă s-ar fi așteptat s-o vadă izbucnind în plâns, în cel mai bun caz. Îl îmbrățișează, și Claude se lasă mângâiat, bucurându-se de căldura ei calmă.

Își dă seama că e prima criză prin care trec de când s-au întors de la Nîmes. A trecut atâta vreme de când nu i-a mai împărtășit preocupările lui zilnice, de teamă să n-o necăjească, să n-o înfurie, să n-o pună în pericol!

În noaptea asta, totuși, Claude și Blanche au dreptul la un interludiu de reconciliere. În pat rămân tăcuți, nu riscă să scoată o vorbă, căci vorbele pot răni și ei știu prea bine cu câtă ușurință fiecare din ei le poate alege exact pe acelea care pot distruge un astfel de moment. Fac dragoste privindu-se în ochi și se sărută cu patimă după ce au terminat. E o noapte perfectă, cum n-au avut decât la Ritz.

Nici unul nu se amăgește singur, totuși. Își dau amândoi seama că acest moment nu va dura, nu atâta timp cât nemții sunt la Ritz și patrulează pe străzile Parisului. Cât timp fac arestări, asasinează, asediază. Urzesc. Pun la cale.

Ceea ce nici unul din ei nu poate ști însă, nici von Stülpnagel, care zvârcolește în pat, perindând în minte coduri și liste de acțiuni, încercând să se convingă că face ceea ce trebuie pentru familia lui și pentru Germania, că el și tovarășii lui conspiratori nu au de ales dacă vor să-și apere patria și teritoriile anexate, pentru că Führerul e de-a dreptul smintit: vrea prea mult, e prea nemilos, prea obsedat de propria persoană; nici Chanel cea

slăbănoagă, care se învârtește înfuriată prin apartament, fumând țigară de la țigară, făcându-și planuri cu gândul la viitor, un viitor pe care tocmai l-a întrezărit, dacă cumva nemții vor fi învinși, lucru de neconceput, dar nu se știe niciodată; nici Lily și Lorenzo, străbătând Parisul în camionul spălătoriei, hurducăiți pe străduțele pietruite – Lorenzo geme de câte ori e zdruncinat, dar se întoarce spre ea cu un zâmbet mulțumit, crezând că a fost la înălțimea situației, ca să spunem așa, fără să aibă nici cea mai mică bănuială că ea nu se gândește la el, ci la Robert, bărbatul pentru care ar fi trebuit să-și riște viața, pentru care ar fi fost fericită să încaseze un glonț; nici Martin, care, așezat pe un scaun într-o cameră de la periferia orașului, bea absint de unul singur, după ce a trimis-o pe Michèle acasă, cugetând la singurătatea unui bărbat pe care atâția vor să-l iubească, dar nici măcar nu îndrăznesc, drept care el își riscă zilnic viața ca să simtă și el ceva, orice; nici Blanche și Claude, care dorm adânc în patul lor, goi sub cearșafuri, căci e prima oară de când cu Ocupația că nu mai vor să doarmă complet îmbrăcați de teamă că li s-ar putea întâmpla ceva îngrozitor în timpul nopții...

Ceea ce nici unul din ei nu poate ști e că începutul sfârșitului – ba nu, ca să cităm pe cineva de pe celălalt mal al Canalului Mânecii, „sfârșitul începutului“ – se profilează în depărtare.

Soldații se urcă pe navele de transport și în bombardiere.

Se pregătesc să pună piciorul pe pământul Franței, prima oară după 1940.

CAPITOLUL 25

Blanche

Iunie 1944

Au venit Aliații! Americanii sunt pe drum. „Vin yankeii, vin yankeii“, fredonează ea în gând refrenul învățat în războiul dinainte. În scurtă vreme vor fi aici – toți parizienii știu și se roagă, nu trăiesc decât pentru acea clipă.

O știu și nemții, și sunt parcă și mai turbați, întocmai ca niște animale încolțite. Execută și mai mulți francezi ca să se răzbune pentru acțiunile tot mai îndrăznețe întreprinse împotriva lor. Tot mai multe camioane opresc în scrâșnet de frâne în fața caselor, oamenii – că sunt sau nu evrei – sunt luați din pat, aruncați în camioane și dispar, înghițiți de noapte. O scânteie s-a aprins în inima parizienilor și doar acum, că a început să ardă, merg mai sprinten, zâmbesc mai des, îndrăznesc să murmure strofe din *La Marseillaise*, să se adune în mici grupuri pe stradă ca să-și împărtășească ultimele zvonuri, zvonuri de bun augur, nu despre morți, ci despre eliberare; doar acum își dau seama cât le-a lipsit în acești lungi ani de teroare, din 1940 înapoi. Mai exact, din iunie 1940.

S-au scurs exact patru ani de când a început oroarea.

Dar acum vin yankeii. Nu încapе îndoială! Aliații au debarcat sus, în Normandia, pe 6 iunie. Astăzi e 10 și Blanche ar vrea să sărbătorească.

Claude, firește, e mai precaut. Dar așa e el din fire.

— Blanchette, să nu ne grăbim. Da, Aliații sunt pe pământ francez. Însă eu, în locul lor, aș lăsa Parisul și m-aș duce direct în Germania. Ca să vină aici ar trebui să facă un ocol, ar risipi cantități prețioase de motorină, ca să nu mai vorbim de oameni și muniție, ca să elibereze Parisul, în timp ce adevăratul lor obiectiv e Berlinul!

— Te-ai sonat, Tic-tic!

A trecut o veșnicie de când nu i-a mai spus așa. Dintr-un motiv neînțeles, într-o lume întunecată și primejdioasă, vorbele de alint nu-și mai găseau locul.

— Americanii vin încoace! Bineînțeles că vor elibera Parisul. E un simbol, înțelegi? Ar trimite un mesaj clar lumii întregi: S-a terminat cu naziștii. I-am înfrânt.

— Într-adevăr, e un simbol.

Pe fața lui Claude se citește îngrijorarea. Își freacă nasul cu arătătorul. Blanche remarcă – prima oară – că părul i s-a împușinat și a încărunțit la tâmpie. În jurul gurii are riduri. A îmbătrânit, ce naiba! E cu patru ani mai bătrân. O viață.

Pesemne că și ea a îmbătrânit, însă astăzi refuză să se uite cu atenție în oglindă. Nu e acum momentul să cântărească, să tragă concluzii, să dea seamă; va veni și vremea aceea. Deocamdată e vremea să sărbătorească, nu să jelească.

— Un simbol, repetă Claude pe gânduri. Un simbol pe care naziștii ar putea dori să-l distrugă, dacă ne gândim bine. Dacă Aliații nu ajung primii. Gândește-te ce ar însemna, Blanche, dacă naziștii ar arunca în aer Turnul Eiffel, Arcul de Triumf, Luvrul. Dacă ar arde orașul până în temelii, să nu mai aibă nimeni ce elibera. Cred că Hitler ar fi în stare de așa ceva.

— Of, Tic-tic, face Blanche; nu vrea să se lase descurajată, pentru că n-a mai fost așa binedispusă de ani de zile. N-ai să-mi strici ziua. Mă duc să sărbătoresc la Maxim's. Nu vii cu mine?

— Maxim's? se încruntă Claude. Blanche, vorbești serios? Știi că naziștii și-au făcut cartierul general acolo. E prea periculos.

— Mai periculos decât aici? La urma urmei, și Ritz e cartierul lor general.

— Am... E... e periculos, Blanche!

— Of, Claude, scumpul meu nătăfleaș! Nu poate nimeni să spună ceva rău despre dragul tău Ritz, nu? Îl ia peste picior, dar îl și sărută, ca să nu se supere. Șampanie și icre negre la Maxim's! N-am mai mâncat icre negre de nu mai știu când, dar azi am să mănânc, chiar dacă am să dau până la ultima cartelă și să recurg la șiretlicurile mele feminine. O să mă distrez, fir-ar să fie! Merit, cu toții merităm. Ei, vii sau nu?

— Nu, răspunde el serios, clătinând din cap. Am de lucru. Oi fi tu entuziastă, dar nemții tot aici sunt, și au pretenții și mai mari. Să ai grijă, Blanche, îmi promiți?

— Ești sperios ca un iepure bătrân, zice sărutându-l pe obraz. Dar ai fost și iepure tânăr odată. Am s-o chem... găsesc eu pe cineva să vină cu mine.

— Să nu fie Lily, o avertizează Claude.

Chiar dacă Blanche recunoaște că el a dat dovadă de multă galanterie față de Lily și Lorenzo, de la tărășenia aceea au trecut mai multe săptămâni. Claude a revenit la vechile lui sentimente față de ea: N-o poate suferi pentru că știe cât de ușor o poate duce pe Blanche pe căi greșite. Și cât de ușor poate fi dusă Blanche pe căi greșite.

Au fost mai multe momente – momente de tandrețe neașteptată între ea și soțul ei – când a fost ispitită să-i mărturisească ce au pus la cale ea și Lily. S-a hotărât totuși să reziste acestei tentații cu o înverșunare care o uimește și pe ea, gândindu-se că, într-o neașteptată răsturnare de roluri, ea e cea care trebuie să-l protejeze pe el acum.

A fost o vreme când voia să-și pedepsească soțul. Acum, poate din cauză că telefonul sună tot mai rar, știe că trebuie să-l protejeze. Trebuie să aibă grijă de el așa încât, când totul se va termina, căsnicia lor să mai aibă o șansă. În ziua când îi salvase pe Lily și Lorenzo întrezărise o posibilitate de care voia să profite.

Așa că Blanche îi zâmbește dulce, supusă, ca o bună soțioară.

— Sigur că nu, Claude. Doar ți-am spus că nu.

— Bun. Găsește o persoană potrivită. Ori poate rămâi aici? o îmbie Claude și speranța îi îmblânzește asprimea din priviri.

În acea clipă Blanche înțelege – și bucuria îi umple sufletul – că și el a întrezărit acea posibilitate. Din pricina asta sunt dintr-odată drăguți unul cu altul, atenți și grijulii. Uneori Claude se poartă cu o anume timiditate; cât despre Blanche, ea se străduiește să fie frumoasă pentru el, își piaptăna părul într-un anume fel, nu mai petrece atât timp la bar. Sunt încă precauți unul față de altul, dar cu măsură; au depășit starea sâcâitoare de suspiciune și dezamăgire în care au trăit înainte.

— Am să găsesc o persoană convenabilă.

Blanche începe să se îmbrace. Scoate o bluză de mătase pe care n-a mai

purtat-o de luni de zile, apoi caută o pereche de ciorapi fără fire duse, lucru imposibil, așa că face cum fac toate parizienele de câțiva ani încoace: își desenează pe pulpe o linie cu creionul dermatograf. Scoate din fundul dulapului pantofii cel mai puțin uzați și îi privește cu atenție; deși pielea s-a tăiat într-un loc (și a fost reparată de cizmarul hotelului cu clei), sunt pantofii cei mai prezentabili pe care îi are, singura pereche care nu are tălpi de lemn. În anii care au trecut și-a distrus toți pantofii prin locurile pe unde a umblat, îndeplinindu-și misiunile. Acum e la fel ca orice femeie din Paris; pielea a fost trimisă în Germania și francezii sunt nevoiți să se mulțumească cu tălpi de lemn. Pe străzi, clămpănitul lor se amestecă cu tropăitul bocancilor purtați de naziști, stârnind un zgomot infernal. În ciuda acceptării tăcute din anii din urmă, Parisul a rămas un oraș destul de zgomotos. Doar că în cu totul alt fel decât înainte; s-a schimbat mult.

Așa cum s-au schimbat cu toții.

Hotărâtă să se îmbrace îndrăzneț – în culorile drapelului francez și ale steagului american – Blanche asortează o eșarfă roșie cu bluza albă de mătase și o fustă albastră. Apoi pleacă de la Ritz, după ce sărutul înfocat pe care i-l dă Claude îi dă fiori până în tălpi, ca s-o caute pe Lily într-unul din numeroasele locuri prin care „bântuie“.

Blanche e totuși convinsă că va apărea la un moment dat. Nimeni n-o întrece pe Lily când e vorba să se invite la o masă gratis.

— Blanche, ce frumos, murmură Lily holbându-se la interioarele luxoase de la Maxim's.

E plăcerea lui Blanche s-o aducă aici prima oară, căci înainte de război era unul din localurile ei preferate.

— Într-adevăr, încuviințează Blanche.

Se lasă pe bancheta de catifea, admirând splendoarea Belle Epoque a sălii: lămpi grele, stil Art Nouveau, cu abajururi de sticlă Tiffany, oglinzi peste tot, lambriuri de lemn de culoare închisă. Culorile sunt puțin șterse, ici, colo se văd mici reparații, covorul e tocit, fețele de masă sunt tot de un alb imaculat, dar cârpite... Restaurantul a supraviețuit la fel ca locuitorii Parisului.

După un pahar de șampanie – comandat de Blanche în germană, cu voce sigură, ca să fie servită mai repede –, Lily nu mai e atât de impresionată de

luxul din jur și începe să se destindă. Blanche a insistat să se îmbrace potrivit cu ocazia; nu putea s-o aducă aici îmbrăcată în hainele pe care le poartă de obicei. Așa că acum e îmbrăcată într-o fustă frumoasă, sumeasă în talie ca să nu calce pe tiv, și un pulover de cașmir cu mâneci scurte, pe care Blanche nu-l mai poate purta fiindcă a intrat la apă, dar care e numai bun pentru ea. A găsit o pereche de pantofi fără toc, pantofi de damă, nu bărbătești, suficient de mici pentru piciorușele ei de copil. I-a crescut și părul: drept, lucios, îi ajunge până la bărbie.

Lily oftează mulțumită, privind în jur la oglinzile aurite, la tapetul roșu și la candelabre. Maxim's încă mai arată așa cum trebuie că era în *La Belle Epoque*, când francezii se mândreau cu iubitele lor, plimbându-se cu ele de la o masă la alta. Doar că acum la mese sunt așezați soldați germani, însoțiți de iubitele lor.

Dar nu mai au mult, zice Blanche în sinea ei. Nu mai au mult.

— Îmi place, spune Lily, sughiță și izbucnește în râs. Îmi place aici. Să știi că războiul m-a schimbat.

— În ce fel?

— Cred că am învățat să mă bucur de mai multe lucruri. Luptă și iar luptă. Am obosit. Tot timpul trebuie să lupți pentru ceva. Mereu apar alți fasciști, alți dictatori. Alți oameni răi... și femei rele. (Aici Lily privește cu subînțeles spre franțuzoaicele care iau masa cu nemții.) Dar poate că vremea mea a trecut. Mi-e dor de Robert, spune încet și ochii i se umplu de lacrimi.

Blanche încremenește. N-a mai văzut-o pe Lily plângând de nu mai știe când; nici măcar când și-a prins mâna în ușa unui camion plin cu legume (sub care erau ascunse puști și muniție), într-o noapte fără lună când se grăbeau să plece spre împrejurimile orașului Orléans.

Însă acum, când sfârșitul e așa de aproape, cine-ar fi zis că tocmai Lily are să plângă? Ridică privirea spre Blanche, îi zâmbește întristată și îi cere o batistă.

— N-ai niciodată batiste la tine, o dojenește Blanche întinzându-i o batistă de-a ei.

— Poate că acum am, Blanche. Poate că acum plâng mai des.

— De ce, Lily? Acum e vremea să ne bucurăm, nu să ne întristăm. Am

făcut lucruri minunate împreună! Ultimul lucru pe care aş vrea să-l fac e să plâng. S-a terminat, s-a sfârşit.

— Pentru tine, da, îi zâmbeşte Lily admirativ. Vrei să-ţi spun ceva, Blanche? Nu ți-am zis, dar când l-am pierdut pe Robert, n-am mai vrut să am de-a face cu nimic de pe lumea asta. El era... cum spuneţi voi, colacul meu de salvare. Şi acum vii tu, Blanche. Tu mă faci să văd lucrurile altfel decât Robert. Să văd lucruri frumoase, drăguţe. Să-mi placă să stau de vorbă în loc să lupt. M-ai făcut să-mi pese din nou de ceilalţi; nu vreau să ți se întâmple nimic rău. Îmi place sentimentul ăsta. Nu mă mai simt așa singură.

— Chiar așa crezi? întreabă Blanche mirată și emoționată până la lacrimi.

— Ți-am spus cum a murit Robert? întreabă Lily în șoaptă.

Blanche clatină din cap.

— A fost arestat împreună cu câțiva studenți. Au fost torturați, le-au tăiat organele genitale. I-au înșirat lângă un zid și i-au împușcat. Ca pe câini. N-am avut cum să-i găsesc trupul după aceea. N-au lăsat pe nimeni să se apropie. Nu știu unde i-au dus.

— Lily, să...

— Ba nu, lasă-mă să termin. Să vezi ce am făcut după aia. Am adus soldați naziști la mine în cameră, am băgat cuțitul în ei și i-am aruncat la porci. Am uitat să mănânc; din când în când, Heifer încerca să-mi dea niște supă. Dar nu puteam s-o văd, nu puteam vedea pe nimeni. Cu toate astea, odată te-am văzut pe tine. Eram în Marais și nemții băgau o familie într-un camion. Erai și tu acolo, te uitai la ei. Am văzut atunci pe fața ta ceva ce nu mai văzusem până atunci. Erai tulburată, dar și... cum să spun? Vulnerabilă? Când te-am văzut, așa am vrut să fiu iar bună, ca să pot să vin iar la tine. Nu cred că m-ai fi plăcut așa cum eram atunci – o ființă rea. Așa că am încercat din nou. Să trăiesc, să fiu bună, ca să fii iar prietena mea. Îți mulțumesc, Blanche. Mulțumesc.

Dându-și seama că nu o poate privi pe Lily în acel moment, Blanche împăturește și despăturește șervetul, învârtește între degete paharul de șampanie. E adevărat că și-a pus de multe ori întrebarea ce vede Lily la ea, de ce a revenit în viața ei și n-a mai vrut să plece. Revenise pentru lucrurile materiale pe care i le dădea – bani, haine, mâncare, cartele de alimente? Sau

ca s-o recruteze în veșnica ei luptă împotriva fascismului? Acum, când aude că există și ceva mai mult, chiar mult mai mult, lucruri vitale, rămâne fără grai.

Speră doar că nu e prea târziu.

În ultima vreme, Blanche și-a dat seama că se uită la oameni doar ca la niște numere: trei ies, doi se întorc, mai avem nevoie de unul să ocupe locul rămas liber. Cinci naziști e mai bine decât zece naziști, dar zero ar fi încă și mai bine. Din zece mii de evrei rămân opt mii, apoi cinci mii și naziștii se străduiesc să nu mai rămână nici unul. Și e îngrozită de schimbarea produsă în ea; îi e teamă să nu ajungă... așa cum îi descriesese Lily. Ceva întunecat, mistuitor. Spre deosebire de Lily, Blanche nu are totuși nevoie să lupte.

Are însă nevoie să salveze, ca și până acum. Are nevoie să găsească ceva sau pe cineva care merită salvat.

Blanche soarbe iar din șampanie, savurând-o, savurând în același timp o nouă imagine a viitorului, un viitor fără naziști, dar în care există Lily. Prietena ei, pe care a readus-o la viață. Ce naiba, nu e Blanche o persoană formidabilă? Iar Lily, Lily nu e remarcabilă? Nu sunt amândouă nemaipomenite? Își amintește de Pearl, care nu mai este de multă vreme, și care avea o vorbă: „Nu e nemaipomenit?“ Blanche ridică paharul pentru Pearl.

Și pentru Claude.

Cine-ar fi crezut? zice ades în sinea ei. A ajutat atâția oameni în anii din urmă, oameni pe care nici nu-i cunoștea, despre care nu avea idee dacă sunt buni sau răi, dacă își înșală nevasta sau își bat câinele. I-a ajutat fără să pună întrebări, fiindcă nu purtau uniforme de naziști. Ar putea măcar să încerce să facă același lucru pentru bărbatul care a iubit-o atât odată. Ar putea măcar să rămână alături de el, să nu mai fugă, să-l ajute să redevină cel dinainte.

Crede că se pricepe foarte bine la așa ceva. La salvat piloți prăbușiți cu avionul, luptători din Rezistență răniți, soldați germani însingurați... A salvat-o pe Lily... Urmează Claude. Blestematul ăsta de război măcar atât i-a arătat.

— Poate că de acum o să ne vedem la Ritz. Am să stau acolo, cu tine! râde Lily. Iar Claude... ce ochi o să facă! O să am camera mea, o să facem

lucruri frumoase împreună... ai să mă înveți să fiu o doamnă! Tu ai prieteni, oameni de seamă. Poate că unul o să scrie despre mine într-o carte, ce zici? Mi-ar plăcea. Mi-ar plăcea să fiu celebră.

— Pun pariu că Hemingway te-ar face eroină într-o carte de-a lui; de fapt, ar putea scrie despre amândouă *Pentru cine se zbat cocteilurile*.

Blanche ridică paharul, Lily îl ridică și ea și ciocnește, apoi mai comandă un rând.

— Oare pe unde-o fi acum? La skanderbeg cu vreun neamț?

S-au amețit cele două războinice frumos îmbrăcate. Când se prefăceau că sunt bete, cădeau de pe taburete în barul de la Ritz și cântau în lift, nu s-au distrat nici pe departe așa bine ca acum, nici n-au râs atât de mult. Văd lumea cu alți ochi: culorile sunt mai vii, aud acorduri muzicale chiar și când violoniștii din restaurant s-au oprit din cântat. Muzica e peste tot; Blanche îi simte ritmul în urechi ca o vibrație. Toată lumea râde – ele două, nemții și fetele care sunt cu ei.

Tocmai din cauza fetelor îi sare muștarul lui Lily.

— Uită-te la ele, șoptește. La alea. Femei de nimic. N-au nici o rușine.

— Dă-le naibii, zice Blanche și ia o bucătică de pepene, savurând gustul răcoros. O să capete ce merită când vor veni americanii.

Rostește vorbele cu glas tare, mai tare decât ar fi vrut. Nemții de la masa alăturată înlemnesc. La fel și Lily.

Dar... încă o înghițitură de șampanie, perspectiva unui viitor luminos, atât de apropiat că l-ar putea atinge cu mâna... Blanche hotărăște că nu-i pasă câtuși de puțin. Fiindcă e adevărat: Nimic nu mai contează. Vin americanii și, în scurtă vreme, naziștii ăștia spurcați și ticăloși, cu uniforme de culoarea pinilor, cu fețe umflate de mâncare bună, cu glasurile lor guturale, respingătoare, cu hohotele lor de râs, cu gândurile și faptele lor înveninate. Nenumărați parizieni au dispărut fără urmă din cauza lor.

— Pentru americani, cântă Blanche cât o ține gura, pentru că lumea e așa de frumoasă, aproape prea frumoasă.

E multă vreme de când nu s-a mai simțit așa de plină de viață; îi vine să strige, să danseze... Se ridică de pe scaun clătinându-se, chicotind, și Lily îi urmează exemplul după câteva clipe. Ciocnesc paharele și Blanche proclamă:

— Pentru americani! Să vină să ne scape de porcii ăștia de nemți!

Vede ca prin ceață cum toți amuțesc, vede fețe îngrozite, zâmbete înghețate, dar cui îi pasă? E o femeie admirabilă, la fel e și Lily; au făcut fapte eroice, totul se va sfârși în curând și soarele va străluci neîncetat de acum încolo.

La masa de alături, soldații germani sar în picioare. Ridică și ei paharele și le întind ca să ciocnească cu Lily și Blanche.

— *Heil Hitler!*

Blanche ridică brațul aproape fără voia ei și aruncă șampania din pahar în fața unuia din soldați.

— Ducă-se dracului Hitler și voi odată cu el, strigă și râde triumfătoare... apoi se oprește brusc.

Când își dă seama ce-a făcut Blanche simte că se sufocă, că i se întuneacă mintea. Îl privește pe soldatul furios, știe că ar face bine să-i ceară iertare, dar vorbele nu-i vin pe buze, nici în germană, nici în franceză, nici în engleză. Soldatul își șterge cu un șervet lichidul care i se prelinge pe față, cu o expresie impasibilă. Tovarășii lui nu dau însă dovadă de aceeași stăpânire de sine. Unul din ei se repede la cele două femei, dar cel în care Blanche a avut nesăbuința să arunce cu șampania îl oprește. Pieptii cămășii îi sunt uzi și stropi de lichid îi picură de pe nasturi.

— *Nein*, îi spune unuia din soldați.

— Lily, n-am...

Însă Lily îi aruncă o privire și Blanche înțelege într-o clipă. În tăcerea încordată, toți i-au auzit numele, numele însoțitoarei celei care a aruncat în pahar de șampanie în obrazul unui soldat nazist. Cu siguranță că numele ei figurează pe listele negre ale naziștilor. Poate că și numele lui Blanche e pe acele liste. Bineînțeles, figura ei e mai cunoscută, cel puțin de unii din clienții de aici, care frecventează și barul hotelului Ritz.

— Hai s-o ștergem de aici, murmură Blanche în timp ce șeful de sală își face de lucru împărțind șervete și curățând pe jos; e sigură că vor fi arestate înainte să treacă pragul, dar sunt datoare măcar să încerce.

Izbutesc să iasă din restaurant, tremurând la fiecare pas. Blanche e convinsă că fiecare răsuflare e ultima și se minunează că nu e așa. O duce pe Lily cu ea, îndepărtându-se de fluviu și îndreptându-se spre Ritz sau

locurile pe unde bântuie Lily în ultima vreme. Nici una nu scoate o vorbă.

Într-un sfârșit se opresc din alergat și se privesc în față. Blanche deschide gura să spună ceva – că-i pare rău, că n-a vrut –, dar până să apuce să rostească un cuvânt, Lily o rupe la fugă.

Apoi se întoarce, vine în fugă la Blanche, o strânge sălbatic în brațe și dispare în întuneric.

Blanche o ia spre Ritz, uitându-se peste umăr la fiecare pas. Urcă scara împleticindu-se, intră repede în apartament, încuie ușa și se așază, așteptându-l pe Claude în timp ce lumina unei zile care promitea să fie splendidă – o zi a speranței, a triumfului – se șterge, înghițită de o negură sinistă, bine-cunoscută. Fiecare pas care răsună pe hol e pentru ea, negreșit. Așteaptă îndelung o bătaie la ușă, o voce care să-i rostească numele, inevitabil, așa că, în clipa când Claude descuie în sfârșit ușa și o deschide, e așa de speriată că se repede la el și îi cade în brațe râzând isteric.

— Vai, Claude, Claude... n-o să-ți vină să crezi ce-am făcut de data asta!

CAPITOLUL 26

Claude

Iunie 1944

— Ce? Ia zi, Blanche, ce s-a întâmplat?

E așa de înspăimântată, are o privire rățăcită, machiajul i s-a întins, transformându-i fața într-o mască grotescă. O ia pe după umeri și o așază pe pat. Aruncă o privire la ceas; e târziu și îi e foame.

Ce-a mai făcut?

Blanche începe să-i explice, mai întâi cu voce întretăiată, apoi cuvintele curg șuvoi, parcă ar fi la spovedanie. Îi povestește ce a făcut la Maxim's, împreună cu Lily. Îi povestește tot și ajunge la momentul când i-a aruncat șampanie neamțului în față.

Blanche a aruncat șampanie. În fața unui neamț.

— Doamne sfinte!

Atât poate spune Claude în acea clipă. Se repede la fereastră, se uită pe Rue Cambon, nu vede nimic neobișnuit, dar trage draperiile. Ca și cum în acest fel i-ar putea împiedica să dea năvală în hotel și să scotocească din pivniță până la ultimul etaj. S-o prindă pe Blanche și s-o ia cu ei.

Așa cum stă, pe marginea patului, pare atât de vulnerabilă, de doborâtă de întreaga situație. La fel arătase în luna de miere, când făcuse ceva aproape tot atât de nesăbuit – încercase să se arunce din tren, fugise de el și o găsisese în gară, cu ochii umflați de plâns. Pare prea delicată, prea plăpândă ca să fi făcut ce spune că a făcut. Prima pornire a lui Claude e s-o ia în brațe, s-o liniștească, s-o ajute să-și revină.

Dar apoi mânia îl copleșește, pune stăpânire pe el după ce a făcut doar câțiva pași, cu brațele întinse spre soția lui. După toate câte le-a făcut! După ce s-a zbatut atât ca s-o știe în siguranță, să-i știe pe toți la adăpost; să apere

hotelul pentru că, da, înseamnă mult pentru el; e o părticică din Franța pe care are datoria s-o păstreze neîntinată, ca să nu fie strivită de bocancii arieni. Ce eforturi a făcut – nu mai are mult și face ulcer, fără îndoială – ca să se stăpânească zi după zi, să servească și să facă plecăciuni, în timp ce tot trupul i se încorda, gata să lovească, să zgârie, să dea pumni. De câte ori nu i-a venit *lui* să arunce șampanie în obrazul unui neamț plin de el? Să-l dea dracului, cu Hitler cu tot? Să-i spună să-și ia tălpășița din Ritz și din Franța?

S-a abținut. Fiindcă e un om cu scaun la cap, un adult. Spre deosebire de nechibzuita lui soție. Acum mânia îi întunecă mintea și el nu se împotrivește.

— Blanche, Blanche, de câte ori nu ți-am spus? Ți-am spus să nu te mai vezi cu femeia aia. E periculoasă. Ți-am interzis să te mai întâlnești cu ea. Și uite ce-ai făcut, proasto, femeie fără minte. Ai făcut după capul tău, nu m-ai ascultat, cum nu mă ascuți de obicei. Nu ești femeie, ești copil. Un copil răzgâiat, din cauză că ți-am luat partea prea multă vreme. Ai idee ce o să-ți facă pentru așa ceva? Pe unii îi omoară doar fiindcă se uită urât la ei, darămite să le arunce un pahar în față. Știu că vin americanii, că le-a sunat ceasul, așa că se răzbună pe cine pot.

— Poate că n-au să se răzbune, spune cu voce șovăielnică, fiindcă nici ea nu crede ce spune. Adică, tu... Ritz...

— Hotelul Ritz nu-ți mai poate oferi protecție acum, Blanche.

— Dar am mai făcut atâtea...

— Ce-ai mai făcut? Spune-mi, Blanche. Sunt soțul tău. Dacă ai mai făcut și altceva, trebuie să știu. Spune-mi pe dată. E datoria mea să încerc să te apăr...

— Să mă aperi? De ce? Abia ce mi-ai zis că Ritz nu-mi mai poate oferi protecție. Și poate că nici nu mai vreau, poate că m-am săturat să mă tratezi ca pe un copil.

— Din cauză că așa te porți!

— Ba nu.

Rostește cuvintele pe un ton ferm, cu glas scăzut, un glas cu care Claude nu e obișnuit din partea vehementei lui soții. Auzind-o, furia i se risipește, așa cum iese aerul dintr-un balon înțepat cu acul. Blanche e serioasă, stăpânită. Are o lucire oțelită în ochii căprui, de obicei atât de blânzi, o

privire care spune „Nu știi cu cine ai de-a face“. O privire pe care Claude n-o recunoaște.

— Ba da, Blanche, bineînțeles că da. Istericalele, bețiile, înhăitatul ăsta cu Lily, în timp ce eu mă zbat să țin hotelul în funcție, să te țin la adăpost...

— Făcând temenele în fața naziștilor?

Claude primește lovitura în plin. Dar nu acceptă să fie judecat de soția lui, femeia care tocmai a aruncat cu băutură în fața unui nazist.

— Asta mi-e meseria, Blanche. S-ar zice că ai uitat de ce ai putut trăi pe timpul acestei Ocupații având destulă mâncare și un pat moale – datorită meseriei mele. Habar n-ai, zău, ce am de îndurat în fiecare zi.

— De ce nu încerci să-mi povestești?

— Pentru că tu... nu poți...

— N-ai încredere în mine, așa-i, Claude?

Blanche, în loc să fie supărată, pare că se amuză, ba chiar că are o sclipire ghidușă în ochi.

— Păi, Blanche, ținând seama de... metehnele tale...

— Vrei să-ți spun una bună? Nici eu n-am încredere în tine.

Lui Claude nu-i vine să-și creadă urechilor. Se consideră cea mai de încredere persoană din câte cunoaște. E și părerea multor altora. E latura cea mai remarcabilă a personalității lui, s-a obișnuit cu ea și nu-și mai dorește să se facă remarcat pentru alte calități, cum ar vrea Martin. Cum să-i spună tocmai soția lui că nu are încredere în el? Din toate lucrurile pe care i le-a spus într-o căsnicie plină de vorbe care i-au rănit inima, acestea l-au îndurerat cel mai tare.

— Mi-am pierdut încrederea în tine când ți-ai luat amantă prima oară, continuă ea, cu atâta răceală că vorbele îl pătrund ca niște lame ascuțite. Dar am încă și mai puțină încredere acum, când văd cum te porți cu oaspeții tăi. Poate vrei să ajung și eu ca tine.

— Blanche! Cum poți să spui așa ceva? N-am făcut nimic dezonorant. Habar nu ai ce am făcut de fapt în anii ăștia...

— Nici tu nu ai idee de ce sunt eu în stare, în realitate...

— Să arunci băutură în fața naziștilor? Halal curaj, Blanche. Și câtă prostie. Ca să nu mai vorbim de egoism.

— Egoism? râde ea, un râs spart, amar. Asta-i bună. Tu mă acuzi pe mine

că sunt egoistă. Și cu amantele tale cum rămâne? Le-am și pierdut șirul. Până și acum pleci pe furiș, când suntem în războiul ăsta oribil?

— Asta-i cu totul altceva...

Claude simte că-l lasă genunchii. Cum au ajuns aici în așa de scurt timp? Adineauri Blanche plângea, mărturisind ce prostie făcuse, iar acum se învârt în jurul aceleiași discuții vechi, întorcând aceleași argumente pe față și pe dos, ca și cum nimic nu s-a întâmplat în ultimii patru ani.

Când, de fapt, totul se schimbase.

Blanche vorbește mai departe, la fel de calmă și detașată, așa încât Claude își spune că poate are dreptate, că nu e imposibil ca el să nu aibă idee de ce e ea în stare.

— Zici că-ți faci griji din cauza mea, că vrei să mă ții în siguranță, că eu trebuie să stau aici cu mâinile în sân, în timp ce lumea e întoarsă cu susul în jos. În timp ce mor oameni. Nu te gândești ce înseamnă pentru mine să mă țin deoparte și să privesc. Însă tu mă părăsești fără să-ți pese, pleci de fiecare dată când sună telefonul... și eu ce să înțeleg? Înțeleg că nu-ți sunt de ajuns. Dar, de fapt, niciodată nu ți-am fost de ajuns, nu?

— Blanche, de ce s-o luăm iar de la capăt? Te-am ales... ești soția mea. Te respectam îndeajuns cât să te scap de individul ăla. Te iubeam îndeajuns cât să mă însor cu tine, ceea ce derbedeul ăla n-ar fi făcut.

— Dar după aia n-ai mai știut ce să faci cu mine, nu?

— Dacă ai fi fost franțuzoaică, dacă am fi...

— Dacă am fi ce? întreabă Blanche coborând privirea spre mâinile încrucișate în poală, speriată dintr-odată.

— Dacă am fi avut un copil, spune Claude cu amărăciune – e prima oară că dă glas acestei suferințe. De ce nu, Blanche? întreabă, pregătit pentru orice răspuns. Ce n-a mers?

— Am fost la doctor o dată, spune și se cutremură.

Își aduce aminte de o cameră sterilă, rece, cu chiuvete albe de faianță. Că fusese pipăită și examinată fără menajamente de un bărbat necunoscut. Claude se cutremură și el auzind-o.

— A fost ceva în legătură cu uterul meu. Am uitat... e mult de atunci.

— Și de ce nu mi-ai spus, Blanche? De ce?

Claude se așază lângă ea, dar se abține s-o atingă, altminteri toată

hotărârea i se va risipi. Trebuie să se agațe de mânia lui, de dreptatea pe care știe că o are, căci doar așa va avea ultimul cuvânt. Cu iubirea nu poate avea câștig de cauză.

Mânia, gestionată cu grijă, chiar ațâțată la nevoie. Ea l-a ajutat să facă tot ce a făcut în anii din urmă. Mânia față de nemți și de francezii care au cedat și i-au lăsat să intre în țară. Mânia față de soția lui.

Mânia față de secretul ei.

— Nu știu, Claude. Nu părea un lucru de care puteam vorbi. De pildă, puteam vorbi despre Paris. Despre cât de mult beam eu, de cât mă ignorai tu. Despre lucrurile astea puteam vorbi zile în șir! Și despre Ritz, Ritz în sus și Ritz în jos, adevărata ta amantă. Numai despre noi n-am putut vorbi niciodată, este? Despre lucrurile importante pentru noi.

— Nu știu.

Claude se încovoiaie, cu capul în mâini; a fost o zi foarte lungă. Von Stülpnagel a fost deosebit de pretențios în ultima vreme.

— Blanche, n-ai idee ce sacrific eu în fiecare zi...

— La fel de mult cât am sacrificat eu?

Ei, au ajuns și aici. A intrat în cameră fără să bată la ușă. Secretul pe care îl țin ascuns de ani de zile. Au convenit, încă de la început, să nu pomenească de el. Fiecare avea motivele lui, dar se înțeleseseră să păstreze tăcerea. Ce-a fost a fost, n-avea rost să mai despice firul în patru.

Până acum.

— Nu ți-am cerut niciodată, Blanche, se apără Claude. N-am spus nici măcar o dată...

— Ce n-ai spus? Că n-ai să te însori cu o *evreică*?

Evreu.

Juif.

Juden.

Cuvântul e incendiar, în orice limbă l-ai rosti. Claude tresare auzindu-l din gura ei. Singuri naziștii pronunță acel cuvânt; în Paris oricine altcineva se preface că nu există. Tot așa cum se preface că *ei* nu există. Doar ca probleme care trebuie rezolvate, și așa a fost întotdeauna.

Chiar și în 1923.

— Numele meu e Blanche Ross, spusese, ca și cum îl rostea prima oară.

Iar când Claude Auzello, directorul hotelului Claridge, îi ceruse acestei fermecătoare americance să-i dea pașaportul ca s-o înscrie în registru, ea a șovăit înainte să i-l întindă, ferindu-și privirea.

Și nici el n-a putut-o privi în ochi, când mirarea și dezamăgirea s-au succedat prea repede pe fața lui ca să le poată ascunde. Pentru că numele din pașaport era *Blanche Rubenstein*, nu Ross. Și religia: *evreică*.

Ea l-a privit cercetător; el, neliniștit, ar fi vrut să se justifice. Și-a depășit totuși spaima, spunându-și că era doar o tânără fermecătoare, pe care avea intenția s-o scoată în oraș o dată sau de două ori, așa că ce însemnătate avea? Nu avea prejudecăți, era convins. Sigur, puneă în practică regulile nescrise ale hotelului – fără prea mulți evrei, ca să nu se simtă oaspeții stânjeniți. Dar la fel era în toate hotelurile bune din Paris. Cât despre Claude, nu luptase alături de evrei în război? Nu cunoștea mulți evrei și acum? Bărbatul pe nume Bloch, pe care îl întâlnea deseori la Luvru – se pare că alegeau mereu aceleași tablouri ca să le studieze, chiar se distraseră pe tema asta și băuseră un pahar de vin în timp ce discutau despre felul în care Rafael folosea umbrele. Și bătrânul fermier, vecin cu părinții lui, pe nume Jacoby, care avea o fiică atât de frumoasă. De câte ori mergea în sud, Claude nu uita să se oprească la taraba lor din piață. Nu, el, Claude, nu avea prejudecăți.

Și, de fapt, de ce l-ar fi interesat religia tinerei? Doar nu avea de gând să se însoare cu fermecătoarea actriță americană.

Cu fermecătoarea evreică americană.

Iar când au ajuns să se căsătorească, ea a fost cea care s-a oferit să-și facă un pașaport nou (Claude nu era de acord cu cuvântul „contrafăcut“).

— Oricum mă gândeam să-mi fac un pașaport nou, Tic-tic. Știi cum e în lumea filmului. Toată lumea își schimbă numele.

Și el o crezuse, ba chiar se bucurase foarte tare. Când ea, mândră nevoie mare, i-a arătat noul ei pașaport, lucrat de turcul cel mărunțel, Greep, Claude îi dăruise o cruciuliță și un lănișor de aur, care fuseseră ale bunicii lui, și îi promisese că o va ajuta să se familiarizeze cu religia catolică.

Claude era un catolic conștiincios, pe cât putea fi un francez crescut de o mamă pioasă și un tată indiferent. Se ducea la slujbă o dată pe săptămână, ținea sărbătorile, se spovedea înainte de comuniune. Prin urmare, faptul că

Blanche n-a ajuns să se convertească l-a dezamăgit mai mult decât ar fi crezut.

Pașaportul fusese reînnoit oficial de mai multe ori. Cruciulița de aur n-a purtat-o decât după 1940. De ochii lumii, nimic mai mult. Claude o vede și acum, atârând de un lăntșor fin la gâtul delicat al soției lui. Să poată fi văzută oricând și de oaspeții lor germani.

— Dar ți-a prins bine, până la urmă, spune Claude. Deși n-a fost decât pentru orgoliul tău.

— Orgoliu? se răstește Blanche. Prostule. Dacă n-ai aflat până acum, Claude Auzello, pentru tine am făcut-o. Pentru tine, pentru cariera ta aici, la Ritzul tău iubit! Am înțeles ce am de făcut de prima oară când m-ai adus aici. Am înțeles că o soție evreică ar însemna o notă proastă pentru tine. Așa că m-am conformat. Mi-am schimbat religia, mi-am șters trecutul, nu pentru mine, fiindcă știam că n-am nici o șansă în cinema, ci pentru tine.

— Ba nu, o contrazice Claude și privirea i se încețoșează, parcă a primit o lovitură în cap. La vremea aceea ai spus altceva; ai spus că te gândeai s-o faci încă dinainte de a veni în Franța.

— Una e să te gândești, alta e să faci. Dacă nu te-aș fi întâlnit, dacă nu m-aș fi îndrăgostit de tine ca o proastă, aș fi și acum Blanche Rubenstein.

Vorbește cu amărăciune și Claude vede pe fața ei că se simte vinovată. Vinovată pentru că a stat ascunsă la vedere, că a supraviețuit, în timp ce atât de mulți evrei dispăruseră.

Vinovată pentru că se măritase cu el.

— De câte ori văd cum îi arestează mi-e și mai scârbă de mine.

Cuvintele ei, ca niște cioburi tăioase, sparg cupola protectoare sub care și-a închipuit că a ținut-o aici, la Ritz. Ca să nu mai spunem ce mărinimos s-a simțit uneori – da, acum recunoaște – pentru că a luat-o de nevastă.

— Și de tine mi-e scârbă.

— Da... înțeleg, spune Claude, cuprins de un fel de oboseală.

— Dacă înțelegem atât de mult unul despre altul, Claude, atunci cum se face că am trăit departe unul de altul în toți anii ăștia?

Claude nu știe să-i răspundă. Se privesc și Claude vede în ochii ei disperarea pe care o simte și el. Disperare... și neîncredere. Fiecare se simte dator să se agațe de minciunile lui cu înverșunare, nu vrea să renunțe la ele.

Nici măcar acum. Poate că tocmai aceste minciuni sunt forța care îi pune în mișcare pe cei doi soți Auzello, ajutându-i să facă... tot ce au făcut.

Să fie astea ultimele clipe petrecute împreună? Din cauza a ceea ce i-a mărturisit ea adineauri era cât pe ce să uite, așa de prinși sunt în hățișul dezamăgirii reciproce. Dar adevărul e că Blanche a făcut ceva de neconceput. Un act de curaj, dar și de nesăbuiță.

N-ar fi cazul să-i mărturisească adevărul soției lui? Să aibă împreună un moment de sinceritate și iubire înainte ca ea să fie smulsă de lângă el?

Trage aer în piept, întrebându-se dacă nu e cel mai curajos lucru pe care l-a făcut: să vorbească onest cu femeia care îi e soție de douăzeci și unu de ani.

— Blanche, în nopțile alea, când suna telefonul, n-am făcut ce credeai tu.

Ea ridică mirată din sprâncene. Claude bagă prima oară de seamă că are un semn roșu pe buza de jos – probabil și-a mușcat-o la un moment dat; după cum arată, roșie și umflată, probabil că o doare.

— Nu mă duceam la nici o amantă. Lucram... în felul meu, ca să scăpăm de ei. De naziști. Ca să-i distrugem. Am transmis informații. Uneori am dat o mână de ajutor la transportarea unor persoane, sau le-am ajutat să se ascundă. Evrei... unii dintre ei chiar aici.

De ce îi e din nou așa de greu să rostească cuvântul? El și Martin nu spun niciodată pe cine ascund. Știu, bineînțeles. Dar nu spun niciodată. Nu leagă acești oameni fără nume de nici un trecut, de nici o moștenire spirituală. De fapt, nu e întocmai ce-și propun naziștii să facă, doar că într-un mod atât de teribil? Să șteargă un popor de pe fața pământului? Să stârpească o întreagă seminție? De fapt, el și Martin au redus evreii la o problemă care trebuie rezolvată. Atât și nimic mai mult.

— Claude... faci și tu parte din... Rezistență?

Blanche se așază lângă el și face un gest neașteptat: îl ia de mână.

— Da... poftim? Cum adică „și tu“?

E rândul lui Claude să facă ochii mari.

— Claude, în zilele când credeai că sunt beată și chefuiam cu Lily, cum ziceai tu... eu lucram. Împreună cu Lily și prietenii ei, comuniști și studenți, majoritatea din alte țări. Am... am scos oameni din Franța. Am transmis informații. În alt mod decât tine, cred – m-am prefăcut a fi altcineva. Am

fost pe coastă. A fost în ferme de țară. N-am stat aici, la Ritz, și nici măcar în Paris.

Claude a amuțit cu ochii la ea. O femeie așa plăpândă. Zâmbetul, vocea, atitudinea i-au fost întotdeauna mai mari decât trupul. Soția lui. Prințesa lui care trebuie salvată. Problema lui, pentru care caută soluție.

Blanche a lui... soldat al Rezistenței?

— Dar când Lily și Lorenzo au venit aici...?

— A fost ceva mai mult decât o mică aventură pentru mine, mărturisește ea cu o înduioșătoare ridicare de bărbie. Lucram deja de mult timp împreună. Le dădeam lucruri furate de la Ritz – haine, cartele de alimente, mâncare. Dar nu voiam să vină aici. Tot ce-am făcut am încercat să fie în altă parte. Singura dată când am făcut ceva aici a fost în timpul unui raid de noapte: am aprins luminile în bucătărie, ca să le vadă Aliații.

— Tu ai fost? Am crezut... M-am dus jos să le aprind eu, dar le-am găsit arzând.

— Of, Claude, râde Blanche, un râs trist, lipsit de veselie, care sună ciudat în urechile lui Claude.

— Vasăzică de atâta timp facem amândoi același lucru? Avem același scop? Și în toată vremea asta ne-am certat ca chiorii.

— Ce păcat, nu? Și acum...

— Acum e prea târziu, spune Claude și o strânge la piept, la inima lui.

Nu știe ce să mai facă cu femeia asta. Nu mai e prințesă, nici vorbă. Nu mai are nevoie să fie salvată – dacă o fi avut vreodată. E făcută din carne și oase. E evreică. Și mult, mult mai vitează decât și-ar fi închipuit.

— Și acum, Claude?

— Așteptăm. Aș putea încerca să te scot de aici, dar în ultima vreme nu prea ne-a mers bine, mie și lui Martin. Acum, că sfârșitul e aproape, naziștii mișună peste tot și cei pe care am încercat să-i scăpăm n-au ajuns bine. Cred că e mai bine să stai aici. Nu putem decât să sperăm că influența mea, hotelul în sine vor conta. Așa că astă-seară așteptăm, ca întreg Parisul.

Blanche încuviințează dând din cap și rămâne lipită de el, cu mâna în mâna lui. Stau așa multă vreme și apoi se întind pe pat, complet îmbrăcați; în noaptea asta trebuie să fie pregătiți pentru orice.

La un moment dat Claude își dă seama că l-a furat somnul, fiindcă se

trezește tresărind. Era sigur că n-o să poată pună geană pe geană. Însă cele aflate, emoțiile neașteptate și-au spus cuvântul. Rămâne nemișcat și o aude pe soția lui respirând adânc, regulat. Înseamnă că a adormit și ea.

În clipa aceea Claude își amintește; își amintește că are pistol.

Se dă încet jos din pat și se duce tiptil la biroul lui – soldații germani care fac de pază nu-i dau nici o atenție – și descuie un sertar al mesei de lucru. Verifică încărcătorul – e plin. A uns arma și a curățat-o în fiecare lună, deși n-a avut nici un prilej să-l folosească. Dar ce rost ar avea să deții o armă dacă n-o păstrezi în stare de funcționare?

Îndesă pistolul în buzunarul hainei și dă din cap către soldați întorcându-se spre apartamentul lui. Se întinde cu grijă în pat și se uită la soția lui.

Blanche doarme cu fața în sus, cu ochii închiși și buzele ușor depărtate. Respiră regulat, ușor, deci nu doarme adânc. Claude nu-și poate închipui cum de a făcut actele de bravură de care i-a pomenit, dar o crede. Are nevoie să o creadă, are nevoie ca mariajul lor să însemne ceva, să fie ceva mai mult decât credea el că este. Fiindcă în vreme de război bărbații au nevoie să lupte pentru ceva. El a avut hotelul Ritz, într-adevăr. Și pe soția lui.

Dar până acum n-a avut idee cât de eroică, de remarcabilă, de nobilă e soția lui.

Soția lui evreică.

Cu ochii la ea, Claude pune degetul pe trăgaci. E în stare de așa ceva? Chiar poate să-i pună țeava la tâmplă și să apese pe trăgaci?

Întoarce capul, cutremurat de oroare și repulsie; își îngroapă capul în pernă, dar nu poate șterge din fața ochilor imaginea naziștilor care întorc hotelul cu susul în jos, căutând-o. Imaginea lui Blanche torturată sau violată. Pusă la zid și împușcată de nemți. Oaspeții lui. Cei în fața cărora a făcut plecăciuni și cărora le-a satisfăcut toate mofturile de patru ani încoace.

Cum să permită să se întâmple așa ceva? Chiar dacă ar însemna să facă ceva de neconceput?

Claude ascunde pistolul sub pernă și închide ochii, căznindu-se să alunge imaginile care îl asaltează oricât ar întoarce capul încolo și încoace.

Noaptea trece și pistolul rămâne ascuns sub pernă. Claude face duș, se îmbracă și ascunde pistolul între niște lucruri care, îi spune lui Blanche,

trebuie date la spălat. Ea nu-i răspunde; se pregătește să facă și ea duș. Sub ochi are semiluni de rimel; fără machiaj, se vede că e palidă la față și rana de pe buza de jos s-a învinețit.

Ce frumoasă este!

— Vezi, ți-am spus eu, spune Claude înnodându-și cravata cu degete tremurânde. O să fie bine, sunt sigur. Dar azi te rog să stai aici, Blanche, pentru orice eventualitate, da? Să nu ieși din cameră.

— Bine, Claude, îi răspunde privindu-l drept în ochi, curajoasă, fiindcă acum nu mai e loc de spus decât „Te iubesc“.

Se îmbrățișează. O îmbrățișare tandră, iertătoare, înțelegătoare, din care nici unul n-ar vrea să se desprindă.

Până la urmă Claude o îndepărtează cu blândețe, ia grămada de lucruri pentru spălat și pleacă. Soția lui rămâne singură. Fără apărare. Ba nu. E la Ritz. Nimănui nu i se poate întâmpla nimic rău la Ritz, așa i-a spus Claude cu multă vreme în urmă.

Două ore mai târziu, Frank Meier dă buzna în biroul lui Claude, cu sufletul la gură.

— Au luat-o, Claude. Gestapoul. Au luat-o pe Blanche.

Iar Claude nu se poate gândi decât la șansa pe care a avut-o, în noaptea dinainte, singura șansă de a o salva. N-a fost însă în stare, a fost prea laș. A fost mai degrabă soț, soțul pe care îl merita, în toți acești ani. Genul de soț care nu îi poate face nici un rău soției lui.

Claude se năpustește sus, în apartament, doar ca să vadă că lucrurile stau așa cum a spus Frank.

Blanche a dispărut.

CAPITOLUL 27

Blanche

Iunie 1944

Care din nemernici a turnat-o? Cine de la Ritz a spus „Da, sigur, e în camera 325“? O fi fost cel care i-a oferit cu două zile în urmă un trandafir abia tăiat? Sau una din cameriste – Blanche o prinsese pe una din ele, care se dădea drept unguroaică pentru a-și justifica accentul neobișnuit, cotrobăindu-i prin garderob acum o săptămână? Să fi fost Astrid, care ajunsese de-a dreptul jalnică, posacă, cu părul atârându-i în şuvițe informe, cu rujul întins în jurul gurii, parcă și-l dăduse înainte să mănânce?

Ori poate cineva și mai apropiat?

În timp ce soldații o scot pe ușa dinspre Place Vendôme Blanche se răsucește spre dreapta și stânga, cu toate că are mâinile legate la spate, sperând să dea cu ochii de el. Dar Claude nu e aici. De ce nu e aici? Cine are să-i spună că au arestat-o? Și el ce va spune? Ce va face soțul ei, care a promis că o va apăra cu orice preț?

Bărbatul care a mai spus și că are datoria să apere hotelul Ritz?

În timp ce o împing pe platforma camionului, acoperită cu prelată, alături de alte femei, toate încătușate, Blanche încă mai sucește capul ca să se uite peste umăr înspre hotel. Camionul pornește și ea și-ar dori să-l vadă pe Claude alergând în urma lui; dorința e așa de intensă, că o simte ca o durere în piept. Bărbățul galant care a salvat-o cu multă vreme în urmă... unde e acum?

Dar apoi își amintește cum era când l-a văzut ultima oară, când s-a oprit în prag și i-a aruncat o privire așa de drăgăstoasă, de plină de dor, și își spune că e de ajuns. Cel puțin au avut o ultimă noapte împreună, când și-au spus adevărul unul altuia. Și au dat la iveală secretul pe care îl împărtășeau,

l-au lăsat să iasă la lumină.

Când, în cele din urmă, ea a rostit adevărul, după atâția ani.

Că ea, Blanche Auzello, e evreică.

LE JUIF ET LA FRANCE.

Era în toamna lui 1941. Mașina de propagandă a armatei germane hotărâse să dea un spectacol – Hai să dăm un spectacol, copii! Nici vorbă însă de un musical de familie cu Judy Garland și Mickey Rooney. Nici pe departe. Claude și Blanche s-au dus să-l vadă din cauză că toți naștii de la Ritz îi întrebau dacă s-au dus. Pe lângă asta, își dădeau seama că nu au de ales: era un spectacol la comandă, un test cu hârtie de turnesol la care erau supuși toți cei care lucrau la Ritz.

Așa că soții Auzello s-au supus și s-au dus. Pe străzi încă nu erau stele galbene; nu încă. Stelele aveau să apară mai târziu. La prima vedere, Blanche arăta la fel ca de vreo douăzeci de ani încoace. O americană blondă din Cleveland, Ohio, catolică, măritată cu un francez catolic din Paris, Franța.

Înainte să iasă pe ușă Blanche abia și-a putut prinde pălăria cu acul, așa de tare îi tremurau mâinile. Și-a amintit că în tinerețe, când nu îi păsa cine știe ce de astfel de lucruri, i s-a spus că „nu prea arată a evreică”. Era părerea unui producător de film, care voia să-i facă un compliment.

Și Blanche l-a luat ca atare.

Acum însă i se făcea greață amintindu-și cu câtă ușurință și plăcere fusese de acord cu el. Cât de încântată fusese că „nu prea arată a evreică”.

În ziua aceea totuși a înțeles că nu avea să-i fie la fel de ușor ca de obicei – sau la fel de ușor cum se convinsese singură că este, de-a lungul anilor. A înțeles de cum a dat cu ochii, apropiindu-se de Palatul Berlitz, unde era expoziția, de un afiș imens, înalt cât patru etaje, o imagine caricaturală a unui semit cu nas coroiat, ochi mici și degete ca niște gheare, încleștate peste globul pământesc. Era simbolul evreului pornit să distrugă lumea – un mesaj lipsit de orice subtilitate, după cum îi șoptise Claude.

Blanche și-a pipăit nasul, a ridicat mâna fără voia ei, ca să vadă dacă nu i se lungise și încovoiasse dintr-odată.

Claude a apucat-o de mână și nu i-a mai dat drumul; toată după-amiaza a ținut-o strâns lângă el, nu cumva să cadă.

Soții Auzello au mers lipiți unul de altul parcă erau frați siamezi, parcă sângele lui nesemit i-ar fi putut pătrunde ei prin piele și schimba sângele, făcând-o „mai puțin evreică“ pe măsură ce treceau dintr-o sală în alta. Exponatele – fotografii, lucrări de artă și minciuni sfruntate, cu explicații în germană, traduse în franceză – arătau cum vor evreii să pună mâna pe lumea întreagă, s-o lipsească de orice bun-simț și moralitate și să-i ucidă pe creștini în somn. Evreii erau urâți, înveninați, bolnavi. Comunismul și marxismul apăruseră din vina lor. Otrăviseră cultura franceză cu arta, cu filmele și muzica lor.

Nu meritau să-i tratezi cu blândețe sau cu respect. Nu meritau nici măcar să trăiască.

Și tot ce îi plăcea lui Blanche să creadă că lăsase în urmă când plecase din New York și pornise spre Franța năvălise din nou asupra ei, amenințând s-o înăbușe cu totul, fiindcă deja abia mai respira, întretăiat. Amintirile o copleșiră: fotografii îngălbenite, rochia albă, scrobită, cu guler împodobit cu broderii roșii, purtată de Paște, rochia neagră, cu mâneci bufante, la fel de bine călcată și apretată, purtată la înmormântarea bunicii, funda de tafta neagră cu care maică-sa îi lega părul, așa de strâns că o durea capul tot timpul; tradiții de familie, povești des repetate, vise, mama, tatăl, surorile și frații, imagini vagi ale bunicilor, mătușilor și rudelor îndepărtate, spaimile ei cele mai cumplite, tot ce se zbătuse o viață întreagă să lase în urmă, și pentru ce? Nu-și mai aducea aminte, nu când vedea cât sunt de huliți. Cât era și ea de hulită.

Minciuni spuse despre oameni precum bunicii ei, care veniseră din Germania; nu izbutiseră să învețe engleza, așa că membrii familiei nu vorbeau decât nemțește în prezența lor. Erau oameni cumsecade. Oameni cu suflet care nu doreau decât bine pentru copiii și nepoții lor. Ei să fie monștrii despre care se credea că pun la cale asasinarea tuturor creștinilor în paturile lor? Bunicul lui Blanche, Rubenstein, n-ar fi putut omorî o muscă. O întâmplare îi veni dintr-odată în minte. Odată, un șoricel a pătruns în bucătăria din micul lui apartament, primul pe care îl închiriaseră el și bunica lui Blanche în America, apartamentul la care nu putuse renunța în ciuda insistențelor părinților ei. Însă bunicul n-a putut omorî șoarecele, oricât a țipat bunica la el. Și-a luat jobenul (unul de modă veche, ca al lui Abraham

Lincoln) pe care se încăpățâna să-l poarte cu toate că se demodase de mult, a prins șoarecele în el și i-a dat binișor drumul afară, în curtica din spatele clădirii, unde o pisică s-a și repezit la el și l-a mâncat. Bunicul a plâns în hohote, ca un copil.

Jobenul era cel mai frumos lucru pe care îl adusese din Lumea Veche când venise în America. În albumul cu fotografii de familie era o poză cu el, copil, cu jobenul pe cap; avea o figură prea tânără și capul prea mic pentru o pălărie atât de impozantă. Dar fața îi strălucea de mândrie.

Fața aceea tânără, însuflețită de speranță... asta a văzut Blanche în timp ce citea afișele înveninate care îi numeau pe evrei întruchiparea răului, un flagel pe capul omenirii.

Cât despre propria ei figură... dintr-odată s-a văzut ca într-o oglindă. S-a văzut așa cum era înainte să se hotărăscă de pe o zi pe alta să plece în căutarea unei vieți noi, mai bune. Și unde o dusesse ironia sorții? În Parisul ocupat, unde ea, o evreică, trăia zi de zi înconjurată de nemți.

Fața ei – ochii căprui, nasul cârn, părul negru pe care începuse să și-l vopsească blond cu atât de mult timp în urmă că acum nu i-ar mai recunoaște culoarea adevărată –, și-a văzut propria ei față în imaginile din expoziție – fotografii, benzi desenate, lucrări de artă.

Cum să recunoști un semit? scria pe unul din afișe.

Chiar așa, după ce? Blanche n-ar fi știut nici în ruptul capului, cu toate că răspunsul era acolo, în văzul tuturor: păr unsuros, ochi mici, nas coroiat, mâini ca niște gheare.

Câteva trăsături erau totuși lăsate deoparte. Cum să recunoști un semit?

După bătăile înnebunite ale inimii ei. După gheara din stomac. După sentimentul de ușurare încercat de fiecare dată când își plimba degetele peste pașaport, la gândul că își anulasă identitatea cu zeci de ani în urmă. Din motive pe care acum le găsea ridicole: ca să-i fie de ajutor soțului în carieră; ca să scape complet de un trecut care, privind acum în urmă, nu-i mai părea așa de îngrozitor; fiindcă era o zi de marți; și fiindcă era soare pe cer.

Fiindcă, fiindcă, fiindcă... nu mai conta de ce, fusese atât de ușor. Blanche a vorbit cu Frank Meier, care i-a făcut cunoștință cu Greep, care, cu câteva plastografii, o poză și cincizeci de franci, îi anulasă trecutul și îi

dăduse o nouă identitate. Fusese atât de simplu, că Blanche se mira că nu mai procedau și alții la fel. De ce nu-și schimbau numele, naționalitatea, religia – poate chiar și să întinerească cu câțiva ani – la fel de ușor cum nonconformistele epocii își schimbau culoarea părului sau marca de țigări (Gauloise în loc de Lucky Strike).

Dar, văzând atâta ură, Blanche avea impresia că se izbește de un zid făcut din sârmă ghimpată și cuie ruginite care îi sfâșiau carnea, dezgolindu-i măruntaiele în care încă mai pulsa viața și înțelegea că lucrurile nu sunt așa de lesnicioase.

Nu în această expoziție plină de lume, unde, la fiecare pas, constata că există oameni dornici să li se spună că cele mai rele temeri și prejudecăți ale lor sunt de înțeles, dacă nu chiar de admirat, oameni care credeau orice minciună le era servită pe tavă. A văzut doi bărbați râzând în fața unei imagini caricaturale a prim-ministrului Léon Blum (ales de două ori în funcție), în care avea un nas cât o banană. Cei doi au râs până le-au dat lacrimile.

A auzit o mamă spunând cu toată convingerea fetei ei, care nu putea avea mai mult de nouă sau zece ani, că, într-adevăr, evreii mâncau uneori copii de vârsta ei, așa că era foarte bine că naziștii erau acolo, ca s-o salveze.

— Sunt niște animale, a șoptit Claude printre dinți, apucând-o pe Blanche așa de strâns de braț că a știut că-i vor rămâne vânătăi. Naziștii ăștia n-au nici o fărâmbă de conștiință. Dacă Franța ar fi liberă, așa ceva nu s-ar întâmpla.

Blanche a arătat cu capul spre mamă și fiică.

— Chiar crezi că e adevărat, Claude?

Doar el însuși îi vorbise de restricțiile pe care unele hoteluri și restaurante le aplicau în mod neoficial. El însuși îi povestise de Afacerea Dreyfus care se întinsese pe mai bine de zece ani și că părinții lui se bucuraseră când ofițerul, deși fără vină, fusese găsit vinovat și aruncat în închisoare.

Și tot el nu-și dăduse silința s-o convingă să renunțe la schimbarea pașaportului atunci când începuse să lucreze la Ritz.

Soțul lui Blanche n-a răspuns. Trăgea cu urechea în timp ce mama îi explica fetei ce bine făcuseră nemții că organizaseră expoziția, pentru că

unii din vecini nu le împărtășeau părerile, dar acum, slavă Domnului, se vor lămuri, căci un lucru e sigur: naziștii nu mint.

În schimb a strâns-o și mai tare de braț și i-a murmurat la ureche:

— Slavă Domnului că ai fost prevăzătoare și ai făcut ce-ai făcut cu atâta timp în urmă.

Nu-i mulțumise niciodată pentru ce făcuse. Nici nu pomenise vreodată. I se păruse normal ca o evreică americană să se convertească la catolicism ca să se poată mărita cu un francez. Era o piatră de temelie în căsnicia soților Auzello, un element esențial, chiar dacă trecut sub tăcere, în povestea despre cum se cunoscuseră, cu ce era ea îmbrăcată, cum a fost Claude cât pe ce să uite inelul acasă.

De cum se va termina totul, va pleca, își spunea Blanche ieșind de la expoziție. Are să-l părăsească pe Claude, are să renunțe la căsnicia lor comodă – fiindcă asta ajunsese să fie: o scuză comodă ca să nu se ducă acasă – și se va întoarce la New York. La familia ei, pe care o lăsase cu prea multă ușurință.

La religia la care renunțase cu la fel de multă ușurință.

În timp ce camionul iese din Place Vendôme și o ia pe Rue de la Paix, Blanche uită de trecut și își îndreaptă toată atenția spre ceea ce i se întâmplă acum. Nu mai e spectator, nici actriță; nu mai e o falsă sofisticată, nici o pariziancă. Nu mai e Blanche Ross Auzello.

S-a întors de unde a plecat: E Blanche Rubenstein.

Cum să recunoști un semit?

Îl arunci în remorca unui camion nazist, cu mâinile legate prea strâns la spate și îi pui un pistol german la tâmplă.

CAPITOLUL 28

Claude

Iunie 1944

Coboară scările în goană, cu pașaportul ei în mână. Blanche l-a uitat și Claude nu se gândește decât că va avea nevoie de el; trebuie să demonstreze că e Blanche Ross Auzello, catolică. Așa că străbate holul în goană, fluturând pașaportul ca un nebun și strigând:

— L-a uitat! Și-a uitat pașaportul! Blanche... l-a uitat!

Apoi își dă seama că toți nemții din aripa Vendôme a hotelului îl privesc amuzați. Acolo unde merge soția lui nu e nevoie de pașaport.

Se oprește și se uită în jur, căutând o față binevoitoare și... dă cu ochii de Stülpnagel, care coboară cu greutate scara monumentală, îndesându-și cămașa în pantaloni.

— Ce e gălăgia asta?

Claude aude un țăcănit și își dă seama că unul din soldați a îndreptat pușca spre el, însă nu de asta îi arde lui acum. Întinde mâna și dă pușca la o parte, ca și cum ar fi alungat o muscă supărătoare.

Blanche a dispărut. Blanche a dispărut... vorbele îi răsună iar și iar în minte, singurele vorbe care înseamnă ceva, singurele pe care le aude.

— Soția mea... *Herr* von Stülpnagel!

Lăsând mândria deoparte, Claude Auzello se agață de acest om, un nazist. Nu mai are nici rușine, nici demnitate. Atâtea luni cât a fost la dispoziția netrebnicilor ăstora... nu se poate să nu conteze. Cu siguranță își vor aduce aminte și îl vor ajuta!

— Soția mea, Blanche... a fost arestată! Și-a uitat pașaportul! strigă el fluturând prețiosul carnet cu coperte de piele în fața lui von Stülpnagel.

— *Herr* Auzello, te rog.

Von Stülpnagel îl dă la o parte și le face semn soldaților să-și vadă de treburile. Soldatul cu pușca o pune pe umăr și se îndepărtează.

— *Herr von Stülpnagel*, vă implor. Știu că a făcut un gest nesăbuit... mi-a mărturisit totul. Dar e soția mea! E soția directorului hotelului Ritz! Într-adevăr, e necugetată. Impulsivă. Dar n-a făcut nimic atât de îngrozitor cât să merite să fie arestată.

— Hotărârea nu îmi aparține, *Herr Auzello*.

Von Stülpnagel se așază gemând pe un scaun aurit, un obiect prea delicat, prea fin pentru neamțul ăsta în uniformă verzuie.

— Nu sunt Gestapo. Eu doar le-am spus unde o găsesc când au venit s-o caute.

— Dumneavoastră? Dumneavoastră le-ați spus?

— N-am avut de ales. Am superiori, știi.. doar ești și dumneata soldat. Am încercat... am încercat să-i fac să se răzgândească.

Von Stülpnagel lasă capul în jos și în inima lui Claude se înfiripă nădejdea. Poate că nazistul ăsta are suflet, nu ca alții.

— Însă a comis un delict grav la adresa Reichului. A pângărit uniforma unui locotenent, l-a jignit în public. E inadmisibil. Cetățenii și-ar putea forma o părere greșită dacă tolerăm astfel de gesturi, mai ales acum. Nici măcar lui *Frau Auzello* de la Ritz nu i se poate îngădui așa ceva.

Claude cade în genunchi. N-a făcut în viața lui așa ceva, dar acum îngenunchează de dragul lui Blanche.

— Vă implor. Vorbiți la Gestapo, spuneți-le să-i dea drumul. Am s-o duc de aici, promit. Am s-o duc la țară, unde nu va mai supăra pe nimeni, unde va trăi în liniște până când...

— Până când ce?

Von Stülpnagel își scoate ochelarii, își freacă rădăcina nasului și îi pune la loc, fără să-și ia ochii de la Claude. Îl provoacă să-și ducă ideea până la capăt.

— N-are importanță... n-am vrut să... îngăduiți-mi s-o iau, s-o duc de aici. Promit că nu va mai face nimic care să aducă vreo jignire Reichului.

— Ți-am spus doar, *Herr Auzello*, chestiunea e peste capul meu. Chiar dacă aș vrea – și nu spun că așa este –, Gestapoul nu-mi va da ascultare. E direct subordonat Führerului, nu răspunde în fața armatei.

— Măcar îmi spuneți unde va fi dusă?

— Nu știu. Poate la Drancy. Ori la Fresnes. Ar putea fi într-una din închisorile mai mici din oraș, bănuiesc, dar e puțin probabil. Îmi pare rău, *Herr Auzello*, și eu am o soție. N-am mai văzut-o de luni de zile și nici nu cred că am s-o revăd curând. Permisele sunt anulate până la noi ordine. Așa că înțeleg, însă nu pot face nimic.

Claude vede cu uimire că generalului chiar îi pare rău; arată jalnic, așa cum stă prăbușit pe scaun, cocoșat de prea multe răspunderi, de prea multă ură resimțită față de superiori dar revărsată asupra lui.

În cele din urmă von Stülpnagel se ridică, obosit.

— Acum, *Herr Auzello*, aș vrea să mi se aducă dejunul meu obișnuit în birou. Te rog, ai grijă să fie mâncarea caldă de data asta. Ieri a fost rece. (Îl privește pe Claude, dă să spună ceva, apoi îi pune mâinile pe umeri.) Trebuie să ne păstrăm serviciul, nu? Nu ne rămâne decât să muncim ca și până acum. Ar fi necugetat și periculos să ne închipuim că am putea face mai mult, *Herr Auzello*. Înțelegeți?

Claude dă din cap, dar strânge pumnii; pe ochi i se pune o ceață și nu mai vede decât puncte roșii; tâmpile îi zvâcnesc de furie – furia are tot culoarea roșie.

Roșu, culoarea steagurilor cu svastică atârinate de tavan, care acoperă tapiseriile de preț.

Despre Claude Auzello se poate spune orice, doar că e indisciplinat, nu. În ultimul moment își amintește totul. Meseria, îndatoririle. Răspunderile.

Soția lui, în mâinile monștrilor ăstora.

— Desigur, va fi plăcerea mea să mă ocup de prânzul dumneavoastră, *Herr von Stülpnagel*. Și... mulțumesc. (Pentru ce, Claude nu prea știe; poate doar ca să-i arate o fărâmbă de omenie.) Dar vă rog, dacă nu vă supărați... se poate să-l trimiteți acolo unde se află Blanche? Întreabă întinzându-i pașaportul.

Von Stülpnagel îl ia și urcă greoi scările, îndreptându-se spre biroul lui. Claude înțelege că n-ar trebui să pună prea mare preț pe bunăvoința neașteptată a generalului, dar e singura lui speranță. Ochii i se umplu de lacrimi și pe moment parcă nu se mai simte atât de singur în fața spaimelor care îl năpădesc.

Apoi e nevoit să străbată holul cel lung, trecând pe lângă soldații germani, aceiași de care s-a îngrijit cu toată atenția de patru ani deja. Se duce în biroul lui, ca măcar să încerce să-și reia îndatoririle, așa cum l-a sfătuit von Stülpnagel.

E însă prima oară că hotelul Ritz îi pare fals, asemenea unui tort de carton, frumos decorat, așezat în vitrina unei cofetării. Atrăgător la vedere, dar gol pe dinăuntru.

Ajuns în birou, Claude nu-și poate aduna gândurile. Ridică receptorul telefonului, vrând să discute cu Martin, căruia poate îi vine o idee salvatoare, doar e un tip inteligent, dar își amintește că toate telefoanele de la Ritz sunt ascultate. De oaspeții lor. Și, oricât s-ar căzni, nu știe cuvintele codificate pentru o astfel de situație.

În cele din urmă își aduce aminte de pistol. E ținut sub cheie în sertar, alături de cucută, otrava pentru furnici și leșie. Deschide sertarul și se uită la lucrurile dinăuntru, ispitit. O picătură de leșie în ceaiul lui von Stülpnagel. Cucută în supă lui Speidel. Dar de ce să se oprească la el? Cucută în mâncarea tuturor! Un banchet cu otrăvuri. Cu siguranță că va găsi la bucătărie câțiva aliați mai mult ca încântați să pregătească o astfel de tratație pentru oaspeții lor germani.

Ori poate ceva mai discret? Ceva mai personal, un joc între el și un neamț luat la întâmplare, încheiat magnific de simplu, cu un glonț în cap? După asta ar fi arestat și dus lângă Blanche, acolo unde s-o afla, ar fi închiși împreună...

Dar așa n-ar mai avea cum s-o ajute, nu? „Sigur că nu, Claude, cap sec ce ești. Nu mai gândi ca un îndrăgostit luat de val. Vremea aia a trecut. Acum e nevoie de rațiune și gândire limpede.”

Îi tremură mâinile, nu puțin, ci nestăpânit, parcă întreg trupul îi e scuturat de un cutremur. Închide ușa, se așază, încearcă să-și prindă capul în mâini. Vrea să pună două gânduri cap la cap, dar nu izbutește.

Rămâne așa tot restul zilei, numai ca să nu se întoarcă în apartamentul lui.

Unde nu-l așteaptă Blanche ca să-i iasă înaintea.

CAPITOLUL 29

Blanche

Iunie 1944

În camion sunt multe femei, toate încătușate, aruncate de colo, colo de mașina care hurducăie pe străzile pietruite. Una din ele îl întreabă pe soldatul înarmat care le păzește unde merg. Acesta nu-i dă nici o atenție, dar o altă femeie răspunde în locul lui.

— Ai să vezi. Fresnes. Ultima oprire înainte de iad.

— Hai, trăncăniți, spune soldatul în cele din urmă, bine-dispus; scoate o țigară din buzunar, o aprinde și, fără să stingă chibritul, îl aruncă înspre una din femei, aflată la un metru de el. E ultima oară că mai aveți ocazia, așa că, de ce nu?

Auzindu-l amuțesc cu toatele.

E o zi caldă? Chiar e cald? E iunie, e vară. Nu mai departe de ieri se plimba într-o bluză cu mâneci scurte, împreună cu Lily. Pe străzile mărginite cu jardiniere debordând de flori multicolore, pe lângă vița sălbatică din frunzișul căreia se auzea ciripit de păsărele. Așadar probabil că e cald, își spune Blanche, cu toate că stă ghemuită de frig și tremură atât de tare că simte că i se face rău.

— Potolește-te, îi spune femeia de alături, după care nu mai scoate o vorbă.

Zdruncinate și rostogolite încolo și încioace, femeile au amuțit; doar câteva mai plâng înăbușit în timp ce camionul iese din oraș. În scurtă vreme ajung în mahalale, o privesc mohorâtă, anostă, și în sfârșit camionul se oprește în fața unei porți păzite de soldați, intră în curte și oprește în fața unei fortărețe cenușii. Aici sunt împinse jos din camion la fel de brutal cum au fost urcate. Câțiva soldați înarmați le duc în clădire, unde sunt

îngrămădite într-o sală fără ferestre, alături de încă și mai multe femei îngrozite sau în stare de șoc. În sală sunt deja niște soldați și ofițeri. Le păzesc cu puștile îndreptate spre ele, gata să tragă.

Blanche se uită prin mulțime, se ridică în vârful picioarelor, face câțiva pași, căutând-o pe...

— Lily!

Nu se poate stăpâni; se repede spre ea, croindu-și drum printre celelalte femei cu umerii, fiindcă mâinile îi sunt încătușate.

— Lily!

E atât de bucuroasă s-o vadă că uită tot ce a fost învățată. Să nu recunoască un tovarăș din Rezistență dacă sunt la închisoare. Niciodată, sub nici un cuvânt, să nu arate că se cunosc.

Însă Blanche o dă de gol. Tot așa cum a dat-o de gol ieri. Dându-și seama de ce a făcut, tace speriată și vrea să se întoarcă, rugându-se să n-o fi auzit nimeni. Dar apoi își aude numele, rostit în șoaptă.

— Blanche.

Lily e atât de palidă... Blanche se aștepta să vadă în ochii ei dezamăgire și dezgust față de stupiditatea de care a dat ea dovadă.

În loc de asta găsește o blândețe cu care nu e obișnuită, vecină cu fericirea. Ai zice că Lily se bucură că a fost recunoscută. Nu, peste poate, dar până să apuce s-o întrebe, în sală bubuie o voce de neamț:

— Comunista Lily Kharmanyoff!

Blanche o vede plecând escortată de doi soldați, cu capul sus și bărbia ridicată sfidător, deși are mâinile legate la spate. Și o ultimă privire, stăruitoare, către Blanche. Iar aceasta, în sfârșit, recunoaște sentimentul din privirea ei: recunoștință.

Și iubire.

Îndurerată, Blanche simte că a rămas singură, chiar dacă e înconjurată de femei care se jeluiesc; singură cu spaimile ei și sentimentul vinovăției pentru ce-a făcut. Ei înseși. Lui Lily. Și lui Claude, care probabil că și-a ieșit din minți până acum.

— Blanche Auzello!

E rândul ei să fie dusă sub escortă și îmbrâncită în altă cameră, unde i se dă un rând de haine – o cămeșoaie aspră, prea mare pentru ea, și o pereche

de saboți de lemn. Toate hainele ei și bijuteriile – cruciulița de aur îi e smulsă de la gât, un lucru fără importanță, dacă te gândești – îi sunt luate. Însă nu și pașaportul. Închide ochii, aducându-și aminte: l-a lăsat la hotel.

O să aibă nevoie de el aici? Are vreo importanță? Nu are de unde ști. Nu poate decât să aștepte și va vedea.

— De ce mă aflu aici?

Cu toate că știe foarte bine de ce, se simte datoare să întrebe în gol, fiindcă în cameră nu sunt ființe umane, ci doar fețe de nemți, impasibile, fără suflet.

Nu primește nici un răspuns.

E aruncată într-o celulă, singură. Înăuntru e o găleată. Un pat de scânduri. Și trei șoareci care să-i țină companie.

Se lasă noaptea. Pesemne că a adormit, căci se pomenește cu un preot în celulă. E uluită. Uluită că nemții ăștia tâmpiți nu și-au dat seama.

Încă n-au idee că e evreică.

Probabil că au pus mâna pe pașaportul ei – l-o fi adus Claude? Gândul îi trezește o speranță, prima oară de când i-au bătut la ușă la Ritz.

Preotul catolic – un om în vârstă, unul din acei preoți bine hrăniți și mulțumiți de ei – o privește de sus când îi spune pe nume și îi dă binecuvântarea. Se uită dezgustat la șoareci și la găleată de noapte și rămâne în picioare, neîndrăznind să se așeze pe patul plin de păduchi. Apoi începe să-i pună întrebări.

— De unde din America ești, copila mea?

— Cleveland.

— Și la ce biserică mergeai, dacă-mi dai voie să te întreb?

— Sfânta Fecioară Maria de naiba știe unde. A trecut multă vreme de atunci, părinte.

— Înțeleg. Vrei împărtășanie? Mai întâi va trebui să te confesezi.

Blanche clatină din cap.

— Regret, părinte, poate că sunteți o persoană de treabă. Dar se poate și să vă duceți la naziști și să le spuneți tot ce ați auzit. O să-mi asum riscul.

Preotul oftează, dar îi dă binecuvântarea și pleacă.

După două zile petrecute în celulă Blanche aproape că s-a convins că au uitat de ea, că au făcut o greșală, că s-au răzgândit și-i vor da drumul

acasă, la Claude. I se dă pâine cu viermi; n-o poate mânca. Terci cu viermi; nu-l poate mânca. Supă cu viermi; e așa de flămândă că o înghite, dar degeaba. Îi vine înapoi pe gât și în noaptea aceea doarme cu o baltă de vomă pe jos.

Cel puțin așa nu se mai apropie șoarecii de ea.

Și apoi vin s-o ia, prima oară. Bocancii cu blacheuri de oțel pe care i-a auzit patrulând pe hol zi și noapte se opresc de astă dată în fața ușii celulei. Cineva sucește cheia în broască, soldații o împing cu puștile și ea merge de bunăvoie, pe picioarele ei, unde îi spun să meargă. Fiindcă acum o vor elibera; îi vor spune că s-a făcut o greșeală și vor trimite după Claude, care va veni să o ia.

Fiindcă e doamna Auzello de la Ritz.

Blanche e împinsă într-un birou unde e un ofițer așezat la o masă, cu un dosar deschis în fața lui. În dosar, prinsă cu o clemă, e o fotografie a lui Lily; pare luată prin surprindere, părul, mai lung decât de obicei, îi atârna peste față, dându-i un aer mai tânăr.

— Ia spuneți-ne, *madame* Auzello. Cum se face că dumneavoastră, de la Ritz – îl cunoaștem pe soțul dumneavoastră, s-a purtat foarte civilizat cu ofițerii noștri cazați acolo, a fost deosebit de săritor – v-ați întovărășit cu o evreică împruțită, o târfă comunistă precum Lily Kharmanyoff?

— Poftim? Am... credeam că am fost adusă aici din cauză că...

— Da, într-adevăr, ați făcut un gest impulsiv la Maxim's. Știm. Dar suntem mai interesați de relația dumneavoastră cu târfa asta evreică pe care o căutam de multă vreme. Cum v-ați întâlnit?

— Pe vapor, cu mult timp în urmă.

În altă viață. Fugise de acasă, de la Claude, ca un copil îndărătnic. Lily o zărise într-un bar plin de lume, îi văzuse tristețea, înțelesese că avea nevoie de sprijin –, poate că în același timp îi simțise curajul și onestitatea – și se apropiase de ea. Au băut, își amintește Blanche. Au râs. Ba chiar au și dansat.

— De ce vă aflați pe vapor? De unde veneați?

— Din Maroc. Mergeam în Franța. Fusesem în vacanță și mă întorceam la Ritz.

— Ea de ce se afla pe vapor?

— Nu știu.

— I-am urmărit activitatea, din Spania până în prezent. E o comunistă, o trădătoare, a ucis mai mulți germani. Știți câți a omorât?

Blanche clatină din cap. Fără întrebări.

— Treisprezece. A omorât treisprezece soldați de-ai noștri.

Blanche ar vrea să exclame „Uraa!” sau să întrebe „Numai atâția?” și să adauge „Bravo ei!”. Dar nu îndrăznește.

— Deci e simplu. Spuneți doar că Lily e evreică și membră a Rezistenței – da, suntem la curent și cu activitățile dumneavoastră, dar vom fi generoși, vă vom elibera. La urma urmei, sunteți celebra *madame* Auzello. De câțiva ani încoace căminul dumneavoastră a fost și al nostru. Nu vrem să vă facem nici un rău, ar dăuna imaginii noastre.

— Nu știu, răspunde Blanche și de data asta chiar spune adevărul. Nu mi-a spus. N-am vorbit niciodată despre asta.

Îi e recunoscătoare sorții, profund recunoscătoare. Căci își dă seama că aici, în închisoare, nu mai e actrița care credea că este. Ce va spune dacă naziștii o întreabă dacă e și ea evreică?

Blanche Rubenstein Auzello nu are nici cea mai vagă idee. Noroc că n-o întreabă. De această dată.

E dusă înapoi în celulă. În sinea ei își spune că a trecut cu bine prin această încercare, că n-a fost atât de rău, n-a avut parte de ororile pe care Lily i-a povestit că le îndurase Robert. E încredințată că ce-a fost mai rău a trecut, doar ca să descopere că e doar începutul. Începutul zilelor de singurătate. Zile care se topesc în nopți de boală – febră într-o zi, dizenterie în alta, eczeme misterioase care se agravează frecându-se de țesătura aspră a cămeșoaiei. Între ziduri răsună țipete, glasuri de femei; în aripa asta nu sunt bărbați, la Fresnes sunt separați. Când și când un răspuns sfidător, întrerupt de un strigăt ascuțit.

De câte zile e aici? Le-a pierdut șirul. Încearcă să țină socoteala după ciclul menstrual, când nu poate face nimic, decât să lase sângele să i se prelingă între picioare. Dar nu se întâmplă decât o dată.

La scurtă vreme după ce sângerarea s-a oprit, se trezește că un soldat intră în celulă. Își închipuie că a venit s-o ducă la interogatoriu. Dar nu, el închide ușa și începe să-și descheie nasturii pantalonilor, cu un rânjet

mulțumit pe față. Blanche se lipește de perete, vrea să țipe, dar de pe buze nu-i iese nici un sunet. Slăbită cum e, pare mai degrabă o frunză uscată în mâinile lui, fărâmbându-se la atingerea lui brutală. Se termină repede; ea e așa de plăpândă, durerea îi împăienjenește ochii, dar, slavă Domnului, el termină aproape îndată ce pătrunde în ea.

Blanche ține ochii închiși, ca să nu-i vadă ochii albaștri și fața strâmbându-se în timp ce geme, asudă și împinge, în timp ce face un lucru atât de violent, de respingător – o violează. Ce naiba, Blanche, nu-i lăsa să-ți fure și vorbele odată cu sufletul. Dacă nu deschide ochii, dacă nu rămâne cu o imagine în minte, atunci, dacă va scăpa de aici, poate va uita ce s-a întâmplat. Iar dacă uită, nu va trebui să-i spună lui Claude.

Care, după cum știe ea prea bine, n-ar putea îndura gândul. Nu e la fel de puternic cum e ea.

Aproape zilnic e dusă la interogatoriu. E târâtă afară, pusă în fața unui ofițer care se uită la același dosar, cu aceeași fotografie a lui Lily. Uneori e acuzată că a adăpostit la Ritz fugari, „cunoscuți ca semiți”; îi arată fotografiile ale unor oameni pe care nu i-a văzut în viața ei. Oameni ca ea. Alteori e acuzată fără motiv că a ucis un ofițer, că a aruncat un pod în aer; scrie aici, în dosar, îi spun.

Dar de fiecare dată ajung înapoi la Lily.

— Spune-ne. Spune-ne că Lily Kharmanyoff e evreică. Pe urmă poți să pleci acasă.

Se întâmplă și să fie luată cu binișorul. Îi oferă un scaun, un ceai, un fursec – fără viermi – pe care îl devorează asemenea unui animal, rușinată însă prea hămesită ca să se poată stăpâni. Ei râd și îi pun întrebări, sincer interesați de celebritățile cu care era prietenă la Ritz – sunt de-a dreptul fascinați de „scriitorul Hemingway” –, iar ea își dă seama că încearcă să-i înfrângă voința aducându-i aminte de tot ce nu mai are și poate nici nu va mai avea vreodată. Îi aduc aminte că nu e nevoie decât de un blestemat de fursec ca să se umilească în fața lor. Acestea sunt de fapt cele mai nemiloase interogatorii, deoarece îi aduc în minte momente din trecut, când era fermecată de von Dincklage, își făcea griji pentru Friedrich și încerca s-o înveselească pe Astrid cu o pălărie nouă. Când își închipuia că aceste specimene sunt ființe umane, împreună cu care poți să râzi și să te simți

bine.

Totuși, la nici unul din interviuri nu e acuzată de lucruri pe care le-a comis cu adevărat, nu e confruntată cu adevărurile pe care le-a ascuns și minciunile pe care le-a spus și așa își dă seama că nemții ăștia nu sunt prea deștepți. Doar că n-ai nevoie să fii inteligent dacă ai răul de partea ta.

— Pot să te condamn oricând la moarte, i se amintește adesea, întotdeauna de către un neamț care încearcă s-o facă să trădeze. N-am nevoie decât de o bănuială de adevăr. Spune-mi, Lily asta... e evreică, nu? E spioană evreică din Rusia? Târfă evreică?

— Nu știu, nu știu, repetă Blanche.

Uneori se aprinde în ea o scânteie pe care o credea stinsă pe veci și atunci dă capul pe spate și scuipă vorbe ale altei persoane, ale unei alte Blanche. Le spune că mâncarea e împuțită și condițiile de cazare de aici nici nu se compară cu cele de la Ritz. Se bucură că poate să-i sfideze, dar nu rezistă mult. N-are cum. Nu aici.

I se întâmplă să se chinuie, când stă întinsă în pat noaptea și încearcă să nu audă zgomotele – nu e singura femeie violată de soldați. Ușa unei celule se deschide și se închide, mormăieli, gemete, liniște, apoi ușa se deschide din nou. La drept vorbind, de ce se află aici ea și celelalte prizoniere, dacă nu pentru plăcerea lor? Plăcerea de a tortura, de a pedepsi, de a înjosi, de a viola. Dar cum pot, când prizonierele arată ca niște schelete, când părul le cade şuviță după şuviță și e luat de șoareci ca să-și facă cuib, când în mațe n-au decât apă și păduchii mișună pe ele... Blanche nu poate înțelege.

Stând întinsă în pat în mijlocul acestui coșmar, Blanche se pedepsește și mai tare gândindu-se la Ritz.

Își aduce aminte de baia din apartamentul lor, mai mare decât celula în care zace acum, de zece ori mai mare. Căzile de la Ritz sunt uriașe. Își amintește cum i-a povestit Claude că regele Eduard VII a rămas înțepenit în cadă, drept care bunul lui prieten César Ritz scosese toate căzile și instalase unele mai comode, potrivite pentru un rege.

Își amintește cât de ușor era să ridice telefonul și să ceară să i se aducă ceva, la orice oră. Își amintește că acele lucruri o încântau, îi umpleau sufletul; era o vreme când o rochie nouă o făcea să țopăie de bucurie zile în sir. La fel și o brățară nouă. Sau un buchet de flori deosebit. Era vremea

când contau lucrurile, când viața ei era plină doar de lucruri pe care le aduna și de care avea grijă.

Înainte să înceapă să aibă grijă de oameni.

— Poate că de-acum ai să mă vezi la Ritz. Am să locuiesc acolo... împreună cu tine, spusese Lily în acea ultimă zi, și Blanche crezuse că a avut grijă și de ea și a salvat-o; lui Claude nu i-ar fi plăcut însă așa ceva.

De oriunde ar porni, gândurile ei se întorc mereu la Claude. Bărbatul ei. Care răgise ca un leu în fața lui J'Ali. Care o făcuse să creadă că e un premiu pentru care merită să te lupți. Care îi făcuse viața atât de ușoară – o viață la Ritz! – ca să uite de unde vine.

Care o și rănise, însă Blanche nu-și mai aduce aminte de ce a fost supărată pe el. Ce e sexul, de fapt? Nimic, în comparație cu iubirea. Iar el o iubește cu adevărat. După ultima lor noapte împreună nu mai are nici o îndoială.

Uneori Claude o privește uimit, după care ia o expresie serioasă, ca și cum ar fi stânjenit de sentimentele lui, ca și cum nimic din viața lui bine organizată, ireproșabilă, nu l-ar fi putut pregăti pentru întâlnirea cu ea.

Tot așa cum nimic n-ar fi putut-o pregăti pe ea pentru întâlnirea cu el. Acum îl vede limpede, așa cum nu-l văzuse înainte ca războiul să-i îndepărteze și mai tare, iar apoi să-i apropie. Îi vede inteligența, uimitoarea pasiune, întotdeauna revelată când se aștepta mai puțin. Simțul datoriei. Dragostea lui de țară. Curajul cu care, în ultimii ani, le-a făcut pe plac nemților, în timp ce îi sabota chiar sub nasul lor.

Nu e vina lui că lui Blanche i-a venit atât de ușor să-i înșele așteptările, de vreme ce viața ei nu avea nici sens, nici scop. Tot la fel cum nu e vina ei că și el i-a înșelat așteptările, ca un francez șovin tipic ce era. Căci adevărul era că nu aveau idee ce să facă unul cu altul după un început așa de aiuritor; doar să-și facă unul altuia un portret simplist, să-și pună o etichetă și să lase hotelul Ritz să-i seducă și să le abată atenția. De aceea le-a fost ușor să uite uneori că ar putea avea nevoie să se bizuie unul pe altul, să aibă încredere și să se iubească.

Zăcând în celulă singură, îngrozită, Blanche are o singură idee clară în minte.

Dacă va fi lăsată în viață nu-l va mai părăsi niciodată pe Claude.

CAPITOLUL 30

Claude

Iulie 1944

Marie-Louise Ritz, înduioșătoare în credința ei că l-ar putea însenina cât de cât pe Claude, și-a luat obiceiul să-l invite în apartamentul ei seară de seară. O îngrijorează gândul că se întoarce în apartamentul lui, unde e singur. Așa că îl invită la ea. Claude acceptă, cu politețea de care nu se dezice nici acum, și iau ceaiul împreună. Deși ea, care se gândește la toate, îi oferă și ceva mai tare.

Și îi spune povești.

Povești despre vremurile de demult. Prezentul e prea înspăimântător ca să se gândească la el, așa că, tot mai des, se refugiază în trecut. Îi povestește despre Marcel Proust și dormitorul lui cu pereții îmbrăcați în plută; despre cum a cerut să fie dus la Ritz înainte să moară și, fiindcă nu s-a putut, a cerut să i se aducă o ultimă sticlă de bere de la bar și cum sticla era în drum spre el – firește, Ritz are grijă de clienții fideli – când și-a dat ultima suflare.

Povești despre soțul ei, César Ritz, care, e ferm încredințată, a murit de prea multă muncă. Uneori îi spune anecdote despre fiul ei cel mic, cel care a murit; dar numai povești din copilăria lui, dinainte să devină tânărul debusolat care își luase singur viața, dacă e să ne luăm după Frank Meier.

Povești despre ea, tânără mireasă, neobișnuită cu ceva atât de grandios precum hotelul Ritz, deși vedea cum prinde contur în ochii entuziasmați ai soțului. Povești despre cum au făcut rost de bani – nici acum nu poate pronunța numele lui Rotschild fără să strâmbe din nas – și cât de încântată a fost să bată lumea în lung și în lat în căutarea fabuloaselor antichități, picturi, tapiserii și mobile cu care l-a decorat.

Claude îl vede prin ochii ei; acest hotel magnific, acest sanctuar, acest Taj

Mahal e, în fond, căminul unei femei. Și Claude se întreabă cum de el și Blanche n-au avut niciodată un cămin al lor, cum de s-au mulțumit să trăiască asemenea unor nomazi, răsfățați, bineînțeleș, totuși nomazi.

Dacă ar fi avut o casă a lor, același pat în fiecare noapte, o adresă în loc de două, dacă Blanche ar fi avut de ținut o gospodărie, ar fi avut de gătit, curățat și aranjat, dacă ar fi fost mereu ocupată... ar fi și acum alături de el? Ar fi putut s-o țină în siguranță altundeva, oriunde în afară de Ritz? Înainte îi păruse adăpostul cel mai sigur din lume; a fost o vreme când i-a consacrat mai mult timp și energie – ba chiar și afecțiune – decât soției lui.

Însă după seara când Blanche îi spusese ce făcuse pentru el și pentru Paris, pentru Franța; când, în sfârșit, o văzuse și el așa cum o vedeau alții – Lily, Pearl – ca pe o femeie vitează, nu egoistă, care dădea în loc să ia, Claude nu mai poate privi hotelul cu aceiași ochi. A devenit încă o victimă a războiului, cadrul în care a schimbat ultimele cuvinte tandre cu o soție pe care abia începea s-o descopere, înainte să fie arestată de nemți. Așa cum îi vor aresta pe toți.

Dacă nu pleacă înainte.

— Claude, am ceva de vorbit cu tine, îi spune Frank Meier într-o zi.

De când n-o mai are pe Blanche alături, zilele au început să se piardă în ceață. Claude, care era stăpân peste calendar – de fapt, stăpân peste timp, adunându-l, organizându-l și împărțindu-l după nevoie – se trezește că dintr-odată nu mai știe ce zi a săptămânii este.

Noaptea nu prea doarme. Stă cu ochii la perna goală de lângă el și se torturează singur închipuindu-și prin ce trece Blanche. Dacă o mai fi în viață.

De când e la Ritz, Claude a discutat de puține ori cu Frank. Acesta s-a purtat întotdeauna ca un stăpân absolut al barului – regatul lui –, drept care Claude l-a lăsat în pace. S-a mărginit să comande băutura, să aibă grijă ca paharele cu picior să fie înlocuite în mod regulat, ca fețele de masă să fie reparate sau schimbate și să aducă suficiente lămâi și limete. (Ultimele sunt acum doar o amintire; spre marea nemulțumire a nemților, Claude n-a mai reușit să găsească citrice de luni de zile.) Altminteri, Claude n-a prea călcat în bar. Blanche, în schimb, a petrecut mult timp acolo, cât pentru amândoi. Claude e de părere că nu e înțelept să fie văzut bând împreună cu oaspeții;

ar dăuna imaginii pe care ei – și personalul – și-o fac despre *monsieur* Auzello cel corect și responsabil.

Deci Claude e ușor surprins – în vremea din urmă, toate emoțiile lui, în afară de teamă și groază, sunt parcă amuțite – văzându-l pe Frank că iese din bar. Complotul căruia trebuia să-i cadă victimă Hitler a fost dejucat. Pe cât și-a dat seama Claude, în complot fuseseră implicați mulți din ofițerii „lor” germani, între care și von Stülpnagel. Care dispăruse înainte să apuce Claude să-i vadă din nou latura umană. Lucrul uimitor e însă că von Stülpnagel fusese unul din mulții ofițeri germani care se adunau zilnic la bar, pretinzând că beau în cinstea Reichului, când, în realitate, plănuiau să-l asasineze pe Hitler. Ceea ce dovedește că nu toți naziștii sunt la fel, chiar dacă poartă aceeași uniformă.

Claude, chiar dacă se făcuse că nu bagă de seamă – câteodată i se pare că a se preface că nu vede a ajuns să fie singura lui meserie –, ghicise cumva că respectivul complot fusese urzit chiar în barul de la Ritz, sub nasul lui Frank Meier și probabil cu participarea lui neprecupețită; pesemne că a jucat rolul de „cutie poștală” (parcă așa i se spune în lumea spionajului, crede Claude), fiind o persoană care primește și transmite informația fără să știe exact ceea ce primește și dă mai departe.

— Ia uite-o, spune Frank din prag.

Arată cu bărbia spre o franțuzoaică subțire și blondă, baroneasă, așezată alături de unul din noii ofițeri germani – atât de mulți au venit la Paris de când cu invazia Aliatilor și zădărnicierea complotului, încât Claude nu-i recunoaște. Baroneasa, îmbrăcată într-o rochie de mătase neagră cu manșete de blană, cu inele cu diamante uriașe și brățări trase peste mânușile negre, răsucesce între degete un pahar de șampanie uitându-se la neamț cu o privire languroasă, ceea ce unii numesc „ochi de dormitor”.

— Ce-i cu ea? face Claude scârbit.

Îi e cu adevărat scârbă de unele franțuzoaice. Nu toate cele care s-au combinat cu nemți au făcut-o pentru propriul lor profit, bineînțeles. De pildă, cunoaște o femeie cu trei copii, toți bolnavi, al cărui bărbat nu s-a mai întors acasă de când a început războiul. N-a mai primit nici o veste de la el, nu știe dacă a fost luat prizonier sau a murit. Când nemții i-au bătut la ușă, amenințând să-i ia și puținul avut de care dispunea, a profitat de situație ca

să facă rost de mâncare și medicamente pentru micuții orfani.

Claude nu poate și nu vrea să judece o femeie ca ea, care mai are pe deasupra și bunul-simț de a se rușina de ce face, de a încerca să se ascundă de ochii lumii. Cu baroneasa lucrurile stau cu totul altfel; ea e o oportunistă care nu se gândește decât la ea, care a cinat seară de seară cu nemții aici, la Ritz, sau la Maxim's sau la Brasserie Lipp, afișându-se cu ei în public.

— Baroneasa e disperată, dar se căznește să nu arate, spune Frank amuzat. Și-a pus toată nădejdea în victoria nemților și acum, că Aliații vin încoace, ar vrea ca nemțulăul ăsta s-o ia cu el în Germania când pleacă. Nu și-a făcut o socoteală proastă; nemții o să se poarte mult mai cumsecade cu ea decât francezii, ascultă ce-ți spun; numai că băiatul n-are de gând s-o ducă acasă, la a lui *Frau*. Oricâte diamante i-ar oferi.

— Ar face bine să plece cât mai curând.

— Au să plece. Dar Parisul e cel mai frumos premiu pe care l-au câștigat și n-au de gând să renunțe așa ușor la el. Hai cu mine, Claude.

Frank o ia în sus pe scări și Claude îl urmează până la apartamentul lui Coco Chanel. Aici Frank scoate o cheie din buzunar și o bagă în broască.

— Ia stai... cum de ai tu cheie?

— Ea mi-a dat-o, spune Frank zâmbind, ceea ce nu se întâmplă des și de aceea efectul e neașteptat: are un zâmbet prea sfios pentru un bărbat atât de înalt și vânjos. Coco și cu mine... avem un trecut.

— *Mon Dieu!*

Claude rămâne cu gura căscată auzindu-l. Și-i închipuie pe cei doi în pat – Chanel, slabă ca o scândură și autoritară, Frank, corpulent și ursuz. Imaginea îi rămâne în minte chiar dacă vrea să scape de ea.

Intră amândoi în apartamentul lui Chanel, o splendoare în stil Art Deco, în tonuri de cafeniu și crem. Pe pereți sunt câteva tablouri bune, dar, în ansamblu, apartamentul nu are personalitate. Locatara compensează din plin cu personalitatea ei, recunoaște Claude în sinea lui. Frank închide ușa.

— Frank, tu ești?

Chanel iese din baie cu brațele pline de prosoape și le pune într-un cufăr, unul din multele care așteaptă cu capacul deschis. Camerista ei umblă de colo, colo, umplându-le, dar se oprește, face o reverență și pleacă după ce Chanel îi face semn cu capul.

Claude așteaptă stânjenit. Nu înțelege de ce se află aici, unde nu îi e locul.

— Ne părăsiți, *Mademoiselle*?

— Da, temporar. În Paris atmosfera a devenit un pic prea înăbușitoare după gustul meu.

— Fuge în Alpi cu Spatzy, intervine Frank atrăgându-și o privire aspră, pătrunzătoare din partea lui Chanel. Fuge de Aliți, de cetățenii care s-ar putea să n-o vadă cu ochi buni, ca aceia care au răpit-o. Nu-i așa, Coco?

— Se poate spune și așa.

E singura concesie pe care o face înainte să se ducă la unul din dulapuri, să-l deschidă și să scoată o cheie pe care o bagă în încuietorea seifului. Scoate câteva casete cu bijuterii și le pune într-un cufăr.

— Dar înainte să plece...

Răpăitul unor împușcături îi taie vorba. Se reped toți trei la fereastră; o imprudență, își zice Claude mai târziu, fiindcă nu știu de unde vin împușcăturile. Jos, pe Rue Cambon, sunt aliniați trei soldați naziști; în fața lor, la picioarele unui zid, zace un trup. S-au adunat oameni, dar încet mulțimea se risipește. Trupul rămâne unde a căzut, însă, de unde e, Claude nu vede dacă e un om tânăr sau în vârstă, un bărbat sau o femeie. Știe doar că Franța are un cetățean mai puțin.

Se întorc toți trei deodată de la fereastră și nu vorbesc deloc despre ce s-a întâmplat. Nu e prima oară că văd o astfel de scenă, deși Claude o vede întâia oară privind pe o fereastră a hotelului Ritz. Care nu-i mai poate apăra, nici de ororile războiului, nici de ororile răzbunării, odată ce nemții au plecat. Nici măcar Chanel nu mai are nici o siguranță.

Claude e sincer convins că și-a ajutat țara cum a știut el mai bine. Ar fi luptat pentru ea până la moarte dacă nu i s-ar fi ordonat, în acea zi neagră din 1940, să depună armele și să renunțe. Așa că găsisese alte modalități de a lupta, apărând în același timp unul din simbolurile cele mai glorioase ale culturii și gustului francez, dar și pe cetățenii care lucrau pentru el.

O fi însă de ajuns ca să satisfacă setea de sânge a cetățenilor, odată ce redevin liberi să gândească și să acționeze, sete pe care o simțea deja înțețindu-se?

— Și eu plec, Claude, zice Frank aprinzându-și o Gauloise. N-am de ales,

continuă trăgând fumul în piept. Aici se cam încinge atmosfera. Mă rog, știi mai bine ca oricine.

— Într-adevăr.

La hotel toată lumea știe de Blanche, dar nimeni nu vorbește despre ea. Cu toții își feresc privirea când se întâlnesc cu Claude. Iar el, de fiecare dată când își face meseria, de fiecare dată când răspunde unui nazist – „Desigur, *Herr* Enreich, voi avea grijă ca dineul privat cu actrița să fie servit la ora nouă fix.“ „*Herr* Steinmetz, uniforma cea nouă a sosit de la croitor. Să v-o trimit în cameră?“ „Cu ce pot să vă fiu de folos, *Herr* Cutare, *Herr* Cutărică?“ –, știe că ei sunt cei care o țin pe Blanche în închisoare, care au dat ordin să fie arestată și el nu poate face nimic. Doar să-i servească, să le facă pe plac, să se roage ca ei să bage de seamă.

Să îngenuncheze și să se roage Fecioarei Maria ca, drept urmare, Blanche să se întoarcă acasă.

— Cum îți spuneam, am să plec și eu, repetă Frank. De-a binelea.

— Și ce-mi spui mie? De ce nu pleci, pur și simplu?

— Ei, Claude, te-ai purtat frumos cu mine și cred că meriți o explicație.

— În legătură cu banii?

— Poftim?

De când se cunosc, e prima oară că e prins pe picior greșit. Scapă țigara din mână, însă o ridică înainte să ardă covorul de culoare crem. Chanel, scotocind mai departe prin sertare și dulapuri, scoate un soi de șuierat, dar nu se oprește din treabă.

— Banii pe care i-ai șterpelit. Bani care erau de drept ai doamnei Ritz.

— Cine ți-a spus? Blanche?

— Nu... de unde până unde? Blanche?

Pe de altă parte, își dă seama Claude, Blanche a știut mereu mai mult decât credea el despre dedesubturile, secretele, bârfele – și adevărul – celor ce se întâmplau la Ritz.

— Da.

— Nu mi-a spus nimic, dar nici nu era nevoie. Țin socoteala fiecărui bănuț care intră și iese din hotel. Ce nu știu e cum ai cheltuit banii.

— Și nici n-am să-ți spun, pentru binele tău.

— Să înțeleg că n-ai să-i dai înapoi?

Frank clatină din cap, oftează și se lasă pe pernele canapelei.

— Așa să fie. Desigur, dacă am fi trăit alte vremuri ar fi trebuit să te dau afară.

— E unul din motivele pentru care plec: ca să te scutesc de neplăceri, să ne scutesc pe amândoi de neplăceri.

— Bine. Du-te. Și să nu-mi spui unde.

— N-am să-ți spun. Dar m-am gândit că ai vrea să afli de soarta lui Blanche.

Claude simte că se sufocă, pârjolit de flacăra speranței aprinse de aceste cuvinte. Îl întrebese deja pe Frank dacă știe de ea, bineînțeles. Bătuse la fiecare ușă din ambele aripi ale hotelului, luase cameristele la întrebări, îi trăsese de limbă pe băieții de serviciu. Însă nimeni nu știa nimic. Cel puțin așa spuneau.

— De unde știi? Ai văzut-o?

Frank aruncă o privire spre Chanel. Ea se încruntă, cu brațele pline de lenjerie transparentă, pe care Claude se preface din răspuțuri că n-o observă. Apoi, după ce aruncă lenjeria într-un cufăr, se așază, vizibil tulburată. Claude e cât pe ce să-și ceară scuze că a deranjat-o.

Chanel încrucișează brațele pe piept; coatele ascuțite îi ies și mai tare în evidență. Pe cât își face idee Claude, nu are nimic blând sau moale în ea. Nasul, bărbia și călcâiele îi sunt la fel de ascuțite, degete, ca niște gheare. De sub pleoapele întredeschise iese o privire întunecată, tăioasă ca o lamă.

— Blanche a fost dusă la Fresnes, zice în cele din urmă, pe un ton la fel de tăios. Mi-a spus Spatzy.

Claude dă din cap, înghițind cu greu, atât de uscat îi e gâtul. Așa își închipuise și el. Nici nu crezuse că e în vreuna din închisorile mai mici din oraș, altminteri i-ar fi dat de urmă până acum.

Dar apoi înțelege ce înseamnă asta cu adevărat.

Fresnes.

Închisoarea Fresnes, aflată la periferia orașului, la vreo cincisprezece kilometri spre sud, e ultima oprire înainte de lagărele de muncă; dacă ai ajuns acolo, soarta ți-e pecetluită. De când cu Ocupația, Claude n-a auzit niciodată ca cineva să fie închis la Fresnes și să revină de acolo. Nu în viață.

— E tot acolo?

— Da.

Chanel trage din țigară și dă fumul afară privindu-l de parcă ar fi un specimen de la grădina zoologică, un animal al cărui comportament o nedumerește. Claude e încredințat că femeia asta nu știe ce e iubirea. N-a cunoscut-o niciodată și n-o poate înțelege.

— Slavă Domnului, măcar pentru atât, murmură cu glas tremurător. E... cum îi este?

— N-am idee, nici nu mă interesează, îi răspunde, stinge țigara în scrumieră și se ridică.

Frank, care n-a scăpat-o din ochi, parcă vrând să se asigure că nu-l va dezamăgi, explică mormăind:

— Odată ce sunt închiși acolo, nu se mai știe de ei. Ea și Lily au fost amândouă duse acolo. Îmi închipui că ai aflat ce făceau, nu? Blanche are dosar la Gestapo. Von Stülpnagel nu ți-a spus.

— Nu.

Nici el și nici unul din ofițerii nou-veniți care i-au luat locul – Claude a vorbit cu fiecare. Toți dădeau din umeri, susținând că nu știu nimic. În sinea lui, Claude se întreabă dacă știe cineva ceva în cel de-al Treilea Reich, care se destramă văzând cu ochii; ofițerii aleargă de colo, colo, se privesc cu neîncredere, telegramele curg între Berlin și Paris. Dar ce însemnătate mai au toate astea când Blanche e la închisoare?

— Trebuie să recunosc, nu mă așteptam, spune Coco peste umăr în timp ce se apleacă și încuie o valiză. N-o credeam în stare. Nu credeam că e așa.

— Curajoasă? Morală? Onorabilă? izbucnește Claude și se repede la ea, gata s-o apuce de umeri și s-o zgâlțâie. Mai franțuzoaică, mai patrioată decât dumneavoastră?

— Ia-o mai ușor, Claude, zice Chanel privindu-l printre gene, amuzată. Dacă vrei să știi, chiar o admir. Nu cred că i-a fost ușor atâția ani, evreică fiind. Într-un fel, înțeleg de ce a făcut ce-a făcut și mi-e milă de ea, că s-a purtat prosteste, nehibzuit.

— Știai de Blanche? întreabă Claude cu ochii la Frank, nevrând să creadă. Tu i-ai spus, Frank?

— Nu, nu de la Frank știu, zice Chanel răspicat. Sunt isteată, mi-am dat singură seama. Spre deosebire de prietenii noștri germani.

— Dumneavoastră... ați turnat-o? Dacă așa e, mă jur pe drapel că am să...

— Aiurea, îi taie Chanel vorba, înfuriată de jignire. N-a turnat-o nimeni, Claude. Aproape toți cei care erau la Maxim's în ziua aceea o cunoșteau. Cu toții au văzut ce a făcut. Și știau unde locuiește.

— Dar ați profitat de legile guvernului de la Vichy, nu? Ca să preluați conducerea companiei de parfumuri de la partenerii evrei? Nu-i aveți la suflet pe evrei, *Mademoiselle*, toată lume știe.

Chanel ridică din umeri.

— Afacerile-s afaceri, ce să-ți spun? Dar cu soția dumitale n-am nimic, Claude. Chiar îmi place, la drept vorbind, mai ales când ne ciondănim. Mă amuză.

— Claude, intervine Frank aruncând o privire la ceas. Ca să știi și tu: naziștii... au venit ieri după Greep.

Claude îl privește fără să înțeleagă la început, apoi încremenește.

— Aha, face el.

Pe cât se pare, cuvintele l-au părăsit. Ori poate că nu există cuvinte care să descrie ororile. Cuvintele folosite până acum – Ocupație, ocupanți, arestat, întemnițat, dispărut – nu mai pot, nu mai au cum să descrie realitatea.

— Au venit să-l ia pe Greep, repetă Claude când vorbele lui Frank capătă sens pentru el.

Deci probabil că de-acum știu, așa cum știe și Chanel, că Blanche e evreică – mai mult ca sigur că Greep a mărturisit ce rol a jucat. Abia în acest moment își dă Claude seama cât s-a agățat de speranța că secretul lui Blanche va putea rămâne ascuns. Acea licărire de speranță, minusculă dar esențială, îl părăsește; parcă o și vede cum se îndepărtează, cum se șterge cu fiecare bătaie de inimă.

— Însă omul și-a pus capăt zilelor. Afurisitul de turc a sărit de pe acoperiș înainte să poată pune mâna pe el.

Frank chicotește admirativ, în timp ce Claude întinde mâna după cea ultimă scânteie de speranță, o prinde și o închide în căușul palmei. E slabă, abia dacă mai pâlpâie, dar e tot ce i-a mai rămas.

— Prin urmare trebuie să plec și eu, înainte să vină naziștii și după mine,

pentru că eu n-am atâta bărbăție cât turcul.

Frank se ridică și își scoate sacoul alb, de un alb impecabil. Cum de izbutește să-l păstreze nepătat când e tot timpul la bar și amestecă băuturi – chartreuse verde, grenadină rubinie, chiar și absint gălbui – fără să verse o picătură e un mister pentru Claude. Și, cu toate că el și Frank n-au fost niciodată apropiați, Claude n-ar vrea să-l vadă plecând. Nici pe Chanel n-ar vrea s-o vadă plecând, măcar că n-a fost prietenă cu Blanche, ci e o persoană periculoasă și mârșavă.

Însă l-au părăsit prea mulți în ultima vreme.

Până și Martin; și el a dispărut de când cu invazia. N-au mai pus nimic la cale împreună – e prea multă confuzie, persoanele de contact nu mai sunt la post... și totuși. Claude ar fi dorit să-și ia la revedere de la el înainte să... plece? Să fie arestat? Probabil nu va afla niciodată, dar poate că e mai bine așa.

Acum își ia rămas-bun de la Frank; se îmbrățișează, cu toate că Frank, ca un austriac ce este, nu se dă în vânt după felul în care se salută și își iau la revedere francezii. Însă războiul, Ocupația, teroarea, tragediile pe care cuvintele nu le pot cuprinde sau descrie, îi fac pe oameni să se poarte altfel de cum s-ar fi crezut în stare.

Frank se întoarce apoi spre Chanel, care îl privește stând în picioare, cu brațele pe lângă corp, fragilă dar totodată circumspectă și primejdioasă.

— Rămâi cu bine, Coco. Am avut și noi vremurile noastre bune, nu?

— Ai grijă de tine, Frank, îi răspunde ea cu o voce care îl ia prin surprindere pe Claude – blândă, plină de dor. Oriunde te duci.

— Și tu la fel. Dacă vrei să mă asculți, dă-i papucii nazistului ăluia cât poți de repede.

— Sfatul e bun. Numai că inima nu are uneori nevoie de sfaturi bune.

Frank râde pe înfundate, o sărută pe obraz și iese. Claude se întoarce spre ea și face o plecăciune cam țeapănă, amintindu-și ce obligații are ca director al hotelului Ritz.

— Vom păstra apartamentul neatins până vă întoarceți, *Mademoiselle*.

— Mulțumesc. Am să mă întorc, firește. Nu pot să-mi abandonez afacerea. Dar deocamdată cred că e mai bine să-mi iau o mică vacanță. Fii fără grijă, am să plătesc facturile.

— Nu m-am gândit nici un moment altfel. Și... mulțumesc. Fiindcă mi-ați spus despre soția mea. Puteți face ceva pentru ea? Sau Dincklage...? V-aș rămâne îndatorat pe viață.

Chanel clatină din cap.

— Spatzzy nu are atâta influență. L-am întrebat deja.

Claude nu mai are curajul să spună nimic; se mulțumește să facă o plecăciune, iar Chanel își vede mai departe de împachetat. Totuși, înainte să iasă, aruncă o privire pe fereastră. Cadavrul a dispărut, luat de cineva. O rudă îndurerată? Naziștii? Cine știe? Nu mai vede nici pata de sânge pe pavaj, deși probabil că e acolo.

Războiul nu înseamnă decât uzură, așa crede acum. Nu e nimic de câștigat, doar de pierdut. Doar că...

Poate că acest război i-a adus câte ceva lui Claude Auzello. Bunăoară, compasiune. Nu crede să fi fost vreodată un bărbat indiferent, însă e gata să admită că, într-o vreme, a ținut seama mai degrabă de rațiune decât de inimă. Cu excepția momentului când a cunoscut-o pe Blanche. A fost singura dată, din câte își amintește, când s-a lăsat mânat de pasiune; până acum, acum, când războiul a întărit legătura dintre emoțiile lui și modul de a reacționa la lumea înconjurătoare. Pesemne că de aceea e atât de impresionat de cuvintele lui Chanel și ar vrea să nu le uite niciodată.

Războiul i-a mai adus lui Claude și o limpezire. Acum, că Blanche nu mai e cu el, înțelege că o căsnicie nu se definește prin ceea ce speri să câștigi, ci prin ceea ce ești dispus să sacrifici. Iar Blanche s-a sacrificat cu totul, și-a sacrificat până și trecutul. Dar el, Claude, ce a sacrificat pentru ea?

Absolut nimic. Însă lucrurile se vor schimba, cu voia lui Dumnezeu, când va fi lăsată să se întoarcă la el.

Oarecum înviorat, îi spune „*Au revoir*“ lui Coco Chanel și murmură doar pentru el „Doamne ajută“, apoi se întoarce în biroul lui.

CAPITOLUL 31

Blanche

24 august 1944

Blanche nu știe cum îi cheamă pe nemții care o scot zilnic din minuscula ei celulă și o târăsc prin fața altor celule întunecoase, ai căror ocupanți evită s-o privească în ochi, gândindu-se că poate nu se va mai întoarce. Înveți repede să te porți așa: să nu te legi de nimeni.

Nu se gândește decât la durere; umărul stâng, dislocat, crede ea, în timpul unui interogatoriu. Nu-și amintește decât că și-a pierdut cunoștința când un nazist a izbit-o de peretele de beton. Când s-a trezit a văzut că nu-l mai putea mișca normal; de câte ori încearcă să ridice brațul în dreptul pieptului simte că o împung pumnale înghețate și fierbinți. Durerea e atât de violentă, că nu-și poate stăpâni un țipăt.

Nu se gândește decât la foamea care a ajuns să facă parte din ea, la fel ca păduchii care îi mișună pe cap și murdăria adunată sub unghiile rupte. I se întâmplă să-și strângă cămeșoaia pe trup, își pipăie coastele ieșite în afară și își spune: „În sfârșit, sunt așa de slabă că javra de Chanel n-ar mai avea ce să zică.“ Și-ar dori să râdă, ca pe vremuri, chiar încearcă, însă nu mai știe – a uitat.

Nu se gândește decât la supraviețuire. Uneori, când nu poate dormi, își face rău singură – ca și cum naziștii ar avea nevoie de ajutor – amintindu-și lucruri pe care i le-a spus lui Claude, certurile înfocate, reproșurile. Dățile când l-a amenințat că pleacă. Dățile când chiar a plecat.

S-a întors de fiecare dată sau a venit el după ea.

Nu l-a mai văzut de luni de zile. O mai fi căutând-o? Nu știe nimic din ce se petrece în afara acestei închisori înfiorătoare, unde răsună strigătele celor care sunt deja pierduți dar nu-și dau seama. Cei care au înțeles că sunt

pierduți nu plâng, pentru că știu că lacrimile nu îi vor salva.

Și bocancii... bocancii cu flecuri de oțel tropăie în sus și în jos. Trăiește în suflet cu groaza că se vor opri în fața ușii ei. Îi așteaptă, știe că vor veni, dar uneori se amăgește singură spunându-și: „Azi nu. Poate că azi n-au timp de mine. Poate că azi au să vină americanii.“

Dar azi au timp de ea. Bine-cunoscutul și terifiantul tropăit urmat de tăcere. Țăcănitul chinuitor al cheii băgate în broască, al zăvorului tras. Apoi alt tropăit, mâini care o apucă de subsuori – dacă ar mai avea carne, locul sensibil dintre braț și sân ar fi negru-albăstrui – și e ridicată în picioare, deși picioarele n-o mai țin, așa că e târâtă pe culoar. Abia acum observă că pe jos sunt un fel de șanțuri, făcute de cei târâți împotriva voinței lor.

Acum e în biroul altui nazist fără nume – de fapt, sunt doi – și e prima oară că îi pun un pistol la tâmplă.

— Lăsați-o baltă, *Frau* Auzello. La ce bun să vă înverșunați cu jocul ăsta? Ați putea fi liberă. Ați putea să vă întoarceți acasă, la Ritz. Diseară v-ați putea delecta cu șampanie și melci, ați putea face o baie fierbinte. Ce înseamnă fata asta pentru dumneavoastră?

— Nu știu dacă Lily e evreică, începe ea istovită – de câte ori să mai repete?

— Bine, ați învins.

Blanche ridică capul și îl privește. Nu vrea să se încreadă în speranța care i-a înflorit în minte.

— Cum adică?

— Ați câștigat, *Frau*. Vom uita de Lily, o vom lăsa în pace.

— Veți... vă...

Cum să-i mulțumești unui neamț? Blanche nu-și găsește cuvintele.

— Da. Dar în schimb îl vom lua pe soțul dumneavoastră. Dacă nu vreți să renunțați la prietenă, vă vom aresta soțul. Stimatul *Herr* Auzello, directorul hotelului Ritz. Îi găsim un înlocuitor. Găsim un motiv să-l acuzăm – a mai fost odată la închisoare. Vom spune că am aflat că el e cel care a lăsat lumina aprinsă în timpul raidului aerian.

— Ba nu! Nu se poate! Eu am lăsat lumina aprinsă! Eu am fost aceea!

— Așa spuneți dumneavoastră. Dar nu scoateți o vorbă despre prietena aceea. Cum să vă credem? Cred că mai bine vă arestăm soțul, zice ofițerul

și pune mâna pe telefon.

Văzându-l, Blanche simte cum se rupe ceva în ea. Anii de zile cât s-a prefăcut și s-a ascuns se desprind de ea asemenea unor aisberguri, distrugând totul în jur, perete după perete de gheață cad în apă cu zgomot asurzitor, stârnind valuri uriașe. Inima îi bate așa de tare – poate că i-a slăbit din cauza malnutriției –, iar acest moment de adevăr e și mai complicat de spaima că va muri înainte să-l mărturisească, înainte să-l salveze pe Claude. Își trece limba peste buzele uscate și crăpate și strigă, deși nu scoate decât o șoaptă răgușită – nu mai are putere să strige:

— Eu sunt aceea! Eu sunt evreica! Nu Lily. Căutați un evreu? L-ați găsit! Eu sunt acela! Blanche Rubenstein! Așa că dați-i pace... dați-i pace lui Claude! se jelește, ștergând lacrimi care nu-i curg fiindcă e prea deshidratată. Evreica sunt eu... pentru numele lui Dumnezeu, nu-l arestați pe Claude!

Cei doi ofițeri germani se privesc ridicând din sprâncene. Unul schițează un zâmbet, celălalt îi urmează exemplul și Blanche vede îngrozită cum izbucnesc amândoi în râs.

— De ce minți? Ești *madame* Auzello de la Ritz. Francezilor nu le plac evreii – celor de la Ritz cu atât mai puțin. Ai văzut vreodată un evreu la Ritz? râde cu hohote unul din ei.

— E adevărul adevărat! Mă jur. Numele meu de fată e Blanche Rubenstein, nu Ross. Pașaportul... e fals. L-am schimbat. Nu sunt din Cleveland, ci din Manhattan, Upper East Side.

Râde și ea, molipsindu-se de la ei. Râde fiindcă a fost atât de ușor. De dragul lui Claude își ascunsese trecutul.

De dragul lui îl scotea acum la lumină.

— N-ați înțeles, spune răgușit.

Ridică privirea către neamț, căutând disperată pe fața lui un sentiment pe care să-l recunoască: omenie, milă. În clipa aceea s-ar fi mulțumit și cu ură.

— Eu sunt evreica! Sunt... sunt Blanche Rubenstein!

— Ești Blanche Ross Auzello, catolică, spune celălalt ofițer și închide pașaportul cu un pocnet. E ridicol. Încerci s-o acoperi pe prietena ta, evreica. Mi-ajunge.

Ofițerul o ridică în picioare, îi pune pistolul la tâmplă, trage piedica,

țacănitul îi răsună în creier și e convinsă că va muri.

— Să nu-i faceți nici un rău lui Claude, șoptește, însă nu închide ochii.

Într-adevăr, n-ar vrea să le vadă mulțumirea și dorința de răzbunare pe fețele hidoase. Dar nici nu vrea să-i lase să vadă că e îngrozită.

Tremură violent din cap până în picioare, înghite dar nu mai are salivă. N-a mai rămas nimic din Blanche Rubenstein.

Blanche Auzello.

În acel moment pistolul se desprinde de tâmpla ei. Afară se aude hărmălaie mare – tropăit de bocanci, scrâșnet de frâne, vuiet de motoare, strigăte. Cei doi ofițeri se privesc și, prima oară din 1940, Blanche deslușește dezorientarea, ba chiar și frica în ochii lor de arieni.

Ies amândoi din cameră și ea se duce târându-și picioarele până la fereastră, de unde vede un adevărat haos: strada e plină de naziști în uniforme gri-verzui care aleargă încolo și înapoi, aproape comici în graba lor. În aer zboară hârtii ca și cum ar ninge în plină vară; ridică ochii și vede cum sunt aruncate de la etaj, unele deja aprinse, ca niște fluturi în flăcări.

— *Amerikaner! Amerikaner!*

Americanii!

Blanche se agață de pervaz și se uită printre gratii, dorindu-și cu disperare să creadă ceea ce vede și aude, însă nu poate. Nu încă.

— *Amerikaner!*

Americanii... probabil că au venit. Parisul, slavă Domnului, e salvat.

Dar ia stai... ce-i acolo? Într-un colț întunecat, între două clădiri, o vede. O vede pe Lily, ea e, nu încapă îndoială; e îmbrăcată în rochia albastră pe care o purta când Blanche a văzut-o ultima oară, un albastru spălăcit, ca cerul de vară. Nu-i vede trupul, ci doar rochia albastră, însă e Lily, nici vorbă! Lily aleargă cât o țin picioarele. Blanche ar vrea s-o strige, s-o cheme la ea, dar e mai bine pentru Lily să fugă. E șansa ei.

Blanche trebuie să-i ofere prietenei ei această șansă. Fiindcă din cauza ei a fost Lily arestată.

— Las' că vezi tu!

Unul din nemți s-a întors în cameră. O scoate pe Blanche pe ușă și o târăște pe scări, pe alt coridor și, prima oară de luni de zile, se trezește afară. E prea multă lumină, prea mult spațiu, nu există nici tavan, nici pereți. Se

simte așa de expusă că nici nu recunoaște aerul proaspăt, nu-l poate trage în plămâni bolnavi. Gâfâie și se zbate ca un pește pe uscat.

— Îți arăt eu ție! repetă, o îmbrânțește până la un zid de cărămidă pătat cu sânge și îi pune iar pistolul la tâmplă.

— Eu sunt evreica, murmură din nou. Eu sunt.

— Las-o.

E vocea unui alt ofițer, care trece pe acolo, cu un vraf de dosare și hârtii în brațe.

— Las-o. A luat-o razna cățeaua, vorbește gura fără ea. Las-o în seama americanilor. Evrei la Ritz? Cine-a mai auzit?

S-au dus. N-a mai rămas nici unul. Au dispărut și doar un nor de praf stă mărturie că au fost acolo.

Ba nu, nu-i așa. Semne au rămas peste tot: păianjenul negru de pe steagul nazist atârână la ferestre, hârtiile care nu au ars sunt împrăștiate pe străzi. Pe ziduri, acolo unde plutoanele de execuție și-au făcut meseria, se văd pete de sânge înnegrit. Și pe jos sunt pete de sânge. Peste tot sunt pete.

Și oameni sunt peste tot. Ori poate sunt fantome? Câteva stele galbene pe cămeșoaiile vărgate ale deținutelor – fete altădată drăguțe, ținute aici pentru ofițeri, în loc să fie trimise în lagăre. Dar nici stele nu prea mai sunt la Fresnes; stelele galbene nu mai sunt în Franța, poate că nici pe această lume. În afară de cazul că erau stele galbene asemenea ei; ascunse la vedere, forțate să fie martori ai ororilor într-o tăcere care le apăra și le umilea în același timp.

Deținutele ies din clădiri. Merg poticnindu-se, ca somnambulii. Clipesc, orbite de strălucirea soarelui. Unele se târăsc pe coate și genunchi, prea slăbite ca să se țină pe picioare.

Blanche e una din aceste somnambule. Se îndreaptă târându-și picioarele spre locul unde a zărit rochia albastră. Scrutează fețele subțiate, fețele pline de vânătăi și răni, fețele scheletice, căutând-o pe Lily.

Apoi caută pe altcineva. Măcar că e la cincisprezece kilometri depărtare, la Ritz.

— Claude! Claude!

— Auzello?

Blanche se oprește, amețită. La picioarele ei e cineva. Cineva care a fost

odată un bărbat, însă acum nu mai are un braț; nu e bandajat, din braț n-a mai rămas decât un ciot uscat, negru. Ochii îi sunt holbați, buzele purpurii, umflate, și abia dacă poate vorbi. A fost ras în cap și i-au crescut câteva fire negre, aspre. După cum stă chircit pe jos, se vede că picioarele i-au fost rupte. Le ține într-o poziție nefirească, parcă ar fi o marionetă. Abia dacă mai suflă, nu mai are mult de trăit. Blanche își dă seama că e pe moarte.

Se apleacă și îl cuprinde cu brațele:

— Ce-ai spus?

— Claude Auzello? murmură și se oprește fiindcă respiră atât de chinuit că Blanche nu mai aude nimic. Ești... Blanche? Claude e... foarte curajos, spune omul arzând de febră.

— Cine? întreabă nevenindu-i să creadă. Vorbești de Claude?

Însă bărbatul și-a pierdut cunoștința, dacă nu cumva chiar a murit. Blanche e nevoită să-l lase acolo, ca să-l îngroape altcineva. Ea trebuie să plece înainte să se întoarcă naziștii.

Prizonierii care se pot ține în picioare se privesc nedumeriți cu ochii apoși, tivți cu roșu. E prima oară, nu mai țin minte de când, că nu mai e cine să le spună ce să facă.

Fără să scoată un cuvânt, se îndreaptă împleticindu-se spre porțile lăsate deschise; în pietriș au rămas urme adânci de cauciucuri. Femeia de lângă Blanche se prăbușește la pământ, dar ea nu e în stare s-o ajute. Face un pas mare și trece peste ea.

La un moment dat se oprește să-și scoată sabotii de lemn, care sunt așa de mari că abia merge în ei. Apoi se întoarce și caută ultima oară din ochi rochia albastră. O caută pe Lily.

Însă nici urmă de Lily. Blanche își spune că probabil a fugit undeva, departe, într-un loc unde să fie în siguranță; că stă ascunsă undeva și se uită cum pleacă nemții ca să fie sigură că nu se mai întorc. Și că, nu după mult timp, va veni s-o caute pe ea, Blanche. Are nevoie să creadă așa.

Fiindcă trebuie să meargă mai departe. Trebuie să se ducă acasă, la Ritz.

La Claude.

CAPITOLUL 32

Claude

24 august 1944

— Domnule Auzello, vă caută cineva la telefon.

Claude dă din cap, înăbușindu-și pornirea de speranță pe care i-o stârnesc aceste cuvinte. Au trecut luni de zile și fiecare telefon i-a adus doar dezamăgire. N-are nici un motiv să creadă că acesta va fi diferit de celelalte.

Totuși este. Nici hotelul nu mai e la fel, nici străzile, nici aerul. Simți peste tot o încordare, aproape palpabilă pentru mulți. Pentru cei sensibili, ca Blanchette a lui.

— Merg să răspund.

Claude îl urmează pe hamal – un băiat pe nume François, destul de nou angajat la Ritz, era încă la școală când au sosit primii *boches* –, traversează holul de marmură și ajunge în biroul lui, unde e telefonul. Un telefon despre care știe sigur că e ascultat de oaspeții germani.

Oaspeți care, de fapt, au alte treburi astăzi. A intervenit ceva, se vede cât de colo. În seara dinainte mai mulți ofițeri au plecat fără să-și achite nota de plată. „Trimiteți-le guvernului de la Vichy“, i-au spus furioși. Claude a făcut plecăciuni politicoase și i-a asigurat că așa va face, cu toate că guvernul nu are nici măcar un franc – sau, mai bine zis, o marcă germană.

Se pare că pentru ei a venit vremea să dea socoteală. Dacă americanii sunt într-adevăr la periferia Parisului, așa cum se zvonește, e vremea socotelilor pentru *boches*. Dar, își zice Claude în sinea lui, poate că e vremea socotelilor și pentru toți cei care au supraviețuit.

Apucă receptorul, pregătit să-l ducă la ureche. Pregătit să i se spună ceva, poate chiar să-l audă pe un negustor de pește că vrea să-i vândă ce prinsese în ziua aceea.

Ori poate că e ceva mult mai rău.

— Alo? Claude Auzello la telefon.

Nu e vocea pe care își dorea s-o audă. Nici măcar n-o recunoaște. E vocea unui străin. Îl cuprinde groaza, dar are și o licărire de speranță.

Apoi aude numele ei.

Când o vede, Claude nu-și poate stăpâni un strigăt. E o umbră de femeie, prăbușită lângă un gard rupt, pe marginea drumului.

De cum îi confirmase Chanel unde se află, Claude se dusesse de nenumărate ori la Fresnes. Aducea mâncare, vin, dulciuri. „Un mic dar de la Ritz“, spunea de fiecare dată, ridicând șervetul alb de în cu un gest elegant, ca să dea la iveală delicatesele. Și de fiecare dată coșul era luat cu nerăbdare lacomă.

Și tot de fiecare dată era trimis acasă fără s-o fi văzut, fără măcar să știe cu siguranță că ea e închisă acolo.

Așa că, deși în jur domnește haosul, aude împușcături, zărește un tanc american pe o stradă lăturalnică, întâlnește oameni care aleargă încolo și înapoi, neștiind ce să facă – să sărbătorească, să se ascundă, să lupte? –, imediat ce închide, Claude sare într-una din dubițele hotelului și conduce cu o viteză turbată până la periferie. Blanche ajunsese până la o casă aflată la vreun kilometru de închisoare, așa îi spusese vocea de la telefon. Atât a putut merge.

Dar nu e ea, nu poate fi ea. Nu poate fi Blanche a lui.

Femeia asta are douăzeci de kilograme mai puțin decât Blanche. Printre smocurile de păr cărunț se văd pete chele. Pielea feței e întinsă, subțiată. Respiră greu, chinuit. Zărind un dinte rupt, Claude e gata să facă cale înapoi. Mâinile – altădată elegante, îngrijite, date cu oje – îi tremură neîncetat și ea nici măcar nu încearcă să le stăpânească. Unghiile îi sunt rupte din carne. E în picioarele goale și tălpile murdare îi sângerează.

Ochii însă... ochii ar putea fi ai lui Blanche.

— Blanche!

Se repede la ea, deși îi e teamă s-o ia în brațe, atât e de plăpândă. Iar când o ia pe după umeri ca s-o ajute să se urce în mașină, geme de durere.

— Ce ți-au făcut, iubita mea? nu se poate abține să nu întrebe, cu toate că n-ar vrea să știe.

Blanche clatină din cap și închide ochii de cum o așază pe scaunul de lângă șofer.

Claude scrâșnește din dinți la fiecare hurducătură, la fiecare claxon, conștient că pericolul nu a trecut; mulți nemți au fost despărțiți de regimentele lor și se simt încolțiți. Se zvonește că Rezistența a minat anumite zone. Și mai sunt locuri unde se dau încă lupte, chiar în inima orașului.

Vorbește cu o voce pe care nu și-o recunoaște, turuie fără oprire, repetă tot felul de zvonuri ca să umple tăcerea, să-și înăbușe spaima și să nu mai audă respirația ei hârâită.

— Von Dincklage a plecat și Chanel s-a întors. A rămas fără protecție.

Cât ar vrea să audă vocea lui Blanche! E atât de disperat s-o audă că nu s-ar da înapoi de la nimic, ar cânta o arie de operă, s-ar lăuda că l-a împușcat pe Hitler, ar face orice, numai s-o audă spunând ceva, măcar o vorbă. Măcar să-i rostească numele.

— Și Arletty la fel. Iubitul ei nazist a plecat. Se aude că cetățenii francezi care... care au colaborat – colaboraționiști, cum li se spune – sunt duși în închisorile abandonate de nemți. Cred că mâine americanii vor ocupa orașul. Aproape toți nemții de la Ritz au plecat, n-au mai rămas decât lacheii. Totuși, trebuie să avem grijă. Cel puțin deocamdată. După care, iubito, vom sărbători! Parisul întreg va fi în sărbătoare cum n-a fost niciodată!

În ciuda strădaniilor lui, Blanche nu deschide ochii și nici nu scoate vreun sunet. Claude nu știe nici el cuvintele potrivite pentru o atare situație și, deznădăjduit, se cufundă în tăcere. Altădată era încredințat că franceza e cea mai frumoasă limbă din lume; doar i-o adusese pe Blanche, nu? Îi mărturisise că s-a îndrăgostit de el din cauza limbii pe care o vorbea. Însă războiul sfărâmasese și această iluzie, căci războiul nu se împacă cu nici o limbă.

În sfârșit dau colțul și intră în Place Vendôme. Camioanele și tancurile naziste au dispărut, însă svastica încă mai atârna deasupra ușii din față. Au ajuns acasă, își zice Claude și inima îi bate mai tare de bucurie.

Soții Auzello s-au întors la Ritz.

În timp ce urcă treptele de la intrare purtând-o pe Blanche în brațe vede

că toți angajații hotelului s-au adunat în holul de la intrare. Ridicând capul, Blanche îi vede și ea. Se mișcă, încearcă să respire adânc, dar nu poate; duce mâna la piept și geme de durere, apoi șoptește hârâit:

— Lasă-mă jos, te rog.

Claude se supune, deși e sigur că nu se va putea ține pe picioare.

— Numai pe intrarea din față, de acum încolo, șoptește ea și ochii îi strălucesc îndrăzneți pe fața suptă.

Angajații nu izbutesc să-și ascundă oroarea văzând-o. Marie-Louise însăși se repede spre ea, cu lacrimi în ochi. Claude își ia din nou soția în brațe și străbate holul – pe vremuri îi spuneau Coridorul Viselor, dar vitrinele sunt goale acum; naziștii au luat toate visele cu ei când au plecat – îndreptându-se spre aripa Cambon și urcă în liftul de serviciu. Nici vorbă să poată Blanche urca scările.

— Dragul de Claude, murmură Marie-Louise după ce trece pragul apartamentului cu soția lui în brațe – e ușoară ca un fulg – și o așază cu grijă pe pat. Dragul de Claude. Draga de Blanche, se jeluiește *madame* Ritz și lacrimile îi lasă dăre în stratul gros de pudră de pe obraji. Să se întâmple așa ceva în Paris! În casa soțului meu!

Clatină din cap compătimitoare, îi strânge mâna lui Claude și pleacă.

— Iubirea mea, șoptește Claude privindu-și soția atât de vlăguită, de firavă. N-am... n-am vrut decât să te știu în siguranță. N-am vrut decât să fim cu toții în siguranță aici.

— Și ai dat chix, râde ea, dar râsul îi e hârâit, ca scrâșnetul cioburilor de sticlă zdrobite de bocancii naziștilor.

— Nu mai vorbi, o roagă Claude îndurerat, dar și, fără voia lui, cuprins de admirație – cum de mai are Blanche puterea să glumească, după chinul prin care a trecut? Nu mai vorbi. Nu sunt demn de tine, Blanche. După tot ce ai făcut pentru Paris, pentru mine.

— Gata cu minciunile, Claude.

Nu mai râde, ci izbucnește în plâns. Claude se întinde cu grijă lângă ea și își lipește trupul de al ei, fără să-i pese de murdărie, de păduchi și de duhoare.

— Gata cu minciunile. Le-am spus... le-am spus ticăloșilor de nemți că sunt evreică.

— De aceea...? începe Claude însă nu izbutește să pronunțe cuvântul „torturat“.

— Nu, asta a fost înainte. Însă nu m-au crezut, Claude. N-au vrut să creadă că aici, la Ritz, ar putea fi un evreu.

— N-o să ne mai ascundem, îi promite Claude. De acum încolo nu vom spune decât adevărul, iubito.

Blanche stă nemișcată de atâta vreme încât Claude e convins că a adormit. Ascultă cu atenție și îi aude răsuflarea, hârâită dar regulată.

— Promit să te păzesc de toate relele, îi șoptește. Cât am să trăiesc, cu orice preț. Ai să fii în siguranță.

Claude nu știe dacă aceste două promisiuni – că va spune adevărul și că o va apăra de rele – pot fi ținute, chiar și în timp de pace. Știe doar că e dator măcar să încerce.

Și încă ceva.

Nimeni nu va mai putea să-i spună lui Claude cât de curajoasă e soția lui. Niciodată de acum încolo. Va vedea singur, în fiecare clipă, zi și noapte. De câte ori vor sta de vorbă, de câte ori va avea bucuria s-o vadă, în fiecare zâmbet al ei, în fiecare înfruntare, fiecare lacrimă, fiecare zâmbet.

Și nu va fi niciodată demn de ea.

Hotelul Ritz

25 august 1944

— Am venit să eliberez hotelul Ritz, proclamă el sărind din jeep.

Stă țănoș, cu picioarele groase cât un trunchi de copac înfipite în pământ și cu mâinile în șold. Barba îi e mai lungă și mai deasă (dar și mai căruntă) decât era când a fost văzut ultima oară la Ritz.

Dar cei de aici îl recunosc. E Hemingway în carne și oase. A venit să elibereze hotelul Ritz!

Claude Auzello, aflat la intrare, oftează discret. Hotelul Ritz e deja eliberat; ultimul neamț a plecat în seara dinainte și, de cum a plecat înfuriat – pe jos, înjurând în gura mare –, toți angajații au chiuuit de bucurie și unii au izbucnit în plâns. Au mărșăluit prin clădire, dând jos toate steagurile cu svastică; au sărbătorit momentul în Apartamentul Imperial, unde au sărit în picioare pe patul în care dormise Göring, au îmbrăcat neglijeurile tivite cu marabu și au dansat pe muzica gramofonului, mirându-se că ... îi plăcea muzica americană, în special cântecele surorilor Andrews, între care celebrul Mie îmi pari frumoasă, înregistrat în germană ca Bei Mir Bist du Schon. Au intrat ușor, câte zece odată, în cada enormă (după ce au curățat-o bine, evident) și au băut șampania pe care monsieur Claude reușise s-o ascundă de nemți într-un depozit aflat pe celălalt mal al Senei.

Hemingway scoate un pistol – o armă de fabricație germană, la vederea căreia mulți dintre cei de față se dau înapoi – dintr-un toc atârnat în curmeziș peste pieptul lui vânjos. E îmbrăcat în uniformă de soldat american și e însoțit de alți patru soldați.

Urcă hotărât scara și Claude îl întâmpină cu o plecăciune.

— Am venit să eliberez barul de la Ritz, anunță Hemingway ridicând capul. După mine, băieți!

Și o ia la fugă cu pistolul în mână. Străbate imensul hol de la intrare zâmbind atât de larg că i se văd dinții albi de american. Are o înfățișare sănătoasă, de om bine hrănit. Jubilează.

Traversează coridorul lung care duce în aripa Cambon și se năpustește în bar strigând:

— Am reușit! Aliații au luat înapoi hotelul Ritz! Fac cinste tuturor!

În scurtă vreme barul se umple cu figuri familiare, americani și britanici în uniforme prăfuite; se vede însă că sunt bine hrăniți și binedispuși. Robert Capa, Lee Miller, fotoreporteri și corespondenți de război. S-a întors și Picasso, după ce pe durata Ocupației a stat ascuns în apartamentul lui (spre deosebire de Gertrude Stein și prietena ei, Alice, care au fugit din țară). George Scheuer – fostul ajutor al lui Frank Meier, ajuns barman-șef după plecarea acestuia – desface sticlele de șampanie una după alta, cu atâta repeziciune că ai zice că în hotel se trage cu pușca. Dar nimeni nu tresare; beau mai departe, râd și se bat cu palma pe spate.

Și deodată...

— Salutare, băieți.

E Marlene Dietrich în persoană; se strecoară prin mulțime către Hemingway.

— Papa, murmură, și el cade în genunchi în fața ei.

E îmbrăcată în uniformă americană, croită în așa fel încât să-i pună în valoare silueta. Părul blond, tuns paj, strălucește ca aurul. E machiată cu cea mai mare grijă, parcă ar veni de pe un platou de filmare. Se zvonește totuși că a coborât dintr-un camion al armatei; a intrat în oraș împreună cu un regiment de soldați americani.

— Kraut! Kraut să trăiască!

Toți cei de față tresar, până își aduc aminte că e porecla pe care i-a dat-o Hemingway. Și chiuie când cei doi se îmbrățișează și se sărută cu pasiune.

— Trebuie să te bărbierești, îl dojenește ea vorbind cu accent german, singurul pe care mai sunt dispuși să-l audă. Dar mai întâi să bem ceva.

Petrecerea continuă. Și așa o vor ține de acum încolo – așa gândesc, așa vor să creadă.

Acum, că nemții au plecat definitiv de la Ritz.

Din Place Vendôme.

CAPITOLUL 33

Blanche

Septembrie 1944

— Blanche, salut, Blanche.

Când îndrăznește să intre prima oară în bar e primită cu ovații. Auzindu-le, prinde curaj, pășește mai sigur și se duce să se așeze la masa unde stătea de obicei. Dar cei care o văd sunt șocați. Hemingway se străduiește fără succes să-și ascundă îngrijorarea.

Îi ține scaunul cu o delicatețe surprinzătoare la un bărbat așa de masiv și îi oferă ceva de băut. Se apucă să-i povestească prin ce-a trecut după ce a intrat în Franța împreună cu militarii americani, cum s-a plictisit la Londra așteptând debarcarea. Blanche îl ascultă dând din cap, cum făcea și înainte. Bagă totuși de seamă că n-o întreabă nimic despre cei care nu mai sunt la Ritz, de pildă „bunul lui amic“ Frank Meier. Sau Greep. Sau lustragiul lui preferat, Jacques. Ori bărbierul la care mergea de obicei, Victor.

Dietrich – blondă, mlădioasă, îmbrăcată în pantaloni (lucru cu care Claude nu e de acord) – își încântă mulțimea de admiratori cu celebrele ei cântece. Blanche miroase trandafirul din vaza pusă anume acolo de Claude, dragul ei Claude, căruia îi e teamă s-o piardă din ochi și, în aceste împrejurări, se bucură s-o știe toată ziua la bar, bând martini pahar după pahar. Martini care, bănuiește el, nu-i vor întuneca mintea, nici amintirile. Dar Blanche nici nu-și dorește așa ceva.

Ernst dă pe gât paharul lui. Blanche observă, și nu e prima oară, că are mâinile mari, cu pielea încrețită, ca niște mânuși de baseball.

— Ia uită-te aici, Blanche, îi spune arătându-i o curea lată de piele neagră, strânsă peste burta proeminentă. Am luat-o de la un nazist. Îi spun cureaua mea de Kraut.

Văzând-o, Blanche nu se poate stăpâni. Începe să tremure, apucă paharul cu amândouă mâinile și soarbe din el, apoi reușește să-l pună jos fără să verse prea mult din el. Ernst se face că nu vede, ca între prieteni, ca între băutori.

— Ascultă, ce s-a întâmplat cu prietena ta? Rusoaica aia micuță?

Blanche îl măsoară din priviri. Fața lui lată, dar cu trăsături fine, strălucește de sănătate și trai bun. E fața unui om privilegiat. Și neștiutor.

Blanche ridică din umeri – un gest tipic franțuzesc care te scoate din situații incomode, inventat anume pentru astfel de momente – și schimbă repede vorba. Îl întreabă de căsnicia lui, un subiect întotdeauna complicat.

— Ei, Martha urmează să vină în curând, dar Mary e și ea aici, așa că trebuie să mă asigur că Martha stă la alt hotel. O să divorțăm. Am să mă însor cu Mary.

Îi arată o tânără cu păr tuns scurt, așezată lângă Marlene. E îmbrăcată modest, aproape fără gust, și pare că o privește pe Dietrich cu invidie. Toată lumea știe că Dietrich și Hemingway s-au plăcut de când e lumea și că, după ce s-a întors la Ritz, Dietrich și-a petrecut prima noapte cu Hemingway, după ce îi trăsese o săpuneală în public. Capa le și făcuse o fotografie care apăruse deja în ziare.

Era genul de bârfă cu care se hrănea Blanche pe vremuri. În fiecare dimineață se trezea cu gândul la ce avea să mai audă în ziua aceea. Acum însă nu le mai găsește nici un rost. Și i se pare incorect că unii care au trecut printr-un război „fenomenal“ se gândesc la aventuri amoroase și înșelăciuni, că pot lua în serios aceste jocuri derizorii. Mai au loc de așa ceva, fiindcă sufletele nu le sunt pline de ură și sentimentul vinovăției.

— Mary e tot reporter. Ne-am cunoscut la Londra. Martha e furioasă pe mine, dar și eu pe ea. A reușit să debarce cu trupele în Normandia. (Se întunecă la față, înciudat ca un copil care n-a primit jucăria așteptată.) E dată naibii. A debarcat cu primul val de trupe, pe când mie mi-au încurcat hârtiile și am rămas de căruță. Simt că înnebunesc, Blanche, crede-mă. E tragedia vieții mele.

Îl cere să-i mai aducă un martini, rugându-se în sinea ei să nu i-l arunce în fața lui de lăudăros. Dar, la urma urmei, dacă i l-ar arunca ce-ar fi? Ce i s-ar putea întâmpla ca să-i pese, să se îngrijoreze ori să se teamă?

Cu toții sunt la fel. Americanii, englezii, toți cei care au trecut prin război fiind de cealaltă parte a Canalului Mânecii. Prea voioși, prea gălăgioși, prea mulțumiți, fir-ar să fie. Cât și-ar dori Blanche să fie ca ei! Doamne, cât și-ar dori! În lungile săptămâni cât a stat la Fresnes a crezut, a fost încredințată că, odată ce se va putea întoarce la Ritz, toate vor fi ca înainte. Așa că, în fiecare dimineață, se îmbracă la fel ca înainte. Ba chiar și-a cumpărat o rochie nouă de la Chanel, care i-a aruncat o privire și i-a zis:

— Îmi place cum ți-ai aranjat părul, Blanche.

Blanche i-a dat vânzătoarei o sumă exorbitantă, în dolari americani. Într-o zi, cineva strecurase pe sub ușa apartamentului ei un plic care îi era adresat; a recunoscut scrisul lui Frank Meier. Înăuntru erau câteva sute de dolari, dar nici un bilet. Se așteptase ca Claude să-i ceară să înapoieze banii lui *madame* Ritz și fusese uimită că se înșelase.

— Văd că tu încă mai ai păr pe cap, javră ce ești, îi răspunsese Blanche.

Cum de n-o arestaseră pe Coco împreună cu celelalte femei care avuseseră iubiți naziști și n-o tunseseră la zero ca pe ele... nimeni nu știa. O explicație ar putea fi faptul că oferise gratis sticle de Chanel No. 5 tuturor militarilor americani, ca să le ducă acasă, pentru prietenele lor. Sunt în așa măsură vrăjiți de ea că nici nu se gândesc să îngăduie tribunalelor civile, averse de răzbunare, să se atingă nici măcar de un fir de păr din capul ei de intrigantă.

Spre marea ei surprindere, Coco n-a vrut să primească banii și i-a spus vânzătoarei să împacheteze rochia.

A folosit banii ca să-și cumpere ciorapi de mătase pe piața neagră, mulțumită unei baroneze franceze care se dădea peste cap să-i ajute pe cei care se întorseseră. (Se pare că iubitul ei neamț n-o luase cu el dincolo de Rin și ea își făcea mari griji pentru viitorul imediat.) S-a dus la un salon de coafură unde coafeza, speriată de ce vedea, n-a putut decât să-i vopsească suvițele rămase și să-i sugereze să-și cumpere mai multe pălării. Se parfumează, se fardează, nu iese fără să-și pună mărgelile. Le-a pus pe croitorese să-i strânteze hainele, care acum atârnă pe ea. Dar totul e de fațadă; când se uită în oglindă, persoana pe care o vede nu e ea. Și totuși nu iese niciodată din cameră fără să fie îmbrăcată cu lucruri scumpe, așa cum era obișnuită înainte, amintindu-și de cămeșoia împuțită și saboții de lemn

de la Fresnes.

Și întotdeauna se vede ca și cum ar sta deoparte; se vede așa cum era înainte: bea cot la cot cu bărbații, râdea răgușit, bârfea despre toți și toate. Apoi coboară cu picioarele pe pământ, ca un balon care se dezumflă și intră înapoi în trupul ei chinuit: umărul care nu se mai vindecă, migrenele, durerea din coaste care o săgetează de cum face o mișcare bruscă, greutatea în respirație, tremurăturile pe care nu le poate stăpâni, starea permanentă de teamă – la cel mai mic zgomot tresare și asudă. I se întâmplă până și să se scape pe ea și atunci își spune: „Doamne, ce s-a ales de demnitatea mea?”

Dar nu se lasă, nici vorbă. Bea, o îngână pe Dietrich când cântă *Lili Marlen*, iar aceasta îi spune „soldățul de ispravă”. Colindă străzile ca înainte, încercând să le regăsească farmecul, trece prin locurile unde își făcea veacul – Galeriile Lafayette, Braseria Lipp, prăvăliile redeschise de curând pe Avenue Montaigne (deși nu prea găsești multe de cumpărat acolo).

I se întâmplă și să treacă prin fața restaurantului Maxim's, nu se poate abține. Dar de intrat, nu va mai intra niciodată acolo.

Caută Parisul de care s-a îndrăgostit, însă nu e ușor să-l găsească. Zidurile și clădirile poartă urme de gloanțe, asemenea unor ciupituri de vărsat, ferestrele și felinarele sunt sparte, pe alocuri se mai văd baricade din sârmă ghimpată, acolo unde membrii Rezistenței s-au hotărât să-i atace pe nemții cuprinși de panică, fără să mai aștepte sosirea Aliaților. Plăcuțele cu numele străzilor scrise în germană și franceză încă mai sunt pe ziduri, însă cuvintele nemțești au fost acoperite cu vopsea. Muzeele, de exemplu Luvrul, sunt spații vaste, răsunând a gol; mult prea multe tablouri și sculpturi lipsesc, jefuite de nemți. Cine știe dacă vor fi înapoiate vreodată?

La fel ca oamenii care nu se vor mai întoarce.

Pariziencele sunt prea slabe, chiar și pentru niște parizience. Umblă îmbrăcate în rochii peticite și jachete care erau la modă acum cinci ani – deși cine o mai ști ce e la modă acum? – și încălțate cu aceiași pantofi cu tălpi de lemn. În piețele anemice care s-au deschis pare că nu se găsesc decât cartofi și praz, deși flori sunt cu toptanul, ca întotdeauna. În Jardin du Luxembourg, locul îngrozitoarelor orchestre nemțești cu tube fost luat de formațiile americane cu tromboane lucitoare, care cântă swing – Glenn

Miller, Benny Goodman. Tinerii dansează ținându-se de mâini, râd nestingheriți, se poartă așa cum e firesc să se poarte, și acest lucru în sine e un miracol.

Artiștii francezi care rămăseseră și dăduseră spectacole pentru nemți în timpul Ocupației, precum Maurice Chevalier, s-au retras pentru moment, dând dovadă de înțelepciune.

Desigur, mai sunt soldați pe străzi, dar vederea lor nu-i mai sperie și nici mânie pe parizieni. Aceștia sunt eliberatorii: americanii în uniforme kaki zâmbesc larg, arătându-și dinții albi, sănătoși; englezii, în uniforme ceva mai închise la culoare, zâmbesc mai reținut. Sunt și soldați francezi; au intrat triumfători în oraș, mărșăluind sub conducerea generalului Leclerc, alături de englezi și americani. Și cetățenii i-au aplaudat entuziasmați, chiar dacă știau că, dacă n-ar fi fost englezii și americanii, armata franceză s-ar afla și acum în nordul Africii. Soldații francezi sunt arși de soare; arată de parcă au fost în vacanță, nu la război. Sigur, nu e vina lor. Guvernul le-a spus să lase jos armele în 1940. Totuși, văzând uniforme franceze, parizienii încearcă un sentiment de rușine, dar și de ușurare.

Blanche hoinărește pe aceste străzi necunoscute, și totuși familiare cu permisiunea soțului ei. Claude e de părere că îi face bine să plece de la Ritz din când în când. E îngrijorat din cauza ei, înțelege că e încă foarte slăbită, iar ea e recunoscătoare că măcar un om pe lumea asta ține minte prin ce a trecut ea și o lasă să vorbească de acea perioadă de chin. Acceptă fără să crâcnească atenția și grija cu care o înconjoară: „Să nu ieși decât ziua, Blanchette. Noaptea vreau să te știu acasă.“ „Azi să nu mergi mai departe de câteva străzi, pari obosită.“ „Cum e umărul azi, Blanche? Vrei să chem o maseuză? N-ar fi mai bine să stai în pat azi, draga mea?“

Blanche dă cuminte din cap, ca un copil, și se supune, oricât de sufocantă i-ar părea grija lui. Îi leagă o afecțiune care îi uimește pe amândoi; amândoi o simt însă nu pot vorbi despre ea. E un sentiment proaspăt și delicat, apărut ca un lăstar nou pe trunchiul unui copac mâncat de vreme. În anii din urmă amândoi au fost răniți, fiecare în felul lui. Sunt un cuplu de vârstă mijlocie, căsătoriți de destulă vreme, dar se poartă unul cu altul cu grijă și respect. Blanche se simte uneori rușinată în prezența lui, întocmai ca o tânără mireasă.

Claude îi trimite flori în fiecare zi. Dar violete, niciodată. Blanche le așteaptă totuși, din partea altcuiva. Așteaptă în zadar.

Elise e în continuare cu ei. Se învârtă ca o cloșcă în jurul lui Blanche, îi pregătește tot felul de mâncăruri gustoase și hrănitoare, deși stomacul ei nu suportă aproape nimic altceva decât supă.

— M-am interesat, Blanche, îi spune Claude într-una din serile liniștite pe care le petrec în apartamentul lor, un obicei pe care și l-au luat de curând, deoarece Blanche țipă prin somn și nu vrea ca oaspeții de la Ritz s-o audă. La Fresnes nu sunt arhive, bineînțeles, naziștii au ars tot, cum spuneai și tu. Se pare că și Martin a dispărut, ți-am spus de el. I-am întrebat pe toți cei care știam că ar putea avea vreo legătură cu Rezistența. Nimeni nu știe ce e cu ea.

— Cred că a murit. (E prima oară că Blanche dă glas acestui gând.) Cred că a murit din cauza mea.

Până acum n-a fost în stare s-o jalească pe Lily. De când s-a întors n-a mai putut simți nimic. Nici văzând perechile de îndrăgostiți înghesuiți la mesele cafenelelor, nici când a găsit în mansarda unui vecin câțiva pisoi abia născuți și pe mama lor, mulțumită nevoie mare, nici când aude acordeoanele răsunând pe malul Senei. Nimic nu se mișcă în sufletul ei, nu simte, ca altădată, nici emoție, nici încântare, nici dor.

Claude îi ia mâna în ale lui. Dar nici așa nu-și găsește liniștea.

Blanche se află într-o sinagogă din cartierul Marais. Templul e gol, ți se rupe inima când intri. Blanche închide ochii și se străduie să cheme în minte muzica și cântările pe care le auzea în sinagogă când era copil. Părinții ei – evrei născuți în Germania – nu erau bigoți; femeile stăteau alături de bărbați, în timpul slujbei cuvintele englezești se amestecau cu cele ebraice. Dar, că ești bigot sau nonconformist, unele lucruri rămân neschimbate – Tora, rugăciunile. Atracția unei străvechi moșteniri mistice și mereu, mereu, acel sentiment palpabil de suferință și așteptare. Închide ochii strâns și caută cu înverșunare să reînvie trecutul. Acel trecut pe care îl îngropase atât de bine, că nici măcar naziștii nu crezuseră că e evreică.

Blanche așteaptă cu înfrigurare s-o miște ceva, să tresară ceva în ea, să perceapă o legătură între ea și strămoși, care s-o aducă și mai aproape de cei care au fost arestați, cei care nu mai sunt și cei care s-ar putea să nu se mai

întoarce niciodată.

Dar nu se întâmplă nimic. Stă acolo aproape un ceas și nu simte decât că e caraghioasă. Doar după ce iese și când, îndreptându-se spre Sena, trece pe lângă un carusel plin de copii, atât de mici că poate îi va feri Dumnezeu să țină minte ororile acestor ani, doar atunci izbucnește în plâns. Pentru că pe hăinuța unuia dintre ei zărește conturul unei stele galbene; desigur, abia a fost scoasă, așa că țesătura de dedesubt e o idee mai închisă decât restul hainei.

Recunoscând acel contur, Blanche se așază pe o bancă și izbucnește în plâns.

În seara aceea, la masă, o jelește în sfârșit și pe Lily.

— Din cauza mea a murit, n-am nici o îndoială.

Lacrimile i se preling pe obraji și picură în supa cremă pregătită de Elise, încă o supă din care nici măcar nu gustă.

— Ba nu... cred... n-ai de unde ști. Lily a omorât soldați germani, Blanche. A fost alegerea ei și știa că probabil va plăti cu viața.

— Dar dacă n-aș fi făcut eu așa o scenă la Maxim's poate că ar fi scăpat.

— Doar n-o să suferi toată viața din cauza asta, iubito. Știi ce mă gândesc? N-ar fi mai bine dacă aș pleca de la Ritz? (Șovăie o clipă, apoi dă hotărât din cap.) Da, am să... o să plecăm de la Ritz. Ne mutăm la ferma aia de care tot vorbeam, unde am să pot avea tot timpul grijă de tine. Așa poate ai să uiți. Sau ce-ar fi să mergem în America? Ți-ai revedea familia și eu mi-aș găsi cu siguranță ceva de lucru, nu?

— Nici vorbă! exclamă Blanche și trânteste lingura în supă, stropind fața de masă. Nici vorbă! Nu mai sunt americană. Nu după ce am fost la Fresnes. Locul meu e aici, în Franța. Franța și cu mine avem aceleași cicatrici. Nu înțelegi? Nu mă mai pot întoarce.

— Bine, dar...

— Claude, oftează Blanche neștiind cum să spună ce are pe suflet de teama lui. Și dacă vine să mă caute?

— Of, Blanche...

— Nu înțelegi? N-ar ști să mă caute altundeva decât aici, la Ritz, dacă... când... se va întoarce.

Claude o privește îndurerat – Lily nu e singura persoană pe care o jelește.

Blanche se vede oglindită în ochii lui triști – o victimă schilodită, care mai și delirează cu ochii deschiși.

Dar nu astfel vrea Blanche să fie văzută; nu astfel merită ea sau Lily să rămână în amintirea celorlalți. Își șterge aceste prime și ultime lacrimi vărsate pentru Lily și îi spune lui Claude ce plan și-a făcut.

Când a zărit hăinuța copilului în parc s-a apropiat să se uite mai bine. Două călugărițe însoțeau un mic grup de copii, copii evrei, palizi după ce au stat ascunși atâția ani. Blanche i-a recunoscut pe loc: semănau izbitor cu copiii din fotografiile văzute în casa părinților ei.

— Soră? s-a adresat uneia din călugărițe.

— Da?

— Cine... cine sunt copiii?

Blanche i-a zâmbit fetei pe a cărei hăinuță se vedea conturul stelei galbene. Fetița a băgat un deget în gură și a rămas cu ochii la Blanche. În cele din urmă a exclamat:

— Ce rochie frumoasă ai!

Blanche și călugărița au izbucnit în râs, apoi aceasta a apucat-o pe Blanche de braț și a tras-o ceva mai încolo.

— Orfani, din nefericire. Au stat ascunși la țară, luați din oraș când au fost arestați părinții lor. Niște oameni cu suflet bun, catolici, i-au ascuns și i-au îngrijit ca pe propriii lor copii. I-au învățat preceptele creștine, ca să poată trece drept catolici dacă veneau naziștii să-i caute.

— Și acum ce se va întâmpla cu ei? Se vor întoarce la familiile lor? a întrebat Blanche, deși știa răspunsul înainte să i-l dea călugărița.

— Nu au la ce familii să se întoarcă. Părinții lor, frații mai mari... nu mai sunt.

— Dar probabil că au rude în America sau în alte țări, unchi sau mătuși care au scăpat și la care s-ar putea duce?

— Ei, dar n-ar fi de dorit, nu? Sufletelele acestea sunt catolice acum, binecuvântate fie! Au fost cu toții botezați! Îi vom trimite unor familii catolice, bineînțeles. Sunt așa de mici că nu-și vor mai aduce aminte că sunt... nu-și vor aduce aminte de trecut.

Călugărița îi privește încântată pe copiii cu păr negru și fețe pământii, cu ochi triști dar răbdători, care nu se înviorează decât când se joacă.

Cum să recunoști un semit?

Blanche Rubenstein știa prea bine.

— Soră, ai fi uimită să afli câte țin minte. Crede-mă, uitarea nu vine așa ușor.

A scos din poșetă restul de bani pe care îi avea și i-a întins călugăriței.

— Pentru numele lui Dumnezeu – iertare, soră –, măcar cumpărați-le haine noi. Fără stele.

— Claude, îi spune acum bucuroasă, poate chiar fericită, prima oară după atâta vreme. Claude, mi-a venit o idee. O cale ca să... cum să spun... ispășesc ce-am făcut. Aș vrea să-i ajut pe orfanii evrei să ajungă în familii de evrei. Unii dintre ei au fost crescuți în religia catolică, așa că nu vor ști niciodată de unde se trag și cine sunt. Aș vrea să-i ajut.

Îi zâmbeste soțului ei, care o privește acum nu cu milă, ci cu admirație. Și Blanche ar vrea să fie privită așa mereu. Cu ceva vreme în urmă a pierdut această admirație, dar acum e hotărâtă s-o păstreze.

— Ai sacrificat atâtea pentru mine, pentru Paris și acum vrei să faci așa ceva... începe Claude, însă Blanche clatină din cap.

— Hai, Tic-tic, nu face atâta caz, protestează Blanche și apucă furculița, semn că-i e foame – altă surpriză. La început nu mi s-a părut așa de important, dar s-a dovedit că nu e chiar așa. În felul ăsta, dacă îi ajut pe copii să se întoarcă la familiile lor, oricât de departe s-ar afla, aș simți că mi-am recăpătat religia. Nu te superi, nu?

Îl privește neliniștită. Nu știe niciodată cum va reacționa catolicul încăpățânat din el.

— Cum să mă supăr? Am să te ajut, Blanchette. Putem strânge bani, organizăm colecte de fonduri la Ritz. Întrebăm avocații pe care îi cunoaștem, fiindcă sunt sigură că e complicat din punct de vedere legal. Mă simt onorat că-mi ceri ajutorul.

— Păi la cine naiba să apelez, dacă nu la soțul meu? Ești un om bun, Claude Auzello. Chiar dacă uneori îți dai atâta silință să nu se vadă.

Soții Auzello își zâmbesc fericiți. În sfârșit, fiecare a aflat adevărul despre celălalt. Blanche e mândră de soțul ei, de ce a făcut în timpul războiului, când a avut grijă de Ritz și de angajați, dar a găsit și o cale de a le da o lovitură naziștilor, oaspeți la hotel. Cei care au aruncat-o în

închisoare. Din câte știe ea, nimeni n-a mai avut o slujbă atât de grea și spinoasă.

Blanche mai știe și că soțul ei e mândru de ea. Uneori, când vorbește despre ce a făcut ea, abia dacă o poate privi în ochi. I se pare că e neînsemnat față de ea, cu toate că n-ar trebui. Amândoi, și Auzello și Rubenstein, sunt nemaipomenit de curajoși.

În cele din urmă, după douăzeci și unu de ani, au o căsnicie pe care nici măcar un franțuz nu o poate distruge.

CAPITOLUL 34

Claude

Toamna lui 1945

Când primul contingent de americani ajunge în Franța după Ziua Victoriei în Europa, cu toții au un fel de șoc. Ca și Blanche și Claude, de altfel.

— Blanche! Ești în viață, exclamă Foxy Sondheim, își aruncă manșonul de blană în aer și se repede la Blanche.

— Așa ziceam și eu, răspunde Blanche nedumerită ridicând din sprâncene spre Claude, în timp ce lui Foxy îi dau lacrimile.

— Winchell... Walter Winchell a scris într-un articol de fond publicat acum un an sau doi că ai fost împușcată de naziști! Toată lumea din New York te credea moartă. Am ținut și un priveghi pentru tine, la Ritz!

— Nu mai spune!

Zâmbind încântată, Blanche o conduce pe Foxy spre bar și Claude le aduce o sticlă de șampanie. Foxy e o creatoare de modă din New York. Înainte de război era un oaspete obișnuit al hotelului, iar acum face parte dintr-un grup trimis de Departamentul de Stat al SUA. Iar Claude, bineînțeles, abia așteaptă să le reamintească americanilor și britanicilor care se întorc la Ritz că hotelul e deschis și își respectă reputația.

— Winchell a scris despre mine? Ai auzit, Tic-tic?

Blanche e sincer măgulită și o pune pe Foxy să repete povestea pentru oricine n-a auzit-o de prima oară. Apoi se apucă să-i povestească și ea lui Foxy despre ajutorarea orfanilor – „Pot să contez pe... cât? Cinci sute de dolari? Trebuie să fie bani americani, nu franci, zgârcito!” Foxy râde și Claude se retrage, lăsându-le să depene amintiri și să-și împărtășească noutățile.

Dar ceva mai târziu Foxy vine la Claude, mărturisindu-i cât a șocat-o înfățișarea lui Blanche.

— Ce i s-a întâmplat, Claude? Ce s-a petrecut aici în timpul războiului?

— Ne bucurăm că v-ați întors, *madame* Sondheim, răspunde Claude. Cum ați găsit apartamentul? La fel ca înainte, sper. Noi suntem bine, nu vă faceți griji pentru Blanche. E o supraviețuitoare.

— Nu încape îndoială, încuviințează Foxy și îi întinde lesa câinelui ei, pe care Claude o ia cu un zâmbet resemnat. La fel ca Turnul Eiffel!

„Da, chiar este“, își spune Claude cu mândrie în sinea lui. Blanche e victorioasă, neprețuită, vitează. E tot ce este Parisul sau ar trebui să fie: frumusețe neatinsă de acești ani de restriște, spirit neînduplecat, neîmblânzit. Da, s-au întâmplat lucruri rele. Însă Parisul și Blanche vor supraviețui. Se va auzi din nou muzica, bărcile de pe Sena vor fi pline cu turiști, nu cu soldați, geamurile sparte vor fi înlocuite cu altele noi, mai strălucitoare, parcurile călcate în picioare vor înflori din nou.

Numai că va fi... complicat.

Claude înțelege cum va fi în clipa în care încep să sosească trenurile din care coboară cohorte de pasageri arătând mai degrabă a schelete decât a ființe omenești. În acest început de toamnă a anului 1945 vin din Germania. Din Polonia. Din Austria. Din locuri numite Bergen-Belsen, Auschwitz, Dachau. Schelete care abia pot îngăima câteva cuvinte, cu numere tatuate pe antebrate. Claude îi vede cum merg împleticindu-se prin Paris, clipind ca și cum n-ar putea suporta lumina, nevenindu-le să creadă că sunt în viață. Nevenindu-le să creadă că văd din nou Turnul Eiffel, Jardin des Tuileries, Arcul de Triumf. Au lacrimi în ochi știindu-se din nou acasă. Și Claude înțelege că cei care au supraviețuit Ocupației în Paris nu sunt la fel de nobili, dacă te gândești bine. Ceea ce a făcut el n-a fost nici atât de curajos, nici atât de ieșit din comun. Nici măcar suferințele îndurate de Blanche nu se pot compara cu ce au văzut, auzit și trăit acești supraviețuitori. La fel ca toți ceilalți, și el întoarce capul când dă cu ochii de ei, stând în câte o cafenea, înfodoliți în mai multe rânduri de haine, oricât de cald ar fi, sau așezați pe băncile din parcuri, cu fața întoarsă spre soare și ochii închiși strâns, respirând adânc, cutremurați de fiecare gură de aer proaspăt, de viață, căznindu-se să-și umple trupurile cu aer și cu viață.

Ce a fost Ocupația în comparație cu atrocitățile îndurate de aceste suflete? Claude își amintește rușinat cât îl scoteau din sărite lucrurile pe care le făcea când erau naziștii la Ritz – să-i servească, să le stea la dispoziție, să facă plecăciuni. E atât de rușinat, că se jură să nu pomenească nimănui de asta sau de ce a făcut împreună cu Martin. În acest fel e asemenea oricărui cetățean francez, căci cu toții, parcă s-ar fi adunat la Operă și ar fi ținut o întrunire, parizienii hotărăsc să tragă cortina peste acești ani. Claude își dă seama că, spre deosebire de ceea ce făcuseră la sfârșitul Primului Război Mondial, oamenii nu se vor mai aduna ca să-și spună unul altuia povești din război. Acesta rămâne privilegiul Aliaților, care au luptat și au eliberat.

Ce le rămâne francezilor e prea copleșitor și complicat, o încâlceală de fire de toate culorile pe care nici nu știu de unde să înceapă s-o descurce. Au existat viteji, dar și colaboraționiști. Unii au sfidat, însă alții au plecat capul. Unii au suferit, dar cei mai mulți, nu.

Așa că ce altceva poate face Parisul decât să-și vadă mai departe de viață? Să privească spre viitor? Să se mândrească cu un trecut îndepărtat, eroic și să facă planuri pentru un viitor care să nu pună prea mult accentul pe mândria națională. E gândul care îi unește pe parizieni, după ce tribunalele cetățenești și-au terminat treaba și scheletele au redevenit oameni, cel puțin în aparență: sunt cu toții de acord, pe tăcute, că e mai bine să nu cerceteze prea îndeaproape perioada războiului, ci mai degrabă să se concentreze pe viitor.

Cum face Blanche ca să-i ajute pe orfani; vinde rochiile pe care nu le mai poate purta și hainele de firmă ca să facă rost de bani. Mai mulți evrei influenți formează comitete care să se ocupe de aceste orfeline, drept care apar tensiuni între comunitățile catolice și cele evreiești. Dar, la drept vorbind, Parisul n-ar fi Paris fără aceste frecături între parizieni, nu-i așa? Blanche strânge bani, se ceartă cu călugărițele și preoții, e mulțumită și are cu ce să-și umple timpul.

Nu se mai gândește atât de mult la Lily.

Mulți din oaspeții care se întorc au venit să asiste la procesele de la Nürnberg, și când procesele se termină cu zece execuții și o sinucidere (vechiul lor prieten Hermann Göring), Claude clatină întristat din cap.

— Tocmai am pierdut unsprezece clienți fideli, spune și hohotele de râs cu care e primită remarca lui îl ung pe inimă.

Când e la Ritz, ca un comandant în fruntea personalului, Claude nu simte povara anilor. Când e la Ritz, în lumina dulce, trandafirie, Blanche nu mai pare de două ori mai bătrână.

La Ritz totul va fi ca înainte. Pentru că asta face hotelul; te face să uiți orice ai văzut înainte să-i cunoști opulența, chiar dacă ultimul lucru văzut ar fi ceea ce are omenirea mai rău. La Ritz găsești alinare, găsești distracție, cea mai bună șampanie ca să uiți de necazuri și cele mai moi prosoape ca să uiți de deznădejde.

Echilibru. Claude s-a considerat întotdeauna capabil să dea dreapta măsură fiecărei părți a vieții lui. Muncă, religie, relaxare, prieteni, familie, educație, activitate fizică. Dragoste. Devotament. În mintea lui exista o balanță; pe un taler se afla hotelul Ritz, pe celălalt, Blanche. Cele două talere erau egale, simetrice, nu se mișcau și niciodată unul nu se ridica mai sus decât celălalt.

Dar când fusese arestată Blanche își dăduse seama că nu-i apreciasse corect valoarea. Balanța nu era corectă; Claude apăsase cu degetul pe talerul reprezentând hotelul.

A fost o greșeală pe care n-o va mai face niciodată. Se va achita de îndatoriri cât va putea de bine. Va continua să susțină valorile instituite de César Ritz, îi va duce mai departe moștenirea și îi va asigura succesul. Se va duce la biserică, se va plimba noaptea pe străzi, va avea priveliștile lui predilecte, ca Arcul de Triumf, parcurile lui îndrăgite, cafenelele preferate. Va lăcrima fără să se rușineze de câte ori va auzi *La Marseillaise*.

Însă inima lui îi va aparține lui Blanche și numai ei.

Lily

Blanche nu mai e.

A trecut atâta vreme de la ziua aceea, la închisoarea Fresnes. Ziua când Blanche m-a strigat pe nume și am fost fericită s-o aud. Fericită că am o prietenă care nu se dezice de mine, chiar dacă în acest fel îmi pecetluia soarta.

Heifer nu m-ar fi strigat. Lorenzo nu s-ar fi uitat la mine. Nici unul nu m-ar fi jelit. Însă Blanche m-a strigat; s-a repezit la mine; m-a chemat pe nume: „Lily!“ Iar când m-au luat nu m-am simțit singură și uitată. N-aș fi crezut niciodată că voi găsi speranță în durerea și disperarea mea. N-aș fi crezut că voi găsi bunătate și blândețe în vârtejul războiului.

Le-am găsit însă, datorită lui Blanche.

La început, când ea și ceilalți au plecat de la Fresnes, am vrut să știu ce mai face. Ce s-a mai întâmplat cu ea, cu Claude și ce mai e cu hotelul. Am văzut cu cât curaj luase viața de la capăt.

Și o bună bucată de vreme chiar a reușit.

Blanche și Claude Auzello au îmbătrânit brusc. Blanche s-a îngrășat și nu și-a mai vopsit părul. Claude s-a împușinat la trup, a încărunțit și aproape a chelit.

După ce se războieră unul cu altul, făcuseră crize de furie și își începuseră relația cu o pasiune atât de furtunoasă și necugetată că i-a orbit ani de zile, au început de la o zi la alta să se poarte unul cu altul așa cum se poartă cuplurile căsătorite de multă vreme: cu blândețe, cu exasperare, dar întotdeauna cu dragoste, șlefuită de-a lungul vremii așa încât asperitățile au dispărut și nu se mai vede decât netezimea lucioasă.

Blanche își făcea griji fiindcă Claude muncea prea mult, fuma și era la rândul lui îngrijorat din pricina ei. Își făcea sânge rău văzând cum e dat deoparte fiindcă nu putea să renunțe la stilul lui demodat, în timp ce Ritz

intra într-o epocă nouă, mai modernă. La rândul lui, Claude era îngrijorat pentru că ea bea prea mult, suferea de dureri de cap chinuitoare și avea accese de furie, tot mai dese pe măsură ce anii treceau și amintirile și suferința își spuneau tot mai apăsător cuvântul – țipa în germană, spunea măscări, scuipa de la etaj, peste balustrada scării monumentale. Uneori zăcea în pat zile întregi, fără să se atingă de mâncare, nesuportând nici măcar lumina.

Claude era deznădăjduit. Îl măcina gândul că nu putea să-i alunge demonii, s-o apere de toate relele.

— Trebuie s-o ajut, murmura, așa încât nu-l auzeam decât eu și Robert, singurii care ascultam. Trebuie s-o apăr de rele, s-o protejez.

Of, Claude.

E un chin să vezi persoana iubită suferind. Mai greu de îndurat decât propria durere. Dragostea e disperare, dragostea e încântare. Dragostea e teamă, dragostea e speranță. Dragostea e îndurare.

Dragostea e mânie.

Când Claude a ieșit oficial la pensie – împotriva voinței lui –, soții Auzello au primit în dar o tavă de argint pe care erau gravați anii cât lucrase la Ritz. Și-au luat la revedere fluturând din mâini și Claude s-a sprijinit de brațul soției lui când au ieșit din hotel. Plecând au promis că se vor întoarce curând să bea un pahar, să ia ceaiul ori poate chiar prânzul. Dar nu aveau să-și țină promisiunea.

Fiindcă acum, doar câteva zile mai târziu, Blanche e moartă.

La fel și Claude.

Trebuie să fi fost un accident, așa spune toată lumea. Un accident tragic, pentru că nici unul din cei care îl cunoșteau pe Claude Auzello nu și-ar fi închipuit că s-ar putea atinge de un fir de păr din capul soției lui, mai ales după cât suferise ea în timpul războiului. Pesemne că își curăța pistolul și acesta s-a descărcat accidental. Nu încapă îndoială că, disperat că a pierdut-o, și-a pus pistolul la tâmplă. Așa spun toți când află vestea, plâng, se roagă și ridică un pahar în amintirea soților Auzello de la Ritz, după care se întorc la treburile lor, își văd de viață.

În scurtă vreme Claude și Blanche Auzello vor fi doar niște amintiri. Nimeni nu mai vrea să-și aducă aminte de anii războiului, în afară de

istorioara despre Hemingway și cum se lăuda în fața oricui că eliberase hotelul, cu toate că nici vorbă de așa ceva. Nimeni nu vrea să spună povestea unui director francez și a soției lui, o evreică venită din America, și despre cum au salvat ei hotelul Ritz din Place Vendôme.

Eu însă vreau. Îmi place povestea lor, e o poveste frumoasă, chiar dacă nu-i înțeleg pe de-a-ntregul sfârșitul.

La ce se gândea Claude în seara aceea, când și-a ajutat soția să meargă la culcare?

Văzând-o cum adoarme, surprinzător de împăcată, fără să mai dea glas spaimelor de care nu se mai putea feri, și-o fi amintit cum era când a văzut-o prima oară?

Când a întins mâna să ia pistolul, cel pe care îl avea din război, trăgea nădejde s-o scape de chin? Să fi fost tocmai oboseala – a lui cât și a ei – cea care l-a întărit în hotărârea de a-i pune perna pe cap și a apăsa pe trăgaci? Ori a fost o pornire egoistă, nu mai voia să fie nevoit să aibă grijă de ea, s-o vadă cum se afundă într-un hău unde el n-o putea urma?

Sau a fost iubirea?

Eu cred că Blanche a bănuț când a mers la culcare în seara aceea. Cred că știa ce are de gând soțul ei – soțul ei deznădăjduit, lipsit de viața dinainte, de Ritz și chiar de demnitate – și îi dăduse învoirea ei. De fapt, Blanche s-a priceput întotdeauna să-i ajute pe ceilalți.

Care iubire a fost mai puternică, a lui Claude, sau a lui Blanche? Sau a fost iubirea lor, cea care i-a legat pe veci, clădită în vremuri de război și de suferință, care l-a întărit pe Claude, iar pe Blanche a făcut-o să stea nemișcată, împăcată?

Eu v-am spus povestea lor.

De hotărât, hotărâți voi.

Dimineața devreme, în ziua de 29 mai 1969, un vecin al soților Auzello din Avenue Montaigne a auzit un pocnet, de parcă ar fi explodat un cauciuc. Trei ore mai târziu a auzit din nou același zgomot. La puțină vreme după aceea a sosit servitoarea, venită să pregătească micul dejun.

Când s-a dus să-i trezească a găsit-o pe Blanche în pat, ucisă de un glonț; Claude, cu un pistol în mână, împușcat în cap, era întins pe jos, lângă ea.

Se scurseseră douăzeci și nouă de ani de când ajunseseră nemții la Ritz.

Nota autoarei

Când caut un subiect nou de roman sunt atentă la mai multe lucruri. Un erou convingător, un episod istoric ieșit din comun dar mai puțin cunoscut, un cadru care ar putea fi un personaj în sine – lucruri care m-au inspirat să scriu. Uneori se întâmplă să dai peste ceea ce eu numesc „o poveste cu de toate“. Exact ce am găsit în *Doamna de la Ritz*.

Am făcut cunoștință cu Blanche și Claude Auzello citind monografia *The Hotel on Place Vendôme* de Tilar J. Mazzeo, care m-a edificat cu privire la rolul jucat de hotelul Ritz în timpul ocupației germane, o părticică de istorie despre care nu știam nimic. (Vezi mai sus.) În același timp, era un cadru aparte, care putea fi un personaj în sine. (*Idem.*)

În această carte am găsit acea poveste cu de toate, care avea totuși multe pagini albe.

Cartea lui Mazzeo mi i-a prezentat pe soții Auzello, de unde se trăgeau și ce au făcut în anii de război. Însă, prin felul cum era concepută, cartea nu avea cum să le acorde un loc central; povestea lor era doar una din multele petrecute la Ritz în anii războiului. Am rămas cu senzația că povestea abia aștepta să fie scrisă. Și fapt este că, de cum m-am apucat să mă documentez despre Blanche și Claude și hotelul Ritz, să citesc articole, bloguri și alte cărți, o întrebare nu-mi dădea pace: De ce până cum n-a scris nimeni o carte despre cei doi?

Cum să rezist tentației?

Majoritatea romanelor mele au fost despre oameni despre care se scrisese deja mult. Despre Anne Morrow Lindbergh, Truman Capote și Mary Pickford se scrisese din belșug. Dar despre Blanche și Claude nu s-a scris mai nimic. Nu le știm nici măcar data de naștere. Există cartea de care am vorbit și o biografie subțirică, intitulată *Queen of the Ritz*, scrisă de nepotul ei, Samuel Marx. Cartea nu mulțumește cititorul, cu toate că e alcătuită din

interviuri luate de Marx lui Blanche la o bună bucată de vreme după război. Nu afli adevărul despre firea lui Blanche, nici despre căsnicia ei sau amantele lui Claude. Discuția rămâne la suprafață, chiar și atunci când Blanche vorbește de actele ei de curaj din timpul războiului. Are tendința să se refugieze în umor, până și când vorbește de perioada când a fost închisă și torturată. Adevărata ei personalitate rămâne un mister.

Mai e o carte, *The Ritz of Paris*, semnată de Stephen Watts, care povestește cum era hotelul în timpul războiului și include câteva interviuri cu Claude. (Cartea a fost scrisă în 1963.) Și în cazul lui, de câte ori e întrebat ce s-a petrecut acolo în timpul războiului și despre curajul de care a dat dovadă, Claude păstrează tăcerea. E de-a dreptul enervant, ca să nu spun mai mult.

Prin urmare aș spune că *Doamna de la Ritz*, într-o măsură mai mare decât alte romane ale mele, este „inspirată”, mai degrabă decât bazată pe o poveste adevărată și persoane reale. Având atât de puține detalii de la care să pornesc – de exemplu, numele lui Lily și J’Ali apar în rarele lucruri scrise despre Blanche, însă n-am mai găsit nimic despre ei altundeva – și atât de puține informații despre personalitățile lui Blanche și a lui Claude, imaginația mea a avut libertate totală.

Știm că Blanche a venit prima oară la Paris la începutul anilor 1920, împreună cu prietena ei, Pearl White, și că era iubita unui prinț egiptean pe nume J’Ali. Știm că, la puțin timp după aceea, s-a căsătorit cu Claude Auzello, directorul hotelului Claridge, care avea să devină curând directorul hotelului Ritz. Știm că și-a falsificat pașaportul ca să nu se afle că e evreică. Știm că Blanche a cooperat cu Rezistența și a scos mai mulți piloți din țară, dar nu dispunem de nici un detaliu concret. Știm că a fost arestată, posibil de mai multe ori, deși eu m-am mărginit la o singură arestare în romanul meu. Știm că ceva s-a întâmplat la Maxim’s când s-a dus acolo cu Lily ca să sărbătorească Ziua Z. Știm cum a fost eliberată de la Fresnes, chiar și faptul că era cât pe ce să fie executată dacă Aliații n-ar fi ajuns literalmente la țanc. Știm că Lily a dispărut.

Știm că Claude, împreună cu ați directori de hotel, a transmis mesaje prin intermediul furnizorilor din afara Franței, și că omul lui de contact se numea Martin.

Știm că, în 1969, Claude a omorât-o pe Blanche, după care s-a sinucis.
Și... asta e tot.

De ce și-a riscat Blanche viața, când ar fi putut să trăiască în lux până la sfârșitul războiului? Și cum a fost după aceea, când vechii ei amici, printre care Hemingway și ducele și ducesa de Windsor, s-au întors la Ritz? Cum s-a schimbat Blanche? Dar Claude? În cărțile pe care le-am menționat nu par să se fi schimbat. Viața a mers mai departe, ca și cum războiul fusese doar o întrerupere minoră. Numai că, dacă ținem seama de felul cum au sfârșit, adevărul trebuie să fie altul. Iar eu, ca romancier, îmi doresc să închipui adevărul, adevărul emoțional al vieților acestor oameni reali.

Și o precizare pentru istoricii celui de-al Doilea Război Mondial. La Ritz au stat doi von Stülpnagel; primul a fost Otto, al doilea, vărul lui, Carl-Heinrich, care l-a înlocuit pe Otto atunci când acesta a fost trimis la alt post. Carl-Heinrich a fost implicat în complotul de asasinare a lui Hitler, pus la cale în barul hotelului Ritz. Pentru ușurința lecturii am făcut un singur personaj din cei doi.

Încă de la început am știut că hotelul avea să fie al treilea personaj principal al acestui roman, lucru care m-a încântat; auzindu-i numele nu te gândești decât la intrigi și lux! Am avut norocul să petrec trei nopți la Ritz în perioada când mă documentam. Chiar dacă hotelul a fost – evident – redecorat și modernizat de pe vremea lui Blanche și a lui Claude, mi s-a părut important să văd cu ochii mei cum arată clădirea, să înțeleg ce înseamnă luxul și să-l trăiesc. Cum spune Blanche, te face să stai mai drept, să te îmbraci mai bine și să te porți cum nu te-ai purta altundeva.

Și mai e și Parisul. Orașul care îmi place mai mult decât oricare altul. Ani de zile am căutat o poveste care să se desfășoare în Paris, ca să-i pot face o declarație de dragoste în scris.

M-am bucurat că au apărut Blanche și Claude și mi-au adus această poveste. Povestea lor, o poveste cu de toate.

Mulțumiri

E lucru știut, e nevoie de un sat întreg ca să scrii o carte. Îi sunt din nou îndatorată strălucitului meu redactor, Kate Micia, care mă pune pe jar la fiecare carte și mă face să scriu mai bine. Cât despre carieră, n-aș fi avut-o fără pasiunea și devotamentul celui mai bun agent literar din lume, Laura Langlie.

Scrisul e o desfătare când ai în spate o echipă de excepție, așa cum am avut eu la Penguin Random House. Vă mulțumesc tuturor și fiecăruia: Kara Welsh, Kim Hovey, Gina Wachtel, Sharon Propson, Jennifer Garza, Susan Corcoran, Quinne Rogers, Leigh Marchant, Allyson Pearl, Robbin Schiff, Benjamin Dreyer, Loren Noveck, Allison Schuster, Jesse Shuman, Alyssa Matesic și Gina Centrello. Le sunt profund recunoscătoare fabuloșilor reprezentanți de vânzări de la Penguin Random House, cei mai pasionați cititori din lume.

Mulțumiri echipei de la Authors Unbound.

Îi sunt recunoscătoare lui François Grisor de la hotelul Ritz din Paris, pentru ajutor și pentru turul complet al hotelului, și lui Anne Michel, redactorul meu de la Albin Michel, care m-a pus în legătură cu diferite persoane de la Ritz.

Toată afecțiunea pentru membrii familiei, care m-au sprijinit chiar fără să știe: Dennis Hauser, Alec Hauser, Ben Hauser, Emily Curtis, Norman Miller, Mark și Stephanie Miller.

Și în final, ca întotdeauna, le mulțumesc librarilor și cititorilor care îmi cer să mai scriu. Datorită vouă, voi continua.

Raftul
Denisei

AUTOAREA ROMANULUI *LEBEDELE DE PE FIFTH AVENUE*

Melanie Benjamin

Doamna de la Ritz

roman

